

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:8 • Sayı/No:2 • Temmuz-Aralık/July-December 2022

ISSN 2149-5548

Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme: İspanya Örneği **Ebru KAYA** / Göçlerin Mekânın Dönüşümüne Etkisi: Güney Marmara Bölümü Örneği **Emrah TÜRKÖĞLU, İlhan Oğuz AKDEMİR** / Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği **Gülbahar ARSLAN ELNASHARTY, Ünsal SİĞRİ** / Uluslararası Göç Bağlamında Kentsel Aidiyetin İncelenmesi: İstanbul'da Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Üzerine Bir İnceleme **Hüsna YILMAZ** / International Migration In Terms Of the International Society Approach **Serdar SARI** / Secondary Traumatic Stress On Lawyers Who Are Working With Migrants **Yağmur Melis SÖZER, Şebnem AKİPEK ÖCAL** / Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi: Adil Entegrasyonu **Elif Yağmur ŞAHBUDAK**

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
BAŞKANLIĞI

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:8 • Sayı/No:2 • Temmuz - Aralık/July - December 2022

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ/THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume: 8 • Sayı/No: 2 • Temmuz-Aralık /July-December 2022

ISSN 2149-5548

Göç İdaresi Başkanlığı Adına Sahibi/Owner: Dr. Gökçe OK (Genel Müdür - Göç İdaresi Başkanlığı)

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor: Aykut EŞ (Göç Uzman Yardımcısı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Tasarım/Design: Yeter BAYSAL

Kapak Tasarım/Cover Designer: Meltem YILMAZ

Editör/Editor: Dr. Gökçe OK

Editör Yardımcısı/Assistant Editor: Makbule YALIN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Yayın Kurulu Başkanı

Dr. Gökçe OK (Genel Müdür - Göç İdaresi Başkanlığı)

Yayın Kurulu Üyeleri

Yunus DEMİR (Daire Başkanı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Melek UYSAL (Daire Başkanı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Mehmet Akif DEĞİRMENCİ (Daire Başkanı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Harun BAŞİBÜYÜK (Birinci Hukuk Müşaviri V. - Göç İdaresi Başkanlığı)

Danışma Kurulu/Advisory Board

Doç. Dr. Ali Murat BERKER (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÇALIŞKAN SARI (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Doç. Dr. Üyesi Başak YAVÇAN (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Can Ozan TUNCER (Başkan Yardımcısı - Göç İdaresi Başkanlığı)

Dr. Öğr. Üyesi Deniz KAYA (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Doğa ELÇİN (Atılım Üniversitesi)

Prof. Dr. Faruk BİLİR (Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLERCE (Harran Üniversitesi)

Dr. Savaş ÜNLÜ (Başkan - Göç İdaresi Başkanlığı)

Doç. Dr. Selim ÇAPAR (İçişleri Bakanlığı)

Dr. Öğr. Üyesi Serhat AYDIN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. T. Sabri ERDİL (Bakan Yardımcısı - İçişleri Bakanlığı)

Dr. Talip MENEKŞE (Göç İdaresi Başkanlığı)

Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL (Sakarya Üniversitesi)

* Danışma kurulu üyelerimiz alfabetik isim sırasına göre listelenmiştir.

* Our advisory board members are listed in alphabetical name order.

YÖNETİM YERİ/CONTACT

Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA

Telefon/Phone: (0312) 422 05 00

E-posta/E-mail: gam@goc.gov.tr

Genel Ağ/Web: www.goc.gov.tr • www.gam.gov.tr

YAYIN TÜRÜ/PUBLICATION TYPE

Yaygın Süreli

BASKI/PRINT

Baskı Tarihi/Print Date: 30 Aralık 2022

Baskı Hazırlık/Print Application: İM OFSET

Baskı Yeri/Print Address: İM OFSETT Meryem AKÇA

Tesviyeci Cad. Simtes İş Hanı No: 7/G İskitler / ANKARA • Tel: 0312 341 25 04

© Göç İdaresi Başkanlığı yayınlarının her hakkı saklıdır. Bu yayınlar izin alınmaksızın, ticari amaçlarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yayımlanamaz. Ancak ticari amaçlar dışında, kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Göç Araştırmaları Dergisi'nde yayımlanan makalelerde görüş ve fikirler yazarına aittir. Resmi görüşü yansıtmaz.

Göç Araştırmaları Dergisi 6 (altı) ayda bir yayımlanır.

Hakemli bir dergidir.

İÇİNDEKİLER

ARAŞTIRMA MAKALELERİ

- Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine
Güncel Bir Değerlendirme: İspanya Örneği
A Current Evaluation on Social Cohesion Policies of Immigrants: The Case of Spain
Ebru KAYA 155
- Göçlerin Mekânın Dönüşümüne Etkisi: Güney Marmara Bölümü Örneği
The Impact of Spatial Transformation: The Case Study of Southern Marmara Region
Emrah TÜRKOĞLU, İlhan Oğuz AKDEMİR 191
- Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği
A Qualitative Research on The Perceptions of Intercultural Communication on The Harmonization Process of Foreigners to Turkey: Ankara / Istanbul Case
Gülbahar ARSLAN ELNASHARTY, Ünsal SIGRI 227
- Uluslararası Göç Bağlamında Kentsel Aidiyetin İncelenmesi: İstanbul'da Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Üzerine Bir İnceleme
Examining Urban Belonging in the Context of International Migration: A Study on Syrians Under Temporary Protection in Istanbul
Hüsna YILMAZ 287
- International Migration In Terms Of the International Society Approach
Uluslararası Toplum Yaklaşımı Açısından Uluslararası Göç
Serdar SARI 319

Secondary Traumatic Stress On Lawyers Who Are Working With
Migrants

Göçmenler ile Çalışan Hukukçulardaki İkincil Travmatik Stres

***Yağmur Melis SÖZER, Şebnem AKİPEK ÖCAL* 351**

KİTAP İNCELEMESİ

Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi: Adil Entegrasyon

*Integration of Immigrants and the Theory of Recognition: Just
Integration*

***Elif Yağmur ŞAHBUDAK* 405**

Göç Araştırmaları Dergisi Yayın İlkeleri 413

Göç Araştırmaları Dergisi Yazım Kuralları 419

Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme: İspanya Örneği

Ebru KAYA*

Öz

İspanya, 20. yüzyılın sonunda bir göç ülkesi haline gelmiş ve giderek artan kayıtlı göçmen nüfusu 6 milyona yaklaşmıştır. Uluslararası göç, geçici veya duruma bağlı bir sosyal olgu olmaktan ziyade, İspanyol toplumunun yapısal bir gerçeği haline gelmiştir. Çalışmanın amacı, İspanya'nın Avrupa Birliğine (AB) üyeliğinden itibaren uluslararası göçmenlere yönelik sosyal uyum politikalarının nasıl evrildiğini ve izlenen politikaların resmi eşitlik perspektifinden göçmenlerin sosyal uyumuna hangi alanlarda ve ne düzeyde katkı sağladığını değerlendirmektir. Bu doğrultuda belgelere dayalı yürütülen çalışmada, nitel çözümleme yaklaşımlarından biri olan içerik analizi yaklaşımı yöntemi kapsamında, en uygun siyasi araçlardan göç ve uyum politikasının belli başlı yazılı dokümanlarının incelenmesinin yanı sıra uluslararası literatürde yer alan araştırmalar ile karşılaştırmalı endekslerden yararlanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, İspanya'nın göç politikasındaki değişikliklerin göçmenlerin sosyal uyumu üzerindeki etkisi vasat düzeydedir. Bununla beraber, uzun vadede istikrarlı uyumun garanti altına alınması söz konusu olduğunda özellikle bazı politika alanlarında önemli kısıtlamalar kendini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Sosyal Uyum, Çeşitlilik, İspanya, Göç Yönetimi

* Dr., ebrukaya2611@gmail.com ORCID: 0000-0002-4814-5669

Research Article

A Current Evaluation on Social Cohesion Policies of Immigrants: The Case of Spain

Ebru KAYA*

Abstract

Spain has become an immigrant destination by the end of the 20th century, and the population of registered immigrants has reached 6 million. International migration has become a structural reality of Spanish society rather than a temporary or a situational phenomenon. The purpose of this article is to review how the social cohesion policies regarding international immigrants have changed since Spain became a member of the European Union (EU) and to evaluate in which areas and to what extent the procedural requirements have affected the social cohesion of immigrants from the perspective of official equality. In this regard, the study carried out is based on documents within the scope of the content analysis approach, which is among the methods for qualitative analysis. Important documents on migration and social cohesion policy, considered one of the most effective political tools, have been thoroughly analyzed, and the research and comparative indexes within the international literature are utilized. According to the findings of the study, the effect of changes in immigration policy of Spain on the social cohesion of immigrants is moderate. However, significant limitations emerge in specific policy areas, especially in ensuring stable compliance, in the long run, comes into question.

Keywords: *Immigrant, Social Cohesion, Diversity, Spain, Immigration Management*

* Dr., ebrukaya2611@gmail.com ORCID: 0000-0002-4814-5669

Giriş

1970'lerin ortalarından itibaren ekonomik krizin bir sonucu olarak, İspanya'dan Avrupa'ya göç önemli ölçüde değişmiştir. 21. yüzyılın ilk yıllarında giderek artarak en büyük yoğunluğa ulaşan göç akımları İspanya'nın göç alan ülke konumuna geçişini net bir biçimde göstermektedir. İspanya'daki kitlesel göç, ülkenin çağdaş tarihinde benzeri görülmemiş bir olgudur (Sánchez Alonso, 2011, s. 248). İspanya'ya yerleşen göçmenlerin¹ veya aile birleşiminin öneminin artması gibi göç süreçlerinin tetikleyici koşulları değişmiştir. 21. yüzyılın başına göre, günümüzde İspanya, kültürel olarak olduğundan daha çeşitli bir toplum haline gelmiştir. Uluslararası göçmenlerin büyük çoğunluğu İspanya'da kalmayı hedeflediğinden bu çeşitlilik daha da artacak gibi görünmektedir. Hâlihazırda İspanya'da doğmuş ikinci nesil ve vatandaşlığa kabul sürecinin hızlanmasının bir sonucu olarak bir milyonun üzerinde sakin bulunmaktadır (Arango, Mahía, Moya Malapeira ve Sánchez-Montijano, 2019, s. 328).

İspanya'da göç olgusu, sadece 2011 yılında 6 milyona yaklaşan göçmen ile maksimum seviyeye ulaşmaktan ve göçmen nüfusun kazandığı ağırlıktan ibaret değildir. 20. yüzyılın sonundan bu yana artan göç hacmi, İspanyol toplumunun profilini de derinden değiştirmiştir. İspanya, gelişmiş dünyadaki çok daha eski göç alma geleneğine sahip ülkelerle karşılaştırılabilir düzeyde çok kültürlüğe sahiptir (CES, 2019, s. 11). Bu bakımdan İspanya'daki göç gerçeği daha karmaşık hale gelmiş ve bu da göç olgusunun daha geniş bir perspektiften ele alındığı yeni bir yaklaşımın benimsenmesini gerektirmiştir. Nitekim, uygulanacak önlemlerin yeni gerçekliklerin ortaya çıkardığı ihtiyaçlara cevap verebilecek biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, bir göçmenin ev sahibi toplumda sahip olduğu olasılıklar ve maruz kaldığı sınırlamaların normatif çerçevesinin oluşturul-

¹ Uluslararası düzeyde, göçmen kavramının evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Bu kavram genellikle, göç etme kararının ilgili kişi tarafından kişisel rahatlık nedenleriyle özgürce ve kendisini buna zorlayan dış etkenlerin müdahalesi olmaksızın karar verilen tüm durumları kapsamaktadır. Dolayısıyla göçmen kavramı, sosyal ve maddi durumlarını, beklentilerini ve ailelerinin durumunu iyileştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye giden kişi ve yakınlarını ifade etmektedir (IOM, 2019, s. 37). Birkaç kuşağa yayılan bir göç tarihinde bir araya gelen durumların çeşitliliği, bu çalışma boyunca göçmenler, yabancı kişiler, yabancı kökenli kişiler gibi kavram veya ifadeleri kullanmaya zorlamaktadır. Çalışmada bu kavramlar, söz konusu bağlama ve istatistiksel kaynakların sunduğu bilgilere bağlı olarak esneklikle birbirinin yerine geçecek ve herhangi bir ayırım yapılmadan kullanılacaktır.

ması söz konusu olduğunda, sosyal uyum² politikaları kilit bir önem taşımaktadır. Bu politikalar oldukça geniş bileşenlidir. Bu çalışma kapsamında altı politika alanı esas alınmaktadır: Aile birleşimi, daimi ikâmet izni, eğitim, sağlık, işgücü piyasasında hareketlilik ve ayrımcılıkla mücadele.

Bu çalışmada, İspanya'da yasal statüde olan göçmenlerin sosyal uyumunu düzenleyen mevzuatın, göçmenler için nüfusun geri kalanıyla eşit koşullarda haklar, fırsatlar ve istikrar konusunu ne ölçüde sağladığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın araştırma soruları şu şekilde formüle edilmiştir:

(i) AB'ye üyeliğinden³ itibaren İspanya'nın göç politikasındaki temel değişiklikler nelerdir? (ii) İspanya'da göçmenlerin ülkenin vatandaşları ile yasalar önünde benzer temel haklara sahip olmaları yönünde ne gibi düzenlemeler yapılmıştır? (iii) İspanya'da izlenen politikalar göçmenlerin sosyal uyumuna hangi alanlarda ve ne düzeyde etki sağlamıştır?

Çalışmanın teorik çerçevesi göç literatüründe bulunan insan sermayesi yaklaşımı ve yapısalcı yaklaşım çerçevesinde olacaktır. Kullanılan araştırma yöntemi takip eden satırlarda detaylandırılmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, nitel çözümleme yaklaşımlarından biri olan içerik analizi yöntemi kapsamında, İspanya'da uluslararası göçmenlerin sosyal uyumu için ortaya konan devlet politikaları analiz edilmektedir. İspanya'nın sosyal uyum politikaları ve bu bağlamda ortaya konan stratejik devlet planları, sosyal uyum politikalarının gerekçeleri, müdahale ilkeleri ve işlevsel olanlar gibi normatif nitelikteki yönlerin yanı sıra göçmenlerin sosyal uyumu açısından ana siyasi önceliklerin belirlenmesi, planların stratejik çizgileri, müdahalenin öncelikli alanları ve operasyonel hedefler gibi önemli boyutları içermektedir.

2 Uyum ve entegrasyon kavramları literatürümüzde yoğun bir şekilde birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bu çalışmada da uyum ve entegrasyon kavramları birbirinin yerine kullanılacaktır. Bu konuya ilişkin bir değerlendirme için bkz. Çağlar, A. & Onay, A. (2015). Entegrasyon/uyum: kavramsal ve yapısal bir analiz. İçinde B. D. Şeker; İ. Sirkeci & M. M. Yüceşahin (Eds.), Göç ve Uyum (ss. 33-64). London: Transnational Press.

3 Haziran 1985'te imzalanan İspanya'nın Avrupa Ekonomik Topluluğuna (AET) Katılım Antlaşması 1 Ocak 1986'da yürürlüğe girmiştir.

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

Bu çalışmanın analizinde, entegrasyon politikalarına ilişkin en kapsamlı ve akredite göstergeler sistemi olan “Göç ve Entegrasyon Politikaları Endeksi (*Migration Integration Policy Index - MIPEX*)” verilerinden faydalanılmaktadır (Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma Merkezi, 2017). MIPEX, göçmenlere garanti edilen haklara erişimi ve bu kapsamda göçmenler lehine olan özel düzenlemeleri, uzun vadeli yasal statülerinin güvenliğini, fırsat eşitliğini ve güvenli gelecek görünümünü değerlendirmektedir.⁴ Ve bu analitik araç bize İspanya’daki sosyal uyum politikalarının durumunu ortaya koymak, bu politikaları diğer ülkelerin politikaları ile karşılaştırabilmek ve bu politikaların zaman içindeki evrimini inceleyebilmek için ayrıcalıklı bir bakış açısı sunmaktadır. Analize dahil edilen uluslararası ve ulusal raporlara örnek olarak AB Komisyonu, Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Bertelsmann Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri (SGI), İspanya Sosyal ve Ekonomik Konsey (CES) Raporu verilebilir.

Çalışmanın değerlendirmeleri, sosyal uyum politikalarına ilişkin mevzuat çerçevesiyle sınırlandırılmıştır. Bu politikalar geniş anlamda, bütçe tahsisi ve aktörler arasındaki koordinasyon mekanizmaları gibi uygulama aşamasına ilişkin boyutları da kapsamaktadır. MIPEX’in araştırma yöntemini içermeyen bu unsurlar, adem-i merkeziyet olan ve çok seviyeli entegrasyon yönetim modeli göz önüne alındığında, özellikle İspanya bağlamıyla ilgilidir. İspanya, değişen derecelerde yetkinliğe sahip 17 özerk topluluk ve 2 özerk kentten oluşan üniter bir devlettir. Özerk topluluklar, parlamento ve yürütme organlarına da sahiplerdir. Bu anlamda, çalışmanın İspanya’daki sosyal uyum politikalarının mevcut durumu üzerine daha derin ve eksiksiz bir ampirik düşüncenin sadece ilk adımını temsil etmekte olduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır.

⁴ MIPEX, bir devletin sosyal uyum konusundaki göç yasalarını ve politikalarını ana Avrupa ve uluslararası standartlara dair mevzuatı dikkate alarak sayısal veriler (100 puan) üzerinden değerlendirmektedir. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi Sözleşmeleri veya AB Direktifleri temel alınmaktadır. Yalnızca minimum standartların olduğu durumlarda, Avrupa düzeyindeki politika önerileri kullanılmaktadır. Her sene toplanan veriler ve elde edilen göstergeler Barcelona Uluslararası Çalışmalar Merkezi (CIDOB) ve Göç Merkezi Grubu (MPG) tarafından derlenmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Sosyal Uyum Kavramı

Sosyal uyum konusu, bir göçmenin gelişi ve ev sahibi toplumla kaynaşma ve ilişki süreci ile başlamaktadır. Son yıllarda, göçmen sakinlerin sosyal uyumu, esas olarak iki faktörden dolayı tartışmalı siyasi ve sosyal bir konu haline gelmiştir: Birincisi, bazı gelişmiş ülkelerde göçmenlerin ve onların soyundan gelenlerin ev sahibi ülke ile bütünleşme süreçlerinin sözde başarısızlığıdır. İkincisi ise, şimdiye kadar uyum sürecini yönlendiren ve belirleyen normatif çerçevelerde ve asimilasyon, çok kültürlülük, vb. modellerde kırılmalar söz konusu olmasındandır (Pennix, 2007).

Entegrasyon kavramı, sosyal bilimlerdeki uzun geleneğine rağmen, ciddi bir belirsizliği temsil etmektedir. Bu kavram, farklı devletlerde farklı kullanılabilen ve farklı anlaşılabilir. Buceta Facorro (2006, s. 150), *Göç ve Entegrasyon* isimli eserinde şunları söylemektedir: “Açık bir entegrasyon kavramı aramayacağım çünkü mevcut değil. Entegrasyon kavramı, hem geniş hem de sınırlı anlamda ve çok çeşitli ve değişken durumlarda kullanılmaktadır. Uyum, aidiyet, asimilasyon, dahil etme, hatta kimlik gibi ilgili anlamlarla da özdeşleştirilmekte veya karıştırılmaktadır.” Türk Dil Kurumunun entegrasyon tanımına bakıldığında, bu kavram bütünleşme, uyum anlamlarına gelmektedir. Örneğin, asimilasyon kavramı etrafında dönen Kuzey Amerika, entegrasyon kavramına dayanan Avrupa ülkeleri ve ayrıca, göçmenlerin ev sahibi toplumların farklı alanlarına gerçek dahil edilme/yerleştirilme süreci bu kavram ile açıklanmaya çalışılmaktadır (Castles, Korac, Vasta ve Vertovec, 2002).

Cachón'a göre (2009, s. 352), entegrasyon kavramını analitik olarak anlamak için her şeyden önce kavramın iki ana bileşenini mümkün olduğunca çözmek gerekmektedir. Ampirik bir bakış açısından entegrasyon, göçmen nüfusun ev sahibi topluma ve dolayısıyla toplumun farklı alanlarına ve kurumlarına dahil edilmesi süreci olarak anlaşılmaktadır: Emek piyasası, barınma, sosyal yapı, sosyal ağlar, sosyo-kültürel dünya, vb. gibi göçmenlerin ev sahibi topluma etkin bir şekilde dahil olma derecelerine ilişkin bir teşhis koyabilme noktasına kadar ayrıştırılabilen, ölçülebilen ve analiz edilebilen alanlar ve boyutlardır (Castles, vd., 2002). Bu süreç, ev

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

sahibi toplum ve göçmen sakinler arasında iki yönlü ve dinamik bir nitelikte nesiller boyu süren zorlu ve uzun vadeli (Kymlicka, 2001, s. 152).

Geleneksel olarak, entegrasyon çalışmalarına çok kültürcü yaklaşım daha fazla hakim olmuş ve bu da ev sahibi ülke ile göçmenleri bütünleştirme/ülkeye dahil etme (*incorporation*) sürecinin geri kalan boyutlarını arka planda bırakmıştır (Alba ve Nee, 1997). Diğer merkezi boyutları içeren daha bütüncül yaklaşımların üstesinden gelinen önyargılar ise, sosyo-ekonomik katılım, sosyal ve barınma alanlarında kök salmış olma, sosyal refah sistemlerine erişim, ağlar ve sosyal sermaye, sosyo-politik katılım vb. dir. Bu bağlamda daha görgücü/deneyci analiz çizgisinde, merkezi bir konu, çeşitli alanlardaki bütünleştirme/dahil etme sürecinin nicelleştirilmesine ve hesaba katılmasına imkân veren değişkenlerin ve göstergelerin seçimi ile ilgilidir (Alba ve Nee, 1997).

Aynı zamanda, konuya ilişkin çalışmalar, sosyal uyum konusunu tüm insanları ve boyutları eşit olarak etkileyen doğrusal, birikimli ve tek tip bir süreç olarak tasvir eden büyük anlatılardan kopma ve bölünmelere yol açan daha karmaşık vizyonlara yer açma eğiliminde olmuşlardır. Bütünleştirme/dahil etme sürecinin heterojen ve eşit olmayan bir şekilde gerçekleştiğini ve farklı sosyal alanlarda ilerlemeler ve gerilemeler olabileceğini varsaymaktadırlar. Bu nedenle sosyal uyum, kesin, kümülatif ve pozitif olması gerekmeyen çeşitli alanlardan ve aşamalardan geçen dinamik ve açık bir süreç olarak düşünülmektedir (Ares, 2007). Bu sürecin eksiksiz olması için göçmenlerin ev sahibi ülke ile bütünleşme sürecinin yerli nüfusun ortalama seviyeleri ile karşılaştırılması veya kalibre edilmesi gereken ampirik bir yaklaşımdır. Göçmenlerin ev sahibi toplumun ortalama yaşam standartlarına aşamalı olarak yaklaşım yaklaşmadıklarının veya eşitlenip eşitlenmediklerinin ölçülmesi gerekmektedir (Rinken, 2015). Daha da önemlisi, sosyo-ekonomik alanlarda gerekçelendirilmesi daha kolay olan ve her hâlükarda asimilasyoncu bakış açılarında düşülmemesi için etno-merkezci varsayımlara özel itina gösterilmesi gereken bir analiz biçimidir.

O halde entegrasyon, farklı sosyal alanlardaki gerçek katılım koşullarıyla ilgisi olan karmaşık, çok boyutlu ve çok yönlü bir gerçeklik olarak görünmektedir.

Entegrasyona yönelik ikinci bir yaklaşım, doğası gereği daha normatiftir. Entegrasyon politikaları ve planlarını teşvik ederken geleneksel olarak referans olarak kabul edilen farklı modellerle ilişkilidir. Bu modeller örneğin, asimilasyoncu, çok kültürcü, çoğulcu, kültürlerarası vb. olmak üzere, 1990'lardan bu yana krizde olan ve güçlü tartışmalara maruz kalan, güçlü bir kültürcü önyargıya sahip normatif entegrasyon modelleridir (Castles, vd., 2002).

Sosyal Uyumun Belirleyici Unsurları Üzerine Yaklaşımlar

Sosyal uyumun belirleyici faktörleri, sosyal uyum açısından bu sürecin ortaya konulması kadar önemlidir. Belirleyici faktörler genellikle bölümlere ayrılmıştır ve onu şekillendiren çeşitli faktörler ve belirleyiciler hesaba katılmaktadır. Gelişmiş ekonomilerde göçmen kökenli nüfusun entegrasyon sürecini açıklarken literatürde sıklıkla kullanılan iki yaklaşım bulunmaktadır (Alba ve Nee, 1997). Bunlardan biri insan sermayesi yaklaşımı, diğeri ise yapısalci yaklaşımdır.

İnsan sermayesi yaklaşımı

Gary Becker'in (1962) insan sermayesi teorilerinde kök salan neoklasik yaklaşım, göçmenlerin entegrasyon sürecinin ve onların işgücü piyasasına ve ev sahibi ülkenin toplumuna eşit olmayan şekilde dahil edilmelerinin insan sermayeleri tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır (Alba ve Nee, 1997). Bu şekilde, göçmenlerin dezavantajlı durumu - ev sahibi ülkedeki düşük emek ve sosyo-ekonomik konumları ve nihayetinde göçmen nüfusun düşük insan sermayesi donanımıyla açıklanmaktadır. Düşük donanım, yalnızca eğitim seviyelerine ve mesleki niteliklere değil, aynı zamanda göçmenlerin ev sahibi ülkede sermayelerinin azalmasına neden olan bir dizi faktöre de atıfta bulunmaktadır. Bunlar arasında, bilgi ve akademik niteliklerinin tanınmaması, menşe ülkede eğitim sistemlerinin kalitesinin düşük olması, ev sahibi dilde hakimiyet eksikliği, yeni işgücü piyasasında deneyim eksikliği, yeni kültürel alışkanlıklara ve geleneklere uyum sağlama eksikliği vb. (Carrasco Carpio ve García-Serrano, 2015) verilebilecek bazı örneklerdir.

Beşeri sermaye açısından bu düşük donanım nedeniyle, göçmenlerin çoğunluğu ev sahibi ülkeye vardıklarında, işgücü piyasasının alt seg-

mentlerinde istihdam edilmek suretiyle aşağı yönlü bir sosyal hareketlilik sürecinden muzdarip olabilmektedirler. Bununla birlikte, göçmenlerin ikâmet süresi uzadıkça özgün beşeri sermayelerini geri kazanma veya duruma göre, çeşitli eylemler yoluyla kendilerini yeniden sermayelendirme eğilimi göstermektedirler. Örnek vermek gerekirse, dil öğrenimi, niteliklerin tanınması, özel kurslar, ev sahibi toplumda beceri ve çalışma alışkanlıklarının kazanılması, vb. şeklinde sıralanabilir. Göçmenlerin ilerici bir mesleki ve maaş iyileştirmesine yansıyan, yukarı yönlü bir karşı hareketlilik sürecinde belirginleşen toparlanma veya yeniden sermayelendirme olmaktadır. Bu nedenle, ev sahibi topluma kademeli bir sosyo-ekonomik asimilasyon süreci söz konusudur.

Yapısalcı yaklaşım

Yapısalcı yaklaşım, bireysel sermaye donanımlarına odaklanan yaklaşımın aksine, göç çalışma geleneğinde entegrasyon yörüngelerinin ve özellikle göçmenlerin dezavantajlı durumunun çeşitli sosyal faktörlerin yapısal köklerle etkileşiminin sonucu olduğunu doğrulayan daha bütünsel yaklaşımlar ortaya çıkarmaktadır. Bu yaklaşımlar, emek piyasasının sınıf, cinsiyet, etnik köken, kurumsal yapı vb. koşullayıcı faktörlerin görmezden gelinmediğini doğrulayan bir bakış açısı sunmaktadır (Cachón Rodríguez, 2009, s. 352).

Bu şekilde, entegrasyonu anlamak için, her şeyden önce, ev sahibi ülkenin ekonomik çerçevesini, göçmenler ve göçmen işçilerin bunda oynadıkları rolü belirlemek gerekmektedir. Bu husus da yalnızca ekonomik döngülerle veya durumlarla değil, daha ziyade ev sahibi ülkenin ekonomi veya büyüme modeliyle ilgili bir konudur. Bu anlamda, göçmenlerin düşük entegrasyon sonuçları, gelişmiş ekonomilerin mevcut ekonomik ve sosyal yeniden yapılanma süreci, sanayi ve hizmetler için artan ucuz ve esnek el emeği talebi ve bu talebin gelişmekte olan ülkelerden gelen göçmen işçilere kanalize edilmesi ile ilgilidir (Castles, vd., 2002). Entegrasyon süreçlerini ve göçmenlerin dezavantajlı durumunu anlayabilmek için yapısal ekonomik faktörün yanı sıra, aralarında kurumsal faktör de vurgulanması gereken diğer temel belirleyici olmaktadır. Böylece, farklı siyasi ve kurumsal çerçeveleri ile ev sahibi devletin, göçmenlerin ev sahibi topluma dahil olma sürecinde sahip olduğu hayati öneme işaret edilir (Cachón, 2009).

Çünkü yalnızca göç politikaları, göç akışının yönetişimi, entegrasyon plan ve politikaları vb. ile ilgili değil, aynı zamanda göçmen nüfusunu doğrudan etkileyen başka bir dizi evrensel politika ile ilgili kurumsal bir çerçevenin önemine odaklanılmalıdır. Diğer bir ifadeyle, odaklanılması gereken nokta, göçmenlerin ev sahibi ülkedeki farklı temel entegrasyon alanlarına nüfusun geri kalanıyla eşit koşullarda erişim ve dahil edilme biçimlerini düzenleyen işgücü piyasası, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler, ayrımcılıkla mücadele vb. alanları düzenleyen mevzuat çerçevesinin kalitesidir.

Kurumsal çerçevenin yanı sıra, göçmenlerin dezavantajlı durumlarının anlaşılmasına yardımcı olan entegrasyon sürecini şekillendiren sınıf, cinsiyet ve etnik köken gibi diğer faktörler de söz konusudur (Massey, 2008). Göçmenler, önceki sosyal geçmişlerine bakılmaksızın, genellikle ev sahibi toplumlarda yoksul işçiler haline gelmektedirler. Bu durum, göçmenlerin yalnızca maddi durumlarını değil, aynı zamanda sosyal hareketlilik fırsatlarını da çerçeveleyen sosyal bir durumdur. Güvencesiz sosyal durum, genellikle kentlerin belli mahallelerinde, eğitim fırsatlarını ve sosyal sermayelerini etkileyen barınma/konut durumlarını belirlemektedir. Aynı zamanda, ekonomik kaynakların eksikliği, göçmenlerin ve çoğu zaman çocuklarının, eğitim süresi boyunca hayatlarını idame ettirebilmek için orta ve uzun vadeli eğitim veya eğitim denkliği edinme fırsatlarına engel olabilmektedir. Ekonomik yoksulluk, göçmenleri emek piyasasına teşvik ve disipline eden bir mekanizma haline gelmekte ve onları güvencesiz çalışma ilişkilerini kabul etmeye zorlamaktadır (Canal ve Rodríguez, 2009, s. 109).

Ev sahibi toplumun etnik önyargıları, göçmenlerin entegrasyon sürecini kesin olarak etkileyen bir diğer önemli faktördür. Bahse konu önyargılar, yalnızca ilişkisel veya kültürel alanda değil, sosyal ve ekonomik alanda da olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Etnik ayrımcılık böylece karmaşık bir dizi sosyal ve ideolojik döngüde inşa edilmektedir. İlk olarak, bir göçmenin nüfusun geri kalanından etnik farklılaşması belirli bir dışsal özellik, soytür, aksan, giyim vb. özelliklerle öne çıkmaktadır. Bunlara ilaveten göçmene, yabancı ve değersiz olarak yapılandırılan etiketler ve yaftalamalar, yerli/otokton sakinin avantajlarını meşru göstermektedir. Son olarak, sosyal etkileşimde veya devlet düzeyinde kullanıldığında, göçmenlere yönelik çeşitli sosyal alanlarda ayrımcı eylemleri meşrulaştıran barınma,

idari düzenlemeler, işgücü piyasası, sosyo-politik katılım vb. alanlarla ayırıcı durumlar olabilmektedir.

Gelişmiş ülkelerde göçmenlerin entegrasyon süreci analiz edilirken cinsiyet bir diğer önemli belirleyici faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece, asimetrik toplumsal cinsiyet rolleri ve etiketleri, göçmenleri yeni topluma dahil etme, işgücü piyasasında hareket etme, aile örgütlenmesi, eğitime erişim, göç ağırları ve kanalları, yerleşim kararları ve geri dönüş sürecinin tümünden geçmektedir. İşaret edildiği üzere, asimetrik toplumsal cinsiyet kodları, göçmen kadın ve erkeklerin farklı istihdamını tanımlamada temel bir rol oynayarak göçmen kadınlara dezavantajlar yaratmaktadır. Toplumda geleneksel rol dağılımından kaynaklanan dezavantajlar bulunmaktadır. Söz gelimi, üretken alanda erkeklere baskın bir rol verilirken, üreme alanında kadınlara hâkim bir rol verilmesi, düşük değerli işler olarak tanımlanan emek istihdamında belirgin yoğunlaşma göçmen kadınlara karşı etnik merkezli ve cinsiyetçi önyargıların oluşmasına katkıda bulunabilmektedir (Kaya, 2021, s. 176-177).

Göç sürecinin başlangıcından itibaren mevcut olan göçmen ağırları ve sosyal sermaye, ev sahibi ülkedeki entegrasyon süreçlerinin anlaşılması söz konusu olduğunda bir başka kilit belirleyici faktörü oluşturmaktadır. Esasen göçmenlerin kişilerarası bağlarıyla ilişkili sosyal sermaye, sosyo-ekonomik bütünleşme süreçlerinde temel bir rol oynamaktadır. Bu rol, işgücü ve konut piyasasına erişim aracı olarak ya da göçmen ailelerin ev sahibi toplumda karşılaştıkları zorluklara karşı temel bir koruma kaynağı olarak destek vericidir. Aynı zamanda bu ağlar, göçmenlere ev sahibi topluma sosyal ve kültürel uyumun zorluklarına karşı destek ve koruma alanları da sunmaktadır. Bu anlamda, bu bağlantıların zayıflığı veya yokluğu, göçmenlerin ve hanelerin bir dışlanma veya savunmasızlık faktörü olarak işaret edilmektedir. Öte yandan, literatürün diğer bir kısmına göre, bu karşılıklı destek ağlarında etnik kökeninin önemine dikkat çekilerek, akrabalar, yurttaşlar ve diğer göçmenlerle olan bağların, temel entegrasyon kaynakları sağlasalar dahi aynı zamanda yeniden üretildiğini, işgücü piyasasının alt segmentlerinde istihdam edilme, belli başlı barınma ve eğitim alanlarında yoğunlaşma ve ayrışma süreci oluşturabilmektedir. Ayrıca ev sahibi toplumla doğrudan teması da olumsuz etkileyebilen faktörler

arasında olabilmektedir. Aksine, ev sahibi toplumla olan bağların, uyum ve toplumda kök salma süreçlerini artırmanın yanı sıra, önemli bir sosyal sermayeye erişime fırsat vermekte ve etnik ağlardan farklı olarak emek, barınma, eğitim olanaklarını genişletmektedir (Massey, Alarcón, Durand ve González, 1990).

Bunlara ilaveten, entegrasyon sürecinin doğru anlaşılması söz konusu olduğunda beşeri sermayenin önemine değinmek yerinde olacaktır. Bu nedenle, bu daha genel çerçeve içinde göçmenlerin kişisel donanımları; eğitim düzeyi, nitelikleri, dil becerileri, bireysel eğilimleri, kaynaklar vb., yegane unsur olmasa da önemli bir belirleyici haline gelmekte ve entegrasyon sonuçlarına ilişkin analiz söz konusu olduğunda belirleyici olmaktadır. Bu nedenle, göçmenlerin ev sahibi topluma sosyal uyum sürecinin istatistiksel terimlerle ölçülmesi zor olsa da analizde bulunması gereken bir dizi sosyal ve yapısal faktör tarafından koşullandırılabilen veya belirlenmektedir.

Son yıllarda göçmenlere yönelik sosyal uyum politikası, çok sayıda AB üye devletinin siyasi gündeminde üst sıralarda yer alan boyuta ulaşmaktadır. Politika yapıcılar, uygulanan politikaların etkili olup olmadığını bilmek istemektedirler. Bu anlamda İspanya, özellikle AB üyeliğinden itibaren yasal ve siyasi çerçevede uluslararası göçmenlere ilişkin mevzuat ve politikalarda önem arz eden değişikliklere gitmiştir. Takip eden satırlarda, İspanya göç politikasının temel özellikleri ortaya konulmaktadır.

İspanya'daki Göçmen Haklarını Düzenleyen Yasal ve Politik Gelişmeler

1985-2000 Arası Dönem: Demokratikleşmenin konsolidasyon sürecinde, İspanya'nın 1986'da o zamanki adıyla AET'ye⁵ dahil edilmesi önemli bir kilometre taşı olarak vurgulanmalıdır. İspanya, AB'ye entegrasyon sağlamak için yeni bir ekonomik ve kurumsal dönüşüm aşamasına girmiştir. İspanya'nın AB ile bütünleşme süreci, bazılarının korktuğu gibi İspanyol göçmenlerin diğer Avrupa ülkelerine akışını teşvik etmekten çok uzak, diğer Avrupalı ortakları gibi göç veren bir ülkeden göç alan bir ülke olma-

⁵ Kavram bütünlüğünü sağlayabilmek için bu çalışmada "Avrupa (Ekonomik) Topluluğu" ifadesinin yerine "Avrupa Birliği" ifadesi kullanılmıştır.

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

ya geçişe eşlik etmiştir (CES, 2019, s. 93). Şaşırtıcı bir şekilde, İspanya'ya gelen göç dalgası, Avrupa'daki diğer göç alan ülkelerin özelliği olan toplumsal ve siyasi tepkilere yol açmamıştır (Arango, 2013, s. 2).

İspanya'nın göç alan bir ülke olmasındaki ilk aşama, 1980'lerin ilk yarısında başlamıştır (CES, 2019, s. 43). Esasen, İspanya'nın net göç alan ülkeler grubuna dahil edilmesi, ekonomik ve sosyal gelişimine paralel olarak, diğer Avrupa ülkelerinin birkaç on yıl gerisinde gerçekleşmiştir (CES, 2019, s. 41). İspanya'daki ilk göç yasası 1985 senesinde hayata geçilmiştir (1 Temmuz 1985 tarihli ve 7/1985 sayılı *İspanya'daki Yabancıların Hak ve Özgürlükleri ile İlgili Kurucu Kanun*).⁶ O zamandan günümüze “Yabancılar Yasası” olarak bilinen bu yasa, gelecek yılların göç politikasını belirleyen bir referans noktasıdır. Göç olgusu, İspanyol toplumunun yapısal bir unsuru olarak konsolide olurken, bahse konu kanunu, İspanyol göç politikasını şekillendiren özellikle istihdam konusu başta olmak üzere sosyal entegrasyon alanında art arda hayata geçirilen reformlar ve girişimler izlemiştir. İspanya'nın göç tarihi nispeten yenidir. Bu nedenle göçmenlerin demografik profili ağırlıklı olarak işgücünde aktif olan genç yetişkinlerdir. İspanya'da, ikinci nesil göçmenler, diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, henüz tamamıyla reşit değildirler.⁷

Yüzyılın dönüşü, ekonomik yavaşlamanın ve göçmenler konusunda önemli yasal iniş ve çıkışların ilk birkaç yılına denk gelmiş ve kısa bir süre içinde -7/1985 sayılı Yabancılar Yasası'nın birkaç bölümünde-önemli bir reforma gidilmiştir. Bahse konu kanun, bürokratik çelişkiler, sınır kontrolünde zayıflıklar ve yasal istihdama dair karmaşık idari usuller nedeniyle aşırı derecede eleştirilmiş ve ülkeye yasadışı göçü tetiklemiştir (Sánchez Alonso, 2011). Birkaç yıl içinde, bu kanun, büyüyen bir olguyla başa çıkmak için yetersiz hale gelmiş, daha da önemlisi hak ve özgürlükler açısından yetersiz kalmıştır. Ağırlıklı olarak kontrol ve ceza yönlerine odaklandığından kanun hükümlerini aşan çok boyutlu yapısı ve bazı maddelerinin Anayasa'ya aykırı olması sendikalar, kilise, sivil toplum kuruluşları (STK) ve insan hakları aktivistlerinin tepki göstermelerine sebep olmuştur. Bu ilk kanunla tesis edilen yasal çerçeve, geçici işgücü

⁶ Ley Orgánica 7/1985, de 1 de julio, sobre Derechos y libertades de los extranjeros en España.

⁷ Ayrıntılı bkz. Gobierno de España. Ministerio de Inclusión, Seguridad Social Y Migraciones: “Extranjeros Residentes en España”, 2020.

ihtiyaçlarının hakim olduğu, göçmen sakinlerin yasal statülerinin kırılmalılığı, hakların tanınmasında sınırlamalar ve entegrasyon hedefinde zayıflığı içeren bir yaklaşım ortaya koymaktaydı (Serrano, Iglesias ve Fernández Alle, 2012, s. 259). Bu kapsam kısıtlamalarından ötürü göçmenler için kısıtlayıcı bir kanun olarak nitelendirilmiştir.

2000 Sonrası Dönem ve Gelinek Nokta: İspanya’da uluslararası göçmenlerle ilgili konular özellikle 2000 sonrası dönem devlet ve kamu yönetiminin ana konularından biri haline gelmiştir. Göç politikasına dair değişimin ikinci aşamasına göç gerçeğinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması ve göçmenlerin sosyal uyumu ile ilgili hükümler getirilmesi kapsamında yapılan yasal düzenlemelerle birlikte adım atılmıştır.

Çeşitliliğe dikkati çeken esaslı değişim, 2000 yılında 7/1985 sayılı Yabancılar Yasası’nın feshedilmesi ve 11 Ocak 2000 tarihli 4/2000 sayılı *İspanya’daki Yabancıların Hak ve Özgürlükleri ve Sosyal Entegrasyonlarına İlişkin Kurucu Kanun*’un⁸ yürürlüğe konmasıyla gerçekleşmiştir. Diğeri ise, 22 Aralık tarihli ve 8/2000 sayılı *Kurucu Kanun*’dur.⁹ Reformun nihai hedefi, 7/1985 sayılı Yabancılar Yasası’nın kısıtlı yaklaşımının üstesinden gelinmesidir. Bununla ilgili olarak, 8/2000 sayılı Kurucu Kanun tarafından 4/2000 sayılı Kanun’un bazı hükümlerine ilişkin olarak getirilen sınırlamalara rağmen, İspanya’daki göçmenlerin yasal durumunda meydana gelen bariz iyileştirmelerdir. Gecikmeli de olsa İspanya göç mevzuatında göç olgusu, kalıcı ve küresel bir olgu olarak ilk defa ele alınmıştır. Giderek çok kültürlü hale gelen ve göçün ekonomik, sosyal ve kültürel tüm düzenleri derinden etkilediği bir toplum bağlamında, belirli özelliklere ve ihtiyaçlara sahip bir grubun haklarının tanınması için demokratik kriterler uygulanmaya başlamıştır.

AB bağlamında geliştirilmiş olan bu kanun ve düzenlemeler, İspanya vatandaşları ile uluslararası göçmen gruplara eşit haklar tanıyan gelişmiş düzenlemeler içermektedir (Serrano, vd., 2012, s. 259). Kanun’un bazı maddelerin Maastricht Antlaşması (1992) ve ayrıca AB’nin bütünleşmesi ve sosyal politikası açısından da Amsterdam Antlaşması’nda (1997) olduğu gibi AB’nin sosyal politikasına yönelik yapılan önemli yasal düzenle-

8 Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero de 2000, sobre Derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.

9 Ley Orgánica 8/2000, de 22 de diciembre.

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

melerden bağımsız düşünülmemesi gerekmektedir.

2000 yılında kabul edilen yasal reform ile düzensiz statüde olan göçmenleri de kapsayacak şekilde refah yardımları (sağlık, eğitim ve bazen muhtaç ailelerin temel gelirinin sağlanması gibi diğer sosyal yardımlar) genişletilmiştir. Bu imkânlardan yararlanabilmek için tek şart, belediyede ikâmet kaydının bulunmasıdır. Esasen, kayıt veya ikâmet, yasal statülerine bakılmaksızın tüm sakinler için zorunludur. Kayıtlı olan göçmenler, sağlık kartı ve çocukları için eğitime erişim hakkı edinirler. Bununla beraber, bazı özerk topluluklarda (örneğin, Katalonya) düzensiz statüde olan (kayıt dışı) göçmenler dahi polise ihbar verilmeden hastanelerde acil ve temel sağlık hizmetlerine ücretsiz erişebilmektedir.

Esasen, sekiz yıllık merkez sağ Halk Partisi (*Partido Popular - PP*) iktidarının ardından 2004 yılında yeni bir merkez sol sosyalist partinin (*Partido Socialista Obrero Español - PSOE*) göreve başlamasından kısa bir süre sonra uygulanan 2004-2005 göç politikası reformu, hem düzensiz göçü azaltmayı hem de işverenlerin yabancı işçi çalıştırmalarını kolaylaştırmayı amaçlamaktaydı (Arango, 2013, s. 4). Daha da önemlisi, merkezi yönetimin talimatıyla 2009 yılında Kongre tarafından kabul edilen göç yasası, göç politikasının yöneliminde önemli bir değişiklik anlamına gelmemekteydi. Temel amacı göç mevzuatının Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarıyla uyumlu hale getirilmesi ve son AB Direktiflerini uygulamaya koymaktı.¹⁰

Entegrasyon politikaları, göç olgusunun toplum içerisinde ve istatistiklerde daha görünür olmaya başladığı 1990'lardan itibaren geliştirilmeye başlanmıştır. Merkezi yönetim, 1990'lardan itibaren göç politikasının merkezi bir bileşeni olan göçmen entegrasyonuna güçlü bir bağlılık göstermektedir (Arango, 2013, s.4). 1994 yılında merkezi yönetim tarafından bir ilkeler ve iyi niyetler girişimlerinin yanı sıra aynı yıl içinde Göç Daimi Gözlemevi ve Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonu için Koordinatörlük (*Foro para la Integración Social de los Inmigrantes - FORO*) gibi önemli kurumların kurulmasını da içeren Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonu Planı (*Plan para la Integración Social de los Inmigran-*

¹⁰ Directives 2001/51/EC of June 28, 2001, 2001/40/EC of May 28, 2001 ve 2002/90/EC of November 28, 2002. Bkz. Ley Orgánica 2/2009, Boletín Oficial del Estado, núm 299, December 12, 2009.

tes) kabul edilmiştir. FORO, başlıca STK'lar, göçmen dernekleri, işveren federasyonları ve sendikaların temsilcilerinden oluşan üçlü bir danışma organıdır (ulusal, bölgesel ve belediye yönetimleri düzeyinde). Göç veya entegrasyonla ilgili herhangi bir kanun tasarısının merkezi yönetim tarafından kabul edilebilmesi veya parlamentoya gönderilebilmesi için önce sesinin duyulması gerekmektedir. Nitekim, birkaç özerk bölgede de benzer kuruluşlar oluşturulmuştur. Göç ve entegrasyon yönetişiminin merkezi yönetimler tarafından bu biçimde kurumsallaşmasına karşılık, göçmenlerin entegrasyon süreçlerini kolaylaştırmaya yönelik doğrudan çalışmalar yürüten kurumların özerk yönetimlere bağlı kurumlar ve yerel yönetimler olduğunu özellikle belirtmek gerekmektedir (Öztürk, 2016, s. 114). Özerk bölgeler ve belediyeler, eğitim, sağlık, barınma, sosyal hizmetler ve kültürel faaliyetlerin teşvik edilmesi dahil olmak üzere göçmen entegrasyonu için aslan payını üstlenmektedirler. Sivil toplum da göçmen entegrasyonu konusunda kritik bir rol oynamaktadır (Arango, 2013, s. 6). Birçok STK, entegrasyon sürecinde kamu güçlerine yardımcı olmak için yerel ve bölgesel yönetimlerle (merkezi yönetimle birlikte) yakın iş birliği içinde çalışmaktadır. Bölgesel yönetimler ve STK'lar arasındaki iş birliği, İspanya'nın entegrasyon stratejisinde değerli varlıklardan birini oluşturmaktadır.

2007 yılında merkezi yönetim (PSOE yönetiminin ikinci iktidar döneminde) daha kapsamlı bir "Vatandaşlık ve Entegrasyon Stratejik Planı (*Plan Estratégico Ciudadanía e Integración 2007-2010 - PECCI-I*)" kabul etmiştir. 2007'de kabul edilen PECCI-I, gerek devlet gerekse özerk topluluklar düzeyinde tüm göç politikalarının eklendiği ve koordine edildiği bir çerçeve olarak düşünülmüştür. Planın temel amacı, toplumda eşit hak ve yükümlülükleri teşvik eden kamu politikaları yoluyla sosyal uyumun sağlanmasıdır. PECCI-I, 42 amaç, 113 program, 361 önlem içermiştir. Bu planın hesaplanan bütçesi 2 milyar avronun üzerindedir. Bütçenin %34'ünü istihdam, %30'unu eğitim finansmanı, %18'ini göçmenlerin kabul programı oluşturduğundan bu alanlar öne çıkan müdahale alanları olarak görülmektedir. Planların çizgisi sorunsuz bir şekilde yürütülmüştür.¹¹ Burada şunu belirtmekte yarar bulunmaktadır: Belediye ve bölgesel entegrasyon programlarını desteklemek için merkezi yönetim finansmanı, mali konso-

11 Plan Estratégico de Ciudadanía e Integración - I (2007/2010). Bkz. http://extranjeros.empleo.gob.es/es/Programas_Integracion/Plan_estrategico/pdf/PECIDEF180407.pdf

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

lidasyonun gerektirdiği ciddi bütçe kesintilerinden etkilenmese de detaylı olarak incelendiğinde 2011 yılına kadar düşük bir seviyede kaldığını görmek mümkündür. Bu planın sona ermesinin akabinde 2011’de onaylanan “Vatandaşlık ve Entegrasyon Stratejik Planı (*Plan Estratégico Ciudadanía e Integración 2011-2014 - PECE-II*)”, bir önceki planın hedeflerini korusa da Devlet Genel İdaresi bütçesi 1 milyar 284 milyon avrodur. AB fonlarından yapılan katkıları içeren bütçe ile birlikte 1 milyar 400 milyon avroya ulaşmıştır.¹²

Entegrasyon planları, özerk bölgelerde ve bazı kentlerde de mevcuttur. Ayrıca, 2007 yılında merkezi yönetim tarafından belediye düzeyinde entegrasyon çabalarını desteklemek ve yönetimin tüm seviyeleri arasında koordinasyonu teşvik etmek amacıyla ulusal fon oluşturulmuştur. 2009 yılında Göçmenlerin Entegrasyonu Başkanlığının bütçesi 300 milyon avroyu aşmış ve bunun 200 milyon avrosu belediye ve özerk bölge programlarını desteklemek için ayrılmıştır. Söz gelimi, 2011 yılı için kurumun bütçesi 140 milyon avroydu ve bunun 70 milyon avro kadarı belediye ve bölgesel programlara tahsis edilmiştir (Ministerio de Trabajo e Inmigración, 2010). Bununla beraber, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2012 yılı bütçesine bakıldığında bu tür destekler için herhangi bir tahsisat bulunmamaktadır (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2012).

Dahası, PP iktidarı tarafından Nisan 2012’de kabul edilen bir Kanun Hükmünde Kararname, Kanun’u değiştirerek, sağlık kartının Eylül 2012’den itibaren yasal ikâmet ve sosyal güvenlik programına bağlı olması şartını getirerek, düzensiz statüde olan göçmenlere yönelik sağlık hizmetini 18 yaşından küçükler, hamile kadınlar veya acil durumdaki kişilerle sınırlandırmıştır. Bu konu ülkede ciddi tartışmalara yol açmıştır. Muhalifler, kararın insan haklarına aykırı, maliyet tasarrufu açısından verimsiz, halk sağlığı açısından tehlikeli ve Anayasa’ya aykırı olduğunu iddia etmişlerdir. Katalonya, Navarra, Endülüs ve Bask bölgesel yönetimi bazı tıp derneklerinin yaptığı gibi bu Kanun’a uymayı reddettiklerini açıklamışlardır (Arango, 2013, s. 5).

PP’den Rajoy iktidarı sırasında (2012-2014) ekonomik kriz sebep

olarak gösterilerek Göç Genel Sekreterliğinin ekonomik kaynakları önem-
12 Plan Estratégico de Ciudadanía e Integración - II (2011/2014). Bkz. http://extranjeros.empleo.gob.es/es/Programas_Integracion/Plan_estrategico2011/pdf/PECE-2011-2014.pdf

li ölçüde düşürülmüştür. 2018 yılının haziran ayında İspanya’da meydana gelen iktidar değişikliği ve krizden sonra nispeten ekonomik iyileşme ile PSOE’nin öncelikli eylemi, 2019’da 70 milyon avro sübvansiyonun 8 Mart tarihli ve 8/2019 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile göçmenlerin entegrasyonu için devlet bütçesinde yıllık sübvansiyon kaleminin tekrar oluşturulmasıdır (Arango, vd., 2019, s. 27).

Son olarak bu bağlamda, İspanya’daki siyasi kültürü vurgulamak yerinde olacaktır. Çünkü iki büyük siyasi parti, PSOE ve PP arasındaki yönelim farklılıkları özellikle önemlidir. PSOE’nin iktidar yıllarında (1982-1996 ve 2004-2011) İspanyol göç ve entegrasyon politikalarını karakterize eden açıkça göçmen yanlısı duruş ortaya konulmuştur. 1996 ve 2004 yılları arasında PP’den José María Azar iktidardı. PP’nin ilk dört yıllık dönemine bakıldığında, bu politikaları kendinden önceki PSOE’den Felipe González yönetimiyle aynı çizgide devam ettirdiği söylenebilir. Ancak PP, düzensiz statüde olanlar da dahil olmak üzere göçmenlerin sayısının hızla artmaya başladığı 2000-2004 arasındaki ikinci iktidar döneminde daha kısıtlayıcı politikalara yönelmiştir. İşverenlerden gelen artan talebe rağmen işgücü göçü için kabul kanalları daraltılmış ve yasadışı göçle mücadele en önemli politika önceliği haline gelmiştir (Arango, 2013, s. 11). 2018’den bu yana iktidarda olan PSOE’nin bu alanda çok az resmi yönetim müdahalesine rağmen, göçmenlerin entegrasyonu geniş toplumsal hoşgörü ile kolaylaştırılmaktadır. Sánchez, “Güvenli, Düzenli ve Devamlı Göç için Küresel Sözleşme”yi savunmaktadır. PSOE iktidarı ayrıca göçmenleri geri iten daha sert önlemler almış olmakla beraber, İspanya artık düzensiz göçmenler için ana Akdeniz rotası değildir (SGI, 2020).

İspanya’daki yasal çerçeve ve politika oluşturma sürecine genel bakıştan sonra, aşağıdaki bölüm göçmenlerin sektörel düzeyde entegrasyonu ile ilgili uygulanan temel plan ve programların çıktılarını değerlendirmeye odaklanmaktadır.

Aile Birleşimi

“Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”, üçüncü ülke vatandaşlarının haklarına ilişkin temel bir referans oluşturmuştur. Çünkü hükümlerinin çoğu, kişinin tabiyeti ne olursa olsun geçerlidir (CES, 2019, s. 29). AB’nin son

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

derece önemli olan aile birleşimi hakkına dair Eylül 2003 tarihli 2003/86/AT sayılı Konsey Direktifini hayata geçirmiş olması da bu alana dair ilerici ve olumlu bir adımdır.¹³ Aile birleşimi sağlamış olan göçmenler güvenli statüye sahiptirler (MIPEX, 2020). Bu ilkedan hareketle, İspanya devletinde katı ekonomik koşullar talep edilmesine rağmen, daha uzun süreler gerektiren birçok üye devletin aksine, ailesini yanına alacak kişinin, İspanya’da en az bir yıl ikâmet etmiş ve en az bir yıl daha ikâmet izni almış olması yeterlidir. Yeniden birleşme talebinde bulunan kişinin eşi, bakmakla yükümlü olduğu çocuğu, ebeveyn ve benzer durumdaki diğer akrabası ile aile birleşimi imkânı bulunmaktadır (Ministerio de Inclusión, 2017).

MIPEX (2020) verilerine göre, bu alana ilişkin İspanya mevzuatı 69 puanla olumlu bir politika alanı olarak değerlendirilmiş, AB ortalamasına kıyasla, ortalamanın 19 puan üzerinde yer almıştır. Seçilmiş bazı AB ülkeleri ve İspanya’ya dair değerlendirmeler aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak verilecektir.

Tablo 1 : Seçilmiş Bazı AB Ülkeleri ve İspanya’nın Aile Birleşimi Politikalarına İlişkin Değerlendirmeler (2007/2019)¹⁴

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Avusturya	38	38	38	38	34	40	40	40	40	40	36	36	36
Almanya	45	45											
Belçika	79				60	60	59	59	59	48	48	48	48
Danimarka				17	17	25	26	26	26	26	26	25	25
Fransa	43	38	38	38	38	38	38	38	38	43	43	43	45
İtalya	75	72	67	70	67	64	64	64	64	67	64	64	64
İspanya	66	66	69	69	69	69	71	69	69	69	69	69	69
Polonya	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58
Yunanistan								53				52	52

Kaynak: MIPEX, 2020 verilerinden uyarlanmıştır.

Gerçekten de ekonomik kriz ve işgücü kargaşası döneminde dahi,

¹³ Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the right to family reunification.

¹⁴ Tabloda bazı yılların boş olmasının sebebi veri eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

İspanya'daki bazı göçmen grupların dikkate değer ölçüde büyümesi, aile birleşiminin devamlılığından kaynaklanmaktadır. Son yıllarda bu ciddi artış, İspanya'ya gelenlerin büyük bir kısmının kalmasını ve ülkede kök salmaya başlamasını yansıtmaktadır (CES, 2019, s. 57). Özellikle 2009 ve 2010'da yoğun olan aile birleşimi izinleri, daha sonra toplam yeni izinlerde yavaş yavaş ağırlık kaybetse de 2016 ve 2017'de o senelerin oranlarının nispeten altında kalmasına rağmen tekrar artmıştır. 2020 yılının haziran ayı verilerine göre, geçici ikâmet izinlerinin ikâmet nedenine göre tasnif edilmesinde %26,4'e denk gelen oran aile birleşimine karşılık gelmektedir (Ministerio de Inclusión, 2017).

Aile birleşimi sağlamış kişinin oturma izni, İspanya'da ikâmet eden ve aile birleşimi için başvuran aile üyesi ile aynı yenileme koşullarına (süre, yenileme ve haklar bakımından) tâbidir. Başvurunun kabul edilebilirlik koşulları, diğer ülkelerden farklı olarak (örneğin, Danimarka ve Finlandiya), dil veya entegrasyon testlerinin başarısına bağlı değildir. Bu politika alanında İspanya mevzuatının temel sorunlarına değinmek gerekirse, aile bağlarının üç yıl süreyle korunmasıyla ilgilidir. Aile birleşimi sağlamış kişinin, aile birleşmesi talebinde bulunan aile üyesinden bağımsız olarak izin alması gerekmektedir. Bu hüküm, yeniden birleşmiş kişinin haklarını, aile üyesiyle istikrarına tâbi kılmaktadır. Bu detay çok önemli sorunları gündeme getirmektedir. Örneğin, aile içi şiddet mağduru bir kadın, düzensiz statüye düşmemek adına ilişkisini sürdürmek zorunda kalabilmektedir.

Diğer sınırlamalar ise ekonomik erişim kriterleri ile ilgilidir. Ailenin ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli maddi imkâna sahip olunması en önemli kriterlerden biridir. Ailesini yanına alacak kişinin birlikte yaşayan eş veya partner veya başka bir doğrudan destek ve birinci derece akraba tarafından sağlanan geliri hesaplanabilir. Ancak kişinin geçim konusunda birbirine bağlı olduğunu gösteren resmi belgelerin ibraz edilmesi istenmektedir. Sosyal yardım sisteminden elde edilen gelir hesaplanmamaktadır. İspanya'da, yalnızca yeterli ekonomik kaynaklara sahip, iki üyeden oluşan aile için (yeniden birleşme) aylık asgari %150 Çoklu Etki Gelirinin Kamu Göstergesi Endeksi (*Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples - IPREM*) üzerinde bir maaş geliri gerekmektedir. 2022 yılı için belirle-

nen IPREM, aylık 579,02 avro veya 12 ödemede senelik toplam 6.948,24 avrodur. Eklenen her üye için ise IPREM'in %50'si (289,51 avro) talep edilmektedir (IPREM, 2022). Bunlara ek olarak, yeterli ve uygun barınma imkânlarına sahip göçmenler aile birleşimi talebinde bulunabilirler. Kişilerin tüm şartları yerine getirmeleri zorunludur.¹⁵

Son olarak, reşit olmayan İspanyol çocukların durumunda göçmen ebeveynlerine uzun süreli oturma izni verilmesi önemlidir. Göçmenlerin entegrasyonunu kolaylaştırmaya ve aile istikrarını teşvik etmeye yönelik önemli bir değişimi temsil eden 8/2020 sayılı Göç Genel Müdürlüğü Yönergesi'nin¹⁶ Eylül 2020'de onaylandığını ve bu politika alanında önem arz ettiğini vurgulamakta yarar bulunmaktadır.

Daimi İkâmet

Bir ülkede daimi ikâmet, kalıcı haklara sahip olma hakkı verdiği için entegrasyon için kilit unsurlardan biridir. Çünkü uzun süreli istihdam, kişisel ve aile ilişkileri yaratmanın kapısını açmakta ve göç edilen ülkede istikrarlı ve uzun vadeli bir hayat projesine sahip olabilmek için önemli bir imkândır. Ev sahibi ülkede daimi ikâmet, entegrasyon sürecini etkileyen faktörlerden sadece birini temsil etmesine rağmen, bir göçmenin ev sahibi toplumda bulunduğu fırsatların ve sınırlamaların normatif çerçevesini oluşturmada anahtardır. İspanya, bu alanda AB üyesi olmayan vatandaşlara yönelik elverişli bir mevzuata sahiptir (MIPEX, 2020).

İspanya'da göçmen sakinlerin en temel özelliklerinden biri, vatandaşların haklarını eşit duruma getirmeyi amaçlayan oldukça istikrarlı ve korunan bir yasal statü olan daimi ikâmet izinlerine erişimin giderek artmasıdır. Karşılaştırma yapmak gerekirse, 2002 yılının sonunda İspanya'da yürürlükte olan Genel Rejime tâbi (AB dışı) sadece %25,5 oranında göçmen daimi oturma iznine sahipti. 2020 yılına geldiğinde ise bu artış %79,4'tür (toplam 1.825.981 kişi) ve çok daha nettir (Gobierno de España, 2020a).

15 Kişinin adli sicil kaydı veya diğer ülkelerde İspanya Ceza Yasası'nda öngörülen suçlara ilişkin sicil kaydının olmaması gerekmektedir. Halk sağlığı üzerinde ciddi etkileri olduğu düşünülen bir hastalığa yakalanmamış olunması ve sosyal güvenlik sağlık sigortası bulunması veya özel sağlık sigortası yaptırılması da zorunludur. Ülkede düzensiz statüde olan, İspanya'ya giriş yasaklı olan veya geri dönüşü olmayan bir süre içinde olan kişiler bu haktan yararlanamazlar.

16 Instrucción de la Dirección General de Migraciones 8/2020.

Eurostat (2021) verilerine bakıldığında 2019 yılında, verileri mevcut olan AB üyesi 24 devlet içerisinde İspanya, AB vatandaşı olmayan kişilere açık ara en fazla sayıda (60.000 kişi) daimi ikâmet izni veren ülkelerden biri olarak görülmektedir (Eurostat, 2021). İspanya'nın, bu alandaki değerlendirmelerde 100 üzerinden 75 puanla gayet iyi durumda olduğu belirtilmiştir (MIPEX, 2020). Diğer AB ülkeleriyle karşılaştırıldığında, İspanya'dan daimi oturma izninin alınması nispeten daha kolaydır. Örneğin, Almanya ve Fransa'da olduğu gibi dil bilgisi ve/veya Avusturya'da ve İrlanda'da gerekliliklerden biri olan belirli bir satın alma gücü İspanya'da zorunluluk değildir. İspanyol mevzuat çerçevesi, İspanya'da sürekli ve yasal olarak beş yıldır ikâmet eden AB üyesi olmayan vatandaşlara süresiz oturma izni edinme hakkı tanımaktadır. Bu ikâmet kartı beş yıl geçerlidir ve ayrıca daha sonra yenilenebilmektedir.

Bu politika alanına ilişkin mevzuatın bahsedilmesi gereken olumsuz tarafı ise, İspanya'da bir yıllık (birikmiş) devamsızlığın, daimi ikâmet başvurusu yapma hakkını kaybetmek için yeterli bir sebep olmasıdır. Bu düzenleyici hükmün katılığı, çoğu zaman göçmenlerin varış ülkesi ile menşe ülke arasında hareket etme ve alternatif kalış talepleriyle çatışabilmektedir. Mevzuatta bu hususların iyileştirilmesine yönelik pozitif düzenlemeler yapılarak adımlar atılması önem arz etmektedir.

Eğitim

İspanya'da giderek artan kültürel çeşitlilik yadsınamaz bir gerçektir. Göç, İspanya'daki eğitim sisteminin manzarasını da birçok yönden değiştirmiştir. Aynı zamanda entegrasyon ve bir arada yaşama için eğitim alanı en önemli kamu politikalarından biridir (CES, 2019, s. 235-236). Ülkede her yıl daha fazla eğitim kurumu, diğer ülkelerden göç eden ailelerin artan sayıda çocuklarıyla akademik döneme başlamaktadır. İspanya'daki toplam yabancı nüfusta yirmi yıllık geniş hacimli göç akımlarıyla, göç olgusunun büyükçe bir kısmının kayda değer görüntüsü, farklı eğitim seviyelerinde göçmen kökenli öğrencilerin sayılarıyla kanıtlanmıştır (Serrano, vd., 2012, s. 275).

İspanya'nın gerek eşit koşullar altında eğitim olanakları sağlamaya yönelik çabaları gerek ulusal gerekse özerk yönetimlerde farklı kapsamlar-

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

da olmuş ve girişimlerde yansıtılmıştır. İspanya, okul çağındaki düzensiz statüde olan göçmen çocukların temel örgün eğitim hakkını açıkça tanıyan AB'nin 7 üye devletinden (Belçika, Bulgaristan, Finlandiya, Hollanda, İtalya ve İsveç) biridir (Javed, Bidart ve Todorosvka, 2019, s. 4). Öte yandan MIPEX'in (2020) değerlendirmelerine göre, İspanyol entegrasyon politikaları eğitim alanında 43 puanla olumsuz bir entegrasyon alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı endeksin ölçümlerine göre İspanya'nın 2014'e kıyasla gerilediği tek alanın eğitim alanı olduğu görülmektedir. Eğitim alanının özerk yönetimlerin sorumluluğunda olduğu ve dolayısıyla bu alandaki yasa ve politikaların MIPEX analizinin dışında bırakıldığı doğru olmakla beraber, İspanya ulusal çerçevesinin de diğer ülkelere kıyasla önemli eksiklikleri bulunmaktadır.¹⁷

16 yaşını doldurmamış yabancıların zorunlu eğitim hakkı ve ödevlerinin tanınmasının ötesinde, göçmenlerin eğitime erişim ve koşullarına dair özel düzenlemelerin eksikliği, nüfusun geri kalanına kıyasla eğitim yollarını aksatmakta ve onları olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle, yükseköğretimle ilgili olarak, göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik önlemlerin eksikliği dikkat çekicidir. Dil öğreniminin kolaylaştırılması, eğitim ve öğretimde okulu erken bırakmayı (*Early Leavers from Education and Training - ELET*)¹⁸ önlemeye ve/veya üniversite eğitimine erişimi teşvik etmeye yönelik yeterli politikaların olmaması belli başlı eksikliklere örnek olarak sıralanabilir.

1980'lerden bu yana İspanya'da eğitim sisteminin olağanüstü gelişimine rağmen, İspanyollar ülkelerindeki eğitim sonuçlarını büyük ölçüde olumsuz olarak görmektedirler. Esasen eğitim sistemi OECD ülkeleri arasında (PISA testi sonuçlarına göre) 24. sırada yer almıştır. Olumsuz sonuçların nedenleri, özerk bölgeler arasında büyük farklılıklar göstermekle beraber, güncelliğini nispeten yitirmiş olarak kabul edilen eğitim müfre-

17 Esasen bu bağlamda, okulların ve öğrencilerin çevresinin eğitimsel, sosyal, ekonomik ve kültürel profillerinin bilinmesi, entegrasyonlarının iyileştirilmesine yönelik müdahalelerin daha uyumlu ve etkili olmasına izin vereceğinden, durum analizinin bölgesel/yerel düzeyde olması gerektiğine dikkat edilmelidir (CES, 2019, s. 237).

18 Daha önce okuldan erken ayrılan olarak adlandırılan eğitim ve öğretimden erken ayrılan, en çok alt orta eğitimini tamamlamış ve ileri eğitim veya öğretime dahil olmayan 18 ila 24 yaşındaki kişileri ifade etmektedir. "Eğitim ve öğretimden erken ayrılanlar" göstergesi, 18 ila 24 yaş arasındaki toplam nüfus içinde bu tür kriterlere sahip 18 ila 24 yaş arasındaki kişilerin yüzdesi olarak ifade edilmektedir (Eurostat, 2022).

datı, düşük öğretim kalitesi ve çok sayıda okul tekrarı olan öğrenci sayısı söz konusudur. ELET oranları düşmeye devam etse de rakamlar halen oldukça yüksek seyretmektedir. AB ülkeleri arasında, 2018’de ELET oranı Hırvatistan’da %3,3 ve İspanya’da %17,9 arasında değişmekte idi (SGI, 2020).

2017’de İspanya, GSYİH’nin %3,5’i olan OCED ortalamasına kıyasla GSYİH’nin %3,1’ini ilk ve orta öğretime harcamıştır. Kamu harcamaları GSYİH’ye kıyasla aynı kalırken, eğitime yapılan özel harcamalar önemlidir. Bu oran, AB ortalamasının nispeten altında (%4,6) kalmaktadır. Eğitim için yapılan kamu harcamalarının çoğu, özerk yönetimler tarafından yerel düzeyde yönetilmektedir ve harcama seviyeleri özerk bölgeler arasında farklılık göstermektedir. Bu çeşitlilik, eğitim politikası, mevcut mali kaynaklar ve her bölgedeki özel merkezlerin sayısı konusundaki farklı yönelimlerin bir sonucudur (SGI, 2020).

2019’da PSOE iktidarı, okul öncesi eğitime (0-3 yaş) evrensel erişim sağlayacağını ve en zor kemer sıkma yıllarında uygulanan önlemleri tersine çevireceğini açıklamıştır. Ne var ki, siyasi belirsizlikleri yansıtan planlı reformlar yavaşlatılmıştır. Bununla birlikte, mesleki eğitim ve öğretimin modernleştirilmesi süreci devam etmektedir (SGI, 2020).

Sağlık

İspanya ulusal sağlık sistemi adem-i merkezîyetçi bir sistemdir. İspanya’da sağlık hizmetine erişim, son yıllarda önemli değişikliklere uğrayan, art arda genişleme ve kısıtlamalarla birlikte kamu sağlığı hakkının hukuki yapılmasına bağlıdır. 4/2000 sayılı Kurucu Kanun, idari durumlarına bakılmaksızın tüm yabancılara bu hakkı tanımaktadır. Bununla beraber, 2012 yılında PP döneminde, 16/2012 sayılı Kraliyet Kararnamesi Yasası, göçmenlerin ücretsiz sağlık hakkını çalışma şartına bağlayan hukuki değişiklikle insan hakları mücadelesi bağlamında geriye düşmüş ancak bu sınırlama birçok durumda farklı özerk yönetimler tarafından alınan önlemlerle çözümlenmiştir (CES, 2019, s. 233).

İspanya, MIPEX (2020) tarafından analiz edilen tüm ülkelerle karşılaştırıldığında, sağlık alanında 100 üzerinden 81 puan alarak bu alanda dördüncü sırada yer almıştır. Analiz edilen ülkelerin çoğundan farklı olarak,

İspanyol mevzuatı hukuki olarak evrensel sağlık erişimini garanti etmektedir. Ulusal Sağlık Sistemine evrensel erişime ilişkin 27 Temmuz 2018 tarihli ve 7/2018 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Yasası¹⁹ ulusal sağlık sistemine evrensel erişim konusunda, bir grup özel güvenlik açığı olarak göçmenlerin sağlığa erişim hakkının garanti altına alınması ihtiyacından açıkça bahsetmektedir. Hayata geçirilen son hukuki düzenleme kapsamında, idari durumlarına bakılmaksızın tüm göçmenler acil ve temel sağlık hizmetlerine ücretsiz erişebilmektedirler. Sağlık kartının alınabilmesi için bir belediyede kayıtlı olarak ikâmet edilmesi zorunludur.

İspanya'da sağlık sistemi, kalite, kapsayıcılık ve maliyet verimliliği kriterlerini büyük ölçüde karşılamaktadır. Yüksek kaliteli sağlık hizmetlerine erişim, bugün nüfusun %99'unu kapsayan bir kamu sigortası sistemi aracılığıyla garanti edilmektedir (SGI, 2020). Bununla beraber, İspanya'nın sağlık sisteminde bazı eksiklik ve engeller devam etmektedir. İdari engellerin varlığı ve göçmenlerin sağlık ihtiyaçlarına daha iyi cevap verecek amaca özel araçların eksikliği, sağlık hakkını fiilen sınırlayabilmektedir. Bu engellerden bazılarını örnek olarak sağlık hizmetine katkı paylarının getirilmesi, sağlık yardımı alma konusunda sosyal eşitsizliklerin artması ve erişim prosedürlerinde standardizasyon eksikliği verilebilir.

İşgücü Piyasasında Hareketlilik

Göçmenlerin işgücü piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması, eğitim ve uzmanlaşma açısından profesyonel yolların desteklenmesi için işgücü entegrasyon politikaları esastır. Kanun koruması altında istihdama etkin erişim, giriş yolları ne olursa olsun göçmenlerin İspanya'ya entegrasyonu için temel bir anahtar olmaya devam etmektedir. Bu nedenle, göçmenlerin istihdama erişimlerine ilişkin yasal çerçeve, göç politikası çerçevesinde temel bir araç oluşturmaktadır (CES, 2019, s. 92). Ulusal istihdam durumunun ihtiyaçlarına göre işgücü göçü akışlarının düzenlenmesi ilkesi, İspanya'da göç politikasının temel direklerinden birini oluşturmaktadır (LO 4/2000, mad. 2 bis). Yasal olarak ikâmet eden göçmenler, kendi hesaplarına veya başkaları adına ücretli bir faaliyette bulunma ve mevcut mevzuata göre sosyal güvenlik sistemine erişim hakkına sahiptirler (LO 4/2000, madde

¹⁹ Real Decreto-ley 7/2018, de 27 de julio de 2018.

10). Benzer şekilde, kamu istihdam hizmetlerine ve ayrıca ana mesleki eğitim kanallarına ve öğrenim burslarına benzer erişimleri sağlanmaktadır.

İspanya'ya göç, her şeyden önce istihdam uğrunadır. Göçmenlerin çoğu, iş aramak veya göçmen işçi olan akrabalarına eşlik etmek için gelmişlerdir. İşgücü piyasasındaki boşlukların doldurulması, merkezi yönetimin göçmenleri kabul etmek için en önde gelen gerekçesi olmuştur. Bu, çoğu göçmenin ekonomik olarak aktif olduğu ve bu nedenle gerekli, üretken, hatta faydalı olarak algılandığı anlamına gelmektedir. İspanya'daki göçmenlerin ekonomik büyümeye son derece olumlu bir katkı yaptığı inancı, bir dizi çalışma tarafından desteklenmiş ve en azından durgunluğun başlangıcına kadar İspanyol halkının çoğunluğu tarafından benimsenmiştir (Arango, 2013, s. 10).

İşgücü piyasasına erişim söz konusu olduğunda, İspanya mevzuatı AB ortalamasında (52 puan) garanti edilenlerden daha iyi koşullar (67 puan) sunmaktadır. İspanya'da temel sorunlardan bazıları, eğitim denkliği ve yine belirli önlemlerin eksikliği ile ilgilidir. Bu alana dair 94 puanla örnek ülkelerden biri olan Portekiz'e bakıldığında göçmenler, gençler veya göçmen kadınlar gibi belirli gruplara yönelik özel işe yerleştirme ve spesifik olan diğer önlemlerin mevcut olduğu görülmektedir (MIPEX, 2020). Bu alanda bir başka örnek ülke olan İsveç'te (91 puan), göçmenler nitelik ve diploma denkliklerinin tanınması konusunda İspanya örneğinde olduğu gibi idari engellerle karşılaşmamaktadırlar. İspanya'dan diploma denkliğini alabilmek oldukça zor olduğundan bazı göçmenler kendi mesleklerini hiçbir zaman icra edemedikleri bir durumla karşı karşıya kalabilmektedirler (Öztürk, 2016, s. 18).

Karşılaştırmalı perspektiften, çalışma iznine sahip göçmenler için İspanya işgücü piyasasına erişim, diğer OECD ülkelerine kıyasla net bir biçimde daha iyi durumda gözükmektedir. Göçmenlerin İspanya'ya giriş ve uzun vadeli yerleşimlerinde işgücü faktörünün önemi, 2002-2018 dönemi boyunca gösterdikleri yüksek işgücü katılımıyla kanıtlanmaktadır. 2019 verileri incelendiğinde, İspanya'da işgücü piyasasına %77,4 nispetinde yabancı doğumlu katılım oranı nispeten daha yüksek gözükmektedir. OECD ortalaması %75,4 olarak verilmiştir. İspanya devletinin politikası, işgücü

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

piyasasıyla ilgili haklar ve geçici izne sahip kişiler için daimi ikâmet iznine erişim koşulları açısından da olumlu değerlendirilmektedir. İşsizlik oranlarına değinmek gerekirse, 2019 verilerine göre yabancı kökenlilerde OECD ortalaması %8 iken İspanya’da bu oran %18,9’dur. Yerli nüfusa bakıldığında OECD ortalaması %5,5, İspanya’da ise %13,1’dir (OECD, 2020, s. 239).

İspanya’daki göçmen nüfusun elde ettiği entegrasyon derecesini ve türünü açıklayan birçok faktör bulunmaktadır. Bununla birlikte, siyasi olarak devlet ve belirli bir entegrasyon planı tarafından yönlendirilen bir süreçten daha fazlasının, işgücü piyasası ve daha spesifik olarak, İspanya’da göçün dahil edilmesini şekillendiren ana belirleyici olan İspanyol ekonomik kalkınma modeli olduğu konusunda kesin bir fikir birliği bulunmaktadır (Cachón Rodríguez, 2009). Genişleme ve yeniden yapılanma sürecinin ortasında olan İspanyol ekonomisi, 1990’ların ortalarından itibaren olağanüstü ucuz ve esnek işgücü talebi yaratmıştır (Cachón Rodríguez, 2009).

İşgücü piyasasındaki hareketlilik, yalnızca işgücü piyasasına erişimin garanti edilmesi değil, bu alanda istikrarlı ve kaliteli bir işi tercih etme fırsatı anlamına gelmektedir. İyi bir iş, kişinin yaşam kalitesini belirlemekte, benlik saygısını etkilemekte ve toplumun daha geniş alanlarında tanınırlık sağlamaktadır. İspanyol işgücü entegrasyon politikaları, göçmenler için olduğu kadar İspanyol vatandaşlar için de işgücünde istikrarı garanti etmekten henüz uzaktır. Uluslararası Çalışma Örgütünün (*International Labour Organization*) yaptığı araştırmaya göre İspanya’da göçmenlerin sadece %27’sinin kalıcı bir sözleşmesi bulunmakta ve %58’i asgari ücretten daha az kazanmaktadır. Birçok yüksek gelirli ülkede göçmen ücret farkı genişlemiştir. Göçmenlerin aldığı ücret, ev sahibi ülke vatandaşlarının aldığı ücretten neredeyse %13 daha düşüktür. Bazı ülkelerde bu fark %42’ye ulaşmaktadır. İspanya’da bir göçmenin maaşı yerli/otokton işçiden %28,3, Portekiz’de ise %28,9 daha düşüktür (Amo-Agyei, 2020, s. 17).

Tam bu noktada, İspanya’da toplumsal cinsiyet eşitliğine kısaca değinmek yerinde olacaktır. Geleneksel aile kalıpları (kadınların ev işleri ve çocuk bakımına odaklandığı) çağdaş İspanya’da hızla değişmekle beraber, açık bir aile destek politikası olmadan, geleneksel cinsiyet rolleri

kadınları halen eşit olmayan konumlarda tutmaktadır. Erkekler ve kadınlar arasında %23'e yakın bir ücret ve emek değeri farkı bulunmaktadır. İşsizlik, kadınlar arasında orantısız bir şekilde yüksektir. Ulusal İstatistik Enstitüsüne göre, İspanya'daki kadınlar haftada 26,5 saati ücretsiz görevlere ayrılırken, erkekler için bu sayı sadece 14 saattir. Kadınlar ortalama olarak çalışan erkeklerden daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olmalarına rağmen, çalışan kadınlar daha düşük ücretli mesleklerde daha fazla temsil edilmektedirler (SGI, 2020).

Son olarak, burada şunu belirtmekte yarar bulunmaktadır: İşsizliğin görülme sıklığını etkileyen faktörlerin net olarak belirlenmesi derinlemesine çalışmalar gerektirmektedir. Literatürde mevcut olan bazı ana unsurlar şu şekilde özetlenebilir: Öncelikle, alınan eğitimin fiilen sağladığı niteliklerin belirlenmesi ve uygun olduğu durumlarda iyileştirilmesinin yanı sıra, hayat boyu öğrenmeye ilişkin uygulamalar istihdam edilebilirlikte yüksek bir oran sağlayabilmektedir. İkinci olarak, her neslin geçmişi ile ilgili özgün koşullarına dair bir dizi faktör bulunmaktadır. Üçüncüsü, bireyin sosyal çevresi, ev sahibi ülkede ikâmet süresi ve çifte vatandaşlığının olup olmamasıdır (CES, 2019, s. 107). Örneğin, göçmenlerin işgücüne katılım oranları ülkeye gelişlerinden beş yıl sonra İspanyol vatandaşlarına yaklaşılmaya başlamaktadır. İşgücü piyasasına entegrasyon ve ikâmet süresi arasındaki ilişkide ise, işgücü anketinden elde edilen son veriler, çalışma çağındaki nüfusun pek çoğunun ikâmet süresinin artık daha uzun olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrımcılıkla Mücadele

Ayrımcılıkla mücadele politikalarında İspanya, 59 puanla AB ortalamasının (78 puan) neredeyse 20 puan altında kalmıştır. Bu alana dair önemli eksikliklerinin olduğuna işaret edilmiştir (MIPEX, 2020). İspanya'da ırk, din, milliyet vd. gibi nedenlerle ayrımcılık mağdurları, 11 Ocak 2000 tarihli ve 4/2000 sayılı Kanun'un korumasına sahip olmakla beraber esasen, somut ve etkinlikten yoksun bir koruma halindedirler. Çünkü bahse konu normlar dizisi aslında tüm varsayımları veya ayrımcılığın tüm biçimlerini kapsamamaktadır.

MIPEX'in analiz ettiği ülkelerin çoğu bu alanda daha spesifik ve gelişmiş yasal çerçeveler sunmaktadır. Buna ek olarak, genellikle eşitlik ve

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

çeşitliliğin savunulması için kanunla belirlenen ırk, din ve milliyet temelinde ayrımcılığa karşı mücadele edilmesi için devlet kurumlarına sahiptirler. Bu konuda 100 puanla birkaç mükemmel ülke örneği dikkati çekmektedir: Belçika, Bulgaristan, Kanada, Finlandiya, Kuzey Makedonya, Portekiz ve İsveç örnekleri görevlendirilmiş özel bir kuruluş dışında, tüm ihtimalleri ve uygulama alanlarını kapsayan her türlü ayrımcılığı kapsayan yasalara sahiptir. Ayrıca, nüfusun geri kalanına kıyasla göçmenlerin maruz kaldığı dezavantajlı durumu önlemeye ve/veya telafi etmeye çalışan olumlu eylem tedbirleri de bulunmaktadır (MIPEX, 2020).

Öte yandan diğer Avrupa ülkelerinden farklı olarak İspanya, ülkeyi sert bir şekilde vuran ve özellikle göçmenler arasında yüksek işsizlik oranlarına yol açan ekonomik krizin ortasında dahi göç olgusuna karşı önemli bir tepki görmemiştir. İlginç bir şekilde, 2008 ekonomik krizi göçmenlere yönelik toplumsal tutumları önemli ölçüde değiştirmemiş, göç ve entegrasyon politikaları şimdiki kadar temelde değişmeden kalmıştır. İşsizliğin, özellikle göçmenler arasında yüksek olmasına rağmen, yerli işçileri de derinden etkilediği düşünülürse, bu daha da dikkat çekicidir (Arango, 2013, s. 6).

Ayrıca, İspanya'nın Franco diktatörlüğünün sona ermesinin ardından ortaya çıkan siyasi kültür, eşitlik ve özgürlük gibi demokratik değerleri baltalıyor olarak algılanabilecek kamuoyu açıklamalarını caydırmaktadır. Göçten yana olan gruplar geniş, aktif ve ırkçı, yabancı düşmanı veya göçmenlere düşman olarak görülebilecek her türlü duyguya karşı çıkmaktadırlar. Göçmenlerin toplumun diğer üyeleriyle aynı haklara sahip olduklarına dair yaygın bir inanç bulunmaktadır (Arango, 2013, s. 1). Genel olarak İspanyollar, azınlıklar konusunda diğer Avrupalılara göre daha az korku ve göç konusunda daha az olumsuz görüş ifade etme eğilimindedirler. 2018'de Avrupa Konseyi, İspanya'da diğer Avrupa ülkelerine göre daha az nefret söylemi olduğunu kabul etmesine rağmen, İspanya'da Vox partisi dahil popülist hareketlerin yükselişi, 2019'daki seçim kampanyaları sırasında göç ve azınlık grupları konularında daha güçlü söylemlere yol açmıştır (SGI, 2020). 2018'de Avrupa Konseyinin Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (*Council of Europe's European Commission against Racism and Intolerance - ECRl*), İspanya'ya ırkçılıkla mücadele için özel

olarak tasarlanmış bağımsız bir eşitlik kurumunun acil olarak oluşturulması çağrısında bulunmuştur. ECRI raporunda, göçmenlerin entegrasyonunun sağlanmasına yönelik önlemlerin eksikliği ve Roman çocukların yaşadığı ayrımcılık eleştirilmiştir. İncelenen dönemde, bu konuda gözle görülür bir ilerleme kaydedilmemiştir (SGI, 2020).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakalarında önemli bir artışın ardından ve çok sayıda protesto ve gösteriden sonra, çoğu siyasi parti (aşırı sağ kanat Vox partisi hariç) toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele etmeye kararlı görünmektedir (SGI, 2020).

İspanya'nın göçmen entegrasyonu politikalarına yönelik MIPEx'in 2007/2019 yılları arasında sayısal saptamaları (100 üzerinden) aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak vermektedir.

Tablo 2 : İspanya'nın Göçmen Entegrasyonu Karnesi (2007/2019)²⁰

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aile Birleşimi	66	66	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69	69
Daimi İkamet İzni	75	75	63	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
Eğitim				50	50	50	43	43	43	43	43	43	43
Sağlık								71					81
İşgücü Piyasasında Hareketlilik	61	61	67	67	65	67	67	67	67	67	67	67	67
Ayrımcılıkla Mücadele	51	51	51	51	51	51	51	59	59	59	59	59	59

Kaynak: MIPEx, 2020 verilerinden uyarlanmıştır.

Entegrasyon açısından son mevzuat değişikliklerinin (2007/2019) çıktıklarına karşılaştırmalı bir politika perspektifinden bakıldığında, İspanya'nın mevzuatı, neredeyse tüm alanlarda 2007 yılına kıyasla büyük ölçüde aynı kalmıştır. Bu sonuç, Avrupa (+2) ve uluslararası (+2) düzeyde

²⁰ Eğitim ve sağlık politikasında bazı yılların boş olmasının sebebi veri eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

gözlemlenen daha genel bir eğilimi yansıtmaktadır. Bu bağlamda iki temel alanda gözlemlenen değişimlerin özellikle altını çizmekte yarar bulunmaktadır. İlki, sağlık hizmetlerine erişimde kaydedilen gelişmelere karşılık gelmektedir. Bu alanda politika iyileşmesi +10 puan olarak yansıtılmıştır. 7/2018 tarihli Kraliyet Kararnamesi Yasası, sağlık hizmetlerine evrensel erişimi eski durumuna getirmiş ve göçmenlerin statülerinden bağımsız olarak (düzenli veya düzensiz olmalarına bakılmaksızın) sağlık hizmetine erişimini garanti etmiştir. 16/2012 sayılı Kraliyet Kararnamesi Yasası ile getirilen belli sınırlamaları ortadan kaldıran 2018 reformu, İspanya'yı bu alandaki başlıca Avrupa ülkeleriyle (örneğin Almanya, Avusturya, Danimarka, Finlandiya, İtalya, İsveç, Romanya ve Slovenya) aynı seviyeye getirmiştir (MIPEX, 2020). Yukarıda belirtildiği gibi İspanya'nın 2013'ten itibaren gerilediği tek alanın eğitim alanı olduğu görülmektedir.

Sonuç

İspanya'nın göç deneyimi, yalnızca kısa bir süre içinde artan göç hacmi sebebiyle değil, aynı zamanda bu olgu ile başa çıkma yöntemi açısından da son yıllarda uluslararası düzeyde ilgi gören bir konu olmuştur. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, İspanya'nın uluslararası göçmenlere yönelik mevzuatı ve sosyal uyum politikaları AB ve OECD ülkeler grubu ortalamasının üzerindedir. İspanya göç politikaları şeffaf olma eğilimindedir. Entegrasyon çabaları sürdürülmektedir ve kapsamlıdır. Politika, göç akışlarının boyutuna değil, daha ziyade yasal göç için yolların açılması veya genişletilmesine odaklanmıştır. Özellikle 2000'den itibaren İspanya, düzenli statüde olan göçmenlerin haklara erişim açısından yavaş adımlarla da olsa ilerleme göstermektedir. 2004 yılı sonunda kabul edilen liberal kabul politikaları yürürlükte kalmaya devam etmektedir.

İspanya'nın mevzuatı, haklara erişime önem vererek, entegrasyona yönelik kapsamlı bir yaklaşımı teşvik etmektedir. Yabancı bir kişi, iş piyasasına girerken veya sağlık hizmeti talep ederken, İspanyol vatandaşlara tanınan aynı yasal korumaya büyük ölçüde sahiptir. Bununla beraber mevzuat, ev sahibi toplumda istikrarlı bir yol sağlayan belirli entegrasyon önlemleri ve hükümlerinden yoksundur. Daha spesifik ve uzun vadeli politikalardan ziyade haklara erişimi ön planda tutan bu yaklaşım,

Avrupa ülkeleriyle benzeyen ve küresel bağlamda daha geniş bir eğilimi yansıtmaktadır. Bu genel eğilim, farklı politika alanlarına göre önemli bir varyasyonu gizlemektedir. İspanyol mevzuatı, AB ülkelerinin çoğunda garanti edilenlerden daha elverişli koşullar sağlamaktadır. Bu alanlar özellikle sağlık hizmetlerine erişim ve aile birleşimidir. Lakin İspanya, ayrımcılıkla mücadele veya vatandaşlığa erişim gibi alanlarda sınırlamaları ile öne çıkan bir ülke olmaya devam etmektedir (MIPEX, 2020). Göçmenlerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış eylemlerin eksikliği entegrasyon sürecini zorlaştırmakta ve çoğu zaman yasanın tanıdığı hakları fiili olarak kullanmanın imkânsızlığına dönüşebilmektedir.

Sağlık ve aile birleşimi alanında İspanya'nın politikaları Avrupa ve uluslararası standartlara yakındır. Siyasi katılım (aktif ve pasif oy hakkı) ve vatandaşlığa erişim gibi diğer alanlarda ise önemli engeller devam etmektedir. Özellikle entegrasyonun belirli yönleriyle ilgili olarak, sosyal gerçeklikle çelişen biçimde 2015'ten günümüze yasal eylem eksikliği ortadadır. Ayrımcılık karşıtı politikalar örneği bu gerçeğin somut bir örneği olarak verilebilir. Çeşitliliğin/çok kültürlülüğün gerçek bir şekilde korunması ve göçmenlerin haklarının güvence altına alınması, tüm durumları kapsayan ve olumlu eylem önlemleri sunan belirli bir yasanın onaylanması ile sağlanabilir. Bu yönde atılacak ilk adım, Temmuz 2019'da ileri sürülen ve merkezi iktidar değişikliği ve Covid-19 krizi nedeniyle siyasi gündem dışında kalan kapsamlı eşit muamele ve ayrımcılık yasağı tasarısının tekrar gündeme alınması ve hayata geçirilmesi olabilir. Aynı şekilde, işgücü entegrasyonu açısından mevzuatta ilerleme kaydedilmemiş olduğunu vurgulamak önemlidir. 2015 yılından bu yana BM, "Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme"nin onaylanmasına yönelik tavsiyesini yinelemektedir. Bu tavsiye, göçmenlerin ekonomik entegrasyonunun teşvik edilmesi için merkezi yönetimi bekleyen bir konu halindedir.

İlerlemenin kaydedildiği alanlarda iyileştirme yapılabilir. 2018 yılı sağlık reformu, sağlık hakkını etkin bir şekilde kullanılabilir hale getirilmesi için gerekli tüm idari yönleri kapsamamaktadır. Covid-19 sürecince deneyimlendiği üzere homojen bir sistem sağlanması için idari engellerin azaltılması hedeflenen düzeye ulaşamamıştır. Merkezi yönetim, yeni bir

“Vatandaşlık ve Entegrasyon Stratejik Planı”nı halen hayata geçirememiştir. 2018 yılı sonrası PSOE yönetimi ile entegrasyon ve çok kültürlülük yönetimi yeniden siyasi gündeme girse de henüz dikkate değer bir ivme tesis edilememiştir. “Göçmenlerin Kabulü ve Entegrasyonu için Destek Fonu”nun yeniden faaliyete geçirilmesi planlansa da 2019’da göçmenlerin entegrasyonu için devlet bütçesinde yıllık sübvansiyon kaleminin tekrar oluşturulması meblağ olarak sembolik düzeyde kalmıştır. İspanya’nın ihtiyaçları doğrultusunda bütçe artışı gereklidir.

Göçmenlerin entegrasyon yönetişiminin temel bir unsuru olarak farklı kamu yönetimleri ve sivil toplum arasında bir iş birliği çerçevesini sağlamlaştırabilecek yeni bir devlet stratejik planının hayata geçirilmesi gerekmektedir. Genel kuralları belirleyen stratejiler ortaya konulmalı ve her bir özerk topluluk bu planı kendi güncel gerçeğine ve gereksinimlerine göre uygulayabilmelidir.

Kaynakça

Alba, R., & Nee, V. (1997). Rethinking Assimilation Theory for a New Era of Immigration. *International Migration Review* 4(31), 826-874.

Amo-Agyei, S. (2020). *The migrant pay gap : understanding wage differences between migrants and nationals*. Switzerland: International Labour Organization.

Arango, J. (2013). *Exceptional in Europe?, Spain’s Experience with Immigration and Integration*. Washington, DC: Migration Policy Institute. <https://www.migrationpolicy.org/pubs/TCM-Spaincasestudy.pdf> adresinden 25 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

Arango, J., Mahía, R., Moya Malapeira, D., & Sánchez-Montijano, E. (2019). Anexo Infográfico. En F. Fàbregues , & O. Farrés, *Político, Inmigración y Compartamiento Político*. Barcelona: CIDOB.

Ares, A. (2007). *La Rueca Migratoria: Tejiendo historias y experiencias de integración*. Madrid: Universidad Pontificia Comillas.

Bertelsmann Sustainable Governance Indicators. (2020). *Spain Report*. <https://www.sgi-network.org/2020/Spain> adresinden 10 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

Buceta Facarro, L. (2006). Inmigración e Integración. *Seminario de Pensamiento y Análisis de la Sociedad Social León, XIII, No.7* (ss. 149-188). Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces, S.A.

Cachón Rodríguez, L. (2009). *La “España inmigrante”: marco discriminatorio, mercado de trabajo y políticas de integración*. Barcelona: Anthropos.

Cachón, L. (2009). *La «España inmigrante»: marco discriminatorio, mercado de trabajo y políticas de integración*. Barcelona: Anthropos.

Canal, J., & Rodríguez, C. (2009). Analysis of wage differences between native and immigrant workers in Spain. *Spanish Economical Review, 10*, 109-134.

Carrasco Carpio, C., & García-Serrano, C. (2015). Efectos de la crisis en la estructura ocupacional y la biografía laboral de la población inmigrante. *Migraciones. Publicación Del Instituto Universitario De Estudios Sobre Migraciones, (37)*, 75-96.

Castles, S., Korac, M., Vasta, E., & Vertovec, S. (2002). *Integration: Mapping the Field*. London: Home Office.

CES. (2019). *La Inmigración en España: Efectos y Oportunidades*. Madrid: Consejo Económico y Social España. Departamento de Publicaciones.

Eurostat. (2022). *Statistical Office of the European Commun*. Early leavers from education and training: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_leavers_from_education_and_training adresinden 10 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

Eurostat. (2021). *Statistical Office of the European Commun*. Migrant integration statistics-active citizenship: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_active_citizenship#Long-term_residence_permits_for_non-EU_citizens adresinden 30 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

Gobierno de España. (2020). *Ministerio de Inclusión, Seguridad Social Y Migraciones*. <http://extranjeros.mitramiss.gob.es/es/estadisticas/operaciones/con-certificado/index.html> adresinden 06.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

*Göçmenlerin Sosyal Uyum Politikaları Üzerine Güncel Bir Değerlendirme:
İspanya Örneği*

Gobierno de España. (2020a). *Ministerio de Inclusión, Seguridad Social Y Migraciones*. <http://extranjeros.mitramiss.gob.es/es/estadisticas/operaciones/con-certificado/index.html> adresinden 01 Haziran 2022 tarihinde erişilmiştir.

Gobierno de España. (2011). Plan Estratégico de Cuidadania e Integración - II (2011/2014). http://extranjeros.empleo.gob.es/es/Programas_Integracion/Plan_estrategico2011/pdf/PECI-2011-2014.pdf adresinden 30 Mayıs 2022 tarihinde erişilmiştir.

Gobierno de España. (2007). Plan Estratégico de Cuidadania e Integración - I (2007-2010). http://extranjeros.empleo.gob.es/es/Programas_Integracion/Plan_estrategico/pdf/PECIDEF180407.pdf adresinden 30 Mayıs 2022 tarihinde erişilmiştir.

IOM. (2019). *International Migration Law, Glossary on Migration*. International Organization for Migration: www.iom.int adresinden 30 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

IPREM (2022). *Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples*. <http://www.iprem.com.es/> adresinden 20 Haziran 2022 tarihinde erişilmiştir.

Javed, K., Bidart, T., & Todorosvka, I. Z. (2019). *Access to Education For Refugee and Migrant Children in Europe*. UNHCR, UNICEF, IOM.

Kaya, E. (2021). Avrupa Birliği'nde Toplumsal Cinsiyet ve Göç: İspanya Örneği. İçinde B. Oktay Yılmaz, S. Altınbaş, Ç. Çelik, O. Ünlü, S. Gezen Ünlü, & S. Batuk, *Avrupa Birliği'nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikalarına Yönelik Güncel Tartışmalar* (ss. 157-179). İstanbul: Filiz Kitabevi.

Kymlicka, W. (2001). *Politics in the Vernacular: Nationalism, Multiculturalism, and Citizenship*. Oxford: Oxford University Press.

Massey, D. (2008). *Categorically Unequal: The American Stratification System*. New York : Russell Sage Foundation.

Massey, D., Alarcón, R., Durand, J., & González, H. (1990). *Return to Aztlan: The Social Process of International Migration from Western Mexico*. Berkeley: University of California Press.

Ministerio de Empleo y Seguridad Social. (2012). *Presupuesto General*

2012. Madrid: Ministerio de Empleo y Seguridad Social.

Ministerio de Inclusión, S. S. (2017). <https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/informacioninteres/informacionprocedimientos/ciudadanosnocomunitarios/hoja012/index.html> adresinden 10 Mayıs 2022 tarihinde erişilmiştir.

Ministerio de Trabajo e Inmigración. (2010). *Presupuesto General 2011*. Madrid: Ministerio de Trabajo e Inmigración.

MIPEX. (2020). Migrant Integration Policy Index: <https://www.mipex.eu/spain> adresinden 15 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2020). *International Migration Outlook 2020*. https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2020_ec98f531-en adresinden 10 Haziran tarihinde erişilmiştir.

Öztürk, Ö. G. (2016). İspanya Göç Politikaları ve Göçmen Hayatlar: İspanya Örneği Türkiye İçin Bir Model Olabilir mi? *Nüfusbilim Dergisi*, 103–135.

Pennix, R. (2007). Integration Processes of Migrants: Research Findings and Policy Challenges. *Migration and Ethnic Themes*, 7-32.

Rinken, S. (2015). Actitudes hacia la inmigración y los inmigrantes. ¿En que es España excepcional? *Migraciones*, 37, 53-74.

Sánchez Alonso, B. (2011). La inmigración en España: perspectivas innovadoras. *Revista internacional de Sociología*, 69(M1), 243-268.

Serrano, J. P., Iglesias, M., & Fernández Alle, J. (2012). İspanya Ülke Raporu: İspanya Göç Veren Bir Ülkeden Bir Göçmenler Ülkesine. İçinde A. İçduygu, K. Biehl, & vd., *Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya, İspanya Örnekleri* (ss. 243-296). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 25 Nisan 2022 tarihinde erişilmiştir.

Araştırma Makalesi

Göçlerin Mekânın Dönüşümüne Etkisi: Güney Marmara Bölümü Örneği

Emrah TÜRKÖĞLU*, İlhan Oğuz AKDEMİR**

Öz

Göç; İnsanın coğrafi ortamını değiştirmesidir, ancak mekânın değişmesi insanın önceki yaşam tarzını bırakması olarak görülmemelidir. Göç bir kopuş değildir. İnsan göç ederken dili, kimliği, kültürü de göç eder. Yeni ortamda, yeni yaşam tarzı, göç eden kültür ve dilden izler taşıyabilir. Zorla yerinden edilmişliklerde, insan her şeyini geride bıraktığını düşünebilir, fakat göç edenler aynı zamanda kültür bavuğunu da yanında taşır. Kültür bavuğu diye terimleştirilebilecek bu kavram, Anadolu ve Trakya'da Allohton Balkan yerleşim birimlerini meydana getirmiştir. Balkanlar ve Kafkasya bölgelerinden Anadolu'ya gelen göçmenler iskân yeri olarak tercih ettikleri alanlarda ilk Güney Marmara Bölümü gelmektedir. Zorlu göçler; nüfusu, sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi yapıları değiştirdiği gibi aynı zamanda mekânların dönüştürülmesinde de rol oynayabilmektedir. Kentlerde oluşan göçmen mahalleri göçün mekân üzerindeki etkisine ve mekânı dönüştürmesine örnek teşkil etmektedir. Bu araştırmada; göçmen yerleşimlerinin Anadolu köy dokusunda ve kentlerdeki mahalle dokusunda ayırt edici özelliklerini, mekânsal olarak arazinin, meskenlerin ve kültürel yapıların dönüşümü üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Bu amaçla Güney Marmara bölümünde, Balkanlar ve Kafkasya kaynaklı göçlerin, mekânın dönüşümüne etkisini analiz edebilmek için Balkanlar ve Kafkasya kökenli göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları kentsel ve kırsal mekânlarda yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri kullanılarak saha araştırması yapılmıştır. Saha araştırmasından elde edilen bulgular ise nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Balkanlar, Mekân, göç, zorlu göç, göçmen, Güney Marmara.

* Doktora Öğrencisi, Harran Üniversitesi, emrahturkoglu@gmail.com ORCID: 0000-0003-4539-3429

** Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, ioakdemir@firat.edu.tr ORCID: 0000-0002-3767-3984

Research Article

The Impact of Spatial Transformation: The Case Study of Southern Marmara Region

Emrah TÜRKOĞLU*, İlhan Oğuz AKDEMİR**

Abstract

Migration is a change of a person's geographical environment, but a change in space should not be considered as a person's abandonment of his previous lifestyle. As people migrate, their culture also migrates. In case of forced displacement, a person may think that he has left everything behind, but those who emigrate also carry a cultural suitcase with them. This case can be termed as cultural suitcase, which has created Allochthonous Balkan settlements in Anatolia and Thrace. Immigrants coming to Anatolia from the Balkans and the Caucasus regions come to the first Southern Marmara Region in their preferred areas as a place of residence. In this research, the distinctive features of immigrant settlements in the Anatolian village fabric and the neighborhood texture in cities, and their spatial effects on the transformation of land, dwellings, and cultural structures are discussed. For this purpose, the southern Marmara section of the Balkans and the Caucasus- induced transformation of space in order to analyze the effect of migration, the Balkans and Caucasus origin of immigrants in urban and rural areas they live in semi-structured interviews conducted using the techniques of Field Research. The findings obtained were evaluated using qualitative and quantitative research methods.

Keywords: *Geography, Balkans, Space, Migration, Forced migration, Immigrant, South Marmara.*

* Postgraduate, Harran Üniversitesi, emrahturkoglu@gmail.com

** Assistant Prof., Firat Üniversitesi, ioakdemir@firat.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4539-3429

ORCID: 0000-0002-3767-3984

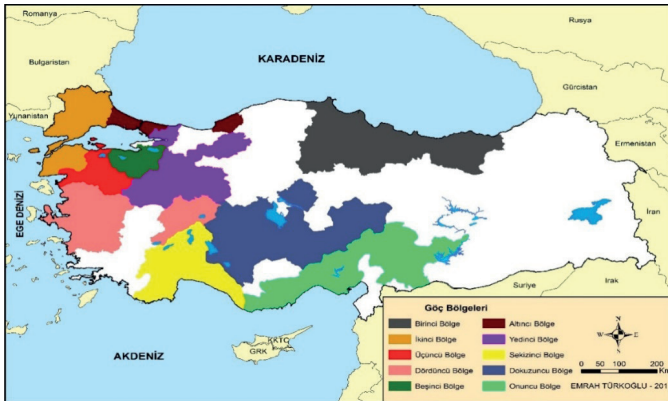
1.GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi boyunca taşıdığı dinamiklerle nüfus yapısını, sosyal-ekonomik yapı, kültürel ve siyasi yapıları dönüştürücü etkileri bulunmuştur. Çünkü göç sadece fiziki mekânın değişimi değil aynı zamanda insanlarla birlikte maddi ve manevi değerlerin kültürel davranışlar ile taşınmasıdır. Bu değerler; kültürel alışkanlıklar, yaşanan bölgedeki mekânsal hafızanın yeni alanlara taşınması, sosyo-ekonomik yaşamın taşınmasına kadar birçok alanda meydana gelmektedir. Osmanlı Devleti'nin 600 yılı yakın bir zaman diliminde Balkanlarda hüküm sürmesi kültürel, toplumsal açıdan Balkan toplumları ile Türk toplumu arasında etkileşim meydana getirmiştir. Balkanlar'ın ve Anadolu'nun farklı iklim ve coğrafi yapıları sahip olması toplumların farklı yaşam biçimlerine neden olmasının yanı sıra, arazi kullanım şekillerinin de farklı olmasına neden olmuştur. Farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip olan iki toplumun ayrılığı, Balkanlarda 600 yıllık hüküm süren Osmanlı Devleti'nin gerilemesi ile son bulmuştur. Balkanlardaki Osmanlı hâkimiyetinin son bulması Balkanlarda yaşayan birçok Müslümanın Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur (Oğuz, 2019) ve göç akınları Anadolu'ya başlamıştır. Göç akınları, göçmenlerin bu farklılıkları taşıması ve yeni bir fiziki mekâna yerleşmesi sonucu yerleşilen yeni mekânın konuttan, arazi kullanım şekillerine kadar farklı mekân kullanım biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Balkanlardan ve Kafkaslardan gelen göçmenlerin büyük çoğunluğu kara yolu ile taşınmış ve en yakın toplanma yeri olan Edirne, İstanbul gibi kentlerde toplanmışlardır. Bu alanlarda yoğunlaşan göçmenler, devlet tarafından veya bireylerin kendi istekleri doğrultusunda bölgelere iskân edilmişlerdir.

Balkan coğrafyası (Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan bölge); Avrupa kıtasının güneydoğusunda yer alan yarım ada, ismini bölgede bulunan Balkan dağlarından alır. Balkan Türkçe bir kelime olup sık ormanlarla kaplı sıradağ ya da çalılıklarla kaplı engebeli arazi anlamına gelmektedir (Oruç,2009:50). Sarp ve ormanlık sıradağ anlamına gelen Balkan kelimesi, dağlık ve engebeli yapısıyla sadece jeopolitik ve ekonomik bakımdan değil aynı zamanda Avrupa devletlerinin siyasetini belirlendiği denge politikasında da önemli bir malzeme olan bir coğrafyaya isim olmuştur (TDK, 2021). Kafkasya

ise, Karadeniz ve Hazar Denizi arasında kuzey-güney yönlü uzanan dağlık bölgenin adıdır. Yüksek nüfus yoğunluğuna oranla coğrafi açıdan küçük bir bölgedir. Ekonomik kullanışlılık açısından Kafkasya'daki bölgeler ve demografik açıdan etnik gruplar arasında eşitsizlik vardır. Yerel etnik kültürler geleneksel bir karaktere sahiptirler. Etnik sınırlarla idarî sınırlar birbirine uymamaktadır. Toplumda etnik grupların sosyal statüleri değişiklik arz etmektedir (Ayan, 2010:21). Balkan ve Kafkasya bölgelerinin coğrafi açıdan benzerlik göstermesi tarımsal ve ekonomik faaliyetlere de yansımıştır. Kırsal ve kentsel alanlardan göç eden toplumlar mekân hafızalarını geldikleri hedef bölgelere de taşımışlardır.

Göç araştırmalarında, göçün menşei ve hedef bölge ilişkisi temel iki eksen olarak kabul edilmektedir (Lee, 1966:50). Göç kaynağı olarak Balkanlar ve Kafkaslardan gelen göçmen toplulukları, daha güvenli bölge olarak gördükleri hedef bölge olan Anadolu'ya yerleşmiş veya yerleştirilmişlerdir. Hedef bölgeye ulaşmak isteyen göçmenler, Anadolu coğrafyasında ilk yerleştirildikleri yerlerin başında Edirne ve İstanbul gelmekteydi (Şahin, 2006:78). Göçmenlerin, ne tür işlerle uğraştıkları, ne tür iklime alışık oldukları, örf, adet ve geleneklerinin tespit edilmesi oldukça zordu. Bunun yanında Anadolu'da boşaltılan yerlerin iklim şartları, arazinin yapısı, tarım alanları meselesinin kesin manada belirlenmesi çok uzun bir süreyi gerektirecekti (Ağanoğlu, 2013:317). Bundan dolayı göçmenlerin yerleştirilmesi için 13 Ekim 1923 tarihinde kurulan Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti göçmen yerleşim alanları belirlemiştir (Harita, 1).

Harita 1: Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti (1923) Göçmenler İçin Belirlenen 10 Bölge.

Birinci Alan: Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Amasya, Tokat, Çorum.

İkinci Alan: Edirne, Tekfur Dağı, Gelibolu, Kırk Kilise, Çanakkale.

Üçüncü Alan: Balıkesir.

Dördüncü Alan: İzmir, Manisa, Aydın, Menteşe, Afyon.

Beşinci Alan: Bursa.

Altıncı Alan: İstanbul, Çatalca, Zonguldak.

Yedinci Alan: İzmit, Bolu, Bilecik, Eskişehir, Kütahya.

Sekizinci Alan: Antalya, Isparta, Burdur.

Dokuzuncu Alan: Konya, Niğde, Kayseri, Aksaray, Kırşehir.

Onuncu Alan: Adana, Mersin, Silifke, Kozan, Ayntab, Maraş (Arı, 1991:52)

Balkanlar ve Kafkasya'dan gelen göçmenlerin yoğun olarak yerleştiği alan Marmara Bölgesi'dir. Özellikle de Güney Marmara Bölümü'dür. Güney Marmara Bölümü Balkandan Anadolu'ya geçişin ilk basamağını oluşturan bir alana karşılık gelmektedir. Her ne kadar göçmenler devlet tarafından iskâna tabi tutulsa da mekân açısından göçmenler Güney Marmara Bölümü'ne yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Göçmenlerin bu alanı tercih etmelerinin başında coğrafi ortam benzerliği ve coğrafi mesafedir. Güney Marmara Bölgesi'ne göçmenlerin yerleşmesinde etkili olan faktörleri, yapılan anket çalışmaları sonucunda göçmenlerin daha çok aşağıda belirtilen nedenlerden dolayı bu alanı tercih ettikleri görülmektedir.

1-Coğrafi mesafe

2-Rumların bu bölgeleri terk etmeleri

3-Güney Marmara'nın Balkanlarla coğrafi ortam benzerliği göstermesi.

4-Akrabaların varlığı (Göç Zinciri)

5-Psikolojik Mesafe

Kafkaslardan gelen göçmenler Anadolu'nun kuzey kesimlerine ne kadar yerleşmiş olsa da gelen göçmelerin büyük çoğunluğu Karadeniz üzerinden İstanbul'a gelmiştir (Harita 2). Özellikle Anadolu kuzeyden ve kuzeydoğu

bölgelerinden Rusların bölgedeki baskıları ve zulümlerinin devam edeceği endişesi Kafkas göçmenlerini daha güvenli bölgeye itmiştir. Kırım ve Kafkaslardan göç eden göçmenler deniz yolu ve karayolu ile Anadolu'ya geçiş yapmışlardır. Anadolu'ya geçiş yapan Kafkas ve Kırım Türkleri devlet tarafından Suriye'nin kuzey kesimlerine de ayrıca yerleştirilmiştir. Balkanlardan gelecek savaş tehlikesine karşı savaşçı özelliğe sahip olan Kırım ve Kafkas Türkleri Marmara Bölgesine devletin kontrollü bir biçimde yerleştirmesi de göçmenlerin Marmara Bölgesi'nde toplanmasına yol açmıştır. Kafkas ve Kırım Bölgelerinden gelen göçmenler ormanlık alanlara yerleşmiş ve hala ormancılık ile geçinen köylerin olduğu alan çalışmasında gözlemlenmiştir.

Harita 2: Balkan ve Kafkaslardan Gelen Göçmenlerin Göç Yolları (Işık, 2014)

2. Yöntem

Türkiye'ye ve Türk toplumuna uyum sağlama sürecinde muhacir, mübadil Balkan göçmenleri; Anadolu'daki yaşam ile aralarındaki mesafeyi azaltmaya, farklılıklarını gidermeye çalışmışlardır. Ek olarak kimliklerinin ve kültürlerinin devamlılığını sağlamak için uğraşmışlardır. Yeni topraklarda eskiyi yaşatmak için kurulan organizasyonlar kültürün aktarımının ve izlerinin yegâne aracı olmuştur. Bu bağlamda Goularas 'm dediği gibi gerek kırsal gerek kentsel alanda kimlik ve kültürlerin yaşatılmasında temel rolü “mekânlar” üstlenmiştir (Goularas 2012: 134).

Bu çalışma (Güney Marmara Bölümü) için öncelikli olarak basılı yayınlar ve elektronik ortamda literatür taraması yoluyla bilgi toplanmıştır. Bu

çerçevede ulaşılan bilimsel makaleler, tezler, kitaplar ve diğer yazılı kaynaklar incelenmiştir. Literatür taramasının yanı sıra saha araştırması sonucunda nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Saha araştırmasında elde edilen veri ve bulgular etnografik araştırma yaklaşımlarından olan mekân hafızası kurumsal etnografi yaklaşımı üzerinden niteliksel çözümleme tekniklerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak incelenmiş ve derinlemesine ve odak grup görüşme teknikleri de kullanılmıştır. Araştırmanın verileri gözlem, derinlemesine görüşme ve doküman incelemesi yöntemleriyle elde edilmiştir. Yapılan araştırmada anket, nicel ve nitel araştırma teknikleri de kullanılmıştır. Nicel araştırma ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma araştırma yöntemi, bu araştırmanın dayandığı saha araştırmasından elde edilen bulguları analiz etmek için kullanılmıştır.

Araştırmanın dayandığı saha çalışması olarak Güney Marmara Bölümü'ne yerleşen göçmen köyleri belirlendikten sonra çalışmaya başlamak için gerekli etik kurul onayı 24.02.2022 tarihinde ve 150988 numaralı Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulundan alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra örneklem olarak seçilen Güney Marmara'daki göçmen köylerinde ve kentsel mahallelerde yaşayan 850 kişiyle görüşülmüştür. Bunun için 450 göçmen köy belirlenmiş ve bu köylerden göçmen halka anketler uygulanmış ve derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Anket çalışmaları, kırsal-kentsel alanlarda yürütülmüş ve göçmen yerleşim alanları ile ilgili gözlemler yapılmıştır. Bu aşamada somut gösterim için resimler çekilmiş, belirlenen anket soruları üzerinden çalışma sürdürülmüştür. Göçmenlere yönelik yapılan anket çalışma soruları belirlenirken, göçmenlerin yerleşme süreçleri, arazi kullanımı, ev ve donatıları ve sosyo-ekonomik mekân dizaynını analize yönelik soru havuzu oluşturulmuştur.

Araştırmada esas olarak, yerleşme coğrafyası mantığı ve dili kullanılmıştır. Göçmenlerin tecrübeleri kültürel aktarımları ve yerliler ile olan temaslarından ortaya çıkan, Güney Marmara'daki göçmen yerleşim formları; Ev tipleri (dağılışı, mimari ve inşaa malzemesi), şehirler, kır ev şekilleri ve yapı malzemeleri morfoloji-biçim kriterini kullanmıştır. Uzun ve karmaşık bir göç kültürünün ölçeği olan mekân kalıpları ve mimari tarz değişimi üzerine gözlem yapmak oldukça önemlidir. Güney Marmara'da kır coğrafyası araştırmalarında yöntem olarak kullanılan, kültürel coğrafi görünümün üç ayrı özelliği üzerinde odaklanılmıştır:

(1) **Yerleşme kalıbı; köy, mahalle, dam, saya, çiftlik, yayla vb. diğer kırsal yerleşmeler;**

(2) **Kırsal iktisadi faaliyet kalıbı;** üretim amaçlı olarak arazinin insan tarafından dizaynı ile ortaya **çıkan şekiller ve** arazi kullanılış biçimleri;

(3) **Ev/konut ve çiftlik tipleri;** mimari tarzları ve inşaat malzemesi de dahil olarak çeşitli yerel özellikleri. Kırsal yerleşmeler, zaman içinde ve mekândan mekâna gösterdikleri değişim ve çeşitlilikler bakımından da büyük önem taşır. Kırsal alanları açıklamada en çok tercih edilen yolların başında, kültürel coğrafi görünümde göçmen imzasının en iyi simgesi olan konut bularına, çizimlerine yoğunlaşmayı sağlamaktır.

Balkan göçmenlerinin Güney Marmara'ya göçleri üzerinden en az 80-100 yıllık bir süre geçmiş ve süreç içerisinde muhacirleri “kente göç furyası da” etkilemiştir. Böylece adına ‘kent’ denilen kendi kültürlerinden uzak, hatta tüm kültürlerden uzak, kentli sınıflar içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Kent makroformu içinde türeyen kent kültürü, muhacir kültürünün üstünü örttüğünden takip etmek daha zordur. Buna bağlı olarak muhacirlerin kentlerde bıraktıkları yaşam izleri takip edil(e)memiştir. Araştırmanın sınırlılıklarından birisi büyükşehirlerdeki muhacir kültürünün küçük izlerine, makalenin hacim kısıtından dolayı yer verilmemiştir. Ek olarak anketlerde ve odak grup çalışmaları sonucunda oldukça fazla miktarda olan göç, göçmen ve göç sürecine yönelik verilerde, makalenin ana temasını oluşturan, mekan-arazi kullanımındaki dönüşümü ön plana çıkarma çabasını azaltacağından yer verilmemeye çalışılmıştır.

Göç ile birlikte mekânsal değişim hakkında bilgi almak için kaynak ve hedef bölge açısından detaylı (Sosyal, Kültürel, Ekonomik Yapı, Yerleşim Seçimi vs.) sorular oluşturulmuş ve anket çalışması farklı iller, mahalleler ve köylerde uygulanmıştır (Çanakkale, Bursa, Yalova, Balıkesir ve Bilecik). Çalışmanın örneklemini ise 600’ü erkek ve 200’ü kadından oluşmakta ayrıca 50 köy/mahalle muhtarı anahtar kişi, olmak üzere toplam 850 kişiden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini oluşturan 600 kişi ile anket çalışması yapılmış ve ihtiyaç halinde derinlemesine görüşme tekniğine de başvurulmuştur. Köy ve mahalle muhtarlarıyla **görüşmeler rastlantısal olarak** odak grup görüşmesi yapılmış ve bu görüşmelerden de veriler elde edilip, diğer göçmenlere de

muhtarlar aracılığı ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma sahasında, nüfusun, sosyo-ekonomik ve kültürel yapının benzer özelliklere sahip olması, örneklemin çok fazla sayıda tutulma gereksinimini ortadan kaldırmıştır.

3. Mekân, Zorunlu Göç ve Yerinden Edilmişlik Üzerine Teorik Bir Tartışma

Sosyal bilimlerin pek çok alanında olduğu gibi zorunlu göç çalışmalarında da en temel problemlerden birisi kavramları tanımlama ve bunları sınıflandırma ile ilgilidir (Hazan, 2015:184). Göç olgusunu tanımlarken yaygın olarak kullanılan tanımlardan bir tanesi insanların bir yerden başka bir yere coğrafi olarak yer değiştirmesidir. Göçü insan hareketliliği olarak değerlendirmek, göçün diğer bütün toplumsal etkenlerden yalıtılması anlamına gelir, bu sebeple göç sadece bir insan hareketliliği, bir yer değiştirme faaliyeti değildir (Göker, 2020:34). Bu yer değiştirme gönüllü bir şekilde gerçekleşeceği gibi zorunlu olarak da meydana gelebilmektedir. Zorunlu göç kavramı, bireylerin veya kitlelerin istekleri dışında gerçekleşen göçlerdir. Genel olarak, savaş baskı veya zulümden kaçarak başka ülkelere yapılan sığınma göçleridir.

İnsanlık tarihi boyunca göçler çeşitli şekillerde gerçekleşmiştir. Bu göçler bazen gönüllü olarak bazen de zorunlu olarak meydana gelmiştir. Zorunlu göçler, insanların isteğine bırakılmadan, devlet tarafından bazı olaylar ve durumlar karşısında mecburi olarak yaptırılan göçlerdir (Koçak ve Terzi, 2012:171). Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan çekilmesi ile birlikte, kurulan ulusal devletlerin siyasi nedenlerle Türkleri ve birçok diğer milliyetten insanları siyasi nedenler ve baskılar ile Balkan coğrafyasından zorunlu göç kapsamında ülke dışına yani Anadolu'ya göç etme zorunda bırakmışlardır.

Siyasi baskılar ve uzun süren savaşlar sonucunda Balkanlarda ve Kafkaslarda yaşayan topluluklar sürgün/tehcir edilmişlerdir. Tehcir ve sürgün farklı kavramlar gibi algılsa da sadece köken olarak farklıdır. Bu iki kavramın içeriği aynıdır ve zorla yerinden edilmeyi ifade etmektedir. Balkan ve Kafkas göçmen toplulukları siyasi, dini ve etnik nedenlerden dolayı sürgüne/tehcire maruz kalmışlardır. Fakat bu sürgünde de milyonlarca göçmen katledilmiştir (Zelengora, 2014). Hicret Hz. Muhammed'in (SAV) Mekke'den Medine'ye olan göçü için kullanılan ve göç anlamına gelen Arapça kelimedir. Muhacir ise aynı Arapçada göçmen ve göçebe karşılığında kullanılır. Tehcir terimi ise

zorla yerinden edilen göç ettirilen manasında kullanılmaktadır. Ülkemizde tehcir terimi sadece Ermeniler ile birlikte anılmaktadır. Sürgün terimi, tehcir teriminin Türkçe karşılığı olsa da, tarihî süreç içerisinde geçirdiği istilah ile sürgün bireyler ve küçük gruplar için kullanılır hale gelmiştir. Oysa günümüz dünyasında, pek çok siyasi sebepli zorlama ile olan göç aynı zamanda tehcire, sürgüne zemin hazırlamaktadır (Akdemir, 2018:63). Muhacir, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Balkanlardan ve Kafkaslardan göç ettirilen Müslüman göçmenlere ayrıca verilen isimdir.

Yerinden edilmişlik, silahlı çatışma veya doğal afetlerden dolayı bir kişinin/kişilerin evinden veya ülkesinden zorla çıkarılmasını ifade etmektedir (Perruchoud vd., 2011:19) . Balkan ve Kafkas coğrafyasından milyonlarca kişi yaşadıkları toprakları terk etmek zorunda kalarak Anadolu'ya göçmüşlerdir (Erişim adresi: <https://www.altayli.net/2021>). Balkan ve Kafkas coğrafyasında meydana gelen savaşların etkisi yüzyıla yakın sürmüş ve bu süreçte kitlesel göçler devam etmiştir. Bu göçlerin ekonomik, siyasi, toplumsal ve askeri alanda birçok etkileri olmuştur. Bu etkilerin başında özellikle demografik etkiler göç edilen yer ve varılan yer açısından nüfus yapısında farklılıklar meydana getirmiştir. Bu farklılıklar mekânsal belleğin taşınması ile hedef ülkede yani Anadolu'da mimaride, konutta, tarımsal faaliyetler gibi pek çok alanda farklılıklara yol açmış ve göçmenler yerleştiği mekânı yeniden üretmişlerdir.

Göç edenler, kimliklerini, kültürlerini, duygu ve düşüncelerini, davranışlarını yoldaki tecrübeleri ile harmanlayarak gittikleri yerdeki sosyo-kültürel dünyanın koşulları içinde yeniden inşa ederler (Karaarslan ve Gençoğlu, 2019:9). Bu inşa sürecinde yaşadıkları yerleşim yerlerindeki bilgi ve birikimlerini yerleştiği alana taşıyarak mekânsal olarak yeni bir değişim ve dönüşüm içerisinde mekânı yeniden şekillendirmektedirler. Bu değişim ekonomik faaliyetlerden, tarımsal faaliyetlere ve konut inşa etmeye kadar birçok alanda kendini göstermektedir. Bu sebeplerden dolayı mekânın yeniden üretimi sürecinde göçmenler büyük rol oynamaktadır.

Mekân üretimi ve mekânın üretim süreci varsa, tarih de vardır. Mekânın tarihi, mekânın gerçeklik olarak üretiminin, biçim ve temsillerinin tarihi tarihsel (belli bir tarihe bağlı) olguların nedensel zincirleşmesiyle, ya da gelenek ve yasaların, fikir ve ideolojilerin, toplumsal-ekonomik ya da kurumsal yapıların (üstyapılar) -ereklilikli ya da erekliliksiz- ardışık-

lığıyla karıştırılmamalıdır. Üretici güçler (doğa, çalışma ve çalışmanın örgütlenmesi, teknik ve bilgiler) ve elbette üretim ilişkileri, mekân üretiminde-belirlenmesi gereken- bir role sahiptirler (Lefebvre, 2014: 75). Göç ve sosyo-mekânsal dönüşümü, Lefebvre'nin mekânın triyalektik ilişkisi çerçevesince yaşanan, algılanan ve tasarlanan mekân çerçevesinde somut olarak mekânsal pratikler üzerinden göç ve mekânsal dönüşümü mekânsal pratiklerin anlaşılması için bir zemin oluşturulabilir. Mekânsal pratikler mekânsal akılla menşe ülkeden göç edilen yere taşınmıştır. Bu mekânsal hafıza ile mekân yeniden tasarlanmış ve yeni yaşam biçimleri ortaya çıkmıştır.

Bir toplumun yaşanan mekânı, kendi yeni mekânını yaratır. Lefebvre'e göre (akt. Arslan, 2018:9)yaşanan mekân, mekâna eşlik eden imgeler ve semboller aracılığıyla mekânı kullananların mekânıdır. Mekân içinde ve aracılığıyla üretimi ve yeniden üretimi sağlayacak biçimde gerçekleşen fiziksel, maddi akış, aktarma ve etkileşimlerdir. Algılanan mekân, üretim ilişkilerine ve bu ilişkilerin dayattığı maddi pratikler hakkında konuşulmasına olanak tanıyan anlamlar, kodlar ve göstergelerdir. Tasarlanan mekân ise mekânsal pratikler için yeni anlam ya da olanaklar hayal eden zihinsel icatlardır. Balkan ve Kafkas coğrafyasında yaşayan göçmenler mekânsal deneyimlerini mekânsal hafıza ile hedef bölgedeki mekânı tekrar inşa ederek yeni toplumsal üretim mekânları oluşturmuşlardır. Bu üretim alanlarında göçmenler, yerleşmeler, kültürel ve iktisadi yaşam faaliyetleri şeklinde kendine özgü mekânlar oluşturmuşlardır.

Modern göç araştırmaları ve analizleri ilk kez Ravenstein tarafından 1885 ve 1889 yıllarında yapılan çalışmalarda yer almıştır. Ravenstein'in analizleri göç kanunları adını verdiği ilkelere dayanmaktadır. Göçmenlerin büyük çoğunluğu sadece kısa mesafeli bir yere göç ederler. Ancak göç ettikleri yerde göç dalgalarının oluşmasına neden olurlar ve sonuçta iş imkânlarının fazla olduğu büyük merkezlere göç ederler. Ravenstein özellikle bu göç kuramını ortaya koyarken yedi ilke üzerinden göçü teorize etmiştir. (Ravenstein, 1885:198-199). Ravenstein'in bu kuramı farklı çerçevelerde genişletilmiştir. Ravenstein burada göçün itici ve çekici faktörlerine odaklanmıştır. Balkanlar ve Kafkaslar Osmanlı Devleti döneminde yaşanabilir bir coğrafya olması 93 Harbi ile başlayan şiddet ve savaş ortamı ile bu özelliğini kaybederek bu coğrafyaların göç vermesine yol açmıştır.

Bu göç kuramı özellikle Balkanlardan Anadolu'ya göç eden göçmenlerin ilk olarak yakın ve güvenli bölgelere göç etmesi Ravenstein göç kuramına uygunluk göstermektedir. Balkan göçmenleri ilk olarak İstanbul ve çevre bölgelere yerleşmiş ve sonrasında bu göçler basamaklı şekilde gerçekleşmiştir. Basamaklı şekilde gerçekleşen göç ile birlikte zamanla karakter değiştirerek zincirleme göçe evrilmiştir. Çünkü Güney Marmara Bölümü'ne ilk yerleşen göçmenler daha sonra gelen göçmenlere bilgi aktarımı ve akrabalık bağları bu göçmenlerin bu alanlara yerleşmesinde öncülük etmişlerdir. Türkiye ve Bulgaristan arasında 1968-1978 yılları arasında imzalanan Yakın Akraba Göçü Anlaşması göç zincirinin göstergesidir (Korkmaz ve Öztürk, 2017).

Bir diğer göç kuramı Lee'nin (1966) İtme-Çekme Kuramı'dır. Bu kurama göre, yaşanan yerle ilgili faktörler, gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler, işe karışan engeller ve bireysel faktörler göç üzerinde etkili olan faktörlerdir. Yaşanan yer ile ilgili faktörler Balkan ve Kafkas coğrafyasında oluşan kaotik ortam göçün tetikleyicisi olmuştur. Bu kuram göçmenlerin Güney Marmara Bölümü'ne yerleşmesinde çekici faktörlerin etkisi; coğrafi faktörler, tarihi yerler ve coğrafi yakınlık başta gelen etmenlerdir.

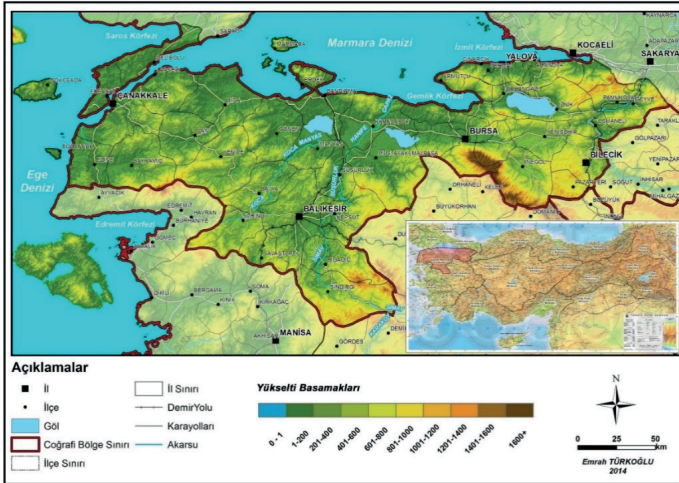
Immanuel Wallerstein'in göç ile ilgili çalışması merkez-çevre kuramı, dünya sistemleri analizi, modern dünya sistemler teorisi olarak da bilinir. Wallerstein'nin göç ile ilgili araştırmaları, çalışmaları ve göçe neden olan faktörleri şimdiye kadar anlatılan teorilerden farklı bir açıdan değerlendirmiştir. Göç hareketliliğinin nedeninin kapitalist sistem olduğunu, ülkeler arası ilişkilerle, kolonyal bağlarla olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Wallerstein 1974 yıllarında yayımlanan dünya sistemleri analizinin göç temelini merkez ve çevre ülkeler arasında gerçekleştiğini vurgular (akt. Akyıldız, 2016:152). Merkez-çevre kuramı çerçevesinde Balkanlar ve Kafkaslar çevre, Anadolu ise merkez olarak göç yönünün çevreden merkeze gerçekleşmesi ve merkez ile çevre arasında kalan Güney Marmara Bölümü göç alma kapasitesi bakımından yüksek orana sahiptir. Merkez-Çevre kuramı kapsamında göçün yoğun olarak gerçekleştiği alanlar çeper dediğimiz ve göçün ilk basamağını oluşturması açısından önemlidir. Bu da çalışma sahasının göç potansiyeli bakımından önemini ortaya çıkarmaktadır.

Mekânsal dönüşüm, mekânın mutlaklığının beşeri faktörler ile yeniden inşa edilmesidir. Bu dönüşüm hem fiziksel hem de toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal ölçekte meydana gelebilir. Bu süreci tetikleyen en önemli olgu da göçlerdir. Çünkü göç, sadece mekânlar arası yer değiştirme olarak ele alındığında mekân ve insan etkileşimi, mekânsal hafızanın taşınmasını, farklı mekânların farklı toplumlar ürettiğini arka planda kalması sonucundan dolayı göçün bütün boyutlarıyla kavramamıza engel teşkil etmektedir.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafya, eski tarihlerden beri önemli göç yolları *üzerinde* yer almaktadır. Bundan dolayı her devirde önemli miktarda *göç alan bir ülke olma özelliğini göstermektedir. Türkiye'ye olan göçler her yıl artarak devam etmektedir. Bu da Türkiye'de ekonomide, nüfusta, yerleşmede, giyim kuşama varıncaya dek çeşitli değişimlere ve farklılıklara neden olmuştur. Türkiye'ye göç eden göçmenlerin vatandaşlık hakkını elde etmesi ile birlikte kentte, kırdaki, yerleşmede ve nüfus yapısında, ayrıca ekonomik ve iktisadi yaşam tarzında çeşitli farklılıkların ortaya çıkmasına yol açmıştır* (İlhan, vd. 2019). *Göçlerle birlikte özellikle de kitlesel göçler mekânın yeniden tasarlanması ve şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Mekânda yeni meskenler, meskenlerin kullanım şekilleri, sokak ve cadde dizaynları, tarımsal ürün çeşitliliği gibi göçmen toplumları tarafından yeni mekânlar tasarlanmıştır. Çünkü farklı mekânlar yeni mekân toplumları meydana getirir. Bu farklılıkların başında mesken tipolojisinde, yerleşme ve arazi kullanımında farklılıklar dikkat çekicidir. Bu farklılıklar makalenin ana temasını oluşturmaktadır.*

Göç olgusu yalnızca göç veren, göç alan ve transit ülkeleri değil, aynı zamanda sosyal bilimlere de dönüştürmektedir. İnsan hareketliliğinin artışı, büyük demografik dönüşümler ve bunların çok çeşitli toplumsal, politik ve ekonomik sonuçları benzeri görülmemiş bir kuramsal ve ampirik ilgiyi göç olgusuna yöneltmiştir (Barrero ve Yalaz, 2019: 1). Balkan ve Kafkas göçleri uzun süreler sonucunda bireysel ya da kitlesel göçlerle göçmenler Anadolu'ya yerleşmişlerdir. Anadolu yüzyıllık bir süreç sonucunda şekillenmiştir. Çünkü Balkan ve Kafkas göçleri 1853'te Kırım Savaşı ile başlayıp 1989'da son kitlesel göç olan Bulgaristanlı Türk göçleri ile 200 yıllık bir göç sürecini Anadolu yaşamıştır (Barut, 2018). Bu süreçte Güney Marmara Bölümünün göç potansiyeli sürekli artmıştır.

Güney Marmara Bölümü; Saros *Körfezi'nden başlayan bölüm sınırı Gelibolu Yarımadası ve Marmara adalarını Güney Marmara Bölümü'nde, İstanbul adalarını da Çatalca-Kocaeli Bölümü'nde bırakarak İzmit Körfezine ulaşır. Buradan doğuya doğru kabaca Kuzey Anadolu Fay Hattı'nı izleyen bölüm sınırı Samanlı Dağları'nı Güney Marmara Bölümü'ne bırakır (Arınc, 2011:499).* (Harita.1)Güney Marmara Bölümü yeryüzü şekilleri bakımından Marmara Bölgesi'nin en fazla çeşitlilik gösterdiği bölümdür. Plâtolar, ovalar, göller, akarsular, körfezler bölümün başlıca yer şekilleridir. Saros *Körfezi ile İzmit Körfezi'nin güneyinde kalan, Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Yalova, Bilecik illeri ile İzmit ve Sakarya illerinin bir kısmını kapsayan alandır. Bölümdeki ovalarda buğday, ayçiçeği, şeker pancarı ekimi yapılmaktadır. Dutluklara ve meyve bahçelerine rastlanmaktadır. Küçükbaş hayvancılık çok gelişmiştir. Bursa yöresinde ipek böcekçiliği yapılır.* Gelibolu ve Kapıdağ yarımadaları ile Çanakkale ilinin genelini kapsayan Biga Yarımadası nüfusun en seyrek olduğu yerlerdir. Buralarda engebe fazladır. Çanakkale Boğazı, Gelibolu Yarımadası ile Biga Yarımadası'nı birbirinden ayırır. Güney Marmara Bölümü konumu gereği deniz ve karalara bağlantılı olan ve göç yolları açısından önemlidir. Göçmenlerin Balkan ve Kafkaslar üzerinden kara ve deniz yolunu kullanmaları göçün bu alanlara yönelmesine olanak sağlamıştır. Balkan ve Kafkas göçleri yoğun olarak Batı Anadolu'ya gerçekleşmiştir (Şahin, 2016).

Harita 3:Güney Marmara Bölümü'nün Lokasyonu

4. Balkanlar Ve Kafkaslardan Anadolu'ya Göç

Son bin yıl içinde, önce Anadolu coğrafyasından Avrupa (Balkan) coğrafyasına doğru, sonrasında da Balkan coğrafyasından Anadolu coğrafyasına doğru büyük bir göç hareketi yaşanmıştır. İlkinde, Balkan coğrafyasında bir devlet ve medeniyet kurma düşüncesi etkili iken ikincisinde mağlubiyetlerin neden olduğu sosyal, siyasal ve iktisadî faktörler etkili olmuştur. İkincisinde özellikle Osmanlı Devleti'nin yaşadığı siyasî ve ekonomik krizlerin, devletin daha hızlı bir şekilde parçalanmasına yol açmış olması ve bunun da beraberinde Balkanlarda yaşayan soydaş ve akraba topluluklarımızın kitleler halinde göç etmesi ile sonuçlanmıştır. Bu büyük göç hareketinin ilkinde devletin amil olduğunu söylemek mümkün ise de ikincisinde devletten ziyade insanların mal ve can güvenliği kaygısıyla harekete geçtiği ifade edilebilir. Özellikle, 1800'lerden sonra başlayan süreç, Balkanlardan Anadolu'ya doğru olan göçü hızlandırmıştır. Bu hızlanma 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı (meşhur 93 Harbi) sonrasında daha kitlesel olarak yaşanırken, Balkan Harbi ve I. Dünya Savaşı ile daha farklı bir boyutta devam etmiştir (Hatipler, 2018:427).

Osmanlı Devleti kuruluş ve yükselme dönemlerinde fethettiği topraklara Müslümanları iskân ediyordu. 1683 yılında en geniş sınırlarına ulaşan Osmanlı Devleti 1699 Karlofça Antlaşması ile ilk toprak kaybını yaşamıştır. 1787-1792 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda 1792'de imzalanan Yaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti gerileme ve çöküş dönemine girmiştir. Osmanlı Devleti'nin bu çöküş dönemini ve Cumhuriyet dönemi göçlerini; 1821 Yunan İsyanı, 1828-29 Rus-Türk Savaşı, 1853-56 Kırım Savaşı, 93 Harbi (Osmanlı-Rus Savaşı), 1912-13 Balkan Savaşları, 1918 I. Dünya ve 1945 II. Dünya Savaşları şeklinde ele alabiliriz. 93 Harbi sonrasında gerek Anadolu'da gerekse Rumeli'de pek çok Osmanlı şehri tahrip olmuş, bölge halkı üzerinde savaşın izleri uzun yıllar etkisini sürdürmüştür. Rumeleli'den bin bir sıkıntı içinde büyük göçler cereyan etmiştir. J. McCarthy, 93 Osmanlı-Rus harbi sonrası göç etmek zorunda kalan muhacir miktarını 1.253.500 kişi olarak gösterir. Bu konuyla alakalı eseri bulunan Nedim İpek ise savaş sonrası değişik sebeplerden ötürü yurtlarını terk ederek, göç etmek zorunda kalan muhacir sayısını 1.230.000 olarak vermektedir (akt. Yapıcı, 2012:182). Kırım ve Kafkasya'dan Osmanlı ülkesine 1853-1856

Osmanlı-Rus Kırım Savaşı ve 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında hızlı bir göç hareketi yaşanmıştır. Bu savaşlar sonrasında Kırım ve Kafkasya'dan Osmanlı ülkesine 3 000 000 civarında göçmen gelmiştir (Tepekaya, 2006:463).

19. yüzyıl ve sonrası göçlerine yol açan temel faktör, Avrupa ülkelerinin emperyalist siyasetleri ile Balkan coğrafyasında bu dönemde gelişen ulus-devlet ve aşırı milliyetçilik uygulamalarının ortaya çıkardığı dışlamalar yanında, Kafkas ve Orta Asya Türk coğrafyasında Rus yayılcılığının ortaya çıkardığı büyük kargaşadır (Yıldırım, 2012:76). 1911 yılı nüfus sayımına göre Balkan coğrafyasının bütünündeki nüfusun %51'i Müslümandı. Savaş sonunda bu sayı 1 milyon 445.179'u (%62) Türkiye'ye göç etmiştir. 870.114'ü ise geride kalmıştır. Bunlardan 313.922'si Balkan Savaşları sırasında ve sonrasında (1912-1920) Türkiye göç etti. Bunların yanı sıra 398.849 kişi ise 1921-1926 yılları arasında Mübadele Antlaşması ile Türkiye'ye gelmiştir. Göç etmek üzere topraklarından ayrılanların ancak 812 bin kadarının hayatta kalabildiği ve Türkiye'ye ulaşabildiği anlaşılmaktadır. Buna göre 632.408'inin hayatını kaybettiği hesap edilmektedir. Yine dönemin Aşair ve Muhacirin Müdüriyet-i Umumiyesi Müdürü Hamdi Bey'in Meclis-i Ayan'da verdiği bilgiye göre, 93 Harbi ve sonrasında Türkiye'ye gelenlerin sayısı 854.870, Meşrutiyet ve Balkan Harbi sonrası gelenler ise 450.000 olarak verilmektedir (akt. Yıldırım, 2012:84).

Geray (1962: 7-9, 11-13), Cumhuriyet Döneminde Balkanlardan Türkiye'ye doğru yapılan göçlerle ilgili olarak, toplu rakamlar vermektedir. Geray, 1923-1960 döneminde Balkanlardan Türkiye'ye 1.204.205 kişinin göç ettiğini, bunların bir kısmının göçmen, bir kısmının sığınmacı ve bir kısmının da mübadil olduğunu ifade ettikten sonra, Yunanistan'dan gelenlerin sayısının 384.000'i Mübadil olmak üzere 407.788, Bulgaristan'dan gelenlerin sayısının 374.478, Yugoslavya Makedonya'dan gelenlerin sayısının 269.101, Romanya'dan gelenlerin sayısının da 121.351 kişi olduğunu yazmaktadır. Andrews (1989:28,98-99)'e göre, Cumhuriyet Döneminde Balkanlardan Türkiye'ye doğru yapılan göçlerde, 1923-1949 arasında 877.209, 1950-1958 arasında 286.430 kişi göç etmiştir. Geray (1962: 30-31,34), Cumhuriyet Döneminde Balkanlardan Türkiye'ye doğru yapılan göçlerde gelenlerin 775.491'inin ağırlıklı olarak Marmara, Ege

ve Orta Anadolu bölgelerine yerleştirilmiş olduğunu ifade etmektedir (akt. Hatipler, 2018:427).

Osmanlı tarihinde meydana gelen göç olgusu bireysel bir durum olmanın çok ötesinde toplumsal sonuçları ile kitleleri etkileyen büyük bir dramdır. Göç edenler ve ettirilenler bir başka ifadeyle yüzyıllar boyunca farklı dinden, dilden ve ırktan insanlarla aynı toprakta yaşayıp da birdenbire yurtlarından koparılmaya razı olmak zorunda kalan Türkler, artık kendi topraklarında muhacir oluvermiştir (Çaçan, 2017:111).19. yüzyılın ilerleyen süreçlerinde savaşlar, ayaklanmalar, etnik çatışmalar, ulus-devlet oluşumları ve Rusya gibi büyük güçlerin genişlemeci politikaları nedeniyle İmparatorluğa zorunlu göçmenler kitleler halinde gelmeye başlamışlardır. Kitlesel göçler, göç ve iskân politikasının farklılaşmasını da beraberinde getirmiştir. Kitle göçleriyle gelen göçmenlerin sayıları yüzyılın sonunda yüzbinleri ve hatta milyonları bulmuştur. Bu göçler, Osmanlı Devleti'ni politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve nüfus yapısı açısından değiştirmiş ve dönüştürmüştür (Kale, 2015:155).

5. Güney Marmara Bölümü'nde Göç Ve Mekânsal Dönüşüm Analizi

Balkanlardan ve Kafkaslardan göçlerin başlaması ile beraber sorunlar yumağı da ortaya çıkmış bulunuyordu. Göçmenlerin iskân edilmesi, iaşelerinin karşılanması, onlara yer bulunması çok önemli sorunlardı. Osmanlı İmparatorluğu belki de çok uzun zamandan beri böyle toplu bir göç olayı ile karşılaşmamıştı. Gelen göçmenler yer beğenme konusunda bile çoğu zaman problem çıkartmaktaydılar. Göçmenlerin iskân edildikleri alanların verimli olması ya da olmaması bu konuda son derece etkiliydi. Mesela göçmenlerin çoğu Bursa gibi vilayetleri tercih etmekte, kurak ya da çöl iklim türüne sahip alanları ise tercih etmemektedirler (Şahin, 2006:75). Güney Marmara Bölümü göçmen toplulukları için uygun iklime sahip olmasından dolayı da tercih edilen alanların başında gelmektedir.

Kavramsal ve dönemsel olarak göçün tartışıldığı bölümde vurgulandığı gibi, göç olgusu salt mekânlar arasında yer değişim süreci, yani nüfus hareketi değildir (Tümtaş, Ergun, 2016:2016). Bu bağlamda toplumsal ve mekânsal yapıda ciddi bir değişim ve dönüşüm yaratmaktadır. Göçmenler

göç hareketi ile sadece bedensel varlıklarını değil aynı zamanda geldikleri yerleşim biriminin sosyo-kültürel etkilerini de, göç ettikleri yeni yerleşim birimine taşımakta ve kültürel etkileşim yaratmaktadırlar (Tümtaş, Ergun, 2016:2016). Dolayısıyla göç, kültür, mekân ve sosyo-ekonomik yapılar arasında ilişkisel bağlantılar vardır. Göçmenler bir yandan buldukları mekânı üretirken aynı zamanda mekânı da dönüştürmektedir.

Mekân ve zaman pratikleri toplumsal ilişkilerin yeniden üretimi ve dönüşümü süreçleriyle yakından ilgilidir. Mekân toplumsal yapı dinamiklerinin yeniden üretildiği yerdir. Bu yeniden üretimin ana felsefesi farklı mekânların farklı toplumları oluşturması yani mekânsal hafızanın farklı mekânlar arasında göç etmesi sonucunda meydana gelmektedir. Mekân hafızasının taşınması sonucunda, farklı toplumsal örgütlenmeler, alışkanlıklar, meskenler, cadde ve sokaklar mekânsal pratikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Göçmen toplumları kendi mekânlarını oluşturmuş ve dönüştürmüştür. Güney Marmara'ya yönelen Balkan ve Kafkas göçmenlerin mekânsal bağlamda yarattığı etkiler şunlardır: a) Yerleşmenin Dönüşümü, b) Konut Dönüşümü, c) Arazi Kullanımdaki Dönüşüm ve d) İktisadi Faaliyetlerde Dönüşüm.

Yerleşmenin Dönüşümü

Yerleşmenin yer seçiminde ve yerleşmeyi oluşturan konutların şekillenmesinde birçok doğal çevre koşulları ile ekonomik faaliyetler ve kültürel olayların etkileri söz konusudur. Doğal faaliyetlerle, beşerî ve ekonomik faaliyetlerin karışımından meydana gelen şekiller, sadece bölgeler arasında birtakım farklılıkların meydana gelmesini değil, aynı bölge içinde yaşayan insanların ekonomik faaliyetlerine göre de yerleşmeler ve meskenleri şekil ve fonksiyon bakımından birtakım farklılıklar gösterir (Tunçdilek, 1967: 29). Balkan ve Kafkas göçmenlerinin yerleştirilmeleri ve kısa bir zamanda üretici bir duruma getirilmeleri lâzım gelen göçmenler, daha ziyade çiftçilikle meşgul olan köylülerdi (Kodaman ve İpek, 2000:388).

Balkanlara Osmanlı Devleti'nin yerleştirdiği göçmenlerin çoğu verimli araziler üzerinde iskân ettirilmiştir. Bu yüzden buradan gelen göçmen toplulukları ziraattan iyi anlayan kişilerdi. Bu göçmen kitlesi şehir ve köylerin dışında yeni kır yerleşim alanları meydana getirmişler. Yeni kır yerleşim birimi

oluşturan göçmenlerin yerleşim yeri tayini konusunda can ve mal güvenliğini sağlamak, hayvancılık ve çiftçiliği kolaylaştırmak, suyun temini ve ayrıca sıtma salgınına sebep olan bataklık alanlarından uzak bulunmak gibi, doğal ve beşeri faktörler etkili olmuştur. Yerleşimler bu sebeple; yol boyları ve ovalar yerine nispeten daha yüksek yerlerde, yani vadi yamaçlarına kurulmuştur (Kodaman ve İpek, 2000).

Devletin iskânda uyguladığı temel nokta, ***göçmenlerin azami derecede rahat ettirilmesini*** ve onların üretici bir yapıya dönüşmesini sağlamaktı. Göçmenlerin geldikleri bölgelerdeki iklime uyumlu alanlara iskân edilmelerine dikkat edilmekte idi. Ancak, yoğun göç ve savaş koşulları bunu bazı durumlarda imkânsız hale getiriyordu. Belgelerde sıkça ***karşımıza çıkan iklimiyle imtizaç edememe*** sorununun giderilmesi adına elden geldiğince gayret sarf edilmiştir. İskânların gerçekleşebilmesi için istimlak kararnamesinde 1332 yılı (1913-1914) değişikliğe gidildi. Göçmenlerin iskânında bu düzenlemeyle birlikte geldikleri bölgenin iklimine uyum gösteren yerlerin seçilmesine dikkat edilmeye çalışılmıştır (*Şahin, 2006*).

İskân konusunda ilk uygulamalar köy ve mahallelere yeni evlerin yapılmasıyla gerçekleşiyordu. Zaman ilerledikçe aynı yerleşim yerlerinden gelen kişilerin aynı alanda iskân edilmeler usulü benimsendi. İskânda üç farklı uygulama görülmektedir.

- 1-Mevcut köy ve mahallelere eklemeler yapılması,
- 2-Yeni köy ve mahalleler oluşturulması,
- 3-Gayrimüslimlerin boşalttığı köylere göçmenlerin yerleştirilmesi şeklinde gerçekleşiyordu.

İkinci Balkan Savaşı sonrasında göçmen sayısının arttığı gözlenmektedir. Önceki göçlerde mevcut köylere iskân gerçekleştiğinden bu köylerin genişlemesine imkân kalmamıştı. Bu yüzden göçmen köylerinin kurulması gündeme gelmiştir. Köylere yerleştirilen göçmenlerin elli haneden aşağı olmaması gerekiyordu. Arşiv belgelerinde köy teşkiline dair birçok belge mevcuttur. Bu belgelerde en az elli hanenin oluşturduğu köylerden söz edilmektedir. Balıkesir Gönen İlçesi Korudeğirmeni Çiftliği iskânla birlikte köy haline dönüşmüştü. Göçmenlerin iskânında izlenen diğer bir yol devletin göçmen köyleri inşa etmesiydi (Kaya, 2013:6). Köy, kasaba ve şehirlerdeki

mahallelere yerleşen göçmenler, bu mahallelerin nüfusunu artırınca idari güçlüklerle karşılaşmıştır. Bunun üzerine, göçmenlerin meskûn olduğu kısımlar ayrı bir mahalle şeklinde tanzim edilmesi yoluna gidilmiştir (Kodaman ve İpek, 2000:390).

Şehirsiz alanlara yerleşen göçmenlerin en önemli özelliği, bir mesleklerinin olmasıdır. Bu yüzden şehir alanlarına göç eden göçmenlerin, şehir merkezlerinin dışında kalan banliyö yerleşim yerleri meydana getirmişlerdir. Adeta şehirsiz alanlardan farklı getto alanları oluşturmuşlardır. Fakat devlet asayişini sağlamak için bu göçmenlerin gruplar halinde iskân edilmelelerine izin vermemektedir. 1985'ten sonra gelen göçmenler, Bursa'nın Kestel İlçesi'nde Yeni Mahalle isminde yeni bir yerleşim alanı oluşturmuşlardır (bkz. Fotoğraf 1). Savaşlar arası dönem ve savaşlar sonrası dönemde Balkanlardan ve Kafkaslardan zorunlu göç etmek durumunda kalan muhacirler, mekânın yeniden üretilmesi noktasında aktif rol oynamıştır. Konutların yapımından, mahalle birimlerine ve iktisadi faaliyetlerin yeniden dönüşümüne varıncaya kadar mekânsal arazi kullanımını değişi üzerinde rol oynayan göçmenler kendi yaşam alanlarını oluşturmuşlardır.

Göçmen köyleri tespit edilirken zaman zaman göçmenlerin alışıık oldukları iklim şartları dikkate alınmamıştır. Bu durum göçmenlerin, ölmelerine, iskân bölgelerini terk etmelerine veya iskân bölgelerinin değiştirilmesine sebep olmuştur. Bazı göçmenler, resmi makamlardan izin almaksızın orman sahalarında yerleşebilmişlerdir. Bununla birlikte bazen söz konusu tahribatı önlemek için orman sahalarında kurulan göçmen köylerinin yerleri değiştirilebilmiştir. Göçmenleri yerleştirmek için arazi sıkıntısı çekilince, bataklıkların kurutulması için iskân açılmasına çalışılmıştır. Öte yandan ıslah çalışması yapılmaksızın bataklık ve sazlık sahaya göçmen yerleştirilebilmiştir ve bu durumda salgın hastalıklar ortaya çıkmış ve bu gibi göçmenlerin iskân mahalli değiştirilmiştir (İpek, 1996:18).

Bundan dolayı göçmenler yerleşme alanlarında sürekli kalmayıp kendileri için uygun olan sahalara göç ederek yeni yerleşmeler meydana getirmişlerdir. Bu yeni yerleşim birimlerini meydana getiren göçmenlerin arasında bir tane inşaat ustası olması yeterliydi. İnşaat ustası Balkanlarda öğrenmiş olduğu yapı tarzını burada da sürdürmüş ve yeni mesken tipleri meydana gelmiştir.

Yerleşme tarzı buna bağlı olarak yeni şekil almış ve farklı tip yerleşmeler oluşmuştur. Özellikle bataklık ve ovalar dışında, vadi yamaçlarına yerleştirilen göçmenlerin dağınık yerleşme tipleri meydana getirmesi yerleşme dokusu üzerinde büyük farklılıklar meydana getirmiştir.

Şehrsel alanlarda banliyö ve getto tarzı oluşturan göçmenler, kırsal ve dağlık alanlarda ise daha çok dağınık yerleşme biçimi oluşturmuştur. Zamanla kademeli göç ile birlikte ve büyük şehir yasası ile göçmenler daha toplu ve kendi aralarında homojen bir yerleşme meydana getirmişlerdir. Göçmenler arasında iletişimin kopmaması ve birbirlerine olan bağlılıkları göçmenleri belirli iskân sahalarında yoğunlaştırmıştır. Bu yerleşme alanları kırsal alanlarda yeni bir köy , kentsel alanlarda ise mahalle tarzında göçmen yerleşim yerlerinden oluşuyordu (Güney Marmara Bölümü'nde; Hamidiye, Selimiye, Mecidiye göçmenlerin kurmuş oldukları yeni mahalle adları).

Yerleşmelerin boş arazi üzerinde kurulması sonucu göçmen yerleşim alanlarındaki cadde ve sokaklar da farklılık göstermekteydi. Yol boyunca uzanan sokaklar ve yol kenarına inşa edilen köyler mekânda farklı yerleşim şekillerinin oluşmasına ve bu mekân pratiklerinin farklı kullanımına olanak sağlamaktaydı (Fotoğraf 2).

Foto 1:Göçmenlerin oluşturmuş olduğu yeni mahallere önemli örneklerden bir tanesi Bursa'nın Kestel ilçesine bağlı Yeni mahalledir. Göçmen nüfusun yerleşim, arazi kullanımı ve kentsel doku üzerindeki etkiyi en iyi açıklayacak örneklerden bir tanesidir.

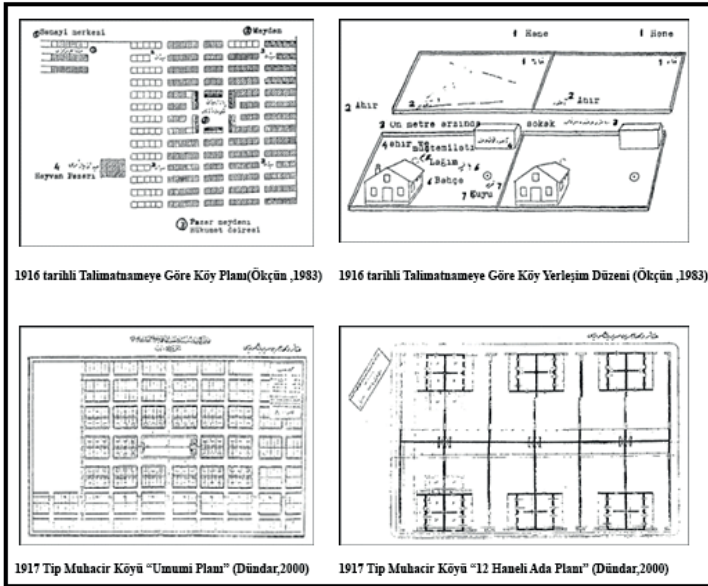

Foto 2:Göçmenlerin mekânda yaptıkları uyarlamalar ya da eklentiler ile mekânsal hafızanın taşınması sonucunda cadde ve sokak sisteminin değişim örneği

Konutların Dönüşümü

Yerleşmenin yapısını oluşturan en küçük eleman meskendir. Mesken-barınak-konut, ilkel bir rüzgârlık, çardak, mağara, çadır, mavna veya basit bir kulübe olabildiği gibi bir çiftlik veya bir gökdelen de olabilmektedir. Esasında mesken deyimi ile en basit kulübeden, şehirlerin en gelişmiş ev ve apartmanına kadar sadece ikametgâh olarak kullanılan yapılara değil, atölye, mağaza, okul, camii, kilise, tiyatro, sinema gibi ticari, sınai, dini, askeri, **kültürel veya eğlence ihtiyacını karşılamak üzere meydana getirilen bütün binalar** kast edilmektedir (Denker, 1977:100). Balkan ve Kafkas göçmenlerinin Osmanlı Devleti'nin son döneminde kitleler halinde göç etmesi ve devletin ekonomik sıkıntılar içinde olması göçmenlerin barınması açısından sorun teşkil etmekteydi. Göçmenlerin iskânına dair Tazminat döneminde başlayan süreç Cumhuriyetin ilk dönemlerinde 1934 tarihli 2510 sayılı **İskân Kanunu** ile göçmenlerin yerleştirilmesi amaçlanmıştır. I. Dünya Savaşı ve Osmanlı Devleti'nin durumu göz önüne alındığında kitlesel göçlerin iskân edilmesi zorlaşmaktaydı. Göçmenler için yapılan çalışmalar iskân ettirilme, arazi tahsisi ve meskenlerin krokisine kadar belirlenen yasa çalışmaları göçmenleri iskân etmede yetersiz kalıyordu. Göçmenler kendilerine tahsis edilen alanlarda devletten aldıkları yardımlar ile yeni köy ve yeni yerleşme alanları oluşturuyordu.

Göçmen yerleşmelerinin, kırsal kesimde geleneksel Anadolu köy dokusundan, kentlerde ise mahalle dokusundan kolaylıkla ayırt edilebilmesi, bu yerleşimlerin en belirgin ortak özellikleridir. Anadolu’da 19.yy ikinci yarısına kadar süregelen geleneksel dokunun organik görünüşüne karşın göçmen mahalleleri çok daha düzenli, geometrik bir görünüme sahiptirler. Bu yerleşmeler çıkartılan yönetmelikler doğrultusunda kamu eliyle yapılan bir plan tipine göre tümünün birden yapılması şeklinde gerçekleştirilmiştir (Özbay ve Balpınar, 1982).

Şekil 1: 1916 Yılına Ait Talimatnameye Göre Yerleşim Tipolojileri (Dündar, 2020, Ökçün, 1983)

İskân yerleri tespit edilirken iklim şartlarının göçmenlere uygun olması, bataklık olmaması, akarsu civarında bulunması ana yollara, istasyon, iskele ve ormanlara yakın olması ve mümkün mertebe arızalı tepeler üzerinde kurulmasına dikkat edilmesi ve orman sahaları ile kurak bölgelere göçmen yerleştirilmemesi ilke olarak benimsenmiştir (Kodaman ve İpek, 2000:393).Muhacir iskân nizamnamesi gereği mevcut şehir, kasaba ve köylerde yerleştirilen göçmenler, yeni yeni mahalleler oluştururken iskâna elverişli boş arazilerde yerleştirilenler ise yeni köyler meydana getirmişlerdir. Yeni teşkil edilen köylerin bir kısmı göçmenler tarafından geldikleri yerlerdeki köylerinin plânları esas alınarak inşa edilmiştir. Neti-

ce itibarıyla, Kafkas ve Rumeli köy şekilleri Anadolu'ya taşınmıştır (Kodaman, İpek, 2000:410). Güney Marmara Bölümü'ne ormanlıktan geçimini sağlayan Kafkas göçmenlerinin yerleşmiş olduğu ormanlık alanlarda, orman alanlarının tahrip edildiği görülmektedir. Çünkü Kafkas köylerinin çoğunluğu geçimini hayvancılık ve ormancılık ile sürdürmektedir (Fotoğraf.1.).

Göçmenlere ait evler, ya bizzat göçmenler tarafından veya devlet tarafından yaptırılmıştır. Necdet Tunçdilek'in (1967) tespitine göre, devlet tarafından yaptırılan meskenlerde bölge farklılıkları, göçmenlerin sosyal şartları dikkate alınmamıştır. Göçmenler ileriki yıllarda ihtiyaçlarına ve sosyal şartlarına göre bu evlerde değişiklikler yapmışlardır. Göçmenler tarafından inşa edilen meskenler şüphesiz kendi şartlarına daha uygundur. Kafkas göçmenleri yapı malzemesi olarak taş, kerpiç, saz ve ot kullanırken Romanya ve Kırım göçmenleri ise kerpiç, saz, toprak veya kiremit kullanmışlardır.

Devlet tarafından oluşturulan iskan yerleşim yerleri göçmenlerin özellikleri göz önüne alınarak yapılmıştır. Devlet iskân için yerleştiremediği veya yardımda bulunamadığı göçmenlere ise yerli halk yardım etmiştir. Bu göçmenler yerli halkın desteği ile geçici meskenler inşa etmiştir. Bunlardan en dikkat çekicisi ise kamış ile yapılmış küçük barakalar şeklindeki hug'lardır.

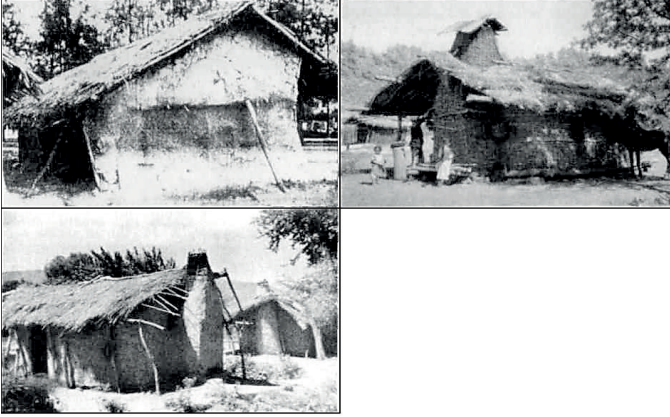

Foto3:Göçmenlerin İlk Meskenleri (Hug) (Cengizkan;2004). Balkan ve Kafkasya'dan göçler ile birlikte Anadolu'ya göç ettikten sonra, geçici iskân sürecinde, bir süre hug ve hazır baraka gibi

basit ve geçici konutlar inşa edilmiştir.

Foto 3’de görüldüğü gibi göçmenlerin ilk olarak geçici meskenler inşa ettiği ve bu meskenlerin de küçük bir oda şeklinde olduğu görülmektedir. Devlet veya halk yardımı ile evlerini inşa eden göçmenler mesken olarak daha kullanışlı ve kalıcı meskenler inşa etmişlerdir. Fakat inşa edilen bu meskenlerin yerini zamanla modern evler almıştır. Göçmenler ile yapılan mülakat (özellikle de inşaat ustaları ile) da evlerin ilk olarak nasıl inşa edildiği idi. Evlerin iki veya üç odalı olduğu, iki katlı meskenler ve alt kısmının taşlarla, üst katın ise kerpiç ve ahşap malzeme ile yapıldığını, çatı katının ise toprak ve kamış ile kaplandığını belirttiler (Fotoğraf 3). Göçmenlerin yeni yerleşim alanları Muhacir Mahallerini meydana getirmiştir. Muhacir Mahalleri şeklinde adlandırma Balkan ve Kafkaslardan gelen göçmenlerin o dönemde muhacir olarak adlandırılması ile ilintilidir. Göçmen toplumları yerleştiği alanlar ile özdeşleşmiş ve kendilerine özgü isimler ile farklı mekânlar ve meskenler inşa etmişlerdir. Kültürel bellek ve yer kimliği, mekânın göçmenlerin yaşam biçimlerine göre yeniden şekillendirilmesi üzerinde etkili olmuştur. Çünkü göçmenler hem yaşam biçimlerini hem de iktisadi yaşam biçimlerini hedef bölgede sürdürme olanağına sahip olmaları, mekânın değişim ve dönüşümünü daha kolay getirmiştir.

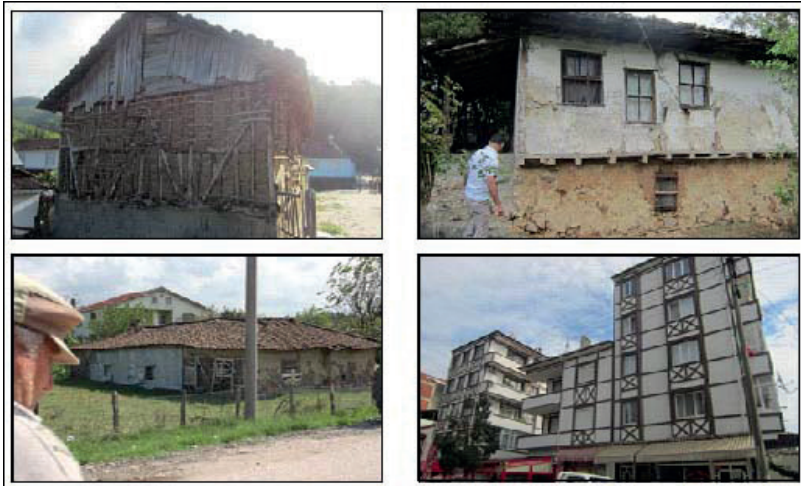

Foto 4: Göçmen meskenlerin ilk yerleşim yerlerinde inşaat malzemesi olarak ahşap ve kerpicin kullanımıyla inşa ettikleri meskenlerin zamanla betonarme evlere dönüşmesi

Fotoğraf 4'te de görüldüğü gibi kerpiç ve betonarme evlerin yan yana olduğu görülmektedir. Kerpiç evin tek katlı ve etrafının toprak ile sıvandığı ve **çatısı** sonradan kiremit ile yapılan eski bir kerpiç mesken özelliği göstermektedir. Şimdi bu eski kerpiç meskenler ya ambar ya da ahır olarak kullanılmaktadır. Kentlere göç eden göçmenler modern betonarme evlere yerleşmişlerdir.

Yalova göçmen meskenleri olarak da ifade edilen Yalova'daki evler 1985 ve sonrasında yaşanan göçler sonucu oluşturulmuş modern binalar özelliği göstermektedir. Apartmanların dış cepheleri aynı renklerle boyanmış ve göçmen mahallesi olarak isimlendirilmiştir. Şehir içinde farklı bir yapı ortaya çıkmıştır.

Arazi Kullanımındaki Dönüşümler

Coğrafya, doğal çevre ile insan arasındaki ilişkileri belirleyen ve bu ilişkileri neden-sonuç ilişkisi ile ortaya koyan bir bilim dalıdır. Doğal ortam ve insanlar arasındaki ilişki karşılıklı etkileşime dayalıdır. Beşeri faktörler doğal çevreden etkilenirken aynı zamanda doğal çevreyi etkilemektedirler. Bu etkileşim mekânın ve insan arasında ilişki olarak meydana gelen değişimler sonucunda mekânın nasıl kullanılacağı yani arazi kullanım şekilleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekân, kıtalar ve bölgeler arasında farklı özellik gösterdiği için kullanım şekli de dünyada farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Türkiye bu anlamda farklı yer şekillerine sahip olmasından dolayı arazi kullanımı daha zengin hale gelmektedir. Bu kadar zengin çeşitliliğe sahip olan Türkiye'de arazi kullanımı üzerinde insanların doğrudan etkileri söz konusu olmaktadır. Çünkü insanlar bulunduğu mekânı kendine özgü yaşanabilir bir dönüşüm şeklinde kendi yaşamına uygun alanlar haline getirebilmektedir.

18. yüzyılda başlayan ve 19. yüzyılda azami düzeye ulaşan Kafkasya, Kırım ve Balkan memleketlerinden gelen göçmenler devlete ait topraklara yerleştirilmekte idi. Büyük bir intizamsızlık ve plansızlıkla da olsa yıllar geçtikçe devlete ait topraklar üzerinde bu şekilde de yeni köyler doğuyor ve bu boş sahalarda da tarıma açılıyordu. 19. yüzyılın belki de en karakteristik tarafı geçen yüzyıllara nazaran dağlık sahalara çekilmiş obaların yeniden alt zona inmesi ve bu zon üzerinde yerleşmeye başlamasıdır. Böylece bir taraftan bölgenin eski sakinleri tarafından bugünkü köylerin temelleri atılırken, Balkanlardan gelen göçmenlerin yeni köyler kurarak yerleşik düzene girmeleri yine bu devrede

oluyordu (Tunçdilek, 1986:138). Balkanlar'da doğan iş-güç sahibi olan ve hayatlarının büyük bir kısmını burada geçiren insanlar göç ettikleri yerlerden pulluk, yaylı arabalar ve patates gibi ürünleri ve yeni ekim yöntemlerini de beraberlerinde getirerek Osmanlı Devleti'ndeki ekonomik etkinliği harekete geçirmişler ve Anadolu tarımına büyük katkıda bulunmuşlardır.” (akt. Taş, 2017:346)

Foto 5:Balkanlardan göç eden insanların tarımsal faaliyetlerde kullandıkları hayvanlar ile göç etmesi (fotoğraflar Bursa Göç Tarihi Müzesi'nden alınmıştır)

Kaynak:(Akt. Taş, 2017:347)

Balkan, Kafkas ve Kırım'dan gelen göçmenlerin, Güney Marmara'dan göç edenlere nazaran toprağa ve ormana dayalı mesleklere sahiplerdi. Güney Marmara'dan göç eden göçmenler ise, tüccar, doktor, mühendis ve zirai vs. gibi meslek dallarına sahiplerdi. Bundan dolayı Güney Marmara'ya yerleşen göçmenlerin arazi üzerindeki değişimi daha fazla olacaktı. Bu değişimler ya yerli halk ile uyuşma ile dönüşüm ya da Balkanlara özgü kültürel ve sosyal değerlerin taşınması ile gerçekleşti.

Balkanlardan ve Kafkaslardan gelen Göçmenlerin %90'ını çiftçi kesimi oluşturuyordu. Bu da nüfus dağılımının kırsal alanlarda daha fazla artmasına yol açmıştır. Kırsal alanlarda bir anda nüfus iki katına çıkmıştır. Kırsal alanlara yerleşen Göçmenler, Balkanlardan ve Kafkaslardan uğraştığı tarım ürünlerini yerleştiği iskân alanlarında sürdürmüşlerdir. Bunun en güzel örneği Bursa'dır. Bursa'da göç öncesi yapılan en önemli tarımsal faaliyetlerin başında zeytincilik gelmekteydi. Göçmenlerin Bursa iline yerleşmesinden sonra 41 tane zeytin fabrikası sayısı olan Bursa'da fabrika sayısı 15-16'ya düşmüştür. Zeytin faaliyetinin yerini ise tütüncülük almıştır. Çünkü Balkanlarda Göçmenlerin büyük kısmı tütüncülük faaliyetleri ile uğraşmıştır.

İktisadi Faaliyetlerde Dönüşümler

Osmanlı Devleti 19. ve 20. yy. 'da, Osmanlı-Rus, Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı'nın yarattığı olumsuz etkiler altında kalmıştır. Bu savaşlar ekonomik, sosyal, siyasal vs. her alanda olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Milyonlarca insan hayatını kaybetmiş ve bir o kadar kişi de göç etmeye mecbur bırakılmıştır. Balkanlarda, Kafkasya ve Kırm'dan Müslüman ve Müslüman Türkler göç etmeye zorlanmış ve hatta vahşice katledilmişlerdir. Osmanlı siyasi, ekonomik ve toplumsal ***açıldan oldukça zor durumdaydı. Göçmenlere belirli yardımlar devlet*** ve halk tarafından yapılıyordu. Devletin yardımının yani sıra yerli insanlar da göçmenlere destek oluyordu.

Osmanlı Devleti'nde sanayi, ticaret, finans büyük oranda Hristiyanların yani Rum ve Ermenilerin elinde idi. 1923 yılında yapılan nüfus mübadelesi sonucu Osmanlı girişimci sınıfı olan Rumlar ve Ermenileri kaybetmiştir. Osmanlı Devleti'nden göç eden Rum ve Ermeniler ticaret sınıfını oluşturuyorken gelen göçmenler ise daha çok kırsal kesimden olan halk tebaası idi. Gelen mübadiller, değişik toplumsal katmanlara mensuptular. Kentli, kasabalı ve köylü göçmen grupları içerisinde çiftçi, memur, zanaatkâr tüccar, işçi, doktor, polis, postacı, öğretmen, terzi, saraç, oduncu, şoför, fırıncı, marangoz, kayıkçı, kunduracı gibi değişik meslek mensupları bulunuyordu. Yine de gelenlerin büyük çoğunluğu kırsal kesimden idi. Bu yüzden bu nüfus değişiminin iki toplum üzerindeki etkisi sayısal ağırlıkları sebebiyle değil, Türkiye'ye gelen mübadillerin niteliği arasında da fark olduğu için orantılı değildi (BCA, 76.31.21; Ladas, 1932: 442; TBMMZC, 1979:59; Pentzopolus, 1962:102).

On bir milyonluk Türkiye nüfusundan yaklaşık 1.200.000 kişilik bir kitlenin ayrılması Türkiye iktisadının bütün sektörlerinde önemli üretim düşmesine ve iktisadî açıklara neden olmuştur. Osmanlı Devleti'nin tanınmış bazı sanayi kuruluşları mübadeleden sonra gerileme işaretleri vermeye başlamıştı. Bu sanayi kuruluşları, incir paketleme sanayi, zeytinyağı sanayi olarak sıralanabilir. Çünkü Osmanlı Devleti'nin dış ticaret faaliyetlerinin büyük çoğunluğu da Rumların elindeydi. Rumların ayrılmasıyla dış ticaret en düşük düzeyde seyretmişti. Ayrıca kentli Rum nüfustan Yunanistan'a gidenlerle beraber berberlik, terzilik, kunduracılık, manifaturacılık, halıcılık, ipekçilik gibi iktisadın en önemli dallarında bir boşluk ortaya çıkmıştı.

Örneğin; *Mudanya ve Tirilye*'den giden Rumlar zeytin, üzüm ve sebze tarımıyla ve şarap, rakı üretimi yaptıkları, balıkçılık ve dokumacılıkla uğraşmaktaydılar. Gelen mübadiller de iskân edildikleri Mudanya ve Tirilye'de bu tarımsal faaliyetleri sürdürdüler. Bölgedeki zeytin ağaçlarının günümüzdeki varlığı bunu desteklemektedir. Ne var ki bu sürekliliğe karşın yine Tirilye ve Mudanya'da ipek ve kumaş üretiminde dikkate değer bir düşüş yaşanmıştı. Ayrıca, mübadele sonrası ilerleyen yıllarda dutçuluk ve ipek böcekçiliğinin üretimi tercih edilmeyen bir sektör olmuş ve bunlar zamanla terk edilmişti. İpek böcekçiliği ve dutluklardan kalan yerler bir kısım meyve sebze ekimi ve çoğunlukla da zeytinlik olarak kullanılmıştır (Karakoç, 2009:64).

Türk hükümeti mübadilleri biran önce üretici duruma getirmek için onlara tarım aletleri, tohum ve diğer araç gereçleri dağıtarak iktisadî yapı ile bütünleştirmeye çalıştı. Böylece, Türkiye'ye gelen mübadiller de tütün gibi iktisadî becerilerini de Türkiye'ye aktarmışlardır (BCA, 18.82.12).

SONUÇ

Göçün en acılı sayfaları, zorla yerinden edilmişlerin hikâyelerinin anlatıldığı sayfalardır. Anadolu'ya yapılan göçlerin tamamına yakını zorla yerinden edilen nüfus oluşturur. Balkan ve Kafkas göçmenleri yerinden, yurdundan ve bağlı bulunduğu kültürel ve ekonomik değerlerinden ayrıлып yeni yaşam alanlarına yerleşmek zorunda kalmışlardır. Yeni yerleşim alanlarına yerleşen göçmenler, (özellikle de Güney Marmara Bölümü'ne)ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda yerleştiği alanlarda ***ön plana çıkacak ve bölge de bütünlük içinde farklılık meydana getiren muhacir yerleşim alanları oluşturmuşlardır.*** Göçmen yerleşim alanları, Güney Marmara Bölümü'nün tamamına yayılacak kadar geniş bir kronoloji oluşturmuştur. Zorla yerinden edilmişler tarafından Güney Marmara'nın yeni yerleşim yeri olarak tercih edilmesinde coğrafi yakınlık ilkesi, zorunlu iskânın yanında tarihi, kültürel kodlar ve erişilebilirlik büyük oranda belirleyicidir. Bununla birlikte muhacirler “geri dönememiş,” ama Balkanları hatırlatacak her türlü fiziki ve kültürel donatı Güney Marmara'ya taşınmıştır. Hızlı kentleşme öncesi dönemde, Güney Marmara'da Yeni Balkan, Alloktan Balkan yerleşim birimleri oluşmuştur.

Gerek Balkanlar gerekse de Kafkaslardan kaybedilen topraklardan Anadolu'ya gelen göçmenler, göç ile başlayan süreç ve sonrasında iskânlar-

da çeşitli sıkıntılarla karşılaşmışlardır. Yerleşim yerinin belirlenmesi, arazi tahsisi, çeşitli hastalıkların ortaya çıkması vs. gibi zorluklara göçmenler maruz kalmışlardır. Zamanla yerleşim yeri tahsisin yapılması göçmenlere yaşam alanı sağlamış ve sonradan gelen göçmenlerin net-work ağları kurarak belirli alanlarda toplanmalarına neden olmuştur. Güney Marmara Bölümü bu örneğe en uygun alan olarak, Balkan ve Kafkas göçmenlerin bir arada yaşadığı alan olması, göç yerleşim alanı olarak tercih edilmesinin nedenini ortaya koymaktadır. Göçmenlerin Güney Marmara Bölümü'ne yerleşim sonrası demografik, ekonomik ve içtimai yapısına da büyük etkilerde bulunmuşlardır. Bu etkiler farklı ekonomik iş alanlarına sahip olan göçmenler esnaf, ormancı, inşaatçı ve çiftçi ve diğer zanaat alanlarında ki birikimlerini geldikleri hedef bölgeye taşıyarak farklı ekonomik istihdam alanları oluşturmuşlardır.

Göçmenlerin, Güney Marmara Bölümü'ne yerleşmesi, mekânsal örüntünün değişmesinde beraberinde getirmiştir. Bu mekânsal örüntünün değişiminde rol oynayan mekânsal hafızanın taşınması sonucunda yeni kültürel alanların oluşması, farklı mimari tarzların ve arazi kullanımının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu farklılıkları göçmen toplumları kendilerine özgü yaşam tarzları, kültürel etkinlikleri ile geleceğe taşımıştır. Kuşaklar arası bu zayıflasa da günümüzde de hala Balkan ve Kafkas izleri Güney Marmara Bölümü'nde net bir şekilde görülmektedir.

Göç sadece fiziki mekân değişme değil aynı zamanda kültürel değerlerin ve birikiminde taşınmasıdır. Göçmenlerin bu göç harekâtı sonucunda yapmış olduğu etkiler coğrafyanın tam kendisidir. Bu makalenin yazılmasında coğrafi mekân dönüşümde büyük rol oynayan göçmenlerin, mekânsal dönüşüm olarak ortaya koydukları değişim ve dönüşümlerdir. Göç sadece insanların farklı mekânlar arası yer değiştirme olayı değil aynı zaman da yıllarca biriktirilmiş değerlerin de yer değiştirmesi, taşınması ve yeni yerleşim alanlarında uygulanması sebebi ile mekân-insan arasındaki etkileşim açısından da büyük önem taşımaktadır.

Göçmenlerle birlikte taşınan değerler sonucunda yeni ve farklı yerleşim alanları ve mimari yapı ortaya çıkmakta, bu da göçün coğrafi mekânı ne denli etkilediğini ortaya koymaktadır. Çünkü o günün şartları göz önüne alındığında milyonlarca insanın Anadolu'ya göç etmesi nüfus artışına ve göçmenler için

yeni yerleşim alanlarının ortaya çıkmasına ve bu alanların göçmenler tarafından dönüşümüne neden olmuştur.

KAYNAKÇA

Ağanoğlu, H. Y., (2013). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makûs Talihi Göç, İz Yayıncılık bs.8 İstanbul.

Akdemir, İ., O., (2018). Göç ve Göçlerle İlgili Sorunlar, İçinde: Akengin, H., Dölek, İ., (Editör), Günümüz Dünya Sorunları, Pegem Akademi.

Akyıldız, E., İ., (2016). Göç Teorilerinin Karşılaştırmalı Analizi, Uludağ Journal of Economy and Society / B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.

Andrews, P.A. (1989). Ethnic Groups in the Republic of Turkey, Wiesbaden: Dr.Ludwig Reichert Verlag.

Arslan, A., (2018). Mevsimlik Tarım İşçisi Kadınların Kentsel Mekânda Ve Tarladaki Gündelik Yaşam Deneyimleri Şanlıurfa Örneğinde Bir İnceleme, Yüksek Lisans Bitirme Tezi.

Arı, K. (1991). "Cumhuriyet Döneminin İlk Yıllarında Türkiye'de Mübadele, İmar, İskân İşleri, Mustafa Necati Sempozyumu" Mustafa Necati Sempozyumu, 9-11 Mayıs Kastamonu.

Arınç, K., (2011), Türkiye'nin Kıyı Bölgeleri, Erzurum Bağlam Yayıncılık Ankara.

Barut, I. (2018). Osmanlı Dönemi'nde Gerçekleşen Göçlerin Kurumsallaşma Ve Göç Politikaları Üzerindeki Etkileri. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi.

Cengizkan, A., (2004). "Mübadele Konut ve Yerleşimleri", Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Çaçan, B., (2017). Osmanlı Gazeteleri ve Dergileri Işığında Balkan Göçleri, İçinde: (Köse, Ö., Geçmişten Günümüze Göç I.

Çetinaslan, Mustafa (2013), "İnegöl Kavaklaraltı Mezarlığı'ndaki Muhacirlere Ait Mezar

Taşları", Cilt 2,, Sayı 6/Volume 2, s.158-197.

Doğanay, F., (2021). Türkiye'ye Göçmen Olarak Gelenlerin Yerleşimi, 16.Ağustos<http://www.balgoc.org.tr/gocmenyerlesim.html>

Dündar, F., 2000, "Balkan Savaşı Sonrasında Kurulmaya Çalışan Muhacir Köyleri", Toplumsal Tarih Yayınları

Ergin, A., (2010). Kafkasya: Bir Etno-Kültürel Tarih Çözümlemesi. Odü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi Issn: 1309-9302 Cilt: 1 Sayı: 2.

Geray, C. (1962). İkinci İmar Kongresi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 17 (01) ,

Goularas Bayındır G. (2012) "1923 Türk-Yunan nüfus mübadelesi ve günümüzde mübadil kimlik ve kültürlerinin yaşatılması," Alternatif Politika, Cilt. 4, Sayı. 2, 129-146, Temmuz 2012.

Göker, G. (2015). Göç kimlik aidiyet: Kültürlerarası iletişim açısından İsveçli Türkler. Literatürk Academia.

H. Yıldırım, Ağanoglu, Y. H., (2001). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanların Makûs Talihi Göç, Kum Saati Yayınları.

Halaçoğlu, A. (2018), Balkanlar'dan Anadolu'ya Yönelik Göçler: 10.Ekim.2021, <https://www.altayli.net/balkanlardan-anadoluya-yonelik-gocler.html>

Hatipler, M., (2018). Cumhuriyet Dönemi Balkan Göçlerinin Sosyal Politikalar İle İlişkileri, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2018 Cilt 20 Sayı 2 (423-445).

Hazan, C., J., (2015), Geçmişten Geleceğe Zorunlu Göç: Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler, İçinde: Öner-İhlamur, G., S., Şirin Öner, A., N., (Der.) Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar. İletişim Yayınları, 2015.

Işık, A., (2014). Kafkas Göçleri: Savaş ve Sürgün (Alıntı), (kişisel bloğu, Posted: 07.07.2014).

İlhan, M. M., Albayrak, O., Çelik, K., & Çakmakoğlu, S. (2019). Göç ve Kültürel Etkileşim.

İpek, N., (1996), " Göçmen Köylerine Dair" , Tarih ve Toplum, S.156, s.15-21, Ankara.

J. McCarthy., (1998). Ölüm ve Sürgün, (Çev: Bilge Umar), İnkılap Yayınevi, İstanbul.

Kale, B., (2015). Zorunlu Göçün 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Üzerindeki Etkileri, Türkiye'nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler, (Derleyenler: M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Karakoç, F., D., (2009) Mudanya'nın Akdenizli Konukları: Giritliler, Mudanya, Mudanya Belediyesi.

Kaya, M., (2013), Balkan Savaşları Sırasında Anadolu'ya Göçler ve Karşılaşılan Sorunlar, History Studies, Niğde.

Kocacık, F., (1980), "Balkanlar'dan Anadolu'ya Yönelik Göçler", Osmanlı Araştırmaları, s.139-190, İstanbul.

Koçak, Y., Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri. Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi.

Kodaman, B., İpek, N., (2000). Balkanlar. Girit ve Kafkaslarda Anadolu'ya Yönelik Göçler ve Göçmen İskan Birimlerinin Kuruluşu (1878-1912).

Korkmaz, N., & Öztürk, A. (2017). Bulgaristan Türklerinin Göç Süreci Ve Göçmenlerin Türkiye'deki İskân Ve İş Gücüne Dayalı Entegrasyonu. Bölgesel Araştırmalar Dergisi.

Lee, E. S., (1966). A Theory of Migration, Demography, Vol. 3, No. 1. (1966).

Lefebvre, H. (2014). Mekânın Üretimi, (Çev. I. Ergüden), Sel Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul.

İpek, N., (1994). Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Oğuz, A., (2019). "Osmanlı Devletinin Son Döneminde Anadolu'ya Gelen Muhacirler ve Muhacirlerin Göç Ettiği Bazı Şehirlerdeki İskân Politikaları". *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.

Oruç, Z. (2009). Düünden Bugüne Balkan Türklüğü: Bir Analiz Denemesi. Journal of Azerbaijani Studies.

Ökçün A.G., 1983, "İkinci Meşrutiyet Döneminde Yeni Köylerin Kurulması ve Köylerde Çevre Sağlığına İlişkin Tüzel Düzenlemeler", A.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara.

Özbay, F., Balpınar, H. , (1982),Türkiye'ye Yapılan Göçler ve Göçmen Olayı Üzerine Araştırma, Öğrenci Çalışması, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Ankara.

Perruchoud, R., Redpath-Cross, J. (Eds.). (2011). Glossary on migration. International Organization for Migration. Erişim Tarihi: Eylül 05, 2021.

Pentzopolus, D., (1962), The Balkan Exchange of Minorities and its Impact Upon Greece, Paris.

Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. Journal of the statistical society of London.

Şahin, N. (2006). XIX. Yüzyıl Sonrasında Anadolu'ya Yapılan Göç Hareketleri ve Anadolu Coğrafyasındaki Sosyo-Kültürel Etkileri.

Taş, H., (2017). Balkan Göçmenlerinin Bursa'daki Mezar Taşları, Türk Dünyası, Dil ve Edebiyat Dergisi/TURKISH WORLD, Journal of Language and Literature Issue.

Tepekaya, M., (2006). 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Kırım Ve Kafkasya'dan Göç Hareketleri Ve Saruhan (Manisa) Sancağı'na Göçler, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies, Cilt: VI, Sayı 2, İzmir.

Tolun- Denker, B. (1977). Yerleşme Coğrafyası-Kır Yerleşmeleri. İstanbul: İstanbul Üniv. Yay. No: 2275, Coğrafya Enst. Yay. No: 93.

Toros, A. (2008). Sorunlu Bölgelerde Göç, Global Strateji Enstitüsü, Ankara.

Tunçdilek N., (1967), "Türkiye İskân Coğrafyası Kır İskânı" İst. Üniv. Coğ. Enst. Yay. S.49, İstanbul.

Tunçdilek, N., (1986), Türkiye'de Yerleşmenin Evrimi, İstanbul Üniv. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No:4, İstanbul.

Tümtaş, M. S., Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal Ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 21(4).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 25.Ağustos.2021. <http://www.tdk.gov.tr/>

Yapıcı, H., (2012). 93 Harbi Sonrasında Yaşanan Göçler ve Neticeleri, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi.

Yıldırım, S., (2012). Balkan Savaşları ve Sonrasındaki Göçlerin Türkiye Nüfusuna Etkileri, CTAD, Yıl 8, Sayı 16.

Zapata-Barrero, R., Yalaz, E. (2019). Avrupa Göç Çalışmalarında Nitel Araştırmalar, GAR kitaplık GAR (Göç Araştırmaları Derneği) Kitap Serisi.

Zelengora, G. (2014). Balkan Savaşı-Kitlesele Ölüm ve Etnik Temizlik. *Bellekten*, 78(281), 315-342.

BCA, FON KODU: 272.00.14.

Araştırma Makalesi

Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürlerarası İletişim Algıları Üzerine Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği

Gülbahar ARSLAN ELNASHARTY,* Ünsal SİĞRİ**

Öz

Ülkemiz içinde bulunduğu coğrafya gereği tarih boyunca göçe maruz kalmıştır. Pek çok ülkede ekonomik nedenler, siyasal karışıklıklar, etnik veya dini çatışmalar neticesinde büyük göç hareketleri yaşanmıştır. Kuşkusuz ki bu göçlerin Türkiye üzerinden olması sadece batı ülkelerine bir geçiş için değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel, sosyal bağlar nedeniyle de gerçekleştiği görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Ankara/İstanbul ilinde bulunan ve ülkelerinden zorunlu nedenlerle ayrılmak durumunda kalan yabancılar ile eğitim, sağlık, çalışma ya da turizm gibi nedenlerle ülkemize gelen yabancıların topluma uyum sürecinde iletişimin ve algının uyuma etkilerini belirlemektir. Yabancıların kültürlerarası iletişimi, kimlik ve aidiyetlik duyguları, topluma ya da toplumun yabancıya uyumuna ilişkin bir araştırma yürütülmüştür. Yapılan araştırmada, iletişimin ve kültürel algının toplumla uyumlu ve benzer olduğu durumlarda gerek toplumun yabancıya gerekse yabancıların ülkeye uyum sürecine olumlu etki ettiği, farklı olması durumunda ise karşılıklı entegrasyon ve uyumun kişiden kişiye değişkenlik gösterebileceği ya da olumsuz etkileri olacağı izlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kültürlerarası iletişim, Ayna teorisi, Beklenti kuramı, Beklenti İhlalleri Teorisi, Kültürel Boyutlar Teorisi, Toplumsal Uyum,

* Daire Başkanı, Göç İdaresi Başkanlığı, gulbahar.arslan@un.org ORCID: 0000-0002-0112-887X

** Prof. Dr., OSTİM Teknik Üniversitesi, unsal.sigri@otimteknik.edu.tr ORCID: 0000-0002-8870-7398

Makale, birinci yazarın yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Makale Geliş Tarihi: 01.03.2022

Makale Kabul Tarihi: 12.12.2022

Research Article

A Qualitative Research on The Perceptions of Intercultural Communication on The Harmonization Process of Foreigners to Turkey: Ankara / Istanbul Case

Extended Summary

Gülbahar ARSLAN ELNASHARTY,* Ünsal SİĞRİ**

Abstract

Our country has been exposed to immigration throughout history due to the geography it is in. Many countries have experienced great migration movements because of economic reasons, political turmoil, ethnic or religious conflicts. Undoubtedly, it is seen that these migrations through Turkey are not only for a transition to western countries, but also because of historical, cultural and social ties. The aim of this research is to determine the effects of intercultural communication and perception on the adaptation process of foreigners who are in Ankara/Istanbul and have to leave their country for compulsory reasons and foreigners who come to our country for reasons such as education, health, work or tourism. The research was conducted on the intercultural communication of foreigners, their sense of identity and belonging, and their adaptation to society or society to foreigners. In the research, it has been observed that in cases where intercultural communication and cultural perception are compatible and similar with the society, the society positively affects both the foreigner and the foreigner's adaptation to the country, and in case of differences, mutual integration and harmony may vary from person to person or have negative effects.

Keywords: Migration, Intercultural communication, Mirror theory, Expectation theory, Expectation Violations Theory, Cultural Dimensions Theory, Social Cohesion,

* Head of Department, Göç İdaresi Başkanlığı, gulbahar.arслан@un.org ORCID: 0000-0002-0112-887X

**Prof. Dr., OSTİM Teknik Üniversitesi, unsal.sigri@otimteknik.edu.tr ORCID: 0000-0002-8870-7398

GİRİŞ

Ülkemizin içinde bulunduğu coğrafya gereği tarih boyunca göçe maruz kaldığı malumlarıdır. Balkanlardan Kafkaslara, Orta Doğu'dan Orta Asya ve Afrika ülkelerine kadar pek ülkede ekonomik nedenler, siyasal karışıklıklar, etnik veya dini çatışmalar neticesinde büyük göç hareketleri yaşanmıştır. Bu göçlerin yönü ve yoğunluğu itibarıyla Türkiye her daim siyasal, iç karışıklık ve çatışmada birinci derecede göç ve uluslararası alanda hedef ve transit ülke olarak görülmektedir. Kuşkusuz ki bu göçlerin yönü ve yoğunluğu itibarıyla Türkiye üzerinden olması sadece batı ülkelerine bir geçiş için değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel, sosyal bağlar nedeniyle de gerçekleştiği görülmektedir.

Özellikle 2011 yılında Arap Baharı süreciyle Tunus'ta başlayan akabinde Libya ve Mısır ile Suriye'ye sığınan ve halen devam eden iç çatışmalar nedeniyle zorunlu göçün bir etkisi olarak Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre 3.671.811 bin civarında Suriyeli Türkiye'ye göç etmiştir¹. Göç eden Suriyelilerin büyük kısmı kampların dışında ve şehirlerde yaşamaktadır. Suriye'deki siyasi belirsizlik devam ederken Türkiye'deki Suriyelilerin toplum içindeki yeri gün geçtikçe önem arz eden bir konu olarak varlığını korumaktadır.

Diğer taraftan ülkemizde bulunan Suriyelilerin yanı sıra diğer uyruklardan ve turistik, sağlık, ikamet, çalışma gibi amaçlarla ülkemize gelen yabancılar da bulunmaktadır. Göç edenler ve göçe maruz kalan her ülkenin en temel ve önemli konularından birisi de ulaşılan bölgedeki uyum ve entegrasyon sürecidir. Özellikle kimlik ve aidiyet duygularının yanı sıra karşılıklı kültürel algı, farklılıklarının, benzerliklerinin, uyum ve entegrasyon sürecine etkisi bu çalışmanın ana konusudur.

Dinamik bir kavram olarak kimlik ve aidiyetlik duygusu, sürekli gelişen ve çevresel faktörlerden çeşitli boyutlarda etkilenen bir yapıya sahiptir. Bu anlamda gerek Suriyelilerin gerekse ülkede bulunan tüm yabancıların kendi kimlikleri ve kültürel varlıklarıyla toplumda var olabilmeleri için farklı kültürleri ötekileştirmeyen bir bakış açısı gerektirmektedir.

Bu açıdan araştırma sorunsalı olarak, Göç İdaresi Başkanlığı perso-

¹ <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, erişim tarihi, 24.04.2021.

neli Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Yabancı (6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında ülkede yasal statüyle bulunanlar);

- Yabancıların kamu kurumları nezdinde ve ülkeye uyum süreci kapsamında en sık karşılaştıkları sorun nedir? Ve bu sorunda gerek yabancıların gerekse yetkililerin ya da yerel halkın kültürel farklılıklara yaklaşımının ve anlayışlarının etkili olduğu düşünülmekte midir?
- Yabancıların ülkeye uyum sürecinde kendilerine sağlanan hak ve hizmetler hakkında bilgilendirme yapılmakta mıdır?
- Yabancıların ülkeye uyumu ile yerel halkın yabancılara uyum ve kabullenme sürecinde kültürel algının ve iletişimin etkisi var mıdır?
- Yabancılar tarafından ülkede buldukları süre zarfında kamu kurum ve kuruluşlarında ya da yerel halk ile iletişimlerinde gerek çevrenin gerekse temas ettikleri kişilerin kendi kültürel kodlarına göre karşılaştıkları ya da değerlendirme yaptıkları düşünülmekte midir?

Hazırlanan bu çalışmada bu sorunsallara yönelik cevaplar aranmaya çalışılmış ve Ankara/İstanbul ilinde bulunan gerek zorunlu göçe maruz kalan Suriyelilerin gerekse diğer amaçlarla ülkemize gelen farklı uyruklara mensup yabancıların ülkeye toplumsal uyum süreci ile ilgili duygu, düşüncelerini, algılarını ortaya koyabilmek ve bunun sonuçlarına ilişkin bir analiz yapabilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda ülkemizde bulunan yabancıların 6458 sayılı Kanun kapsamında belirtilen statüler çerçevesinde²;

Ülkeye ve yerel halka uyum süreçlerine ilişkin birçok çalışma yapılmış olduğu görülmektedir. Ancak kamu personeli, BMMYK personeli nezdinde ya da yabancıların algı ve düşüncelerine yönelik uluslararası organizasyon çalışan ve kamu personeli nezdinde kapsamlı bir kültürel analiz ve araştırma yapılmadığı görülmüştür.

² Araştırma Formunun genelinde “Yabancı” ifadesi kullanılmış olup anılan ifadenin içeriği bakımından 6458 sayılı Kanun kapsamında ülkede bulunan yabancıların yine anılan Kanunda belirtilen statüleri bakımından tek tek yazılması yerine genel bir ifade olarak “yabancı” olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmayla sadece yabancıların kültürel ve algısal farklılıkların değil ülkede durumlarını yasallaştırma ve uyum süreci çerçevesinde yerel halkın ve temas ettikleri yetkili kurum ve kuruluş çalışanlarının da kendilerine ait kültürel, geleneksel, duygu, düşünce ve algısal farklılıkların ya da benzerliklerin olduğunu söylemek mümkündür.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yabancıların Uyum Süreci

Yabancıların ve yerel halkın birbirlerine karşılıklı uyumlarının sağlanabilmesi ve sorunun kaynağında tespitiyle Akademi 'ya ve literatüre katkısı kapsamında ülkeye giriş yaptıktan sonra ilk temas noktaları olan, İl Göç Müdürlüğü personeliyle uluslararası örgüt çalışanlarının yabancılara (yabancılarında onlara yönelik) yönelik algısal yaklaşımlarının altında yatan nedenler arasında kültürel bakış ve kültürlerarası iletişimin olduğu bakış açısının analizi ile yabancıların uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunlara farklı bir bakış açısı getirmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışma sahada yapılan diğer araştırmalardan biraz farklı olarak yabancılarla birebir temas noktası olan Göç İdaresi Başkanlığı personeli, BMMYK personeli üzerinden konumlandırılarak ülkede yasal statüyle ikamet eden yabancılarla mülakat yapılmak suretiyle yapılandırılmıştır. Bununla amaçlanan ise kamu personeli ve uluslararası personelin yabancılara kültürel ve kültürlerarası iletişim yaklaşımları ve algılarının yanı sıra ülkemizde bulunan yabancıların ülkeye giriş yapmaları ile başlayan ve göçün doğası gereği ülkede kaldıkları süre zarfında yaşadıkları ve karşılaştıkları olaylar ve sorunlar neticesinde algıları ve beklentilerinin uyum sürecine etkilerinin tespit edilmeye çalışılmasıdır.

Bu sorunların kaynağında kendi karakteristik özellikleri, algıları ya da geldikleri ülkelere ait halihazırda var olan ya da sonradan gelişen algılarının ülkeye uyum sürecini olumlu ya da olumsuz etkileri olduğu varsayılmaktadır. Bu sorunların başında öncelikle dil, din, inanç, etnik durum, eğitim, yaş ve cinsiyet gibi unsurların yanı sıra kültürel farklılıklar neticesinde çevreyle iyi ilişkiler kuramadıkları ya da kamusal alanlarda kendilerine sağlanan hak ve hizmetlere erişemedikleri ve ülkeye uyum sağlamada güçlükler yaşadıkları bunun neticesinde ise çevre ile açıktan ya da kapalı olarak çatışma yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 1. Farklı Kültürlere ait yabancıların Bakış Açısından Kültürleşme stratejileri.

FARKLI KÜLTÜRLER ARASI İLİŞKİ	ORİJİNAL KÜLTÜR VE KİMLİĞİ SÜRDÜRME İLİŞKİSİ SONUÇLARI				
	<i>Uyum (Yerel halkla özüne dokunulmaksızın karşılıklı uyumlaştırılması)</i>	<i>Entegrasyon (Sadece Yabancıların ülkeye entegre olması)</i>	<i>Asimilasyon (Yabancıların tek taraflı ve orijinal kültür ve inanışlarını yok edecek şekilde asimile edilmesi)</i>	<i>Bütünlüşme</i>	<i>Örnekleştirme</i>
<i>Marjinalleşme</i>	<i>Ülkeden ayrılma</i>	<i>Kriminalize olma</i>	<i>Ayrışma</i>	<i>Hoşgörü</i>	

Farklı Kültürlerarası iletişimde yabancıların bakış açısına göre nasıl kategorize edildiğini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Yabancıların Bakış Açısından Kültürleşme stratejileri.

Kültür ve Kültürel Algı

Bu başlık altında öncelikle yabancıların ülkeye uyum süreçlerinde kültürel algı, kültürleşme ve kültürlerarası iletişimin önemi ortaya konulacak akabinde ise gerek yabancıların gerekse yerel halkın kültürel algı ve kültürleşme ilişkileri kuramsal anlamda incelenecektir.

Birçok çalışmada da görüldüğü üzere göç doğası gereği göçmenlerin farklı değişkenler açısından uyum sorunu yaşadıkları alanlar ve olumsuz etkilerini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Ancak alanla ilgili literatür tarandığında, göçün kişileri nasıl etkilediği ile ilgili olarak doğrudan kamu personeli ve uluslararası personel özelinde bir araştırma ya da çalışma ile karşılaşılmamıştır. Bu nedenle, bu araştırma göçün uyum sürecindeki göçmenler üzerindeki etkilerini belirleyerek bu alanda bulunan eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda ise uygulayıcı ortaklar olan BMMYK ve kamu kurumları nezdinde farkındalık yaratmak ve sahada çalışan personelin hizmet içi eğitiminde ve uygulamalarında yabancı/göçmen dostu çalışmalar yapılmasına rehberlik etmek ve karşılıklı kültürel algı, kültürlerarası iletişim ve kültürleşmenin önemine yönelik farkındalık yaratmak hedeflenmiştir.

Boşluk analizi yapılması ve yabancıların ülkeye uyum sürecine katkı sağlaması, uyumlarını kolaylaştıracak önlemler alınmasına yönelik araştırma sonuçlarına göre İl Göç İdaresi Müdürlükleri personelinin eğitimi için kılavuz rehber hazırlanması hedeflenmiştir.

Yabancıların geldikleri ülkelere göre kültürel farklılık gösterdikleri aşikâr olup buldukları göç ülkesindeki yerel halkının da kendilerine ait kültürel ve geleneksel yaşayış ve inanış biçimleri vardır. Herkes kendi inanç ve yaşamı algılayış biçimine göre davranış göstermekte ve olayları yorumlamakta ve algılamaktadır.

Bu amaçla bu yabancılarla yönelik kültürlerini, yaşam ve algılama biçimlerini, inanış ve değerlerini ve bunların oluşma süreçlerini incelemeye ve anlamaya yönelik etraflıca bir kültür analizi yapılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada yabancıların uyum sürecindeki algılarına yönelik değerlendirmelerde kültür analizi yapılırken Gömülü Kuram olarak;

- a) Ayna Teorisi,
- b) Beklenti ve Beklenti İhlalleri Teorisi (Expectancy Violations Theory)
- c) Hofstede'nin Kültürel Boyutlar Teorisi, Kluckhorn ve Strodtbeck'in Değer Yönelimleri Kuramı Kültürlerarası iletişimde önemli yer tuttuğu düşünülmektedir.

Ayna teorisinde davranış ve benlik, bir kişinin başkaları tarafından nasıl algılanacağına dair öngörülerini tarafından belirlenir. Yani bireylerin benlik görüşlerinin başkalarının kendilerini nasıl gördüğü algısı yoluyla etkilendiği süreçlerdir (Wallace & Tice 2012).

Bilindiği üzere ayna benlik hem kişinin kendi hakkındaki görüşlerini hem de başkalarının kendisi ile ilgili görüşlerine yönelik algısını kapsamaktadır. Yansıtılmış değerlendirme, yansıyan benlik gibi kavramlarla da eş anlamlıdır.

Bu iki yönlü ve döngüsel bir süreçtir. Bireyin kendilik görüşü başkalarının birey hakkındaki görüşünü etkilerken başkalarının birey hakkındaki görüşleri hakkındaki yargılar da yine bireyin kendilik görüşünü etkilemektedir.

Kısacası başkalarının birey hakkındaki görüşlerine yönelik algı ayna benlik sürecinin parçalarından biridir. Bireyin, başkalarının kendisi hakkında ne düşündüğünü kendince algıladığı anlamına gelmektedir. Zira yabancılar geldikleri ülkelerden kendilik/ayna benlik görüşüyle geldikleri varsayıldığında buldukları çevrenin de kendilik/ayna benlik görüşü ile karşılaştığı ve/veya karşılaştıkları değerlendirilmektedir. Bu durumun başkalarını algılama-algı ya da meta-algı olarak adlandırılması mümkündür. Meta-algı başkalarının kendisi hakkında ne düşündüğüne dair ipuçlarını okumayı gerektirir. Bu nedenle genelleştirilmiş öteki kavramını ortaya atmıştır (Mead, 1934).

Meta-algının benlik algısı üzerindeki etkisi; Meta-algılar bireyin benlik kurgusuna katılarak benlikte küçük veya büyük değişikliklere neden olabilirler. Yapılan çalışmalar bireylerin kendileri ile ilgili görüşlerinin başkalarının görüşleri tarafından şekillendirilebildiğini ortaya koymuştur. Başkalarının bizim ne gibi amaçlar peşinde koşmamız gerektiği ile ilgili düşünceleri bizim de amaçlarımızı değiştirmemize yol açabilir. (Shah 2003). Üstelik bu değişimler geçici olmayabilir.³

Meta-algıların benlik görüşlerine katılması sürecini kendini doğrulama ve kendini yüceltme eğilimlerini de etkiler. Bunun yanı sıra, kişilerin özgüvenleri de bu süreçte etkilidir. Özgüveni düşük olan bireyler bu konuda zorlanırlar, başkalarının olumsuz değerlendirmeleri kendi benlik görüşlerinde dalgalanmalara yol açar (Wallace ve Tice, 2012). Bu anlamda yabancıların ülkede buldukları süre zarfında yerel halk ya da temas ettikleri kişiler tarafından kendilerine yönelik olumlu ya da olumsuz görüşlerin etkisiyle kendilerini şekillendirebilecekleri ve meta-algının benlik duygusuna etkisi dikkate alındığında olumlu yaklaşımlar doğrultusunda süreklilik arz edebileceği değerlendirilmektedir.

³ The motivational looking glass: How significant others implicitly affect goal appraisals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(3), 424–439.

Ancak kişiler yüz yüze geldiklerinde ya da doğrudan iletişimde özgüven ölçüsünde hareket edemeyebilmekte ve daha kapalı bir görünüm sergileyebilmektedir. Zira bu durum bir yabancı/göçmen/uluslararası koruma başvuru sahibi gibi kişiler üzerinden ele alındığında gerek buldukları çevresel koşullar gerekse geldikleri ülkelerdeki geride bıraktıkları hayatları ve hâlihazırda karakterleri ve kişiliklerindeki var olan özelliklerine bir de uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kendilerini zaten ülkelerinden ayrılmalarına neden olan koruma içgüdüsüyle güvensiz ve kapalı bir tutum içerisinde davranmalarına sebep olmaktadır. Ancak açıkça ifade edilemeyen ya da yansıtamayan hususları sosyal medya üzerinden iletme yoluna gittikleri ve kendilerine ait gruplar oluşturup fiziksel olarak bir arada yaşamaya ulaşamadıkları kişilere bu yolla ulaştıkları görülmektedir.

Kalıp yargı tehdidi anlam olarak bir grubun yeterlilikleri ve becerileri hakkında olumsuz bir kalıp-yargıya uyum gösterme korkusudur (Wallace ve Tice 2012).

Bu korku bireyin performansını ketlediği için birey kalıp yargıya paralel şekilde davranır (Schmader, Johns & Forbes, 2008).

Benzer tehditler cinsiyet için de yaşanmaktadır, kadınların matematik konusunda erkeklere göre daha başarısız olduğu kalıp yargısının etkinleştirildiği durumlarda gerçekten de kadınların erkeklere kıyasla daha düşük bir performans sergilediği görülmüştür.

Yabancılar/göçmenler ve uluslararası koruma başvuru sahipleri üzerinden ele alındığında bu kişiler geldikleri ülkelerdeki kalıp yargıya yönelik hareket etmekte ve davranış göstermektedirler. Zira göç ülkesindeki çevrenin ve yerel halkın kalıp yargısı yabancıları/göçmenleri/uluslararası başvuru sahiplerini onlardan beklenen davranışlara doğru itmekte bunu yapamayan kişileri ise ya kriminalize etmekte ya da içe kapanmaya yönlendirmekte veya ülkeyi terk etmeye zorlamaktadır. Bu durumun tek çözümü ise tarafların karşılıklı uyum sürecine yönelik tedbirler alınmasından geçmektedir.

Zira kalıp yargının içerisinde bulunan olumsuzlukları ve tehdidi bertaraf etmek için farklı bir zihin-yapısı kullanılarak kalıp yargının tersine çevrilmesi gerekmektedir (Schmader, Johns & Forbes, 2008, ss336–35)

Kendini gerçekleştiren kehanet olgusu başkalarının beklentilerinin bireyin kendi davranışlarını değiştirmesi, bireyin gerçekten de ondan beklenildiği gibi davranmaya başlamasını açıklar (Wallace ve Tice 2012). Kaynaklarda kendini doğrulayan kehanet adıyla da yer almaktadır (Aronson, Wilson & Akert, 2012).

Bu olgunun öngördüğü üzere başkaları hakkındaki algılarımız da eninde sonunda doğru çıkacaktır. Örneğin arkadaşımızın komik biri olduğuna dair bir algımız varsa bir süre sonra arkadaşımızın gerçekten de komik davrandığını gözlemleyebiliriz (Jussim, Harber, Crawford, Cain, & Cohen, 2005, ss85–102). Benzer bir şekilde, bireyin kendisi hakkındaki bir görüşü benimsemesi başkalarının da o görüşü benimsemesine neden olabilir (Pennington, 2000).

Ayna benlik teorisinin yanında ayna etkisi de önemlidir. Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin ve/veya göçmenlerin mevcut toplumsal düzen içinde ve yaşanılan ülkede bulunanlara atfettikleri anlamlar içgüdü ve itki etkisiyle ayna etkisi doğurur. Zira içgüdüyü tanımlamak gerekirse Laplanche'e göre: "Belirli bir türün tüm üyelerinde bulunan, benzer biçimde ortaya çıkan, kalıtsal olarak önceden belirlenmiş davranış." İtki (dürtü) ise; ortaya çıkardığı davranış ve doyum nesnesi daha önceden belirlenmiş olandır (Pontalis, 1974).

Lacan'a göre itki (*drive*) ile içgüdü (*instinct*) kavramını kastetmektedir. İçgüdü, daha geniş pencereden canlıların davranışına yakın görülür; genetik olarak önceden belirlenmiş bir davranış kalıbıdır.

Bu bilgilerden yorumla hareket edildiğinde, kişinin doğumu itibarıyla başlayan hem yakın çevre (aile gibi) hem de yaşadığı çevre, beden imgelerinden dil ve sembolik evre ve sonrası dönemi etkilemekte olup genetik olarak önceden belirlenmiş bir davranış kalıbı doğrultusunda içgüdüsel hareket etmesine sebep olarak tanımlamak mümkündür.

Bu minvalde ülkemizde bulunan yabancıların/uluslararası koruma başvuru sahiplerinin ve/veya göçmenlerin buldukları çevre bakımından kişiler arası etkileşimde ve ilişkilerinde yükledikleri sembolik adlandırma-

lar, aslında içgüdü anlamında geldikleri ülkeler ve ait oldukları kültür anlamında kalıtsal olarak önceden belirlenmiş olan yani ayna benlik ve ayna etkisi yansımaları olarak ortaya çıktığı varsayılabilir.

Yabancı/uluslararası koruma başvuru sahipleri/göçmenler içgüdüsel anlamda ve genetik olarak önceden belirlenmiş bir davranış kalıbı doğrultusunda hareket ederlerken buldukları ülkedeki yerel halk da buna paralel olarak kendi içgüdüsel ve genetik anlamda önceden belirlenmiş davranış kalıpları doğrultusunda hareket etmektedirler.

Yabancı/ uluslararası koruma başvuru sahipleri ve/veya göçmenler karşılıklı etkileşimler sonucu kendi içgüdüsel anlamlarını ve alanlarını yaratır, paylaşırlar ve paylaşılan bu anlamlar daha sonra kendilerinin gerçeği halini alır.

Bütün bu anlamlandırmalar ve yargılamalar yapılırken yabancılar üzerinde ya da buldukları çevre üzerindeki algılamalar sonucu meydana gelen hareketin bir sonucu da beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı durumlarda ortaya çıkan sonuçlardır. Zira bu durumu da beklenti ihlalleri teorisiyle açıklamak mümkündür.

Beklenti Kuramı/Beklenti İhlalleri Teorisi (*Expectancy Violations Theory*); motivasyonda yer alan gereksinim/kapsam kuramlarında, insan davranışlarına yön verdiği düşünülen gereksinimlerin eksikliğinin veya giderilme arzusunun davranışı belirli şekillerde yönlendireceği varsayımıyla hareket edilmiştir. Bununla birlikte bazı araştırmacılar, insan gereksinmelerinin varlığının sadece bir davranışı başlatmaya yetmeyeceği, ayrıca, kişinin karşı davranışta bulunması sonucunda ve bu davranışın gereksinmeyi gidermede amacına ulaşacağı yolunda bir beklentiye sahip olmasının da gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Beklenti Kuramı, bir kişinin alternatif hareket yönleri arasından yaptığı seçimlerin davranışla aynı zamanda oluşan psikolojik sonuçlarla ilişkili olduğunu belirtmiştir (Vroom,1964).

Bireyin her amaca yüklediği bir değer vardır. Onu elde etmek sadece onun için değerliyen başkaları için herhangi bir değer ifade etmeye-bilmektedir. Örneğin kişi gruplara katılmayı arzularken, amacı grubun bir

parçası olmanın toplumdaki statüsünü arttıracığına inanmasıdır (Vroom, 1964, ss15-16).

Vroom'un kuramındaki ikinci önemli bileşeni ise beklentidir. Beklentiyi, belirli bir eylemin belirli bir amaçla sonuçlanacağı olasılığı hakkındaki geçici bir inanç olarak tanımlamıştır. En yüksek güçteki beklenti, belli bir eylemin belli bir amaçla sonuçlanacağına dair öznel kesinliği ifade ederken, en düşük güçteki beklenti ise bir eylemin belli bir amaçla sonuçlanmayacağını ifade eder ve çoğu zaman bir eylemde bulunmakta pek çok amacın varlığı söz konusudur (Vroom, 1964, s17).

Burgoon (1978), insanların başkalarının davranışlarını rastgele görmediklerini belirtir. Aksine, başkalarının nasıl düşünmesi ve davranması gerektiğine dair çeşitli beklentileri vardır. Expectation Violation Theory (EVT), gözlem ve başkalarıyla etkileşimin beklentilere yol açtığını önermektedir. Belirtilen 2 tür beklenti öngörücü ve kuralcıdır.

Tahmine dayalı beklentiler, en tipik oldukları için görmeyi beklediğimiz davranışlardır ve kültürlerarasında farklılık gösterir (Houser, 2005a).

İnsanların, belirli bir ortam ve ilişki bağlamında tipik olarak meydana gelenlere dayanarak ne bekleyeceklerini bilmelerini sağlarlar. Öngörücü beklentiler ise, hangi davranışların gerçekleştirilmesi gerektiğine dair inançlar ve neye ihtiyaç duyulduğu ve ne istenildiğine dayanmaktadır (Houser, 2005b).

Burgoon ve Hale, mevcut beklentileri etkileşim sürecine göre etkileşim öncesi ve etkileşimsel beklentiler olarak 2 ye ayırıyor:

1. Etkileşim öncesi beklentiler, bir kişinin bir sohbe girmeden önce sahip olduğu bilgi ve beceri paketidir. Örneğin, önceki deneyimler benzer tutumlarla uğraşmayı içermiyorsa, saldırgan tutumlar beklenmeyebilir.
2. Etkileşimsel beklentiler, devam eden bir sohbeti yürütmek için donatılmış yetenekleri oluşturur. Bir konuşmada dinleme davranışlarını göstermek için uygun tepkiler ve baş sallama beklenir. Teori ilk önerildiğinde, EVT bir kişinin beklentilerini etkileyen 3 faktör belirlemiştir: etkileşen değişkenler, çevresel değişkenler ve etkileşimin doğasıyla ilgili değişkenleri içerir.

Etkileşimli değişkenler, iletişimde yer alan kişilerin cinsiyet, çekicilik, ırk, kültür, statü ve yaş gibi özellikleridir. Etkileşim değişkenleri sosyal normları, etkileşimin amacını ve durumun resmiyetini içerir.

Çevresel değişkenler, mevcut alan miktarını ve etkileşimi çevreleyen bölgenin doğasını içerir.

Bu faktörler daha sonra iletişimci özelliklerine, ilişkisel özelliklere ve içeriğe dönüşmüştür. İletişimci özellikleri, bir bireyin görünümü, kişiliği ve iletişim tarzı gibi kişisel özellikleri ile yaş, cinsiyet ve etnik köken gibi faktörleri de içerir. İlişkisel özellikler, benzerlik, aşinalık, statü ve beğenme gibi faktörleri ifade eder.

Davranışsal beklentiler de kişinin yaşadığı ortama bağlı olarak değişebilir. Beklentiler kültüre göre farklılık gösterir. Bu anlamda ülkemizde bulunan her yabancıya ait olduğu kültürene göre ülkeden ve yerel halktan beklentisi farklılık göstermektedir.

Öte yandan beklentilere yönelik/karşılık davranışlar ihlalleri uyarır ve dikkati dağıtır, ihlalde bulunan kişinin niteliklerine ve etkileşenler arasındaki ilişkiye dikkat çeker. EVT' nin önemli bir bileşeni, ihlal değeri kavramını veya alıcının davranış ihlali ile ilgili kurduğu ilişki "ihlal değeri kuramını" oluşturur.

İhlal edenin beklenti ihlaline tepkisi olumlu ya da olumsuz olabilir ve iki koşula bağlıdır: davranışın olumlu ya da olumsuz yorumlanması ve ihlal edenin doğası (ödüllendirilmesi). İhlalcinin ödüllendirilmesi, birçok kategoride değerlendirilir- çekicilik, prestij, kaynak sağlama yeteneği. Örneğin, kişinin kişisel mesafesinin ihlali, cinsiyeti, mali durumu çekicilik durumu gibi faktörlere göre değişiklik gösterebilir.

İhlalin değerlendirilmesi, belirli davranış ile aktörün değeri arasındaki ilişkiye dayanır. Kişinin etkileşim öncesi beklentileri, özellikle kişisel özellikleri, bir algılayıcının bir hedefin iletişim davranışını olumlu ve olumsuz değerlendirilmiş beklentiler atama açısından farklı şekilde değerlendirmesine neden olabilir.

Bilişsel uyumsuzluk ve EVT; insanların beklenmedik bilgilere neden ve nasıl tepki verdiklerini açıklamaya ve iletişim sürecinde kendilerini

ayarlamaya çalışır. Bilişsel uyumsuzluk ve belirsizlik azaltma teorisiyle ilgili teoriler toplum, ruhbilim, doğa, sosyal kodlara odaklanan içsel ve kişilerarası iletişimde, iletişim teorileri ile ilgilidir

Teoriler arasındaki temel fark, alıcının uyarılma düzeyindedir. Hem Uyuşmazlık-Uyarılma Teorisi (DAT) alıcının fizyolojik bir tepki yaşadığını iddia ederken, EVT alıcının dikkat kaymasına odaklanır. EVT, beklenti ihlallerinin sık sık meydana geldiğini ve her zaman diğer teorilerin mercekleriyle algılandığı kadar ciddi olmadığını varsayar.

Etkileşim Adaptasyonu Teorisi (Interpersonal/Interaction Adaptation Theory (IAT), beklenti ihlallerini daha da araştırır.

Burgoon tarafından sosyal etkileşime daha kapsamlı bir bakış için geliştirilen IAT, insanların gereksinimler, beklentiler ve arzularla etkileşime girdiğini varsayar. Bu faktörler hem ilk davranışı hem de tepki davranışını etkiler. Bir bireyin ihtiyaçlarını, beklentilerini veya arzularını karşılayan davranışla karşılaştığında, tepki davranışı olumlu olacaktır. Bir bireyin ihtiyaçlarını, beklentilerini veya arzularını karşılamayan davranışlarla karşı karşıya kaldığında, ihlalin derecesine ve ilişkinin olumlu veya olumsuz değerliliğine bağlı olarak olumlu veya olumsuz yanıt verebilir.

Beklentiler, insanların etkileşim kalıpları, birbirleri hakkındaki izlenimleri ve etkileşimlerinin sonuçları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İzleyicileri tarafından iyi değerlendirildiklerini varsayabilen insanlar, ihlallerde daha güvenli olurlar ve kötü olarak kabul edilenlere göre bundan daha fazla kar elde etme olasılıkları daha yüksektir.

EVT aynı zamanda işyerindeki uluslararası deneyim için de geçerlidir. “Gerekli eğitime, iş deneyimine ve uluslararası deneyime sahip bir yabancı yeni gelen, grubun görevine değerli katkı sağlama yeteneğine sahip olarak algılanacaktır.

Sonuç olarak, eğitim, iş deneyimi ve uluslararası deneyim, yabancı bir yeni gelenin başlangıçtaki göreve dayalı grup kabulünü etkileyecektir (Joardar, 2011). Önemli uluslararası deneyime sahip bir kişinin, kültürlerarası bir ortamda değerli ilişkiler kurmayı öğrenme fırsatına sahip olarak algılanacağı iddia edilebilir. Bu nedenle, uluslararası deneyimin ilk ilişki

temelli grup kabulü üzerinde de etkileri olacaktır.

Bu açıdan bakıldığında ülkemizde bulunan yabancılar da ülkeye geldiklerinde belirli beklentiler içerisinde bulunmakta ve bu beklentilerin karşılanamadığı ya da ihlal edildiğinde sorunlar yaşamaktadırlar. Kaldı ki aynı durum ülkede yaşayan yerel halk açısından da aynen geçerli olmaktadır.

Hofstede'ye göre "Kültürel Boyutlar Teorisi" ve Kluckhorn ve Strodtbeck'e göre "Değer Yönelimleri Kuramı" kültürlerarası kültürlerarası çalışmalarda önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda Stuart Hall'e göre (1990) göre; aynı kültür ve dil coğrafyasında yaşayan toplumların etkileşim için kullandığı en etkin araç konuşmadır. Dolayısıyla kültürün ve insan ilişkilerinin gelişimi ve süreğenliği anlamında etkileşim son derece önem arz etmektedir (s38).

Çelik ve Görpe (2003), kişilerarası iletişimde bireylerin hangi davranış kalıbını sergilemelerinin, nasıl davranmalarının ve refleks vermelerinin gerektiğine kılavuzluk edecek semantik açılımlarını ve ipuçlarını temin ettiğini açıklamaktadırlar (s385). Bir anlamda bağlam, olaylara bakmanın birçok yolundan sadece biridir.

Bununla birlikte, aradaki farkların dikkate alınmaması sorunlara neden olabilir ve hatta zaman zaman turistleri rahatsız edebilmektedir (Hall, 1976, s113).

Hofstede tarafından geliştirilen ilk sınıflandırma, kültür tarafından etkilenen ve değiştirilen 6 değer boyutunu (bireysellik /ortaklaşalık, belirsizlikten kaçınma, güç mesafesi, erillik/ dişilik, uzun vadeli / kısa vadeli yönelim ve hoşgörü / kısıtlama) tanımlar (Samovar vd.,2013, s184).

Hofstede'nin kültürel boyutlar kuramında yer alan alt başlıkları ve açıklamaları şu şekildedir

1) Bireysellik/Ortaklaşalık:

Bireyi merkeze alan toplumlarda, her bireyin kendine özgü bir yaşam hakkı anlayışı vardır ve birey, toplumdaki önceliklidir. Hukuk ve haklar, herkes için aynı biçimde uygulanır (Gürbüz ve Bingöl, 2007, s73).

Ferdiyetçi kültürler bireysel amaçları vurgular ve insanların kendilerine ve aile bireyelerine ehemmiyet vermesi beklenir. Buna karşılık ortaklaşa kültürler grup hedeflerini vurgular ve topluluğun esenliğini bireyin esenliğinin üstünde tutarlar. Ortaklaşa kültürlerde, topluluk grup sadakati karşılığında üyelerinin ihtiyaçlarını karşılar. Buna göre, ortaklaşa kültürlerde insanların çalıştıkları örgüte daha büyük bağlılık duyabileceği düşünülmektedir (Sriramesh ve White, 2005, s. 634).

2) Belirsizlikten Kaçınma

Belirsizlikten kaçınma konusunda yüksek olan kültürler, yapılandırılmamış, net olmayan veya tahmin edilemeyen durumlar tarafından endişelenmektedirler. Öte yandan, belirsizlikten kaçınmanın düşük olduğu kültürler yansıtıcı, daha az agresif, görece hoşgörülü ve duygusal değildir (Bergiel, Bergiel & Upson, 2012, s70).

Turan, Durceylan ve Şişman (2005) bu yaklaşımı kısaca, bir toplumun ya da kültürün mensuplarının müphem ve karmaşık durumlarda hangi ölçüde imtina ettiğini ve sakındığını ifade eder. Belirsizlikten kurtulmanın baskın olduğu örgütlerde bireyler kural odaklıdır ve kural dışı hareket etmek riske ve kargaşaya sebebiyet verir. Belirsizlikten kaçınmanın kırılğan olduğu örgütlerin mensupları, örgütsel yaşamı olduğu gibi içselleştirirler. Karşılaşılan kural dışı hadiseler karşısında daha az gerginlik hâkimdir. Normlar esnektir ve aşırı kuralcılığa gerek yoktur(s186).

Sıgır ve Tıgılı (2006) bireyler belirsizliğin hüküm sürdüğü ortamlara entegre olmakta önemli oranda çıkmazlarla karşı karşıya kalmakta ve enformasyonun kifayetsiz olduğu ya da belirgin olmadığı, karmaşıklığın mevcut olduğu, değişimlerin hızlı ve öngörülemez bir biçimde ortaya çıktığı durumlarda kendilerini tehdit altında hissettiğini açıklamaktadırlar (s332).

3) Güç Aralığı

Düşük güç mesafeli ülkeler, toplumdaki eşitsizliğin en aza indirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Düşük güç mesafesi olarak adlandırılan kültürler yasalar, normlar ve güç ayrımlarını olabildiğince az yapan günlük davranışlar tarafından yönlendirilmektedir.

Yüksek güç mesafeli ülkelerdeki insanlar, gücün ve otoritenin yaşamın gerçekleri olduğuna inanmaktadır. Hem bilinçli hem de bilinçsiz bir şekilde, bu kültürler üyelerine bu dünyada insanların eşit olmadığını ve herkesin sayısız toplumsal hiyerarşi tarafından açıkça işaretlenmiş haklı bir yere sahip olduğunu öğretmektedir (Samovar vd. 2013, s189).

Haklı yer kavramı, küresel markaların rolünü anlamak için önemlidir. Büyük güç mesafeli kültürlerde, başkalarının uygun saygı gösterebilmesi için birinin sosyal statüsü açık olmalıdır (Mooij ve Hofstede, 2010, s88).

Türkiye güç mesafesi yüksek olan ülkelerdendir. Bir başka ifadeyle ülkemizde çalışanların üstlerine itaatkâr; güçlü ve nüfuzlu insanlardan fazla çekinen ve kendilerine ne yapacaklarının dikte edilmesinden rahatsız olmayan bir görüntü arz etmektedirler (Gürbüz ve Bingöl, 2007, s72).

4) Erillik/Dişillik

Erkeklik, bir toplumdaki baskın değerlerin kötü niyetli olduğu boyuttur. Eril odaklı bir kültür, duygusal cinsiyet rolleri açıkça ayırt edildiğinde bir topluluğa eril denilmektedir. Maskulin bu anlayışa göre; erkeklerin daha iddialı, sert ve özdeksel başarıya odaklanmaları beklenirken, kadınların daha mütevazı, hoşgörülü, hassas ve kişisel olmalarının beklentisi söz konusudur. Kadınlara değer veren kültürler besleyici davranışları vurgulamaktadır. Duygusal cinsiyet rolleri üst üste bindiğinde bir toplum kadını olarak adlandırılmaktadır.

Turan, Durceylan ve Şişman (2005) bu konuda bir toplumda sosyal yaşam içerisinde erkeğe ve kadına atfedilen ya da yüklenen rol, toplum açısından geçerli ve başat değerlerin hangi ölçekte erkeğe veya kadına olduğunu, oysa feminal değerlerin başat olduğu toplumlarda çatışmaların daha ziyade uzlaşıyla çözüme kavuştuğunu ifade etmektedirler (s186).

5) Hoşgörü/Kısıtlanma

Hoşgörü kültürlerde, bireylerin herkese gülümsemeleri beklenmektedir, ancak kısıtlanmış bir kültürde, bir yabancıya gülüşü şüpheli karşılanmaktadır (Samovar vd. 2013, s193).

6) Uzun Vadeli / Kısa Vadeli Yönelim

Hofstede'e (1993) uzun dönemli eğilimi olanın geleceğe yönelik tasarruf ve devamlılık gibi değerlere sahip olduğu görülür. Kısa vadeli yönelim tarafında olanlarda ise; geçmişe ve şimdiki zamana ait geleneğe saygılılık ve sosyal zorunluluklara uygunluk gibi değerler mevcuttur. Uzun vadeli eğilim boyut ise bireylerin uzun veya kısa vadeli bir yönelişe sahip olmaları ile doğrudan ilintilidir. Uzun döneme eğilimli toplumlardaki insanlar pek çok şeyden haberdardır, yatırım yapabilecek birikimleri vardır ve dayanıklıdır. Bu stereotiplerin fikirleri statik değil, dinamiktir ve ilişkiler daha ziyade statülerine göre belirlenmiştir. Kısa döneme eğilimli kültürlerde ise bireyler salt bir mutlak hakikatin olduğunu düşünmektedirler ve hemen sonucun ortaya çıkması beklentisi içerisindedirler(s90).

Vermeulen (1997) istisnai özellikteki bu kültürlerde gerçekleşen yönetim uygulamalarından anlık sonuç beklentisi içerisinde olmayı ve zamanla sonuç elde etmeyi tasarlayan davranışlara rastlamak mümkündür(s849).

Kluckhohn ve Strodtbeck's farklı kültürler ile ilgili çalışmalar yapmış antropologlardır. Çalışmalarından elde ettikleri sonuçları değer yönelimleri olarak ortaya koymuşlardır. Kluckhohn bu değerleri, "örtük ya da açık, kişi ya da grupları ayırtmaya, var olan davranışın biçimleri, araçları ya da sonuçları arasından seçim yapmaya yardımcı olan kavramlar" şeklinde tanımlamaktadır. Bu araştırmacıya göre bir değerler manzumesi veya düzeni olmayan bireyler, diğerlerinden ne istediklerini, neye gereksinim duyduklarını, gayelerinin nasıl düzleneceğini ve nasıl bütünleştirileceğini tasavvur edemezler. Değerler, bireylerin edim tercihini ve olayları değerlendirmesine etki eden kavramlardır (Soydaş, 2010, s81).

Araştırma Modeli

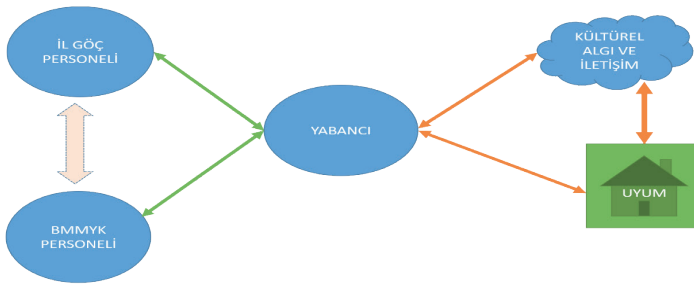
Çalışma nitel araştırma yönteminde, Göç İdaresi Başkanlığı personeli, BMMYK ve Ankara/İstanbul ilinde bulunan yabancılarla yapılacak mülakat görüşmelerine dayalı yürütülmüştür.

Bu anlamda yapılan mülakatlar ile karşılıklı kültürel algının analiz edilmesi ve ülkede buldukları süre zarfında ülkeye uyum sağlamalarına yönelik kültürel farklılıkların ya da benzerliklerin ve kültürlerarası iletişimi-

min taraflara etkilerine yönelik analizin gömülü kuram kapsamında Ayna Benlik/Ayna Etkisi ve Beklenti/Beklenti İhlalleri Teorisi (Expectancy Violations Theory) Hofstede'nin Kültürel Boyutlar Teorisi ve Kluckhorn ve Strodtheck'in Değer Yönelimleri Kuramı kültürlerarası iletişimde önemli yer tutması açısından araştırmanın ana kuramlarını oluşturmaktadır.

Zira herhangi bir toplumda yaşayan gerek yabancı olsun gerekse vatandaş olsun gerekse devlet görevlisi olsun içinde yaşadıkları çevrede bulunanlara atfedilen anlamlar, kişiler arası ilişkilere yüklediği sembolik algıların, birbirileriyle etkileşimleri sonucunda içgüdüsel ve genetik olarak gerek karakterinde ve içgüdüsel olarak bulunan ya da geldiği ülkenin doğası gereği yüklenmiş olan alışkanlıkların ve davranış kalıpları doğrultusunda karşı tarafta oluşturduğu algı ve etkileşimine yönelik sonuçlar doğurmasıyla yorumlanır.

Bu minvalde bireyler arası etkileşimler sonucu her kişi kendi genetiğine dair anlamlar yaratır ve paylaşır. Paylaşılan bu anlamlar daha sonra kendilerinin gerçekliği halini alır. Bu çalışmada yer alan aktörler tarafından kullanılan mevcut durumdaki anlamların ve kavramların ne ve nasıl dayandığının analiz edilmesiyle ortaya konulacak yorumlama sürecine odaklanılacaktır.

Şekil 1: Yarı Yapılandırılmış yüz yüze ve virtual mülakat modeli

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada öncelikle nitel araştırma yöntemi esas alınmakta olup Ankara/İstanbul ilinde çalışan İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli, yabancılar ve BMMYK personeli/Ankara Ofisi nezdinde mülakat yöntemi ile yapılandırılmıştır.

Nitel araştırma olarak, taraflarla mülakatın yanı sıra literatür ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada; karmaşık kişisel ve duygusal sorunların ortaya çıkarılmasına yardımcı olması, istenilen bilginin eksiksiz olarak ve derinlemesine elde edilebilmesi, alınan cevaplara anında dönüt vermeye imkân sağlaması, değişik ve anında değişebilen koşullara uyabilme esnekliğine sahip olması, soruların sayısı ve sırasını değiştirme serbestliği tanınması gibi özelliklerinden dolayı görüşme yöntemi kullanılmıştır

Araştırma Tasarımı:

Araştırmada Gömülü kuram (Yabancıların Türkiye'ye uyum sürecinde kültürlerarası iletişim algıları üzerine İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli, BMMYK personeli ve yabancıların mülakatlarından ve görüşmelerinden elde edilen sonuca göre kültür farklılıklarının ve algılarının uyum sürecine etkilerini ve neler olduğunu toplanan verilerden yola çıkarak analiz etmek)

Araştırmada strateji olarak fenomenolojik (olgubilimsel) bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmada kamu personeli olarak ilk temas noktası olan İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli, uluslararası bir organizasyonda çalışan olarak da ilk temas noktası olan BMMYK çalışanlarının seçilmesi, öte yandan birebir kültürel farklılığın karakteri olan farklı uyruklardan ve statülerden yabancıların seçilmesi kültürlerarası iletişimin ve algının uyum üzerindeki etkilerini ve konuya içeriden bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma verisi olarak Ankara/İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli, BMMYK dosya çalışanları ve ülkede yasal statüde bulunan farklı statüler ve farklı uyruklardan yabancılarla yapılan mülakata dayalı gözlem yöntemi kullanılarak yapılandırılmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada yabancıların ülkeye uyumlarına ilişkin hususlarda katılımcıların (Göç İdaresi Başkanlığı personelinin-BMMYK personelinin) tecrübe ve algılarına başvurularak açığa çıkarılması hedeflenmiştir.

Mülakat ve Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırma, uyum sürecinin tarafları olan yabancılar ve Göç İdaresi Başkanlığı personeli ve uluslararası örgüt olarak da BMMYK personeli ile mülakat yöntemi olarak belirlenmiştir. Mülakat yöntemi olarak ise yarı yapılandırılmış ve yüz yüze ve çevrim içi görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış olarak önceden hazırlanmış ve katılımcıların görüşlerine göre ek soru sorma olanağı da sağlanmıştır. Bu tür mülakatların tercih edilmesinde amaç ise öncelikle katılımcının bir kez mülakat yapma olanağının olması ve güçlü yanı olarak da araştırmacının kısıtlı zaman içerisinde en iyi cevapları almasına olanak sağlaması ve etkileşim odaklı yürümesini sağlamasıdır (Savin, Baden ve Major, 2013).

Çalışmada, yabancılarla doğrudan ve ilk temas noktası olan ve uyumun ilk başlangıç noktası ve etkisi göz önünde bulundurulduğunda ve görevli kamu kurumu olan Göç İdaresi Başkanlığı olduğundan Göç Uzmanları tercih edilmiştir.

Bu sebeple araştırma kapsamında, İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli, BMMYK personeli ve yabancılarla yüz yüze ve Korona salgını nedeniyle çevrim içi olarak mülakat yöntemiyle veri toplama teknikleri kullanılmış olup, Ankara ve **İstanbul** ilinde 18 İl Göç İdaresi Müdürlüğü personeli 7 BMMYK personeli 22 yabancı ile Nisan-Mayıs 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce katılımcıların izinleri alınmış, araştırmanın amaç ve kapsamı hakkında bilgiler verilmiştir. Tüm mülakat formları, araştırma soruları ve demografik bilgiler olmak üzere 2 ana başlıkta geliştirilmiş, katılımcılara açık ve kapalı uçlu ya da çoktan seçmeli sorular sorularak yorumları alınmaya çalışılmıştır. Sorularının geçerlilik ve güvenilirliklerinin sınanması için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyo-Demografik Dağılımı

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Uyruk	Eğitim	Meslek
<i>BMMYK 1</i>	<i>Kadın</i>	<i>28</i>		<i>Yüksek lisans</i>	<i>Politika Uzmanı</i>
<i>BMMYK 2</i>	<i>Kadın</i>	<i>28</i>		<i>Yüksek Lisans</i>	<i>Avukat</i>
<i>BMMYK 3</i>	<i>Kadın</i>	<i>31</i>		Üniversite	<i>Politika Geliştirme</i>
<i>BMMYK 4</i>	<i>Kadın</i>	<i>58</i>		<i>Yüksek Lisans</i>	<i>Mülteci Koruma Müdür Yrd</i>
<i>BMMYK 5</i>	<i>NULL</i>	<i>NULL</i>	<i>NULL</i>	<i>NULL</i>	<i>NULL</i>
<i>BMMYK 6</i>	<i>Kadın</i>	<i>34</i>		Üniversite	<i>Politika Geliştirme uzmanı</i>
<i>BMMYK 7</i>	<i>Kadın</i>	<i>36</i>		<i>Yüksek Lisans</i>	Ülke Ofisi Koruma birimi <i>mdr yrd</i>
<i>Göç Personeli 1</i>	<i>Erkek</i>	<i>37</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 2</i>	<i>Kadın</i>	<i>39</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 3</i>	<i>Erkek</i>	<i>31</i>	<i>TC</i>	<i>Yüksek Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 4</i>	<i>Kadın</i>	<i>30</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 5</i>	<i>Erkek</i>	<i>30</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 6</i>	<i>Kadın</i>	<i>30</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 7</i>	<i>Kadın</i>	<i>40</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 8</i>	<i>Kadın</i>	<i>29</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 9</i>	<i>Kadın</i>	<i>30</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 10</i>	<i>Erkek</i>	<i>26</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 11</i>	<i>Erkek</i>	<i>29</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 12</i>	<i>Erkek</i>	<i>33</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 13</i>	<i>Erkek</i>	<i>33</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 14</i>	<i>Kadın</i>	<i>34</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 15</i>	<i>Kadın</i>	<i>27</i>	<i>TC</i>	Üniversite	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 16</i>	<i>Kadın</i>	<i>26</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 17</i>	<i>Kadın</i>	<i>26</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Göç Personeli 18</i>	<i>Erkek</i>	<i>27</i>	<i>TC</i>	<i>Lisans</i>	<i>Uzman</i>
<i>Yabancı 1</i>	<i>Kadın</i>	<i>31</i>	Özbekistan	<i>Lisans</i>	<i>Hemşire</i>

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

Yabancı2	Kadın	27	Özbekistan	Lise	Ev hanımı
Yabancı 3	Erkek	35	İran	Lisans	İç mimar
Yabancı 4	Kadın	37	İran	Yüksek lisans	Öğretmen
Yabancı 5	Kadın	37	İran	Yüksek lisans	Koruma asistanı
Yabancı 6	Erkek	45	Irak	Lisans	Program sorumlusu
Yabancı 7	Kadın	28	İran	Lisans	Öğrenci
Yabancı 8	Kadın	37	İran	Doktora	Öğrenci
Yabancı 9	Kadın	38	Afganistan	Doktora	Öğrenci
Yabancı 10	Erkek	30	İran	Lisans	Serbest meslek
Yabancı 11	Kadın	33	İran	Yüksek Lisans	Program sorumlusu
Yabancı 12	Erkek	27	Irak	Lisans	Öğrenci
Yabancı 13	Erkek	27	Irak	Üniversite	Destek personel
Yabancı 14	Kadın	28	Irak	Doktora	Öğrenci
Yabancı 15	Erkek	38	Irak	Yüksek Lisans	Avukat
Yabancı 16	Erkek	34	Azerbaycan	Lisans	İletişim Asistanı
Yabancı 17	Kadın	23	Irak	Yüksek Lisans	Öğrenci
Yabancı 18	Erkek	26	Irak	Lisans	Hemşire
Yabancı 19	Erkek	26	Irak	Üniversite	Öğrenci
Yabancı 20	Kadın	31	Irak	Yüksek Lisans	Öğrenci
Yabancı 21	Erkek	25	Irak	Üniversite	Tercüman
Yabancı 22	Kadın	31	Azerbaycan	Yüksek Lisans	İletişim Asistanı

Veri Analizi Teknikleri:

Öncelikle mülakat formları, düzenlenerek yazılı hale getirilmiştir. Elde edilen nitel verilen QDA Miner programı ile içerik analizine tabi tutulmuştur. Katılımcıların verdiği yanıtlar ve ilgili literatür incelemesi dikkate alınarak Kategori- Kod-Tema Listesi hazırlanmıştır. Kodların birbiriyle ilişkili olanları gruplandırılmış ve literatürdeki kavramlar üzerinden temalar oluşturulmuştur. Kodların frekansı, katılımcılar arası benzerlik, cinsiyete göre kodların frekansı ve kodlar arası yakınlık analiz edilmiş, elde edilen veriler doğrultusunda çıkarımda bulunulmuştur.

Bulgular

Mülakat ve Görüşmelerin Analizi

Göç İdaresi Başkanlığı personeli, BMMYK personeli ve yabancılara ilişkin birebir yüz yüze mülakat ve görüşmelerinde belirttikleri ifadeler literatürdeki kavramlar çerçevesindeki kodlarla ilişkilendirilmiştir. Bu kodlara ilişkin sıklıklar ise frekans analizi ile elde edilmiştir. İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli, BMMYK personeli ve yabancılara uyum sorunlarına ilişkin kod frekansları Tablo 3'te gösterilmiştir.

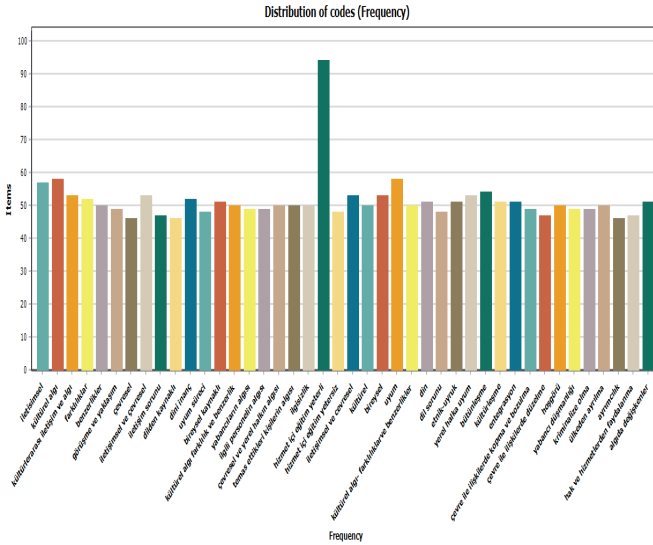
Tablo 3. İl Göç İdaresi Müdürlükleri Personeli -BMMYK Personeli ve Yabancıların Uyum Sorunlarına İlişkin Kodların Frekans Analizi

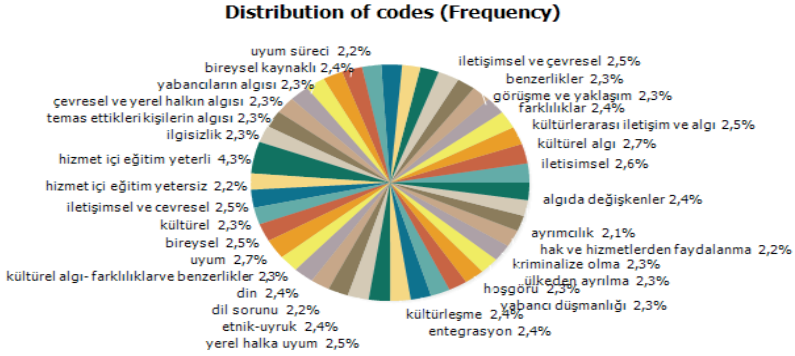
No	Category	Code	Description	Count	%Codes	%Cases	Nb Words	%Words
1	İl göç müdürlüğü personeli	Kültürel algı		58	2,5%	44	95,7%	1240
2	İl göç müdürlüğü personeli	Kültür-lerarası iletişim ve algı		53	2,3%	43	93,5%	1378
3	İl göç müdürlüğü personeli	Görüşme ve yaklaşım		49	2,1%	45	97,8%	671
4	BMMYK personeli	İletişimsel ve çevresel		53	2,3%	45	97,8%	829
5	BMMYK personeli	İletişim sorunu		47	2,0%	43	93,5%	471
6	BMMYK personeli	Dilden kaynaklı		46	2,0%	43	93,5%	658
7	BMMYK personeli	Dini inanç		52	2,2%	46	100,0%	529
8	BMMYK personeli	Uyum süreci		48	2,1%	44	95,7%	655
9	BMMYK personeli	Bireysel kaynaklı		51	2,2%	44	95,7%	612
10	BMMYK personeli	Kültürel algı farklılık ve benzerlik		50	2,2%	44	95,7%	420

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

11	BMMYK personeli	Yabancıların algısı		49	2,1%	42	91,3%	738
12	BMMYK personeli	İlgili personelin algısı		49	2,1%	44	95,7%	571
13	BMMYK personeli	Çevresel ve yerel halkın algısı		50	2,2%	46	100,0%	496
14	BMMYK personeli	Temas ettikleri kişilerin algısı		50	2,2%	46	100,0%	517
15	BMMYK personeli	İlgisizlik		50	2,2%	46	100,0%	541
16	BMMYK personeli	Hizmet içi eğitim yeterli		94	4,1%	46	100,0%	2656
17	BMMYK personeli	Hizmet içi eğitim yetersiz		48	2,1%	46	100,0%	727
18	Yabancı	İletişimsel ve çevresel		53	2,3%	46	100,0%	942
19	Yabancı	Kültürel		50	2,2%	46	100,0%	758
20	Yabancı	Bireysel		53	2,3%	46	100,0%	894
21	Yabancı	Uyum		58	2,5%	45	97,8%	669
22	Yabancı	Kültürel algı- farklılıklar ve benzerlikler		50	2,2%	46	100,0%	643
23	Yabancı	Din		51	2,2%	45	97,8%	635
24	Yabancı	Dil sorunu		48	2,1%	43	93,5%	779
25	Yabancı	Etnik-uyruk		51	2,2%	45	97,8%	653
26	Yabancı	Yerel halka uyum		53	2,3%	45	97,8%	548
27	Yabancı	Bütünleşme		54	2,3%	46	100,0%	582
28	Yabancı	Kültürleşme		51	2,2%	46	100,0%	609
29	Yabancı	Entegrasyon		51	2,2%	44	95,7%	659

30	Yabancı	Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma		49	2,1%	45	97,8%	659
31	Yabancı	Çevre ile ilişkilerde düzelme		47	2,0%	40	87,0%	581
32	Yabancı	Hoşgörü		50	2,2%	45	97,8%	611
33	Yabancı	Yabancı düşmanlığı		49	2,1%	45	97,8%	573
34	Yabancı	kriminalize olma		49	2,1%	45	97,8%	475
35	Yabancı	Ülkeden ayrılma		50	2,2%	46	100,0%	447
36	Yabancı	Ayrımcılık		46	2,0%	44	95,7%	426
37	Yabancı	Hak ve hizmetlerden faydalanma		47	2,0%	45	97,8%	479
38	Yabancı	Algıda değişkenler		51	2,2%	46	100,0%	533
39	İl göç müdürlüğü personeli	İletişimsel		57	2,5%	45	97,8%	2644

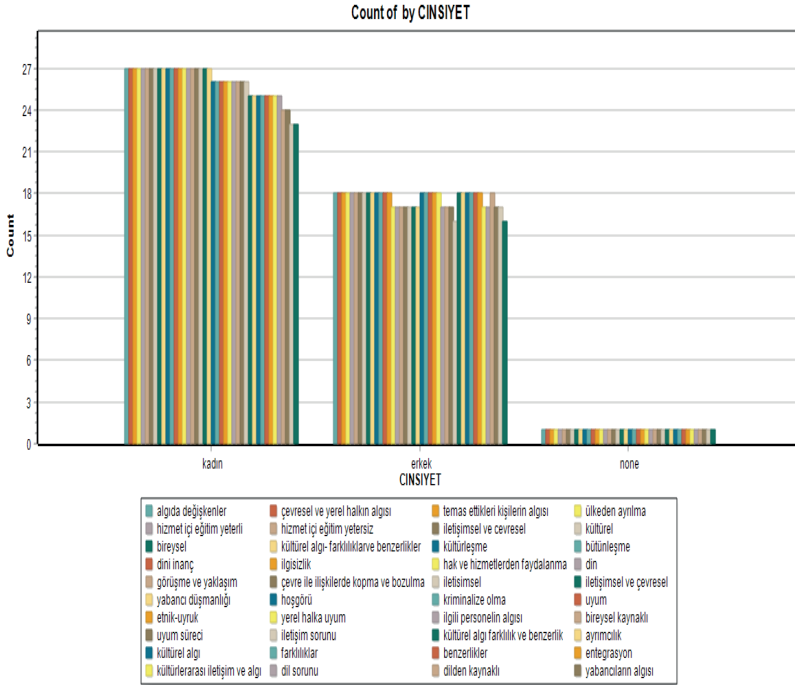
Kod- Occurrence/Case ve Frekansların katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı ise aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

Tablo 4. Kod- occurrence/cases katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

	Kadın	Erkek	none
Algıda değişkenler	27	18	1
Çevresel ve yerel halkın algısı	27	18	1
Temas ettikleri kişilerin algısı	27	18	1
Ülkeden ayrılma	27	18	1
Hizmet içi eğitim yeterli	27	18	1
Hizmet içi eğitim yetersiz	27	18	1
İletişimsel ve çevresel	27	18	1
Kültürel	27	18	1
Bireysel	27	18	1
Kültürel algı- farklılıklar ve benzerlikler	27	18	1
Kültürleşme	27	18	1
Bütünleşme	27	18	1
Dini inanç	27	18	1
İlgisizlik	27	18	1
Hak ve hizmetlerden faydalanma	27	17	1
Din	27	17	1
Görüşme ve yaklaşım	27	17	1
Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma	27	17	1
İletişimsel	27	17	1
İletişimsel ve çevresel	27	17	1
Yabancı düşmanlığı	27	17	1

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

Hoşgörü	26	18	1
kriminalize olma	26	18	1
Uyum	26	18	1
Etnik-uyruk	26	18	1
Yerel halka uyum	26	18	1
İlgili personelin algısı	26	17	1
Bireysel kaynaklı	26	17	1
Uyum süreci	26	17	1
İletişim sorunu	26	16	1
Kültürel algı farklılık ve benzerlik	25	18	1
Ayrımcılık	25	18	1
Kültürel algı	25	18	1
entegrasyon	25	18	1
Kültürlerarası iletişim ve algı	25	17	1
Dilden kaynaklı	24	18	1

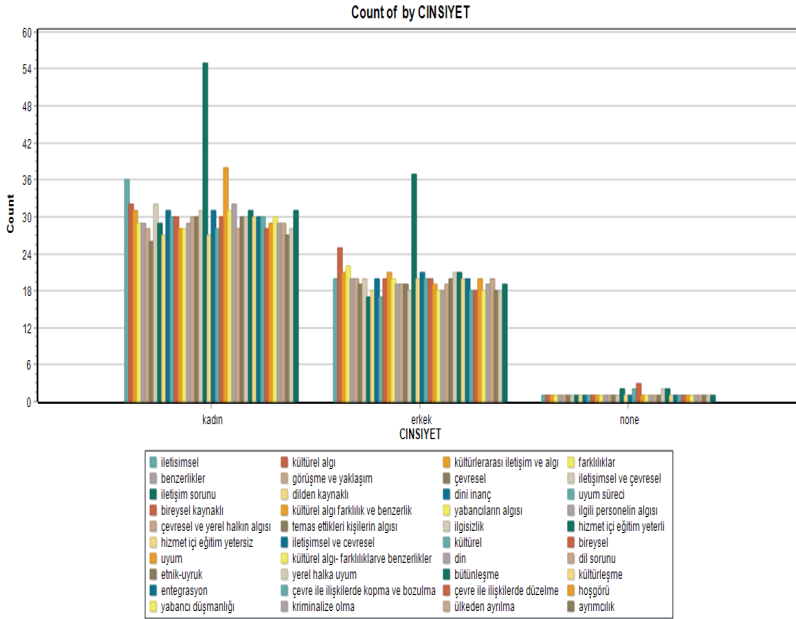

Tablo 4. Kod frekanslarının katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

	Kadın	Erkek	none
İletişimsel	36	20	1
Kültürel algı	32	25	1
Kültürlerarası iletişim ve algı	31	21	1
Görüşme ve yaklaşım	28	20	1
Çevresel	26	19	1
İletişimsel ve çevresel	32	20	1
İletişim sorunu	29	17	1
Dilden kaynaklı	27	18	1
Dini inanç	31	20	1
Uyum süreci	30	17	1
Bireysel kaynaklı	30	20	1
Kültürel algı farklılık ve benzerlik	28	21	1
Yabancıların algısı	28	20	1
İlgili personelin algısı	29	19	1
Çevresel ve yerel halkın algısı	30	19	1
Temas ettikleri kişilerin algısı	30	19	1
İlgisizlik	31	18	1
Hizmet içi eğitim yeterli	55	37	2
Hizmet içi eğitim yetersiz	27	20	1
İletişimsel ve çevresel	31	21	1
Kültürel	28	20	2
Bireysel	30	20	3
Uyum	38	19	1
Kültürel algı- farklılıklar ve benzerlikler	31	18	1
Din	32	18	1
Dil sorunu	28	19	1
Etnik-uyruk	30	20	1
Yerel halka uyum	30	21	2
Bütünleşme	31	21	2
Kültürleşme	30	20	1
Entegrasyon	30	20	1
Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma	30	18	1
Çevre ile ilişkilerde düzelme	28	18	1
Hoşgörü	29	20	1

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

Yabancı düşmanlığı	30	18	1
kriminalize olma	29	19	1
Ülkeden ayrılma	29	20	1
Ayrımcılık	27	18	1
Hak ve hizmetlerden faydalanma	28	18	1
Algıda değişkenler	31	19	1

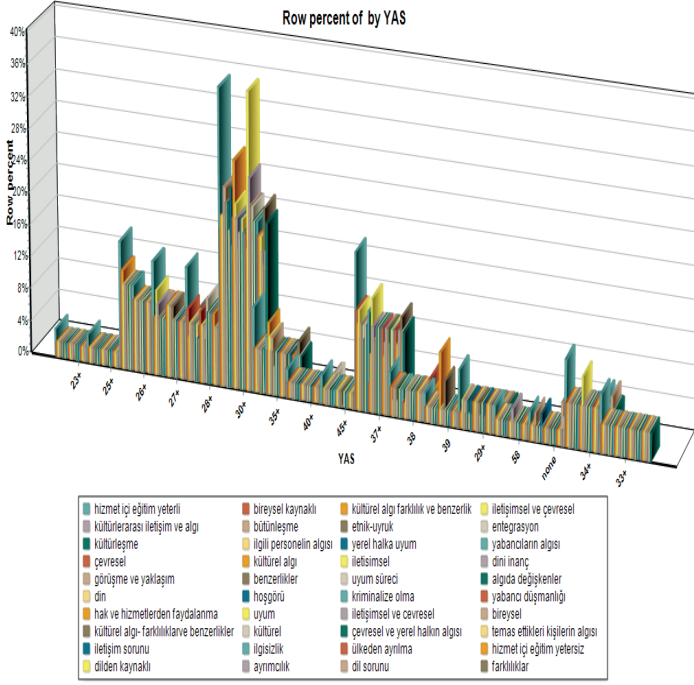
Tablo 5. Kod frekanslarının katılımcıların yaşlarına göre dağılımı

YAŞ	23+	26+	27+	28+	30+	35+	40+	45+	37+	38	39	29+	58	none	33+
Hizmet içi eğitim yeterli	3,5%	15,8%	14,0%	14,0%	36,8%	10,5%	3,5%	3,5%	19,3%	5,3%	3,5%	7,0%	3,5%	3,5%	7,0%
Bireysel kaynaklı	1,8%	12,3%	7,0%	8,8%	19,3%	5,3%	1,8%	0,0%	12,3%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%
Kültürel algı farklılık ve benzerlik	1,8%	12,3%	7,0%	5,3%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%

İletişimsel ve çevresel	1,8%	10,5%	10,5%	7,0%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	12,3%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Kültür-lerarası iletişim ve algı	1,8%	10,5%	8,8%	7,0%	24,6%	5,3%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Bütünleşme	1,8%	10,5%	7,0%	7,0%	24,6%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	3,5%	3,5%
Etnik-uyruk	1,8%	10,5%	7,0%	7,0%	22,8%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%
Entegrasyon	1,8%	10,5%	7,0%	7,0%	22,8%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Kültürleşme	1,8%	10,5%	7,0%	7,0%	22,8%	5,3%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
İlgili personelin algısı	1,8%	10,5%	7,0%	7,0%	19,3%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%
Yerel halka uyum	1,8%	10,5%	7,0%	5,3%	24,6%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	3,5%	3,5%
Yabancıların algısı	1,8%	10,5%	7,0%	5,3%	17,5%	7,0%	1,8%	1,8%	12,3%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%
Çevresel	1,8%	8,8%	8,8%	8,8%	21,1%	5,3%	1,8%	0,0%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Kültürel algı	1,8%	8,8%	8,8%	7,0%	28,1%	8,8%	1,8%	1,8%	7,0%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
İletişimsel	1,8%	8,8%	8,8%	7,0%	22,8%	7,0%	1,8%	1,8%	14,0%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Dini inanç	1,8%	8,8%	8,8%	7,0%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	3,5%	1,8%	3,5%
Görüşme ve yaklaşım	1,8%	8,8%	8,8%	7,0%	17,5%	7,0%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Benzerlikler	1,8%	8,8%	8,8%	5,3%	19,3%	5,3%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	5,3%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Uyum süreci	1,8%	8,8%	7,0%	10,5%	19,3%	3,5%	1,8%	0,0%	10,5%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%
Algıda değişkenler	1,8%	8,8%	7,0%	8,8%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Din	1,8%	8,8%	7,0%	8,8%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Hoşgörü	1,8%	8,8%	7,0%	8,8%	19,3%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
kriminalize olma	1,8%	8,8%	7,0%	8,8%	19,3%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%
Yabancı düşmanlığı	1,8%	8,8%	7,0%	8,8%	19,3%	5,3%	1,8%	0,0%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Hak ve hizmetlerden faydalanma	1,8%	8,8%	7,0%	8,8%	17,5%	5,3%	1,8%	1,8%	7,0%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Uyum	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	36,8%	5,3%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%

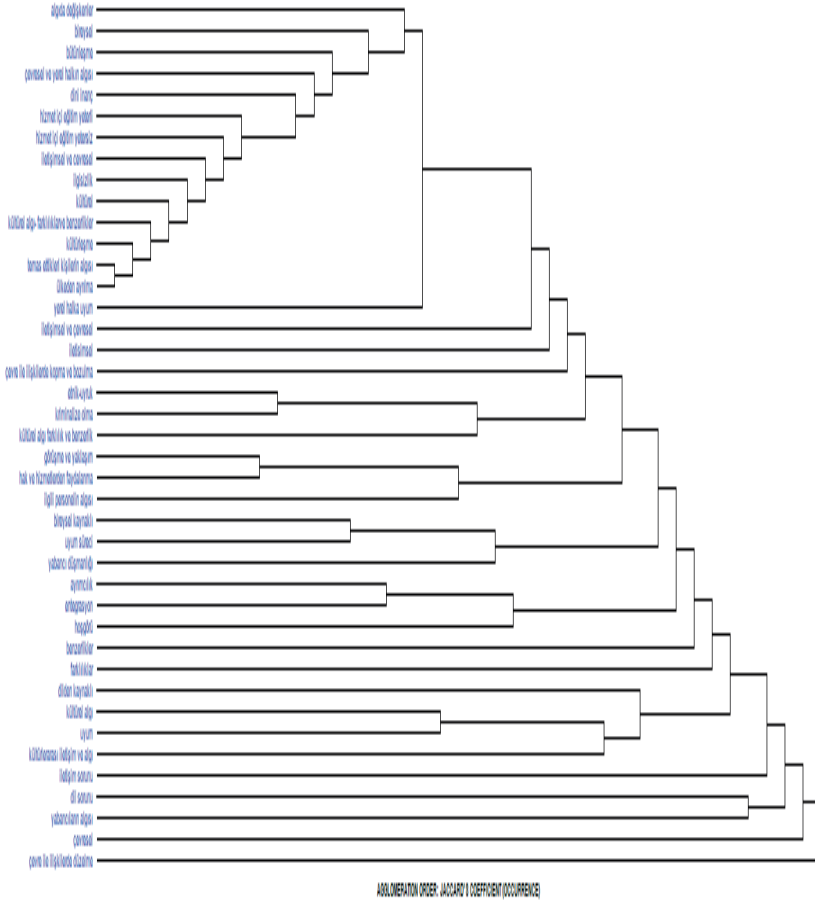
*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

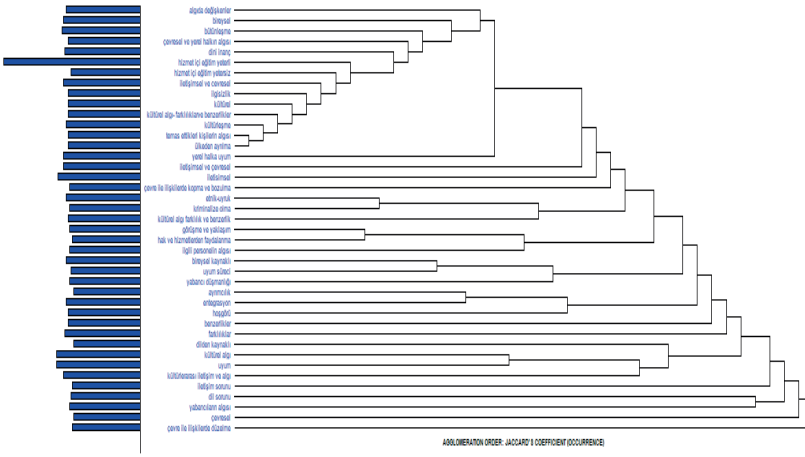
İletişimsel ve çevresel	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	26,3%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Bireysel	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	22,8%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	5,3%	3,5%
Kültürel algı- farklılıklar ve benzerlikler	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	22,8%	3,5%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Kültürel	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	22,8%	3,5%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	3,5%	3,5%
Çevresel ve yerel halkın algısı	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Temas ettikleri kişilerin algısı	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	21,1%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
İletişim sorunu	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	21,1%	5,3%	1,8%	0,0%	5,3%	3,5%	3,5%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
İlgisizlik	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	21,1%	3,5%	1,8%	1,8%	10,5%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Ülkeden ayrılma	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	19,3%	5,3%	1,8%	1,8%	10,5%	5,3%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Hizmet içi eğitim yetersiz	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	19,3%	5,3%	1,8%	1,8%	8,8%	3,5%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Dilden kaynaklı	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	19,3%	3,5%	1,8%	1,8%	8,8%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Ayrımcılık	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	17,5%	3,5%	1,8%	1,8%	10,5%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Dil sorunu	1,8%	8,8%	7,0%	7,0%	15,8%	5,3%	3,5%	1,8%	10,5%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Farklılıklar	1,8%	7,0%	8,8%	7,0%	22,8%	7,0%	1,8%	1,8%	12,3%	1,8%	1,8%	3,5%	1,8%	1,8%	3,5%
Çevre ile ilişkilerde düzelme	1,8%	7,0%	7,0%	8,8%	17,5%	5,3%	3,5%	1,8%	10,5%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	1,8%	3,5%

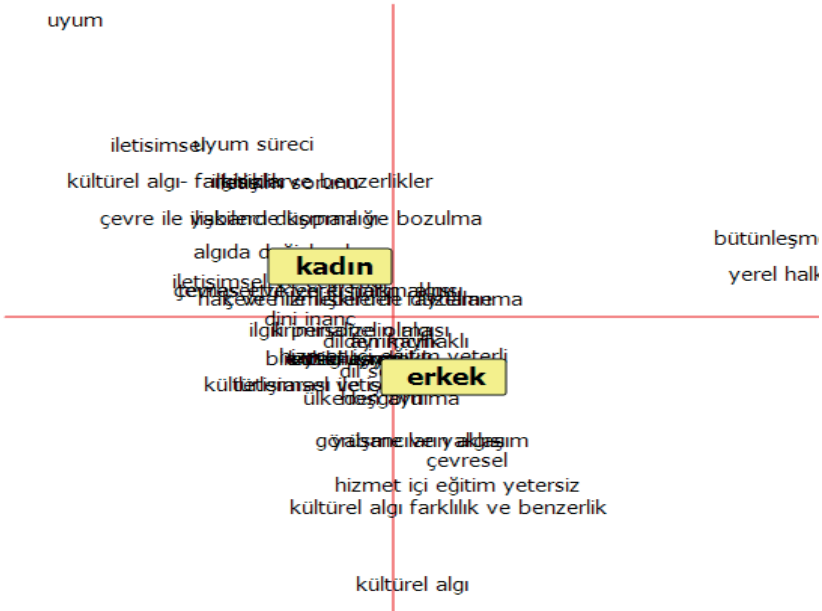
Kümeleme analizi diyagramlarından biri olan ve belirli kavramların birbiriyle yakınlıklarının saptanması amacıyla kullanılan dendogram grafiği olarak aşağıdaki şekilde gösterilmiştir. Zira dendogram grafikteki çizgilerin yüksekliği, genel olarak kodların birbirlerine ne kadar benzer veya farklı olduklarını göstermektedir (Sıgri, 2018).

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

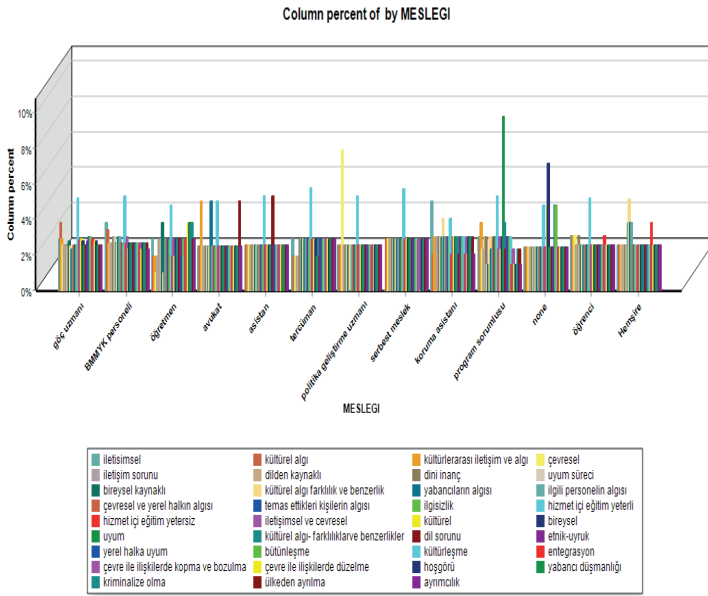

Analiz incelendiğinde, tüm kodların birbirleri arasında yakın ilişki olduğu ve birbirini etkilediği aynı zamanda ise tüm bu kavramlarında aslında ayna teorisini yani araştırmaya tarafların aslında birbirleriyle olan iletişimde yine ayna teorisi (ayna benlik) kapsamında etkileşim içerisinde olduğu ve kültürlerarası algılamada da bunu varsayar şekilde açığa çıktığı söylenebilir.

Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği

Kod ve cinsiyet ilişkisi incelendiğinde, kadın katılımcıların kültürel algının uyum üzerindeki etkilerine ilişkin daha çok iletişimsel, çevresel, **kültürel**, farklılık ve benzerlikler olarak ifadeler kullandığı görülmüştür. Erkek katılımcıların da kadın katılımcılara uygun ancak daha çok uyumda kültürel algının, akabinde kadın katılımcılardan farklı olarak kültürel ağıda farklılık ve benzerliklerin etkin olduğunu cinsiyet belirtmeyen katılımcı ise kültürel algıda öncelikle bireysel akabinde bütünleşmenin uyum olgusuna ilişkin ifadelerde bulunulmuştur.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

İl Göç İdaresi Müdürlükleri personeli mülakatı (Ek-1), BMMYK personeli mülakatı (Ek-2) yabancılarla ilişkin mülakat (Ek-3) bir akademisyene gösterilerek görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte mülakat formlarının anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla iki İl Göç İdaresi Müdürlüğü personeli ve yabancılarla ve BMMYK personelleri ile ön görüşmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan tema ve kodlar ilgili literatür kapsamında oluşturulmuş olup mülakat sorularına verilen cevaplar ile uyumlu olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Kültürleşme farklı kültürlere sahip bireylerden oluşan grupların doğrudan temasları sonucunda her iki grubun orijinal kültürel kalıplarında karşılıklı olarak meydana gelen değişikliklerdir (Redfield 1936, s149).

Tanımlamaya göre kültürleşme, asimilasyonun sonucu olarak ortaya çıkan tek boyutlu bir kültürel değişimden kesin bir çizgi ile ayrılmaktadır. Söz konusu kültürel değişimin hem baskın olan kültürde hem de yabancı grupların kültüründe karşılıklı olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bu noktadan hareketle yabancı bireylerin o topluma adaptasyonları onların sadece kendilerinin sorumluluğunda ve adaptasyon yeteneği ile ilgili bir durum olmadığı, aynı zamanda ev sahibi kültürün de benzerlik/farklılık ya da kültürel algılarının etkili olduğu ayrıca tarafların uyum sürecinde birbirlerine yönelik kültürel algılarının karşılıklı olarak değiştiği ve olumlu ya da olumsuz yönde etkilediği ilgili literatür kapsamında doğrulandığı değerlendirilmiştir.

Kültürel algının kültürleşmeyi getirdiği bunun sonucunda ise bütünleşme ve uyuma olanak sağladığı hatta daha önce yapılmış benzer çalışmalarından yola çıkarak bazı kaynaklarda kültürleşme stratejileri bazılarında kültürleşme modları bazılarında ise kültürleşme tutumları adı altında sınıflandırmalara tabi tutulmuştur (Vijver ve Phalet, 2004, s217).

Sonuç olarak özetle ifade etmek gerekirse yabancıların ülkeye uyumunda kültürel algı ve iletişimin etkisi önemlidir. Bu anlamda araştırmada da elde edilen sonuçlar kapsamında **özellikle** ülkeye uyumda;

- Yabancıların kamu kurumları nezdinde ve ülkeye uyum süreci kapsamında en sık karşılaştıkları sorun- bireysel- çevresel ve iletişimsel sorunlar olduğu (dil-din ve etnik ayırım hissediliyor)
- Yabancıların/yetkililerin/yerel halkın kültürel farklılıklara yaklaşımının ve anlayışlarının birbirlerine karşı hal ve hareketlerinde ve algılarında yakinen etkisi olduğu düşünüldüğü,
- Yabancıların ülkeye uyum sürecinde kendilerine sağlanan hak ve hizmetlere ve yükümlülüklerine yönelik bilgilerin aktarılmasında ve anlaşılmasında önemli olduğu,

- Yabancıların ülkeye uyumu ile yerel halkın yabancılara uyum ve kabullenme sürecinde kültürel algının ve iletişimin etkisi olduğu,
- Gerek yabancılar tarafından ülkede buldukları süre zarfında kamu kurum ve kuruluşlarında gerekse yerel halk tarafından yada yetkili makamların karşılıklı iletişim kurdukları kişilere yönelik, her tarafın birbirlerini kendi sahip olduğu kültürel kodlara **göre** algıladığı ve buna yönelik yaklaşım sergilediğine dair kanaat oluşmuştur.

KAYNAKÇA

Wallace, H.M., & Tice, D.M. (2012). Reflected appraisal through a 21st-century looking glass.

In M.R. Leary & J.P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (2nd ed., pp. 124-140). New York, NY, US: Guilford Press; US.

Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and Society*. Chicago: University of Chicago Press.

Shah, J. (2003a). Automatic for the people: How representations of significant others implicitly affect goal pursuit. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(4), 661–681. Shah, J. (2003b)

The motivational looking glass: How significant others implicitly affect goal appraisals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(3), 424–439.

Sinclair, S., Huntsinger, J., Skorinko, J., & Hardin, C. D. (2005). Social tuning of the self: Consequences for the self-evaluations of stereotype targets. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(2), 160–175.

Gonzales, A. L., & Hancock, J. T. (2011). Mirror, Mirror on my Facebook Wall: Effects of Exposure to Facebook on Self-Esteem. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(1-2).

Schmader, T., Johns, M., & Forbes, C. (2008). An integrated process model of stereotype threat effects on performance. *Psychological Review*, 115(2), 336–356.

Steele C.M., Aronson J. (1995) Stereotype threat and the intellectual test performance of African Americans. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 797–811.

Spencer, S. J., Steele, C. M., & Quinn, D. M. (1999). Stereotype threat and women's math performance. *Journal of Experimental Psychology*, 35, 4-28.

Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2012). Sosyal psikoloji (Gündüz, O. Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

McGlone, M., & Aronson, J. (2006). Social identity salience and stereotype threat. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27, 438-446.

Jussim, L., Harber, K. D., Crawford, J. T., Cain, T. R., & Cohen, F. (2005). Social reality makes the social mind: Self-fulfilling prophecy, stereotypes, bias, and accuracy. *Interaction Studies*, 6(1), 85-102

Rosenthal, R., & Rubin, D. B. (1978). Interpersonal expectancy effects: The first 345 studies. *Behavioral and Brain Studies*, 1(3), 377-415.

Pennington, D. C. (2000). *Social Cognition*. Routledge: London.

Rosenthal, R., & Jacobson, L. (1968). *Pygmalion in the classroom: Teacher expectations and student intellectual development*. New York: Holt, Rinehart and Winston. <https://politikmerkez.com/konular/kultur/ayna-etkisi/>

Oliver, R. (1974). Satıcıların Performansının Beklenti Teorisi Tahminleri. *Pazarlama Araştırmaları Dergisi* 11 (3), 243-253.

Montana, Patrick J; Charnov, Bruce H, Yönetim- 4. baskı; (2008) - Barron's Educational Series, Inc. ISBN 978-0-7641-3931-4

Bennett, J. M. (2015). "The SAGE Encyclopedia of Intercultural Competence", Sage Publication, USA.

Bergiel, E. B.; Bergiel, B. J. ve Upson, J. W. (2012). "Revisiting Hofstede's Dimensions: Examining the Cultural Convergence of the United States and Japan", *American Journal of Management* vol. 12(1), ss:69-79.

Bozkaya, M. ve Aydın, İ. E. (2010). "Kültürlerarası İletişim Kaygısı: Anadolu Üniversitesi Erasmus Öğrencileri Değişim Programı Örneği", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı:39, ss: 29-42.

Burrell, G. ve Morgan, G. (1979). "Sociological Paradigms and Organisational Analysis: Elements of the Sociology of Corporate Life", New Hampshire: Heinemann Portsmouth.

Çelik, C. ve Görpe, S. (2003). “Yerel Kültürlerde Uluslararası Halkla İlişkilerin Temel Kriterleri”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, Sayı 17., 379-390.

Ercan, M. (2015). “Kültürlerarası İletişim: Eskişehir’de Yaşayan Alt kültür Gruplarından Biri Olan Arnavutların, Hâkim Kültürle İletişimi Bağlamında İncelenmesi”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir. Erdoğan, İ. (2011). İletişimi Anlamak, Pozitif Matbaacılık, Ankara.

Fıncıoğulları, S. (2016). “Sosyal Bilimler ve Hermeneutik Üzerine Kısa Bir Değerlendirme”, Sosyoloji Dergisi, sayı:33, ss:37-48.

Flammia, M. ve Sadri, H. A. (2011). “Intercultural Communication From an Interdisciplinary Perspective”, US-China Education Review, 8(1), 103-109.

Hofstede, G. J and Minkov, M. (2010). “Cultures And Organizations Software Of The Mind”, McGraw-Hill, New York.

Hofstede, G. (1993). “Cultural Constraints in Management Theories”, Academy of Management Executive, Vol:7, ss: 81-94.

Güngör, N. (2018). İletişim Kuramlar Yaklaşımlar, Siyasal Kitabevi, 4.Baskı, Ankara.

Gürbüz, S. ve Bingöl, D. (2007). “Çeşitli Örgüt Yöneticilerinin Güç Mesafesi, Belirsizlikten Kaçınma, Eril-Dişil ve Bireyci-Toplulukçu Kültür Boyutlarına Yönelik Eğilimleri Üzerine Görgül Bir Araştırma”, The Journal of Defense Sciences. 6.2, 68- 87.

Güven, M. S. (2015). “Kültürlerarası İletişim Engelleri: 1991’den Günümüze Türkiye-Ermenistan İlişkileri Örneği”, International Journal of Science Culture and Sport, Sayı:4, ss: 105-111.

Hall, B. J., Covarrubias, P. O, and Kirschbaum, K.A. (2018). “Among Cultures: The Challenge of Communication”, (3.Baskı), Routledge, New York.

Hall, E. T. (1976). Beyond Culture, Anchor Books, New York. Hall, E. T. (1990). The Silent Language. New York: Random House.

Kartarı, A. (2001). Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim, Ürün Yayınları, Ankara.

Kartarı, A. (2017). “Nitel Düşünce ve Etnografi: Etnografik Yönteme Düşünsel Bir Yaklaşım”, Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, ss:207-220.

Martin, N. J. ve Nakayama, T. (2010). “Intercultural Communication In Context”, (5. Baskı). McGraw-Hill, New York.

Mooij, M. ve Hofstede, G. (2010). The Hofstede Model: Applications to Global Branding and Advertising Strategy and Research. International Journal of Advertising,29/1,ss:85-110.<https://cpb-us-w2.wpmucdn.com/sites.gsu.edu/dist/4/1635/files/2015/07/8-Hofstede-CulturalDimensions-1pur3x7.pdf> 9.9.2019.

Özdemir, İ. (2011). “Kültürlerarası İletişimin Önemi”, Folklor/Edebiyat, Cilt:17, Sayı:66, ss: 29-38.

Samovar, L. A., Porter, R.E., McDaniel, E.R, & Roy, C. S. (2013). “Communication Between Cultures” Wadsworth, Boston.

Selçuk, A. (1999). “Kültürlerarası İletişimi Engelleyen Bazı Faktörler”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:5, ss: 319-324.

Sığırı, Ü. ve Tıgılı, M. (2006). “Hofstede`nin ‘Belirsizlikten Kaçınma’ Kültürel Boyutunun Yönetmel-Örgütsel Süreçlere ve Pazarlama Açısından Tüketici Davranışlarına Etkisi”, Marmara Üniversitesi I.I.B.F. Dergisi. 21.1, 327-342.

Spitzberg, B. H. (2009). A Model of Intercultural Communication Competence. (Ed.). L. A. Samovar, R. E. Porter, R.M. Edwin Intercultural Communication- A Reader, Wadsworth Publishing, Boston, ss: 381-392.

Sriramesh, K. ve White, J. (2005), “Toplum Kültürü ve Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik”, 1. Baskı, Ed. James E. Grunig, v.d., çev: Elif Özsayar, Rota Yayınları, İstanbul, ss: 623-640.

Soydaş, A, U., (2010). “Kültürlerarası İletişim Farklı Kültürel Ortamlarda Çalışma ve İletişim”, Parşömen Yayıncılık, İstanbul.

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

Turan, S., B. Durceylan, ve M. Şişman. (2005). “Üniversite Yöneticilerinin Benimsedikleri İdari ve Kültürel Değerler”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi. 13, 181-202.

Vermeulen, H. G. (1997). “What Differences in the Cultural Backgrounds of Partners Are Detrimental for International Joint Ventures?” Journal of International Business Studies, Vol. 28, No. 4 ss: 845-864.

Yağbasan, M. (2016). “Almanya ve Türkiye Özelinde Kültürlerarası İletişim”, Literatürk Academia, Konya.

Yıldırım, A, ve Şimşek, H. (2018). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, Seçkin Yayıncılık, 11.Baskı, Ankara.<https://www.ataaof.edu.tr/Dosyalar/KulturlerarasiIletisim.pdf>

https://www.researchgate.net/publication/279530961_Yabanci_Ogrencilerde_Kulturlesme_Ve_Medya_Kullanimi

EKLER:

**YABANCILARIN TR'YE UYUM SÜREÇLERİ ÜZERİNE NİTEL
BİR ARAŞTIRMA: ANKARA/İSTANBUL ÖRNEĞİ**

EK 1- Kategori Kod ve Tema LİSTESİ

Sıra No		TEMA	KOD
1	BİREYSEL ETKİ Orijin ülke ve demografik özellikler	Dil	
2		Din-İnanış	
3		Yaş	
4		Eğitim	
5		Cinsiyet	
6		Kimlik	
7		Aidiyet	
8	İLETİŞİMSEL ve ÇEVRESEL ETKİ Göç ülkesindeki iletişim ve kültürel algıya yönelik özellikler	Ayrımcılık hissi	
9		İlgisizlik	
10		Kültürlerarası iletişim	
11		Kültürel çatışma	
12		Duygu ve düşünce	
13		Algı	
14		Empati	
15		Çevre ile ilişkiler	
16		Kamusal hak ve hizmetlere erişim	
17		Yabancı düşmanlığı	
18		Hoşgörü	
19	KÜLTÜREL ETKİ Göç ülkesindeki iletişim sonucu oluşan duygu ve düşünceler	Uyum	
20		Entegrasyon	
21		Bütünleşme	
22		Kültürleşme	
23		Ülkeden ayrılma fikri	
24		Kriminalize olma	
25		Kültürlerarası farklılık ve benzerlikler	

EK 2- Mülakat Formları

İL GÖÇ İDARESİ PERSONELİ İÇİN MÜLAKAT FORMU

Değerli Katılımcı,

Yapacağımız bu mülakat ile ülkemizde bulunan yabancıların buldukları süre zarfında gerek yerel halk gerekse uluslararası kurum ve göç idaresi müdürlüğü nezdinde uyum sürecine ilişkin sizin tarafınızdan tecrübe edilen, kültürel algı ve iletişimlerine dair değerlendirilmesi ve analizi yapılmaya çalışılacaktır. Vereceğiniz cevapların doğru veya yanlış sonuçları yoktur. Önemli olan kendi bakış açınız doğrultusunda doğru olduğuna inandığınız görüşlerinizi samimi bir şekilde paylaşmanızdır. Sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen gizli tutulacak ve üçüncü şahıslarla bilgi paylaşımı yapılmayacaktır.

A-DEMOGRAFİK BİLGİLER

Cinsiyet:

Yaşınız:

Eğitiminiz:

Çalıştığınız birim:

Hizmet süreniz:

B-YABANCILARLA TEMASTA KÜLTÜREL ALGI VE İLETİŞİME DAİR SORULAR

1) Göç personeli olarak yabancılarla iletişimde yaşadığınızda sorun aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yer almaktadır?

- Dilden kaynaklı
- Dini inanç
- Yaş
- Eğitim
- Cinsiyet
- Etnik-Uyruk
- Hepsi

2) Size göre yabancıların ülkeye **uyum süreci kapsamında** en sık karşılaşılan sorun nedir?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

3) Yabancıların kamu kurumları nezdinde ve ülkeye uyum süreci kapsamında en sık karşılaştıkları sorunlar aşağıda hangi seçenekte yer almaktadır?

- Yabancıların kültürel algısına/Farklılıklarına bağlı sorunlar
- İlgili personelin kültürel algılamasına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Temas ettikleri kişilerin kültürel algısına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Çevresel/Yerel halkın kültürel algısına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Hepsi

3) Yabancıların ülkeye uyum sürecinde yetkililerin ya da yerel halkın **kültürel farklılıklara yaklaşımının ve anlayışlarının** etkili olduğu düşünülmekte midir?

- Evet
- Hayır

4) Yabancılarla **yerel halk arasında en çok hangi sorunlar yaşadığınızı** gözlemliyorsunuz?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

5) Yabancıların ülkeye uyumu ile yerel halkın yabancılara uyum sürecinde kültürel algının etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

4) Sizce yabancılar ile yerel halk arasında yaşanan çatışmalarda **kültürlerarası iletişimin ve algının rolü varmıdır?**

- Evet
- Hayır

5) Göç personeli olarak Yabancılar ile Yerel Halk arasında yaşanan **uyum ve kültürel algılama da ki farklılıkların sonucu olabilecek seçenek aşağıdakilerden hangi/hangileridir?** (Birden fazla seçilebilir)

- Uyum
- Bütünleşme
- Kültürleşme
- Entegrasyon
- Hoşgörü
- Çevre ile ilişkiler düzelme
- Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma
- Yabancı Düşmanlığı
- Kriminalize olma
- Ülkeden ayrılma
- Ayrımcılık

6) Göç personeli olarak Yabancılar ile Yerel Halk arasında yaşanan **uyum ve kültürel algılama da ki benzerliklerin sonucu olabilecek seçenek aşağıdakilerden hangi/hangileridir?** (Birden fazla seçilebilir)

- Uyum
- Bütünleşme
- Kültürleşme
- Entegrasyon
- Hoşgörü
- Çevre ile ilişkiler düzelme
- Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma
- Yabancı Düşmanlığı
- Kriminalize olma
- Ülkeden ayrılma
- Ayrımcılık

7) Yabancıların kamusal alanda kendilerine sağlanan hak ve hizmetler hakkında nasıl bilgilendirme yapılmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

8) Yabancıların geldikleri ülkelere ve uyruklara göre sizin temalarınızda gözlemlediğiniz **kültüre/bireye/iletişime/çevreye bağlı farklı değişkenler** bulunmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

9) Sizce yabancıların uyruklarına ve geldikleri ülkelere göre **farklılıkların nedenler aşağıdakilerden hangisidir?**

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

(Burada verilen seçeneklerde bulunanlardan hariç bir öneri varsa hangisi aşağıya belirtiniz?)

10) Sizce yabancıların uyruklarına göre TR'nin genel kültürü ve gelenekleri karşılaştırıldığında **Kültürel ve iletişimsel veya bireysel benzerlikler var mı?**

- Evet
- Hayır

11) Sizce yabancıların gözünde yerel halka ve size/personelle bakış ve yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir? (BİRDEN FAZLA SEÇENEK SEÇİLEBİLİR)

- Dilden kaynaklı sorun
- Dini inanç
- Yaş
- Eğitim
- Cinsiyet
- Etnik & Uyruk

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

- Ayrımcılık
- Yabancı Düşmanlığı
- İlgisiz
- Hepsi

(Burada verilen seçeneklerde bulunanlardan hariç bir öneri varsa hangisi aşağıya belirtiniz?)

12) Sizce yabancınnın eğitimi, dini, uyruğu veya cinsiyeti sizin görüşmenizi ve yaklaşımınızı etkileyici faktörlerden midir? Ya da yabancıların size karşı yaklaşımında burada belirtilen hususlar yabancınnın size yaklaşımında etkileyici faktör müdür?

- Evet
- Hayır

13) Göç personeli olarak yabancı kültürler yönelik farklılıklar ve iletişime dair hizmet içi eğitim alınmış mıdır? Alındıysa bu eğitim yeterli midir?

- Evet ama yetersiz
- Evet ve yeterli
- Hayır ve eğitim gerekli
- Hayır ve eğitime gerek yok

14) Göç personeli tarafından iletişim kurdukları yabancılarda Kültürel farklılıklar ve benzerlikler görüldüğünde bu durumun kendilerine ait kültürel algılamalarının sonucu yada bir kıyaslama olduğu düşünülmekte midir?

- Evet
- Hayır

NOT: Görüşmenin akışına göre ilave sorular sorulacaktır.

EK 3

BMMYK PERSONELİ İÇİN MÜLAKAT FORMU

Değerli Katılımcı,

Yapacağımız bu mülakat ile ülkemizde bulunan yabancıların buldukları süre zarfında gerek yerel halk gerekse kamu kuruluşları ve kuruluşunuz nezdinde uyum sürecine ilişkin sizin tarafınızdan tecrübe edilen, kültürel algı ve iletişimlerine dair değerlendirilmesi ve analizi yapılmaya çalışılacaktır. Vereceğiniz cevapların doğru veya yanlış sonuçları yoktur. nemli olan kendi bakış açınız doğrultusunda doğru olduğuna inandığınız görüşlerinizi samimi bir şekilde paylaşmanızdır. Sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen gizli tutulacak ve üçüncü şahışlarla bilgi paylaşımı yapılmayacaktır.

A-DEMOGRAFİK BİLGİLER

Cinsiyet:

Yaşınız:

Eğitiminiz:

Mesleğiniz:

Çalıştığımız birim:

Hizmet süreniz:

B-YABANCILARLA KÜLTÜREL ALGI VE İLETİŞİME DAİR SORULAR

1. Yabancılarla iletişimde yaşadığınızda sorun aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yer almaktadır?

- Dilden kaynaklı
- Dini inanç
- Yaş
- Eğitim
- Cinsiyet
- Etnik-Uyruk
- Hepsi

2. Size göre yabancıların ülkeye **uyum süreci kapsamında** en sık karşılaşılan sorun nedir?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

3. Yabancıların kamu kurumları nezdinde ve ülkeye uyum süreci kapsamında en sık karşılaştıkları sorunlar aşağıda hangi seçenekte yer almaktadır?

- Yabancıların kültürel algısına/Farklılıklarına bağlı sorunlar
- İlgili personelin kültürel algılamasına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Temas ettikleri kişilerin kültürel algısına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Çevresel/Yerel halkın kültürel algısına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Hepsi

4. Yabancıların ülkeye uyum sürecinde yetkililerin ya da yerel halkın **kültürel farklılıklara yaklaşımının ve anlayışlarının** etkili olduğu düşünülmekte midir?

- Evet
- Hayır

5. Yabancılarla **yerel halk arasında en çok hangi sorunlar yaşadığınızı** gözlemliyorsunuz?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

6. Yabancıların ülkeye uyumu ile yerel halkın yabancılara uyum sürecinde kültürel algının etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

7. Sizce yabancılar ile yerel halk arasında yaşanan çatışmalarda **kültürlerarası iletişimin ve algının rolü varmıdır?**

- Evet
- Hayır

8. BMMYK çalışanı olarak Yabancılar ile Yerel Halk arasında yaşanan **uyum ve kültürel algılama da ki farklılıklar sonucu olabilecek seçenek aşağıdakilerden hangi/hangileridir?** (Birden fazla seçilebilir)

- Uyum
- Bütünleşme
- Kültürleşme
- Entegrasyon
- Hoşgörü
- Çevre ile ilişkiler düzelme
- Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma
- Yabancı Düşmanlığı
- Kriminalize olma
- Ülkeden ayrılma
- Ayrımcılık

9. BMMYK çalışanı olarak Yabancılar ile Yerel Halk arasında yaşanan **uyum ve kültürel algılama da ki benzerliklerin sonucu olabilecek seçenek aşağıdakilerden hangi/hangileridir?** (Birden fazla seçilebilir)

- Uyum
- Bütünleşme
- Kültürleşme
- Entegrasyon
- Hoşgörü
- Çevre ile ilişkiler düzelme
- Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma
- Yabancı Düşmanlığı
- Kriminalize olma
- Ülkeden ayrılma
- Ayrımcılık

10. Yabancıların kamusal alanda kendilerine sağlanan hak ve hizmetler hakkında nasıl bilgilendirme yapılmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

11. Yabancıların geldikleri ülkelere ve uyruklara göre sizin temaslarınızda gözlemlediğiniz kültüre/bireye/iletişime/çevreye bağlı farklı değişkenler bulunmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

12. Sizce yabancıların uyruklarına ve geldikleri ülkelere göre **farklılıkların nedenler aşağıdakilerden hangisidir?**

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

(Burada verilen seçeneklerde bulunanlardan hariç bir öneri varsa hangisi aşağıya belirtiniz?)

13. Sizce yabancıların uyruklarına göre TR'nin genel kültürü ve gelenekleri karşılaştırıldığında **Kültürel ve iletişimsel veya bireysel benzerlikler var mı?**

- Evet
- Hayır

14. Yabancıların gözünde yerel halka ve BMMYK olarak size yaklaşımın altında yatan gerekçe aşağıdakilerden hangisi olabilir? (BİRDEN FAZLA SEÇENEK SEÇİLEBİLİR)

- Dilden kaynaklı sorun
- Dini inanç
- Yaş
- Eğitim
- Cinsiyet
- Etnik & Uyruk
- Ayrımcılık

- Yabancı Düşmanlığı
- İlgisizlik algısı
- Hepsi

(Burada verilen seçeneklerde bulunanlardan hariç bir öneri varsa hangisi aşağıya belirtiniz?)

15. Sizce yabancınn eğitimi, dini, uyruğu veya cinsiyeti sizin görüşmenizi ve yaklaşımınızı etkileyici faktörlerden midir? Ya da yabancıların size karşı yaklaşımında burada belirtilen hususlar yabancınn size yaklaşımında etkileyici faktör müdür?

- Evet
- Hayır

16. BMMYK alışanı olarak yabancı kültürlere yönelik farklılıklar ve iletişime dair hizmet içi eğitim alınmış mıdır? Alındıysa bu eğitim yeterli midir?

- Evet ama yetersiz
- Evet ve yeterli
- Hayır ve eğitim gerekli
- Hayır ve eğitime gerek yok

17. BMMYK alışanı olarak iletişim kurduğunuz yabancılarda Kültürel farklılıklar ve benzerlikler görüldüğünde bu durumun size ait kültürel algılamanın bir sonucu ya da bir kıyaslamanın sonucu olduğu düşünülmekte midir?

- Evet
- Hayır

18. Sizce yabancınn eğitimi, dini, uyruğu veya cinsiyeti sizin görüşmenizi ve yaklaşımınızı etkileyici faktörlerden midir? Ya da yabancıların size karşı yaklaşımında burada belirtilen hususlar yabancınn size yaklaşımında etkileyici faktör müdür?

- Evet
- Hayır

NOT: Görüşmenin akışına göre ilave sorular sorulacaktır.

EK 4

YABANCILARA AİT MÜLAKAT FORMU

Değerli Katılımcı,

Yapacağımız bu mülakat ile ülkemizde bulunduğunuz süre zarfında gerek yerel halk gerekse kamu kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar nezdinde uyum sürecine ilişkin tecrübe ettiğiniz kültürel algı ve iletişime dair algı ve düşüncelerinizin değerlendirilmesi ve analizi yapılmaya çalışılacaktır. Vereceğiniz cevapların doğru veya yanlış sonuçları yoktur. Önemli olan kendi bakış açınız doğrultusunda doğru olduğuna inandığınız görüşlerinizi samimi bir şekilde paylaşmanızdır. Sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen

A-DEMOGRAFİK BİLGİLER

Uyruğunuz:

Cinsiyet:

Yaşınız:

Eğitiminiz:

Mesleğiniz:

Türkiye'de bulunduğunuz süre:

Hangi statü ile Türkiye'de bulunuyorsunuz:

B- KÜLTÜREL ALGI VE İLETİŞİMİNE DAİR SORULAR

1. Yetkililerle ve yerel halkla iletişimde yaşadığınızda sorun aşağıdaki seçeneklerden hangisinde yer almaktadır?

- Dilden kaynaklı
- Dini inanç
- Yaş
- Eğitim
- Cinsiyet
- Etnik-Uyruk
- Hepsi

2. Size göre sizin ülkeye uyum süreci kapsamında en sık karşılaştığınız sorun nedir?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

3. Size göre ülkede ikamet eden bir kişi olarak **kamu kurumları nezdinde ve ülkeye uyum süreci kapsamında en sık karşılaştığınız sorunlar** aşağıda hangi seçenekte yer almaktadır?

- Yabancıların kültürel algısına/Farklılıklarına bağlı sorunlar
- İlgili personelin kültürel algılamasına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Temas ettikleri kişilerin kültürel algısına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Çevresel/yerel halkın kültürel algısına/farklılıklarına bağlı sorunlar
- Hepsi

4. Yabancıların ülkeye uyum sürecinde yetkililerin ya da yerel halkın ya da temas ettiğiniz yetkililerin **kültürel farklılıklara yaklaşımının ve anlayışlarının etkili olduğunu** düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

5. Ülkede ikamet eden bir yabancı olarak sizin yerel halk arasında **ya da yetkililerle temasta en çok hangi sorunlar yaşandığını** gözlemliyorsunuz?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

6. Yabancıların ülkeye uyumu ile yerel halkın yabancılara **uyum sürecinde kültürel algının** etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

7. Sizce yabancılar ile yerel halk arasında yaşanan çatışmalarda kültürlerarası iletişimin ve algının rolü var mıdır?

- Evet
- Hayır

8. Ülkede ikamet eden bir yabancı olarak yerel halk ve temas ettiğiniz yetkililer arasında yaşanan uyum ve kültürel algılama da ki farklılıklar sonucu meydana gelebilecek seçenek sizce aşağıdakilerden hangi/hangileridir? (Birden fazla seçilebilir)

- Uyum
- Bütünleşme
- Kültürleşme
- Entegrasyon
- Hoşgörü
- Çevre ile ilişkiler düzelme
- Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma
- Yabancı Düşmanlığı
- Kriminalize olma
- Ülkeden ayrılma
- Ayrımcılık

9. Ülkede ikamet eden bir yabancı olarak yerel halk ve yetkililer arasında yaşanan uyum ve kültürel algılamadaki benzerliklerin sonucu meydana gelebilecek seçenek sizce aşağıdakilerden hangi/hangileridir? (Birden fazla seçilebilir)

- Uyum
- Bütünleşme
- Kültürleşme
- Entegrasyon
- Hoşgörü
- Çevre ile ilişkiler düzelme
- Çevre ile ilişkilerde kopma ve bozulma
- Yabancı düşmanlığı
- Kriminalize olma
- Ülkeden ayrılma
- Ayrımcılık

10. Sizce yabancıların kamusal alanda kendilerine sağlanan hak ve hizmetler hakkında yeterli bilgilendirme yapılmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

11. Sizce yabancıların geldikleri ülkelere ve uyruklara göre sizin temaslarınızda gözlemediğiniz kültüre/bireye/iletişime/çevreye bağlı farklı değişkenler bulunmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

12. Sizce yabancıların uyruklarına ve geldikleri ülkelere göre farklılıkların nedenleri aşağıdakilerden hangisidir?

- Bireysel
- İletişimsel ve Çevresel
- Kültürel
- Hepsi

(Burada verilen seçeneklerde bulunanlardan hariç bir öneri varsa hangisi aşağıya belirtiniz?)

13. Sizce yabancıların uyruklarına göre TR'nin genel kültürü ve gelenekleri karşılaştırıldığında kültürel ve iletişimsel veya bireysel benzerlikler var mı?

- Evet
- Hayır

14. Sizce siz ve yabancıların gözünde yerel halka ve temasta bulunduğunuz yetkililerin size yaklaşımın altında yatan gerekçe aşağıdakilerden hangisi olabilir? (BİR DEN FAZLA SEÇENEK SEÇİLEBİLİR)

- Dilden kaynaklı sorun
- Dini inanç
- Yaş
- Eğitim
- Cinsiyet
- Etnik & Uyruk

*Yabancıların Türkiye'ye Uyum Sürecinde Kültürler Arası İletişim Algıları Üzerine
Nitel Araştırma: Ankara/İstanbul Örneği*

- Ayrımcılık
- Yabancı düşmanlığı
- İlgisizlik algısı
- Kültüre bağlı değişkenlik
- Bireye bağlı değişkenlik
- Çevreye ve iletişime bağlı değişkenlik
- Hepsi

(Burada verilen seçeneklerde bulunanlardan hariç bir öneri varsa hangisi aşağıya belirtiniz?)

15. Sizce yabancıya ya da temas ettiğiniz yetkilinin ya da yerel halkın eğitimi, dini, uyruğu veya cinsiyeti size yaklaşımını ya da sizin ona yaklaşımınızı etkileyici faktörlerden midir?

- Evet
- Hayır

16. Temas ettiğiniz yetkililerin siz yabancıya yönelik ve yabancı kültürlerle yönelik farklılıklar ve iletişime dair herhangi bir eğitim aldığını düşünüyor musunuz? Alındıysa bu eğitim yeterli midir?

- Evet ama yetersiz
- Evet ve yeterli
- Hayır ve eğitim gerekli
- Hayır ve eğitime gerek yok

17. İletişim kurduğunuz yetkililerde kültürel farklılıklar ve benzerlikler görüldüğünde bu durumun size ait bir kültürel algılamamanın bir sonucu ya da bir kıyaslamamanın sonucu olduğu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

18. Yetkili kurumlar ve yerel halkın siz yabancıya uyum ve kabullenme sürecinde kendi kültürel algılarının etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

19. Yetkili kurumlar ve Uluslararası kuruluşlarla temasınızda kültürel algı ya da tavır farklılığı hissediyor musunuz? (Bu soru UK ve GK kapsamında olan yabancılara sorulacaktır)

- Evet
- Hayır

20. Sizce il göç ve BMMYK personelinin ya da temas ettiğiniz yetkililerin yada yerel halkın size yaklaşımında kültürel ve yerel izler ve izlenimler görüyor musunuz?

- Evet
- Hayır

NOT: Görüşmenin akışına göre ilave sorular sorulacaktır.

Araştırma Makalesi

Uluslararası Göç Bağlamında Kentsel Aidiyetin İncelenmesi: İstanbul'da Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Üzerine Bir İnceleme

Hüsna YILMAZ*

Öz

Bireylerin zaman içinde sosyal, fiziksel ve toplumsal mekânlarla kurduğu pozitif duygu durumu olarak nitelendirilen aidiyet, yaşanan göçler sonucunda bireylerin yaşamlarını devam ettirdikleri ve diğerlerinin de kendilerini ait hissettikleri, çok sayıda arkadaş ve akrabaya sahip olunan, uzun zaman yaşanan, yerel örgütlere katılımın fazla olduğu kentlere karşı aidiyet hissedilmesi kaçınılmazdır. Göç neticesinde bireylerin yaşamak durumunda kaldığı kentlere karşı hissettiği aidiyetin bilinmesi sonraki süreçte belirlenecek stratejilerde önemlilik arz etmektedir. Bu amaç çerçevesinde yapılan çalışmada, 2011 yılında Suriye'den Türkiye'ye yapılan göç dalgası sonucunda İstanbul'da geçici koruma statüsü ile bulunan Suriyelilerin uluslararası göç bağlamında kentsel aidiyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, kartopu örnekleme yöntemiyle Suriye'den İstanbul'a göç etmiş olan farklı demografik özelliklere sahip 10 (on) Suriyeli ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda, Suriyelilerin bir bütün olarak İstanbul'a karşı aidiyet hissetmediği daha çok bölgesel bir aidiyet hissini oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca göçmen ilişkiler ağının ve akrabalık bağlarının İstanbul'un ve yaşanan diğer bölgelerin tercih edilmesinde etkili olduğu elde edilen bir diğer sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Aidiyet, Kentsel Aidiyet, Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler.

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, husnaxilalmaz@gmail.com ORCID: 0000-0001-9335-4112

Research Article

Examining Urban Belonging in the Context of International Migration: A Study on Syrians Under Temporary Protection in Istanbul

Hüsna YILMAZ*

Abstract

Knowing the sense of belonging that individuals feel towards the cities they have to live in as a result of migration is important in the strategies to be determined in the next process. In this study, it was aimed to examine the urban belonging of the Syrians who were in Istanbul with temporary protection status as a result of the migration wave from Syria to Turkey in 2011, in the context of international migration. For this purpose, semi-structured in-depth interviews were conducted with 10 (ten) Syrians with different demographic characteristics who migrated from Syria to Istanbul with the snowball sampling method. As a result of the study, it was seen that the Syrians did not feel a sense of belonging to Istanbul as a whole, but rather a regional sense of belonging. In addition, another result obtained that the network of immigrant relations and kinship ties are effective in the preference of Istanbul and other living regions.

Keywords: *International Migration, Belonging, Urban Belonging, Syrians Under Temporary Protection.*

* Postgraduate, İstanbul Üniversitesi, husnaxilmaz@gmail.com ORCID: 0000-0001-9335-4112

GİRİŞ

Ekonomik, siyasi, bireysel ve ekolojik sebeplerle bireylerin ve grupların yaşadıkları yerden başka bir yere kısa, orta ve uzun süreli, kalıcı veya geçici olarak yer değiştirmesi anlamına gelen göç; aynı ülkenin farklı bölgelerine yapıldığında iç göç olarak nitelendirilirken, bir ülkeden başka bir ülkeye yapıldığında ise uluslararası göç olarak değerlendirilmektedir (Adıgüzel, 2016, 20). Göç olgusuyla ilgili evrensel anlamda kesin ve net kurallar koymak mümkün görünmemektedir. Göç, genel olarak yaşanan bölgenin elverişsiz şartlarından kurtulmak veya gidilecek bölgenin olumlu koşullarından faydalanmak amacıyla yapılmakta olup bazı zamanlarda savaş ve sürgün gibi zorlayıcı sebeplerden kaynaklı da gerçekleşebilmektedir. Mekânsal değişiklik göçü anlatmak için tek başına yeterli değildir fakat yaşanan yer değiştirme eylemi göçün en temel özelliğidir. Bilhassa uluslararası göç hareketlerinde bir sınırdan başka bir sınıra geçmek mekânsal, kültürel ve duygusal geçiş yapmak anlamına da gelmektedir. Yani göç fiziksel bir yer değiştirme eyleminin yanı sıra çok farklı anlamlar ve etkiler içermektedir. Bireyler yer değiştirme eylemi sonucunda farklı ülke ve kentlerde yaşamak durumunda kalabilmektedirler. Bireyler göç ettikleri kentlerde farklı sosyo-ekonomik durumlarla karşılaşabilmekte ve bunun sonucunda gidilen kentlere karşı farklı boyutlarda aidiyet hissedebilmektedirler.

Aidiyet, her insanın doğasında olan ve giderilmesi gereken bir ihtiyaç olarak bilinmektedir. Aidiyet duygusu, bir ilişkiye, bir kişiye, bir topluluğa, bir dine, kente, kentin bir caddesi, sokağı, kafesi ya da tüm evrene karşı olabilmektedir. Aidiyet, bireyin mekânla etkileşiminden doğan, mekâna yönelik duygusal bağlılık durumunu ifade etmektedir. Kentler, bir bağlılık duygusu oluşturarak bireyin temel gereksinimlerinden biri olan aidiyet duygusunu gidermektedir. Kentsel aidiyet, bireyin yaşadığı kente işlevsel ve duygusal anlamda bağlanması anlamına gelmektedir (Ayazlar & Ayazlar, 2016, s. 24). Bireyin duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına cevap verebilen, yaşam şekli ve amaçlarıyla uyumlu olan, yaşanmışlığın fazla olduğu, bireyin kimliğini/köklerini koruyan ve uzun süre yaşanan kentlere karşı hissedilen aidiyetin daha kuvvetli olması beklenmektedir. Yaşanan göç hareketleri sonucunda bireyler farklı kentlerde yaşamlarını sürdür-

mek durumunda kalabilmektedir. Yaşanılan bu kentler bireyleri çeşitli şekillerde etkilemekte ve bireyin yaşamında önemli bir konumda bulunan bir yere bağlılık/aidiyet hissini de karşılamaktadır. Bir kente karşı aidiyet hissetmek evinde hissetmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ait olmak demek, bir kişinin kendisini evindeymiş gibi hissedebileceği bir mekân bulması demektir. Bireyin hayatında her anlamda etkili olan kentler, bireyin yaşamı süresince aidiyet hissedebileceği önemli mekânların başında gelmektedir. Aidiyet hissi, bireysel ve kolektif davranışı birbirine bağlayan belirli sosyal ve kültürel mekanlarla ilgili belirli tekrarlayan uygulamalar, kimlik anlatılarının ve bağlanma duygularının inşası ve yeniden üretimi için çok önemlidir. Buradan hareketle göç neticesinde bireylerin yaşamak durumunda kaldığı kentlere karşı hissettiği aidiyetin bilinmesi sonraki süreçte belirlenecek stratejilerde önemlilik arz etmektedir (Anthias, 2006, 17).

Yapılan bu çalışma da 2011 yılında Arap Baharı'yla başlayan ve halen devam etmekte olan olaylar neticesinde Suriye'den Türkiye'ye yapılan göç dalgası sonucunda İstanbul'da geçici koruma statüsü ile bulunan Suriyelilerin uluslararası göç bağlamında kentsel aidiyetlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, uluslararası göç ve uluslararası göç olgusunu farklı yönleriyle ele alan göç kuramları açıklanmakta ardından kentsel aidiyet kavramı ele alınmaktadır. Son bölümünde ise çalışmanın amacına uygun bir şekilde yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme neticesinde elde edilen bulguların yorumu bulunmaktadır.

ULUSLARARASI GÖÇ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Göç çalışmalarının tarihi çok eskilere dayanmamaktadır. 1990'lı yılların başına kadar yalnızca iktisadi ve sosyal açıdan ele alınmıştır. Fakat bu tarihten sonra göç olaylarının küresel anlamda artış göstermesi ve özellikle uluslararası göçün artması birçok disiplinin göç konusuna eğilmesine sebebiyet vermiştir (Gök, 2016, s. 62-85). Genel anlamda bakıldığında göç; “çeşitli kararlar neticesinde bireysel ya da toplu bir biçimde, bireylerin yaşamlarının bir kısmını veya tamamını geçirmek üzere yaşadığı bölgeden başka bir bölgeye taşınma veya yerleşme şeklinde gerçekleştirdikleri yer değiştirme hareketi” şeklinde tanımlanmaktadır (Özer, 2004, s. 45). Temel-

de göç olgusunun iki başlık altında incelendiği görülmektedir. İç göç yani ülke sınırları içinde farklı yerleşim yerleri arasında yapılan yer değiştirme eylemi şeklinde açıklanırken, dış göç ya da uluslararası göç ise bireylerin ülke sınırlarını geçerek farklı ülkelere göç etmeleri şeklinde tanımlanmaktadır (Sayın, Ahmet, & Aslangiri, 2016, s. 1-13). Yapılan bu çalışma özelinde uluslararası göç kavramına detaylı bakılacak olursa;

Uluslararası göç terimleri sözlüğünde uluslararası göç; “kişilerin geçici veya daimî olarak başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşe ülkelerinden veya mutad olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılmaları, dolayısıyla uluslararası bir sınırın geçilmesinin söz konusu olduğu yer değiştirme hareketi” şeklinde tanımlanmaktadır (IOM, 2004: 90). Bireylerin bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye göç etmeleri, daha iyi şartlarda yaşamak, daha iyi eğitim almak gibi gönüllü kararlara dayandığı gibi belli olaylar sonucunda devletlerin veya çeşitli otoritelerin almış olduğu kararlar sonucunda, savaş ve sürgün gibi zorlayıcı nedenlerle de gerçekleşmektedir (Koçak & Elvan, 2012, s. 13).

Uluslararası göç tarihi incelendiğinde tarihin belli dönemlerinde toplumları siyasal, ekonomik ve kültürel anlamda etkileyen büyük göç hareketlerinin olduğu görülmektedir. Göç bir bakıma temelde bireylerin, toplulukların veya mekânların kendini anlatma şeklidir. Bu noktada hatırlatmak gerekir ki her göç, kendine has, eşsiz ve biriciktir (Unat, 2002, s. 22-23). “Afrikalı tekne mültecileri, Akdeniz kıyılarına vuran cesetler, yabancı uyruklu bakıcılar, ABD sınırlarını her daim zorlayan Meksikalılar...” Elbette ki bu ve buna benzer göç hareketlerine sebebiyet veren önemli tarihsel olayların yanı sıra belli toplumsal ve ekonomik durumlarda bireyleri ve toplumları göç etmeye zorlamıştır. Ayrıca sanayi devrimi, teknolojik gelişmeler ve elbette küreselleşme hareketlerinin de göçü tetiklediği bilinmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 23-28). Castles ve Miller’ın da (2008: 89) belirttiği gibi dünyada sürekli iyi ya da kötü yönde gerçekleşen değişimler bireyleri ve toplumları geçici veya kalıcı şekilde göç etmeye zorlamaktadır.

Uluslararası Göç Kuramları

İç ve dış göç hareketlerini farklı yönleriyle ele alıp açıklamaya çalışan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramların her biri göç olgusunu farklı noktalardan ele alıp irdelediği için göç hareketlerinin anlaşılmasında faydalı oldukları düşünülmektedir (Unat, 2002, s. 30). Yapılan bu çalışma bağlamında ele alınması uygun görülen ve uluslararası göç hareketlerini değişik yönlerden inceleyen belli başlı kuramlara bakılacak olursa;

1. Neoklasik Kuram; Neoklasik kuram, göçü bölgeler arasında işgücü dengesinde ki eşitsizliklerden kaynaklı görmektedir. Ekonomik eşitsizlik ülkeler veya bölgeler arasında olabilmektedir. Neoklasik yaklaşım, emek göçlerinin veya işçi göçlerinin durmasını, bölgeler arasında var olan eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabileceği görüşünü savunmaktadır. Teorinin temel argümanı ücretlere odaklıdır. Tam istihdam varsayımı altında bu teori, ücret farklılıkları ve göç akımları arasında doğrusal bir ilişki savunmaktadır (Özgül, 2019, 266). Neoklasikler göçü, makro ve mikro çerçevede ele almaktadır;

1.1. Neoklasik Ekonominin Makro Kuramı: Ekonomik temelli bir yaklaşım ile uluslararası göçü açıklamaya çalışan ilk teoridir. Kurama göre, coğrafi bölgeler arasında yaşanan ekonomik dengesizlikler göçe neden olmaktadır. Düşük ücretlerin bulunduğu ülkelerdeki bireyler yüksek ücretlerin olduğu ülkeye göç etmektedir. Yaşanan bu göç hareketinin sonucu olarak, emek fazlalığının olduğu ülkelerde emek piyasası küçülmekte bundan kaynaklı olarak ücretler yükselmektedir. Buna karşılık olarak sermaye fazlalığının bulunduğu ülkelerde çalışma ücretleri düşmekte ve böylece denge kendiliğinden sağlanmış olmaktadır (Unat, 2002, s. 33).

1.2. Neoklasik Ekonominin Mikro Kuramı: Göç etme kararında olan bireyler, akılcı düşünme mantığıyla kâr/zarar hesaplaması yapmakta ve daha yüksek gelir elde edileceği hesabıyla göç etmektedirler. Göç kararı verilmeden önce yolculuk, taşınma, yeni bir dil öğrenme ve uyum sağlama noktasında karşılaşılabilecek her türlü maddi ve manevi zorluğun hesaplaması yapılmaktadır (Unat, 2002, s. 34). Bilhassa yasal olmayan yollarla yapılan göçlerde sınır dışı edilme ihtimali de bu

hesaplamalar içerisinde ele alınmaktadır. Yapılan tüm hesaplamalar sonucunda göç etme kararı veren bireyin tercih edeceği ülke ona en yüksek kârı verebilen ülke olmaktadır (Güllüpinar, 2012, s. 10).

2. **Yeni Ekonomi Kuramları:** Göç etme kararında bireyin kendisinin tek başına değil, hane halkının tamamı veya bir topluluğun tümünün birbiri ile bağlantılı olduğu varsayılmaktadır (Bayraklı, 2007, s. 18). Gelişmiş ülkelerde hane geliri ile ilgili oturmuş bir sistem ve hanenin gelirinin korunması adına çeşitli tedbirler bulunmaktadır. Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde hane halkının gelirini koruyacak sistemlerin olmaması gelirin korunması sorumluluğunu hane halkına bırakmaktadır (Unat, 2002, s. 35-36).
3. **İkiye Bölünmüş (Segmented) Emek Piyasası Kuramı:** Bu kuram göç hareketlerinin, sanayileşmenin yarattığı iş gücü talebi ile gerçekleştiğini ileri sürmektedir. Göç hareketleri, göç veren ülkenin ekonomik yetersizliği sonucunda doğan işsizlik veya düşük ücretler sonucunda gerçekleşmemekte aksine göç alan ülkenin sürekli bir düşük ücretli işçi çalıştırma ihtiyacından doğmaktadır (Vural, 2007, s. 15). İşverenler bazı işler için mesleki hiyerarşinin en alt basamağında bulunan vasıfsız işçi talep etmekte ve bunlara yüksek ücretler vermek istemektedirler. Bu durumda yapılması gereken, düşük ödemelere sesini çıkarmayacak iş gücünü ithal etmektir (Yılmaz, 2014, s. 5).
4. **Dünya Sistemleri Kuramı:** Kurama göre merkez konumda bulunan kapitalist güçler kapitalist olmayan toplumların içlerine girmiş ve buradaki bireyleri göç etmeye zorlamıştır. Bu süreç bir bakıma sömürgecilik mantığıyla eş değerdir (Toksöz, 2006, s. 19). Kapitalist sistem her anlamda düzenleri bozulmuş, ekonomik anlamda sarsılmış bireyler yaratmakta ve akabinde göç etmek durumunda bırakmaktadır. Böylelikle göç eden bireyler, kapitalist sistemin ihtiyaç duyduğu çiftçiler, fabrika işçileri ve vasıfsız işlerde az parayla çalışacak kişiler haline gelmektedir (Unat, 2002, s. 41-44).
5. **İlişkiler Ağı (Network) Kuramı:** Uluslararası göç zaman ve mekân algısından etkilenmekte ve İlişkiler Ağı Kuramı göçün bu özelliğini ele alıp incelemektedir. Göçmen ilişkiler ağı, gelinen ülke ile göç edi-

len ülkeye daha önceden gelen eski göçmenler, yeni gelen göçmenler ve göçmen olmayan bireyler arasında oluşan bağlantılardır. Oluşan kişiler arası olumlu ilişkiler göçü teşvik etmektedir. Bu bağlantılar sayesinde göçmenler kolay iş bulabilmekte ve yardım alınması gerektiğinde bu bağlantılar başvurulması gereken bir tür sosyal destek olmaktadır (Unat, 2002, s. 44-46). Bireyler hiç bilmedikleri yeni bir ülkeye, bilhassa yasal olmayan yollarla gittiklerinde yardım alabilecekleri bağlantıları bulunmadığı takdirde oldukça yüksek oranlarda masraf yapmak durumunda kalabilmektedirler. Fakat bunları takiben gelen göçmenler, dostluk ve soydaşlık mantığı çerçevesinde yardım alabileceklerinden göç masrafları azalmakta ve bundan dolayı göç olgusu sürekli bir şekilde devam etmektedir. Bu kuramın önemli savunucularından olan Patricia R. Pessar kuramı kadın işçiler bağlamından ele almıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini normal karşılayan ve göç olgusu içerisinde kadının yerini ihmal eden göç kuramlarının boşluğu doldurulmaya çalışılmıştır (Kümbetoğlu, 2003, s. 75). Bu kurama göre denebilir ki, “göçün oluşturduğu ilişki ağları yalnızca göçmene yardım desteği sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal rollerin yeniden şekillenmesini sağlamaktadır”. Pessar, kadınların “özgürleşme” ve “sözde-özgürleşme” sürecine değinmekte, dış göçün genellikle kadınlara tüketmek üzere yeni fırsatlar yarattığı ve kadının toplumsal anlamdaki yerinin belirlenmesi noktasında çokta etkili olmadığını ifade etmektedir (Yalçın, 2004, s. 13).

Bireylerin göç neticesinde yaşamak durumunda kaldığı kentlerin sosyolojik bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Çünkü toplumsal anlamda günlük ilişkilerin mekânı olan, tüm bireylerin doğasında bulunan ve temel bir ihtiyaç olan aidiyetin her daim üretildiği mekânların başında kentlerin geldiği bilinmektedir. Kentsel aidiyet şu soruları yanıtlamaktadır: ben kimim? – ya da- neredeyim ben? veya ben nereye aitim? ...(Yuvall, 2006, s. 38). Kentsel aidiyet, bireyin zaman içinde sosyal ve fiziksel mekânlarla kurduğu pozitif duygu durumudur. Yaşanan göçler sonucunda bireylerin yaşamlarını sürdürmek durumunda kaldığı ve diğerlerinin de kendilerini ait hissettikleri, çok sayıda arkadaş ve akrabaya sahip olunan, uzun zaman yaşanan, yerel örgütlere katılımın fazla olduğu kentlere kar-

şı aidiyet hissedilmesi kaçınılmazdır (Çakı, 2017, s. 32). Göç neticesinde bireylerin yaşamak durumunda kaldığı kentlere karşı hissettiği aidiyetin bilinmesi önemlilik arz etmektedir. Bu noktada kentsel aidiyet kavramına bakmakta fayda bulunmaktadır.

KENTSEL AİDİYET KAVRAMI

Aidiyet, “duygusal bağlılık, evinde gibi hissetmek ve güvende hissetmek anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, en istikrarlı “ilkel” biçimlerinde bile aidiyet her zaman dinamik bir süreçtir, şeyleşmiş bir sabitlik değildir. Aidiyet, her bireyin doğasında bulunan bir eğilimdir tahrip edilmediği müddetçe fiziksel ve psikolojik anlamda bir rahatlama halidir ve giderilmesi gereken bir ihtiyaçtır. Bireyler birçok farklı şekilde ve farklı bağlılık nesnesine ‘aidiyet’ hissedebilirler. Bunlar somut veya soyut bir şekilde, belirli bir kişiden tüm insanlığa doğru değişebilmektedir. Ait olma, istikrarlı, çekişmeli veya geçici bir şekilde kendi kendini tanımlama veya başkaları tarafından tanımlanma eylemi de olabilir (Davis, 2006, 5).

Kimin ‘ait olduğu’, kimin olmadığı ve aidiyeti belirtmek için gerekli olan menşe, kültür ve normatif davranış açısından asgari ortak mekanların varlığı toplumlar açısından önemlidir. Zira birey ait olduğunu hissettiğinde tamamlanır, tamamlanmış olan birey ait olduğu yeri sever ve orayı güzelleştirmek adına çaba sarf eder. Devlet veya siyasi bir topluluğun herhangi bir bölgesi ve bir kez içeri girdikten sonra orada yaşam sürdürme motivasyonu, aidiyetle ilgili farklı projelerin enerjisinin odaklandığı konulardır. Söz gelimi göçler, mekân ile kurulan bağı/ aidiyeti zedeleyen bir hareketliliklidir. Bunun yanı sıra göçler neticesinde yerleşilen bölgelere karşı yeni aidiyetler kurulması da söz konusu olmaktadır (Wood & Black, 2018, 168).

Birey ve yaşadığı yer arasındaki duygusal bağ olarak ifade edilen aidiyet, An ve Liu’ya göre yerel halkın ilgisini barındıran, onaylama, sevme ve bağlanmayı da içeren bir ruh halidir (An & Liu, 2014, s. 2). Capra ve Steindl-Rast, aidiyet kavramının iki boyutunun olduğunu açıklamaktadırlar: buna göre birey bu bana aittir dediğinde bir şeye sahip olduğu manası doğmaktadır. Buna karşılık birey aitim dediğinde burada sahip olmak değil, bir şeye ait olduğunu, dâhil olduğunu belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında aidiyet bir ilişkiye, bir kişiye, bir topluluğa, bir dine, kente ya da

tüm evrene aşkı temsil etmektedir. Dolayısıyla aitim ifadesi ben aradığım yeri buldum, burası benim yerim anlamlarına gelmektedir (Ayazlar & Ayazlar, 2016, s. 24). Aidiyet, bireyin mekânla etkileşimden doğan, mekâna yönelik duygusal bağlılık durumunu ifade etmektedir. Kent kimliği, bireylerin mekâna yönelik deneyimleriyle şekillenen bağlılık hissi ve bunun sonucunda oluşan aidiyet sürecine eşlik etmektedir (Alpak, Düzenli, & Eren, 2018, s. 3-18). Kent kimliği, sabit değildir, değişkendir, yenilenebilen ve değişikliğe uğrayabilen bir yapıdadır (Kaypak, 2010, s. 25). Kent kimliğinin oluşum sürecinde, kentin farklı yerlerinde yaşamlarını sürdüren kent sakinlerinin, farklı boyutlarda aidiyet hissedebilmelerine imkân tanıyan, herkesin ait olabilme hissiyatına cevap verebilecek duyarlılığa dikkat edilmesi önemlilik arz etmektedir (Göregenli, Karakuş, Kösten, & Umuroğlu, 2014, s. 2-6).

Kente aidiyet/bağlılık kavramı, fenomenolojik yönelimli beşerî coğrafyada çok daha tözsel bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu alandaki en iyi bilinen yayınlardan biri olan Yi-Fu Tuan'ın (2001) *Space and Place The Perspective Of Experience* kitabında coğrafi alanla ilişkinin duygusal yönlerine olan ilgiyi detaylı olarak ifade etmektedir. Kentlere bağlılık/aidiyet, temel bir insan ihtiyacı olarak kabul edilir, çağdaş toplumun kademeli mekânsal tekdüzelik, artan hareketlilik ve dolayısıyla yerlerle tamamen işlevsel bir ilişkiye olan eğilimi nedeniyle giderek daha fazla tatmin edemediği bir ihtiyaçtır. Çünkü coğrafyalar, bireylerin fikirleri üzerinde güçlü bir etki yapmaktadır. İkamet edilen yer belirli koşullarda nüfusun karakteristik özelliklerini dahi belirlemektedir. Aidiyet, bireyler ve yaşadıkları çevre arasındaki olumlu bir duygusal bağ veya birliktelik olarak tanımlanmaktadır. Kentsel aidiyet, mekanları hedef alan olumlu etkilerin çeşitliliğini kucaklayan bir şemsiye kavram olarak görülmektedir. Aynı zamanda aidiyet, ikamet edilen bölgeye yapılan duygusal yatırım olarak tanımlanmaktadır (Tuan, 2001, 20-34).

Kentsel aidiyet, yaşanan kentin mekânlarına ve o mekânların sunduğu yaşam tarzlarına göre şekillenmektedir. Günlük hayatta bireyin aidiyet kurduğu ve sıklıkla tercih ettiği mekânlar bireyin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Aidiyet hissedilen mekân bir nevi bireyin kendini anlatma şeklidir ve bu mekânlara bakarak bireye dair önemli çıkarımlar yapılabilir.

mektedir (Bimay, 2021, s. 6-7). Kent mekânları ötekilerin başka bir deyişle farklı kültürel kimliklerin karşılaşmasını, bir arada yaşamasını sağlayan biz ve öteki arasında ki ayrımı belirginleştiren bir yapı sunmaktadır. Bunun yanı sıra birey yaşadığı bölge ya da kent dışında, başka kentlere veya bölgelere aidiyet hissedebilmekte ve kendi kültürel bağlarından kopmadan başka bir kültürle birleşebilmektedir. Kentsel aidiyet, günlük hayat etkileşimlerinin yaşandığı mekânların bir gereği olarak toplumsal aidiyetin de önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Turut & Özgür, 2018, s. 6-8)

Yuval-Davis aidiyeti; sınıf, ırk, cinsiyet, yaşam döngüsü evresi, cinsellik ve yetenek gibi farklı, birden fazla unsuru barındıran, inşa edilmiş, üzerine düşünülmüş dinamik bir süreç şeklinde tanımlamaktadır (Yuval, 2006, s. 12). Anthias'a göre (2006: 12-18) aidiyet, yerel ve küresel arasındaki ara yüzde bulunmakta ve kentsel aidiyet evinde hissetmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ona göre, ait olmak demek, bir kişinin kendisini evindeymiş gibi hissedebileceği bir mekân bulması demektir. Antonisch'in üzerinde durduğu mekânsal nokta maddi bir mekân olabileceği gibi, öyle olma zorunluluğu da bulunmamaktadır (Çakı, 2017, s. 4-17).

Kentsel aidiyet, bireyin yaşadığı kente işlevsel ve duygusal anlamda bağlanması anlamına gelmektedir. Bireyin duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına cevap verebilen, yaşam şekli ve amaçlarıyla uyumlu olan kentlere hissedilen aidiyet daha kuvvetli olmaktadır (Alptekin, 2011, s. 20-24). Bireyin kimliğini ve köklerini koruyan kentlere karşı duygusal anlamda bir aidiyetin hissedilmesi beklenmektedir. Yapılan araştırmalar, bir kente karşı aidiyet duygusunu etkileyen en önemli faktörün ikamet süresi olduğunu göstermektedir (Dülgeroğlu, Özsoy, & Gökmen, 2019, s. 6). Aynı zaman da yaşanmışlıklar ve anılar da bireyde aidiyet duygusu oluşturmaktadır. Kentsel aidiyet duygusunu toplumsal bağlamda etkilemektedir. Bireyler diğerlerinin de kendilerini ait hissettikleri, çok sayıda arkadaş ve akrabaya sahip olduğu, uzun zaman yaşanan, yerel örgütlere katılımın fazla olduğu yerlere daha fazla aidiyet hissetmektedirler. Kentsel aidiyet hissi, yaşamın sürdürüldüğü ev ya da mahalleye karşı oluşan bağlılığın yanı sıra bireyin kendini bir kentli gibi görmesi ve kentle uyum sağlayarak diğeriyle bütünleşmesini gerektirmektedir (Ercoşkun, Öcalır- Akunal, Yeniğül, & Alkan, 2016, s. 22). Bu sebeple tarih boyunca mekânlar, bu mekânların yapısı,

bünyesinde barındırdığı koşullar değişiklik gösterse bile bireyin fiziksel ve ruhsal olarak algıladığı mekânlara karşı aidiyet hissetmesi kaçınılmaz bir durumdur (Gönül & Çakır, 2015, s. 6-18).

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Amacı ve Önemi

2011 yılında Arap Baharı'nın etkisiyle başlayan olaylar Suriye'ye sıçramıştır. İlk başta rejim karşıtı olarak başlayan gösteriler ve iç karışıklıklar sonrasında savaşa dönüşmüştür. Yaşanan bu savaş sonucunda binlerce Suriyeli başta Türkiye olmak üzere yakın ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır (Gençler, 2020, s. 6). Göç İdaresi Başkanlığının son verilerine göre resmi olarak 3.671.761 kayıtlı Suriyeli bulunmaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeliler ilk başta kamplarda ikamet etmiş fakat yaşanan savaşın uzun sürmesi göç dalgasının devam etmesine sebebiyet vermiştir. Bu sebeple kamplar gelen Suriyelileri barındırma noktasında yetersiz kalmış haliyle Suriyeli bireyler, İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin her kentine dağılmış ve yerli halkla iç içe yaşamaya başlamıştır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığının son verilerine göre resmi olarak İstanbul'un farklı ilçelerinde 525.231 Suriyeli yaşamaktadır. Türkiye'de doğan çocuklar, kayıt dışı bulunan Suriyeli sayısı ve devam eden göç hareketleri hesap edildiğinde, Suriyelilerin sayısının 6 milyon civarında olduğu tahmin edilmekte ve bu rakam Türkiye'nin genel nüfus miktarında %7 gibi bir orana denk gelmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2021). Gelen Suriyelilerin büyük kısmına İstanbul'un ev sahipliği yaptığı görülmektedir.

Yapılan bu çalışma kapsamında İstanbul'da çeşitli sebeplerle ikamet eden Suriyelilerin uluslararası göç bağlamında kentsel aidiyetlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Yaşanan göç hareketleri sonucunda bireyler farklı kentlerde yaşamlarını sürdürmek durumunda kalabilmektedir. Yaşanılan bu kentler bireyleri çeşitli şekillerde etkilemekte ve bireyin yaşamında önemli bir konumda bulunan bir yere bağlılık/aidiyet hissini de karşılamaktadır. Bir kente karşı aidiyet hissetmek evinde hissetmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ait olmak demek, bir kişinin kendisini evindeymiş gibi hissedebileceği bir mekân bulması demektir. Bireyin hayatında her anlamda etkili olan kentler, bireyin yaşamı süresince aidiyet

hissedebileceği önemli mekânların başında gelmektedir. Aidiyet hissi, bireysel ve kolektif davranışı birbirine bağlayan belirli sosyal ve kültürel mekânlarla ilgili belirli tekrarlayan uygulamalar, kimlik anlatılarının ve bağlanma duygularının inşası ve yeniden üretimi için çok önemlidir. Buradan hareketle göç neticesinde bireylerin yaşamak durumunda kaldığı kentlere karşı hissettiği aidiyetin bilinmesi sonraki süreçte belirlenecek stratejilerde önemlilik arz etmektedir. Ayrıca uluslararası göç bağlamında son yıllarda ülkemize yapılan Suriyeli göç hareketinin incelenmesi, uluslararası göç olgusunu farklı boyutlarda ele alıp inceleyen kuramların ve bu çerçeve de kentsel aidiyetin irdelenmesinin yanı sıra araştırmanın İstanbul özelinde yapılması çalışmanın özgünlüğünü ve önemini oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen verilerin konuya dair yapılacak diğer çalışmalara kaynak teşkil edeceği ve bireylerin kendini evinde gibi hissedeceği kentlerin özelliklerinin anlaşılması ve belki de böyle hissettirecek kentsel özelliklerin bilhassa İstanbul özelinde görülmesi noktasında çalışmanın önemlilik arz ettiği düşünülmektedir.

Evreni /Örnekleme ve Sınırlılıkları

Çalışmanın evreni İstanbul, örneklem ise İstanbul'un Anadolu yakasıdır. Belirlenen örnekleme ulaşma noktasında "kartopu örnekleme" yöntemi tercih edilmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi, evren hakkında bilginin az ve örnekleme ulaşmanın nispeten zor olduğu durumlarda kullanılan bir tekniktir. Bunun yanı sıra araştırmacının ulaştığı ilk ve anahtar kişiler, birçok noktada farklı kişiler ve gruplar tarafından önemsenmekte ve bu sayede ulaşılan kişiler araştırmaya güvenle dâhil olmaktadır. Kartopu örnekleme, toplumda azınlık durumunda bulunan etnik, dini ve marjinal gruplar, göçmenler, kanun dışı işlerde bulunan kişi ve kişiler gibi örneklemlerde sıklıkla kullanılmaktadır (Baltacı, 2018, s. 24-30). Suriyeli sığınmacıların sayıca en fazla olduğu ilin İstanbul olması evren ve örneklem seçiminde etkili olmuştur.

Farklı sebeplerle belli bir coğrafi bölge üzerinde bir araya gelen insan topluluklarının oluşturduğu, çeşitli özellik ve yapıdaki kentlerin her birinin farklı bir kentsel kimliğinin ve ruhunun olduğu, bireyleri her açıdan etkilediği ve çeşitli fırsatlar sunduğu belki de belli noktalarda kısıtladığı

göz önüne alındığında her bir kentin ve ona karşı hissedilen aidiyetin benzersiz olduğu söylenebilir. Buradan hareketle Türkiye'nin nerdeyse tüm kentlerinde yaşamakta olan geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin kentsel aidiyetlerinin yalnızca İstanbul'un Anadolu yakası özelinde incelenmesi çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Kentsel aidiyetin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması belki de herkes için burası benim evim ve ben buraya aitim denilebilecek özellikte kentsel yapıların görülmesi ayrıca geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin kentsel aidiyetlerinin tam olarak anlaşılması noktasında çalışmanın farklı illerde yapılmasının önemli ve farklı sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Yöntemi

Türkiye'nin açık kapı politikası uygulaması, sınırların yakın olması, iki devletin çoğunluğunun Müslüman olması, çoğu Suriyelinin Türkiye'de akrabasının olması gibi nedenlerden dolayı Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun Türkiye'yi tercih ettiği ve günümüzde en fazla Suriyeliye Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Ülkedeki savaş ortamının devam etmesi yapılan göç hareketinin artmasına sebep olmuş ve şu an Türkiye'nin her kentinde Suriyeli bulunmakta olup en fazla sığınmacının da İstanbul'da olduğu bilinmektedir (Altaş & Şimşek, 2020, s. 3-10).

Çalışmanın yöntemi, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmedir. Sosyal bilimlerde sıkça tercih edilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yönteminde doğası gereği belli sorular hazırlanmaktadır. Fakat görüşme esnasında konuyu aydınlatmak ve yanlış anlaşılımları gidermek, daha fazla ayrıntı ve açıklamaya ulaşmak için başka sorular sorabilme, sorunun şeklini değiştirebilme veya soruyu tekrarlayabilme fırsatı bulunmaktadır. Ayrıca karşılıklı etkileşim ve iletişim olanağı sağlayan bu araştırma yönteminde yüzeysel anlamların yanı sıra derin anlamların çıkarılması, cevaplarda bireyselliğin korunması, cevaplama oranlarının fazla olması, katılımcıların davranışlarının gözlenebilmesine fırsat sağlaması ve görüşmenin kontrolünün çoğunlukla araştırmacı da olması gibi avantajlardan dolayı çalışmaya uygun görülmüştür (Karasar, 2016, s. 175). Yapılan görüşmeler 15-45 dakika sürmüştür. Katılımcılara ait detaylı bilgilerin yer aldığı tablo aşağıda verilmiştir. Ayrıca çalışmaya dair gerekli etik kurul izinleri İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilim-

ler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı tarafından 12.07.2021 tarih ve 07 sayılı toplantısında görüşülerek etik yönden uygun bulunmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara ait kişisel bilgiler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Meslek
S1	23 yaşında (8 yıl önce Türkiye'ye gelmiş ve 8 yıldır İstanbul'da)	Erkek	Sosyal çalışmacı
S2	24 (10 yıl önce Türkiye'ye gelmiş ve 7 yıldır İstanbul'da)	Kadın	Mühendis
S3	29 yaşında (10 yıl önce Türkiye'ye gelmiş ve 9 yıldır İstanbul'da)	Erkek	İşçi
S4	25 yaşında (9 yıl önce Türkiye'ye gelmiş ve 6 yıldır İstanbul'da)	Kadın	Ev hanımı
S5	31 yaşında (8 yıl önce Türkiye'ye gelmiş ve 8 yıldır İstanbul'da)	Erkek	İşçi
S6	27 yaşında (10 yıl önce gelmiş ve 10 yıldır İstanbul'da)	Kadın	Tercüman
S7	20 yaşında (yıl önce gelmiş ve 7 yıldır İstanbul'da)	Kadın	Öğrenci
S8	19 yaşında (8 yıl önce Türki'ye gelmiş ve 7 yıldır İstanbul'da)	Erkek	Öğrenci
S9	24 yaşında (7 yıl önce Türkiye'ye gelmiş ve 7 yıldır İstanbul'da)	Erkek	Mühendis
S10	52 yaşında (11 yıl önce gelmiş ve 8 yıldır İstanbul'da)	Kadın	Ev hanımı

BULGULARIN YORUMLANMASI

Yapılan görüşmeler sonrasında ortaya çıkan bulguların yorumlanması aşamasında katılımcıların kişisel bilgilerinin gizli tutulması adına S1, S2... şeklinde kodlama yapılması uygun görülmüştür. Görüşme esnasında her bir katılımcıya 10 adet soru sorulmuş, benzer ve yakın cevaplar bir araya getirilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen açık-uçlu görüşme soruları şu şekildedir;

1. Ülkenizden Türkiye'ye göç etme hikâyenizi anlatabilir misiniz?
2. Türkiye'de ilk nereye yerleştiniz ve sonrasında herhangi bir yer değişikliği yaşadınız mı? Yaşadıysanız sebepleri ile birlikte açıklayabilir misiniz?
3. İstanbul'u tercih etme sebebinizi açıklayabilir misiniz?

4. İstanbul'da ilk geldiğiniz yer neresiydi, herhangi bir yer değişikliği yaptınız mı? Yer değişikliği yaptıysanız sebepleri ile birlikte açıklayınız mı?
5. Şu an yaşadığınız ilçeyi tercih etme sebebiniz nedir?
6. İstanbul'da evinizde gibi hissettiğiniz herhangi bir mekân bulunuyor mu?
7. İstanbul'da sizi yabancı gibi hissettiren herhangi bir mekân bulunuyor mu?
8. İstanbul'da kendinizi güvende hissediyor musunuz veya ilerde çocuklarınızı burada yetiştirmek ister misiniz?
9. Kendinizi İstanbul'a ait hissediyor musunuz (sebebiyle birlikte açıklayınız mı)?
10. İstanbul'a aidiyet hissetmenizi kolaylaştıran veya zorlaştıran noktalar sizce neler?

Elde edilen veriler üzerinden çalışmanın bulguları 1) Suriye'den Türkiye'ye göç hikayesi 2) İstanbul'da mekan tercihi ve 3) Kentsel aidiyet başlıları altında yorumlanmıştır.

1. Suriye'den Türkiye'ye Göç Hikayesi

Aslında biz savaştan kaçmadık, yaşamak için geldik çünkü bizi vuran bizim devletimizdi.

Katılımcıların tamamının (10), ülkelerinde çıkan iç karışıklığın ilk zamanlarında ülke içinde yer değiştirdikleri, buldukları yerlere oranla daha güvenli yerlere geçip oralarda yaşamaya çalıştıkları görülmüştür. Ülkede patlak veren iç karışıklığın büyük bir savaşa dönüşmesi neticesinde temel gıda malzemelerini bulma noktasında yaşanan sıkıntılarla beraber uzun süreli elektrik ve su kesintilerinin yaşandığı ayrıca internet erişimi ve haberleşmedeki kısıtlamalarla birlikte ülkede yaşamın oldukça zorlaştığı ve ülkenin her tarafının savaş alanına dönmesi sonucu göç etmek zorunda kalındığı sonucu elde edilmiştir.

Ülkede yaşanan savaş neticesinde farklı askeri grupların ve terör örgütlerinin ülke içinde halka zorbalık yapmaya başladığı, halkı korkuttuğu ve zorla mallarına el koyduğu, haksız gözaltılar yaşandığı ve bu yüzden ülkede kalmanın zorlaştığı görülmüştür. Ayrıca Esad'ın kontrolündeki as-

kerlerin ve bazı terör örgütlerinin bölgedeki okul ve hastaneleri vurmaya başlaması ile eğitim ve sağlık hizmetlerinin durma noktasına gelmesi bir diğer göç sebebi olarak tespit edilmiştir.

Hepimizin evleri çok güvensiz olunca ilk başta ülke içinde yer değiştirdik bir ara mahalledeki okullara sığındık, yaklaşık bir ay okullarda kaldık Esad okulları da vurmaya başlayınca oralarda da kalamadık. Sonra İşt geldi, vallaahi okulun önüne ve içlerine kadar gelip adam kaçırıp vuruyorlardı, Esad hastaneleri vuruyordu, İşt doktorları kaçırıyordu, hayat yavaş yavaş bitiyordu... (S10).

Savaş ortamının devam etmesi ve yaşam şartlarının zorlaşması üzerine katılımcıların çoğunluğunun (8) apar topar ve plan yapmadan ülkeden çıkmak zorunda kaldığı görülmüştür. İmkânı olan katılımcıların (2) ise yasal yollardan belli araçlarla gelebildiği görülmüş fakat katılımcıların büyük bir kısmının (8) yürüyerek, güvenli olmayan yollarla geldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra aileden bir ya da birkaç kişinin önceden geldiği, kalacak yer ve iş bulduğu sonra ailesi ve akrabalarını yanına alması şeklinde bir göç hikâyesinin yaşandığı görülmüştür. Bunların yanı sıra katılımcıların kendi devletlerine karşı büyük bir güvensizlik içinde olduğu, kendi devletlerinin ve ordularının halka karşı acımasızca davranması, kendi halkını vurmaya başlaması ve farklı muhalif grupların ortaya çıkması ülke insanını göç etmeye zorlamıştır.

Esad kendi halkını vurdu. Bir sürü grup ortaya çıktı kimse orada güvende değildi, kim kime destek veriyor belli değildi, işkence vardı. Bizler canımızı ve namusumuzu korumak için Türkiye'ye gelmek zorunda kaldık, savaşabilecek bir gücümüz yoktu çünkü bizi vuran bizim devletimizdi, kime karşı neyle savaşacaktık. Zor zamanlar geçirdik ama şükür ki canlarımızı ve namuslarımızı koruyan bir Türkiye var. Ölümden kurtulduk, aslında ölüm hep bizimle ama savaştan kurtulunca kurtulduk diyebiliyoruz, ilk başta kardeşim ve dayım geldi sonra bizler geldik, saatlerce yürüdük, çok zordu, filmlere konu olacak gibiydi gerçekten (S4).

2. İstanbul'da Mekân Tercih

Görüşülen katılımcıların çoğunluğunun (6) Türkiye'de ilk başta İstanbul'a geldiği ve İstanbul içinde; ev kiralari, iş imkânları gibi sebeplerden dolayı yer değişikliği yaptıkları ve bunun yanı sıra akraba ve tanıdık çevrenin yer değişikliği yapılmasında önemli bir etken olduğu görülmüştür. Ayrıca bir katılımcının ise komşusu ile yaşadığı sorundan dolayı yer değişikliği yaptığı belirlenmiştir.

Ayrıca katılımcıların bir kısmının (4) ilk başta Hatay, Urfa, Kilis ve Bursa'ya geldikleri sonrasında başta çoğunun akrabasının olması sonrasında iş imkânları ve ekonomik sebeplerden dolayı İstanbul'a geldiği görülmüştür. Ayrıca Hatay, Kilis, Urfa gibi şehirlerin, sınıra yakın olması, ilk gelinebilecek şehirler olmaları ve bu şehirlerde Suriye'den gelen sığınmacıların barınması için kampların olması gibi sebeplerden dolayı tercih edildiği görülmüştür. Fakat sonrasında akrabalık-dostluk bağları başta olmak üzere ekonomik sebepler, iş imkânları, eğitim/kişisel gelişim fırsatları ve daha iyi bir hayat bulabilme umuduyla İstanbul'a yerleştiği görülmüştür.

Kamplar çok kalabalıktı, çocuklarımızın okuması gerekiyordu, benim mesleğimi yapabileceğim bir ortam yoktu, akrabalarım buradaydı, onların yanına geldik ilk başta, kısa bir süre sonra iş buldum, çocuklar daha iyi eğitim almaya başladı, hanım da iş buldu, kendimizi geliştirme şansımız daha iyi, daha iyi bir hayat var (S5).

Ayrıca bir katılımcının ise ilk başta İstanbul'a geldiği sonrasında akrabalık bağları ve Adana'da Arapça eğitim veren okullardan dolayı Adana'ya yerleştiği fakat ekonomik sebeplerden dolayı İstanbul'a tekrar dönmek durumunda kaldığı elde edilen bir diğer sonuçtur.

İlk İstanbul'a geldik, annemin Adana'da akrabaları vardı, birde Arapça eğitim veren okullar var denildi bize. Biz de gittik oraya fakat 11 ay sonra dönmek zorunda kaldık çünkü babamın işleri hep kötü gitti (S4).

Çalışan insan İstanbul'da yaşar...

Katılımcıların tamamının (10) İstanbul'u başta aile ve akrabalık bağları olmak üzere; ekonomik koşullar ve iş fırsatlarından dolayı tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca iyi bir eğitim alabilme, kişisel gelişim fırsatlarının fazla olması ve daha iyi bir yaşam düşüncesinin de İstanbul'u tercih etmede etkili olduğu görülmüştür.

Dayım ve dedem bizden önce gelmişti, buraya gelin burada hayat güzel dediler, hem iş fırsatları daha çok, geldim bir gün sonra işe girdim. Bir süre çalıştıktan sonra açıktan okuluma devam ettim, şu an üniversitede okuyorum. Birçok konuda gelişim fırsatı var; ben aynı zamanda STK'larda gönüllü faaliyetlerde bulunuyorum, İstanbul çalışan kişiye hayat verir bence (S9).

Dört katılımcı ilk Sultanbeyli'ye gelmiş, bir katılımcı Kurtköy'e, iki katılımcı Esenyurta, bir katılımcı Zeytinburnu'na, bir katılımcı Sancakte-

pe'ye, bir katılımcı ise ilk Üsküdar'a yerleşmiştir. Yer değişiklikleri çoğunlukla (7) Anadolu yakasındaki farklı semtler arasında gerçekleşmiş ayrıca Avrupa yakasından Anadolu yakasına doğru (Zeytinburnu ve Esenyurt'tan Sultanbeyli ve Üsküdar'a 3 aile) bir yer değişikliğinin yapıldığı da görülmüştür. Ayrıca akrabalık bağları ve iş fırsatları başta olmak üzere daha uygun ev kiralari gibi fırsatlardan dolayı yer değişikliği yapıldığı görülmüştür.

Esenyurt ilçesine yerleşen iki katılımcının daha uygun ev kiralari, iş fırsatları ve akraba bağlarının yanı sıra bu bölgeyi güvenli görmedikleri, karışık ve huzursuz bir yer olarak gördükleri bundan dolayı burayı tercih etmedikleri, Anadolu yakasına taşındıkları sonucu elde edilmiştir. Ayrıca ülkelerine olan özlem ve burada hissettikleri yalnızlık duygusunun akraba yanında giderileceği düşüncesinin yanı sıra aile fertlerinin sayısının artması da daha büyük eve taşınma ihtiyacını doğurduğu ve bu sebeplerden dolayı da yer değişikliği yapıldığı görülmüştür.

Esenyurt'ta yerleştik ilk başta fakat çok karmaşık bir yer ve güvenli değildi benimde teyzem Üsküdar'da oturuyordu biz de sonra buraya yerleştik. Daha güvenli bir yer ben iş buldum babam burada iş buldu, hâlâ da buradayız (S5).

Katılımcıların, Sultanbeyli (5 kişi), Sancaktepe (1 kişi), Uzundere (1 kişi) ve Üsküdar (3 kişi) gibi semtlerde ikamet ettiği görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları ilçeyi tercih etme sebepleri şu şekilde sıralanabilir;

- En başta akrabalık bağlarının geldiği sonrasında;
- Uygun ev kiralari,
- İş imkânları,
- Kurulan iyi komşuluk ilişkileri,
- Yaşanılan yerlere alışılması,
- Mecbur kalınmadıkça başka yerlere gidip tekrar yabancılık hissini yaşamayı istememek gibi sebeplerin yaşanılan yerin tercih edilmesinde etkili olduğu görülmüştür.
- Bunun yanı sıra Üsküdar'da yaşayan katılımcıların burayı Halep ve Şam'a benzettikleri buranın kendilerine huzur verdiği ve bu sebepten dolayı Üsküdar'da ikamet etmeyi tercih ettikleri elde edilen bir diğer sonuçtur.

3. Kentsel Aidiyet

Üsküdar ve Fatih aynı Halep gibi Şam gibi...

Katılımcıların çoğunluğunun (8) Üsküdar ve Fatih semtlerinde bulduklarında mutlu oldukları ve psikolojik anlamda rahatladıkları sonucu elde edilmiştir. Ayrıca Üsküdar ve Fatih'in manevi havasının ve mimari yapısının Şam ve Halep kentlerini anımsattıkları ve bu semtlerde bulununca ülkelerine olan özlemin bir nebze olsa dindiği bu yüzden kendilerini evlerinde gibi hissettikleri sonucu elde edilmiştir. En çok yaşanılmak istenen bölgelerin Üsküdar ve Fatih semtleri olduğu belirlenmiştir (8).

En sevdiğim yer Üsküdar. Üsküdar'a gidince psikolojik olarak çok iyi oluyorum, aynı evim gibi yani Halep gibi, Şam gibi geliyor sonrasında Fatih bana mutluluk veriyor. Buralarda yabancılik hissetmiyorum da (S2).

Bunun yanı sıra bir katılımcı ise Türk Kızılayına gidince evinde gibi hissettiğini dile getirmiştir. Türk Kızılayının Suriyeli sığınmacılara yönelik yaptığı yardımların ve etkinliklerin olumlu bir izlenim bıraktığı görülmüştür. Katılımcıların evinde gibi hissetmesi noktasında, yaşanan bölgenin sakinleriyle kurulan ilişkilerinde etki ettiği görülmüştür. Bir katılımcı ise Suriye'de iyi şartlarda yaşadığını belirtmiş ve bu yüzden Türkiye'de Fatih ve Üsküdar'ın dışında Kadıköy, Moda sahili ve Bağdat Caddesi gibi yerlerde kendini evinde gibi hissettiği elde edilen bir diğer sonuçtur.

Kızılay merkezi, ilk geldiğimizde hiçbir yere gitmiyorduk, oradaki hocalar bize çok iyi davranıyordu, taşınmış olmasına rağmen vakit buldukça giderim ve gönüllü şekilde faaliyetlerinde bulunuyorum (S1).

Katılımcıların İstanbul'da yabancı hissettikleri mekânlar noktasında farklılaştığı görülmüştür. Genel anlamda bakıldığında zorluk yaşadıkları ve toplumsal anlamda kabul görmediklerini düşündükleri mekânlarda kendilerini yabancı gibi hissettikleri sonucu elde edilmiştir.

Okuduğum lise, çünkü orada çok dışlandım. Burada konuşmaya bile çekiniyordum yaşıtılarım dalga geçer diye, o yüzden hâlâ bile önünden geçince kendimi huzursuz hissediyorum. Beni aralarına alsalar bile benimle dalga geçerler diye korkuyordum, hep dışlanmış hissediyordum (S3).

Katılımcıların yabancı hissettikleri mekânlar sıralanacak olursa;

- Toplu taşıma araçlarında ve Suriyeli nüfusunun fazla olduğu Şişli Okmeydanı ve Esenyurt gibi ilçelerde bulununca huzursuzluk hissedilen katılımcılar (3) olduğu görülmüştür. Buralara gittiklerinde kendilerini mülteci gibi gördükleri ve dışlanmış hissettikleri bu yüzden mümkün olduğunca buralarda bulunmamaya özen gösterdikleri sonucu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Suriyelilerin kendilerini çoğunluk gördükleri yerlerde toplumsal anlamda huzursuzluk yarattığı, birbirleri ile iyi geçinemedikleri bu durumun sebebi olarak ifade edilmiştir.

Esenyurt ve Şişli Okmeydanı çünkü orada çok Suriyeli var ve çok taşkınlıklar yaratıyorlar sanki kendi ülkeleri, her ne kadar olursak olalım biz yabancı bir ülkedeyiz, burası Suriye değil, birbirlerini yiyorlar (S2).

- Ayrıca Kadıköy, Taksim ve Aksaray ilçelerinde yabancılık hissettiğini belirten katılımcı (3) da tespit edilmiştir.
- Bunun yanı sıra bir katılımcı Zeytinburnu ilçesinde bulunan bir parkta Türk grupla aralarında çıkan bir sorundan sonra her gittiğinde kendini burada yabancı gibi hissettiğini ifade etmiştir.
- Üç katılımcı ise metro, metrobüs, tramvay gibi toplu taşıma araçlarına bindiği yerler ayrıca araçların kendisinde ve kaymakamlık, belediye, valilik gibi resmî kurumlarda yabancılık hissettikleri görülmüştür.

Metro, metrobüs, tramvay gibi toplu taşıma araçlarına bindiğim yerler ve araçların kendisi, bir de resmî yerler yani kaymakamlık, belediye ve valilik gibi yerlerde kendimi bu dünyadan değilmişim gibi hissediyorum, hiç gitmek istemiyorum oralara (S10).

Suriye benim annem fakat beni yetim bıraktı...

Katılımcıların çoğunluğunun (6) kendilerini İstanbul'da güvende hissettikleri sonucu elde edilmiştir. Güven duygunun oluşmasında;

- Başta akrabaların varlığı,
- İş bulma ve daha iyi eğitim fırsatları,

- Geldikleri ülkenin şu anki durumuyla kıyaslandığında İstanbul'un çok daha güvenli geliyor olması,
- Ayrıca İstanbul'da yaşayanların çoğunun Müslüman olması,
- Türk hükümetinin onlara sahip çıktığının düşünülmesi,
- İki millet arasında kültürel bir benzerliğin olduğunun düşünülmesi gibi faktörlerin etkili olduğu görülmüş ve bu sebeplerden dolayı çocuklarının burada büyümesini istedikleri sonucu elde edilmiştir.

Geriye dönüp baktığımda evet Suriye benim annem fakat beni yetim bıraktı, Suriye annemiz ama sanki bizi bıraktı gitti başkalarını tercih etti ve artık bize hiç bakmıyor. Suriyeli annemiz başkasına gitti ve biz de yaşamak sığınmak için başka anneler vatanlar aradık İstanbul bize anne ikinci oldu o yüzden güvende hissediyorum ve çocuklarım bu şehirde büyüsün isterim (S2).

İki katılımcı ise İstanbul'un çok büyük ve karışık bir şehir olduğunu, her türden insanın burada yaşayabildiği bu sebeple kendilerini güvende hissetmedikleri, fırsatları bulduklarında burada değil de daha sakin ve küçük bir yerde yaşamak ve çocuklarını buralarda yetiştirmek istediklerini ifade etmişlerdir. Bir katılımcının ise kendini dil bildiği için güvende hissettiği fakat ailesinin dil bilmemesinden kaynaklı onlar adına güven hissetmediği görülmüştür.

Aslında İstanbul çok güvenli bir yer değil, çok büyük ve her türden insan var o yüzden fırsatım olsa daha sakin bir yerde çocuğum büyüsün isterim (S8).

Bir katılımcı ise Üsküdar dışına çıkınca kendisini güvende hissetmediğini ve Anadolu yakasını Avrupa yakasına oranla daha güvenli bulduğunu belirtmiştir. Bu duygunun oluşmasında akraba ve tanıdık çevresinin çoğunluğunun Anadolu yakasında ikamet etmesinin ve Avrupa yakasında bulunan insanların Suriyelileri istemediğine dair düşüncelerin etkili olduğu görülmüştür.

Üsküdar'ın dışına çıkınca güvende hissetmiyorum bence Anadolu yakası Avrupa yakasına göre daha güvenli geliyor çünkü Avrupa yakasındaki insanlar bizi istemiyor bunu görmek beni tedirgin ediyor (S4).

Ben buraya ait hissediyorum ama acaba İstanbul bizi kendine ait hissediyor mu?

Katılımcılardan üçünün İstanbul'da güvende olmaları, iş imkânlarının çokluğu, nüfusun çoğunluğunun Müslüman olması, Türkçeyi öğrenmiş olmaları, savaştan sonra burada tekrar bir hayata başlamış olmaları gibi sebeplerden dolayı kendilerini İstanbul'a ait hissettikleri görülmüştür.

Kendimi ait hissediyorum çünkü Halep'ten sonra bize can verdi (S1).

Bunun yanı sıra dört katılımcının ise bir bütün olarak aidiyet hissetmediği daha çok yaşadıkları bölgelere karşı (Fatih ve Üsküdar) bir aidiyetin hissedildiği görülmüştür. Üç katılımcının ise İstanbul'a alıştığı, güvende hissettiği fakat buna rağmen aidiyet hissetme noktasında çok nötr oldukları, doğdukları yerlere karşı özlem ve hasret duygularının daha ağır basması sebebiyle kendilerini geldikleri yere ait hissettikleri görülmüştür.

Hislerim çok karışık, yani alıştım güvenli hissediyorum ama kalbimin büyük bir kısmı Halep'te sanki. Kendi doğduğum toprakların dışında yaşadığım her yer, yaşamak zorunda kaldığım şehirler... Bana göre ben geldiğim yere aitim (S9).

Türkçeyi bilmemek en büyük sıkıntıydı

Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda İstanbul'a karşı aidiyet hissedilmesini kolaylaştıran faktörleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

- Başta çoğu Suriyelinin İstanbul'da akrabasının olması,
- Nüfusun çoğunluğunun Müslüman olması,
- Türk hükümetinin Suriye'den gelenlere sahip çıkması,
- İki ülkenin kültürünün benzer olduğunun düşünülmesi
- Ve çeşitli STK'ların Suriyelilere yönelik yaptığı faaliyetler.

Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda İstanbul'a aidiyet hissedilmesini zorlaştıran faktörler ise şu şekilde sıralanabilir;

- En büyük zorluğun Türkçeyi bilmemek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra,

- İstanbul'un çok büyük bir şehir olması,
- Ulaşım sisteminin karmaşık olduğunun düşünülmesi,
- Bazı Türk vatandaşlarının Suriye'den gelen sığınmacılara yönelik önyargılı olduğunun düşünülmesi,
- Ve verilen cevaplardan farklı olarak bir katılımcının ise her yerde aynı formda A101 ve BİM gibi marketlerin varlığından dolayı her yeri aynı gibi gördüğü, yer yön duygusunun bu aynılıktan dolayı köreldiği ve hep bir kaybolma korkusunun olduğu bu yüzden İstanbul'a karşı aidiyetin oluşmasında bunun zorlaştırıcı bir faktör olduğunu dile getirmiştir.

Sivil toplum kuruluşları kolaylaştıran nokta çünkü bize çok destek oldular hâlâ da destek oluyorlar; özellikle Kızılay çok çok sahip çıktı. Dil bilmemek en büyük zorluktu bence sonrasında ilk zamanlar Suriyeli olduğumuz için kimse ev vermek istemiyordu ve açıkçası özellikle ilk geldiğimizde, her yerde A101 ve BİM vardı, her yer aynıydı ve hep kaybolacağım diye korkuyordum, benim için dilden sonra en büyük zorluk bu aynılık oldu diyebilirim (S1).

SONUÇ

Bir kente karşı aidiyet hissetmek evinde hissetmek anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ait olmak demek, bir kişinin kendisini evindeymiş gibi hissedebileceği bir mekân bulması demektir. Bu mekân bir ev, ofis, mahalle, kent veya yaşanılan kentin bir caddesi, sokağı, mahallesi olabilmektedir. Bireyin hayatında her anlamda etkili olan kentler, bireyin yaşamı süresince aidiyet hissedebileceği önemli mekânların başında gelmektedir. Kentsel aidiyet, bireyin yaşadığı kente işlevsel ve duygusal anlamda bağlanması anlamına gelmekte ve yaşanılan kentin mekânlarına ve o mekânların sunduğu yaşam tarzlarına göre şekillenmektedir.

Göçler, mekân ile kurulan bağı/ aidiyeti zedeleyen bir hareketlilik tir. Yanı sıra göçler neticesinde yerleşilen bölgelere karşı yeni aidiyetler kurulması da söz konusu olmaktadır. Buradan hareketle 2011 yılında Arap Baharı'yla başlayan ve halen devam eden olaylar neticesinde Suriye'den Türkiye'ye yapılan göç dalgası sonucunda; İstanbul'da geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin uluslararası göç bağlamında kentsel aidiyetlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına bakılacak olursa;

- ✓ Suriyelilerin ülkelerinde çıkan iç karışıklığın ilk zamanlarında ülke içinde yer değiştirdikleri, buldukları yerlere oranla daha güvenli yerlere geçip oralarda yaşamaya çalıştıkları fakat ülkede patlak veren iç karışıklığın büyük bir savaşa dönüşmesi neticesinde temel gıda malzemelerini bulma noktasında yaşanan sıkıntılarla beraber uzun süreli elektrik ve su kesintilerinin yaşandığı ayrıca internet erişimi ve haberleşmedeki kısıtlamalarla birlikte ülkede yaşamın oldukça zorlaştığı ve ülkenin her tarafının savaş alanına dönmesi sonucu göç etmek zorunda kalındığı sonucu elde edilmiştir.
- ✓ Ülkede yaşanan savaş neticesinde farklı askeri grupların ve terör örgütlerinin halka zorbalık yapmaya başladığı, halkı korkuttuğu ve zorla mallarına el koyduğu, haksız gözaltılar yaşandığı ayrıca Esad'ın askerleri olarak nitelendirdikleri kendi ülkelerinin askerleri ve bazı terör örgütlerinin bölgedeki okul ve hastaneleri vurmaya başlaması ile eğitim ve sağlık hizmetlerinin durma noktasına gelmesi bir diğer göç sebebi olarak tespit edilmiştir.
- ✓ Savaş ortamının devam etmesi ve yaşam şartlarının zorlaşması üzerine katılımcıların çoğunluğunun apar topar ve plan yapmadan ülkeden çıkmak zorunda kaldığı ve büyük bir kısmının yürüyerek, güvenli olmayan yollarla geldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra aileden bir ya da birkaç kişinin önceden geldiği, kalacak yer ve iş bulduğu sonra ailesi ve akrabalarını yanına alması şeklinde bir göç hikâyesinin yaşandığı görülmüştür. Bunların yanı sıra katılımcıların kendi devletlerine karşı büyük bir güvensizlik içinde olduğu görülmüş olup kendi devletlerinin ve ordularının halka karşı acımasızca davranması, kendi halkını vurmaya başlaması ve farklı muhalif grupların ortaya çıkmasının ülke insanını göç etmeye zorladığı sonucu elde edilmiştir.
- ✓ Görüşülen katılımcıların çoğunluğunun Türkiye'de ilk başta İstanbul'a geldiği ve İstanbul içinde; ev kiralari, iş imkânları gibi sebeplerden dolayı yer değişikliği yaptıkları sonucu elde edilmiştir. Bunun yanı sıra akraba ve tanıdık çevrede yer değişikliği yapılmasının önemli bir sebebi olarak görülmüştür. Ayrıca katılımcıların diğer kısmının ise ilk başta Hatay, Kilis, Şanlıurfa gibi şehirlere yerleş-

tiği görülmüştür. Bu şehirlerin; sınıra yakın olması, ilk gelinebilecek şehirler olmaları ve bu buralarda geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin barınması için kampların olması gibi sebeplerden dolayı tercih edildiği görülmüştür. Fakat sonrasında akrabalık-dostluk bağları başta olmak üzere ekonomik sebepler, iş imkânları, eğitim/kişisel gelişim fırsatları ve daha iyi bir hayat bulabilme umuduyla İstanbul'a yerleşildiği görülmüştür.

- ✓ Katılımcıların yer değişikliğinin çoğunlukla Anadolu yakasındaki farklı semtler arasında gerçekleştiği görülmüş olup yer değişikliğinin ve yaşanan semtin tercih edilmesinin temel sebebinin, başta ülkelerine olan özlem ve hissettikleri yalnızlık duygusunun akraba yanında giderileceği düşüncesinin etkili olduğu görülmüş ve bununla beraber uygun ev kiralari, iş imkânları, kurdukları iyi komşuluk ilişkileri, yaşadıkları yerlere alıştıkları ve mecbur kalınmadıkça başka yerlere gidip tekrar yabancılık hissini yaşamayı istememek gibi faktörlerin de etkili olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Özellikle Suriye'den Türkiye'ye yapılan kitlesel göç hareketinin kuramsal anlamda İlişkiler Ağı Kuramına örnek teşkil ettiği ve destek sağladığı görülmüştür. Genel anlamda bakıldığında aileden bir ya da birkaç kişinin önceden geldiği, kalacak yer ve iş bulunduğu sonrasında ailesi ve akrabalarını yanına alması şeklinde bir göçmen ilişkiler ağının olduğu görülmüştür. İlk gelen Suriyeli bireylerin akrabalık ve soydaşlık mantığı çerçevesinde sonradan gelen bireylere ev ve iş bulma konusunda yardımcı olduğu ve bu ilişkilerin göçü olumlu anlamda teşvik ettiği tespit edilmiştir.
- ✓ Katılımcıların çoğunluğunun Üsküdar ve Fatih semtlerini Halep ve Şam'a benzettikleri buraların kendilerine huzur verdiği ve bu sebepten dolayı Üsküdar ve Fatih'te bulunmayı tercih ettikleri ve bu semtlerde bulduklarında mutlu oldukları, psikolojik anlamda rahatladıkları sonucu elde edilmiştir. Buradan hareketle gelinen kentler ve yaşanan kentlerin mimari yapısı ve dokusunun benzer olmasının kentsel aidiyet duygusunun oluşmasında olumlu anlamda etki ettiği söylenebilmektedir. Aidiyet duygusunun oluşmasında toplumsal bir

kabulün olması gerekmektedir. Her ne kadar devlet otoriteleri tarafından bireyler ülkeye kabul edilse de sosyal ve toplumsal kabulün olmadığı mekânlarda aidiyet duygusunun hissedilmesi zorlaşmaktadır. Yapılan bu çalışmada ise katılımcıların evinde gibi hissetmesi noktasında, yaşanan bölgenin sakinleriyle kurulan olumlu ilişkilerin kente karşı aidiyetin oluşmasında olumlu yönde etki ettiği sonucu elde edilmiştir. Bunun yanı sıra belli STK'ların özellikle de Türk Kızılay'ının yaptığı faaliyetlerin kente karşı aidiyet hissedilmesi noktasında olumlu anlamda etki ettiği görülmüştür.

- ✓ Katılımcıların İstanbul'da yabancı hissettikleri mekânlar noktasında farklılaştığı görülmüştür. Genel anlamda bakıldığında zorluk yaşadıkları ve toplumsal anlamda kabul görmediklerini düşündükleri mekânlarda kendilerini yabancı gibi hissettikleri sonucu elde edilmiştir. Ayrıca toplu taşıma araçlarında ve Suriyeli nüfusunun fazla olduğu Şişli Okmeydanı ve Esenyurt gibi ilçelerde bulununca huzursuzluk hisseden katılımcılar olduğu görülmüştür. Buralara gittiklerinde kendi ifadeleri ile kendilerini mülteci gibi gördükleri ve dışlanmış hissettikleri bu yüzden mümkün olduğunca buralarda bulunmamaya özen gösterdikleri sonucu elde edilmiştir. Bunun yanı sıra Suriyelilerin kendilerini çoğunluk gördükleri yerlerde toplumsal anlamda huzursuzluk yarattığı, birbirleri ile iyi geçinemedikleri bu durumun bir diğer sebebi olarak ifade edilmiştir. Ayrıca Kadıköy, Taksim ve Aksaray ilçelerinde yabancılık hissettiğini belirten katılımcılar da tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra metro, metrobüs, tramvay gibi toplu taşıma araçlarına binilen yerler ve araçların kendisi ayrıca kaymakamlık, belediye, valilik gibi devlet erkinin ve gücünün en fazla hissedildiği resmî kurumlarda da yabancılık hissettikleri sonucu elde edilmiştir. Suriyeli sığınmacıların devletin varlığının en fazla hissedildiği resmî kuruluşlarda ve toplu taşıma araçlarına binilen yerler ve araçların kendisi gibi kalabalık mekânlarda kendilerini yabancı gibi hissetmeleri hem toplumsal anlamda hem de siyasal anlamda henüz bir kabul görmediklerini düşünmelerinin bir sonucu olarak görülmektedir. Katılımcıların bir kısmı Suriyeli nüfusunun fazla olduğu yerlerde yaşamak isterken bir kısmının ise Suri-

yeli nüfusunun az olduğu yerlerde yaşamak istemesi ise toplumsal anlamda görünmez olmak istediklerini göstermektedir.

- ✓ Katılımcıların çoğunluğunun kendilerini İstanbul'da güvende hissettiği ve güven duygusunun oluşmasında; başta akrabaların varlığı, iş bulma ve daha iyi eğitim fırsatları, geldikleri ülkenin şu an ki durumuyla kıyaslandığında İstanbul'un daha güvenli gelmesi gibi faktörlerin etkili olduğu ve bunun sonucunda çocuklarının burada büyümesini istedikleri sonucu elde edilmiştir. Ayrıca burada yaşayanların çoğunun Müslüman olması, iki millet arasında kültürel bir benzerliğin olması ve Türk hükümetinin onlara sahip çıktığı düşüncesinin de güven sağladığı görülmüştür.
- ✓ Genel anlamda bakıldığında katılımcıların bir bütün olarak İstanbul'a aidiyet hissetmediği daha çok bölgesel bir aidiyetin olduğu tespit edilmiştir. En çok aidiyet hissedilen, yaşanılmak istenen bölgelerin Üsküdar ve Fatih semtleri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların bir bütün olarak kente ve topluma kendilerini nasıl ait hissettikleri noktasında toplumla kurdukları iletişimin ve bu iletişimin oluşmasında da dil bilmenin önemli bir belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Aidiyet hissedilmesi noktasında kendi aralarındaki iletişimden ziyade toplumla olan iletişim ve temaslarının oldukça önemli olduğu ve dil bilmenin bu iletişim ve temasın yapısını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca İstanbul'a karşı aidiyet hissedilmesini zorlaştıran en büyük faktörün yine Türkçeyi bilmemek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra yaşanan bölgede konuşulan dilin bilinmesinin aidiyet ve bağlılık duygusunun yanında güven duygusunun oluşmasında ve önyargıların kırılmasında önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Ayrıca nüfusun çoğunluğunun Müslüman olması, çoğu Suriyelinin İstanbul'da akrabasının olması, Türk hükümetinin Suriye'den gelenlere sahip çıkması, iki ülkenin kültürünün benzer olduğunun düşünülmesi ve çeşitli STK'ların Suriyelilere yönelik yaptığı faaliyetlerin İstanbul'a aidiyet hissetmeyi kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.
- ✓ Öte yandan İstanbul'un çok büyük bir şehir olması, ulaşım siste-

minin karmaşık ve bazı Türk vatandaşlarının Suriye'den gelen sığınmacılara yönelik önyargılı olduğunun düşünüldüğü ve bununda aidiyet duygunun oluşmasını zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Katılımcıların geldikleri ilk zamanlarda görsel anlamda kendilerini konumlandıramadıklarından dolayı İstanbul'da kaybolma hissi yaşadıkları, her yeri aynı gibi gördükleri, yer yön duygularının bu aynılıktan dolayı köreldiği ve bu yüzden İstanbul'a karşı aidiyetin oluşmasında bunun zorlaştırıcı bir faktör olduğu sonucu elde edilmiştir.

Kentsel aidiyet, bireyin yaşadığı kente işlevsel ve duygusal anlamda bağlanması anlamına gelmektedir. Bireyin duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına cevap verebilen, yaşam şekli ve amaçlarıyla uyumlu olan, bireyin kimliğini ve köklerini koruyan kentlere karşı duygusal anlamda bir aidiyetin hissedilmesi beklenmektedir. Yapılan araştırmalar, bir kente karşı aidiyet duygusunu etkileyen en önemli faktörün ikamet süresi olduğunu göstermektedir. Yapılan bu çalışmada, İstanbul kentinin geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin işlevsel anlamdaki ihtiyaçlarını karşıladığı, kültürlerini rahat bir şekilde yaşayabildikleri fakat duygusal anlamda bilhassa toplumsal kabul noktasında bir eksikliğin olduğunun düşünüldüğü ve bundan dolayı katılımcılarda bir bütün olarak bir aidiyet oluşmadığı görülmüştür. Ayrıca ikamet süresinin kentsel aidiyet duygusunun oluşmasındaki etkisi düşünüldüğünde Suriye'den gelen bireylerin birbirine çok yakın tarihlerde gelmiş olmasından ötürü ikamet süresinin etkisi bu çalışmada gözlenememiştir. Buradan hareketle bu konu çerçevesinde yapılacak olan sonraki çalışmalarda şunlar tavsiye edilmektedir;

- Kentsel aidiyet duygusunun oluşmasında dil bilmenin önemi daha detaylı bir şekilde çalışmalıdır.
- Geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin kentsel aidiyetlerinin oluşmasında toplumsal kabul olarak nitelendirdikleri beklentileri araştırılmalıdır.
- Kentsel aidiyetin oluşması noktasında farklı tarihlerde göç etmiş geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin özelinde ikamet süresi etkisinin araştırılmasının konunun anlaşılması noktasında farklı ve önemli sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Alpak, E.M., Düzenli, T., & Eren, E. T. (2018). Kent kimliği ve kullanıcıların bağlılık duygusu üzerindeki etkisi: Trabzon kenti örneği. *The Journal of Academic Social Science Asos Journal*, (64), 519-528.
- Alptekin, D. (2011). *Toplumsal aidiyet ve gençlik: üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, .
- Altaş, N. T., & Şimşek, Ö. (2020). Erzurum'daki Suriyeli sığınmacıların kentsel entegrasyonu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(Özel Sayı), 331-349.
- An, Z., & Liu, L. (2014). The influence factors of SNS users' sense of belonging: theoretical model and empirical test-a cross culture study on SNS. *PACIS 2014 Proceedings.*, 50-98.
- Anthias, F. (2006). Belongings in a globalising and unequal world: Rethinking translocations. *The situated politics of belonging*, 17-31.
- Ayazlar, G., & Ayazlar, R.-A. (2016). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumunda aidiyet duygusu ve yaşam tatmininin rolü/the role of sense of belonging and life satisfaction on local people's attitude towards tourism effects. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*, 4(20), 1451-1470.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(7), 231-274.
- Bayraklı, C. (2007). Dış göçün sosyo-ekonomik etkileri: görece göçmen konutları'nda (İzmir) yaşayan Bulgaristan göçmenleri örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Bimay, M. (2021). Yerel katılım açısından kent ve kentli kimliği, kentsel aidiyet ve kentsel farkındalık düzeyi: Batman örneği. *The Journal of Social Science*, 5(9), 88-108.

- Castel, S., & Miller, M. J. (2008). Göçler Çağı. *İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*.
- Çakı, F. (2017). Aidiyet ve mekân olarak sokaklar: Balıkesir örnek olayı çerçevesinde bir tipoloji önerisi. *Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10-11), 25-54.
- Dülgeroğlu, Y., Özsoy, F. A., & Gökmen, G. (2019). Kentsel dinamikler ile değişen enformel konut yerleşmelerinde” aidiyet” kavramının tartışılması. *MEGARON*, 1(14), 100-108.
- Ercoşkun, Ö., Öcalır- Akünal, E., Yenigül, B., & Alkan , L. (2016). Kentlilik bilincini oluşturan göstergeler ve kentlilik bilincini. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(Special Issue), 4-23.
- Gençler, A. (2020). Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik yaşama etkileri: *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi/Journal of Social Policy Conferences*(78), 111-145.
- Gök, G. (2016). Kimin güvenliği? *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,, 65-82.
- Gönül, B., & Çakır, H. (2015). Tarihi yapılarda mekânsal belleğin korunması: İzmit seka selüloz ve kağıt fabrikasının dönüşümü. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 2(8), 85-110.
- Göregenli, M., Karakuş, P., Kösten, Y. Ö., & Umuroğlu, İ. (2014). Mahalleye bağlılık düzeyinin kent kimliği ile ilişkisi içinde incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(73), 73-85.
- Güllüpinar, F. (2012). “Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 24.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Kaypak, Ş. (2010). Antakya’nın kent kimliği açısından irdelenmesi/examination of antakya in terms of urban identity. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 373-392.
- Koçak, Y., & Elvan, T. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 163-164.

- Kümbetoğlu, B. (2003). *Tanımayan sorunlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Özdil, S. (2019). ABD İşgücü piyasasında ücretler ve göç ilişkisi: Neoklasik göç teorisi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 264-276.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişme*. Bursa: Ekim Kitapevi.
- Sayın, Y., Ahmet, U., & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1-13.
- T.C İÇ İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2021). <https://www.goc.gov.tr/> adresinden alındı
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası emek göçü*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: .
- Turut, H., & Özgür, M. E. (2018). Bir kente göçün hikâyesi: süreçler, bütünleşme ve aidiyet. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 153-180.
- Unat, N. (2002). *Bitmeyen göç: konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Vural, D. (2007). Uluslararası göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*. , 15.
- Wood, B. E., & Black, R. (2018). Spatial, relational and affective understandings of citizenship and belonging for young people today: Towards a new conceptual framework. Interrogating belonging for young people in schools, 165-185.
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Arı Kitapevi.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Electronic Turkish Studies*.
- Yuval, D.-N. (2006). Belonging and the politics of belonging. *Patterns of Prejudice*, 197-214.

Research Article

International Migration In Terms Of the International Society Approach

Serdar SARI*

Abstract

International society is a historical process and it has reached its present form by undergoing transformations. In this historical process, state sovereignty and human rights are two concepts that both support and conflict with each other. With the end of the Cold War and the effect of globalization, there has been an increase in human mobility in the international scene. The inability of the international society to intervene in civil wars and conflicts in a timely and effective manner has also cause mandatory human mobility. In general, it is possible to talk about the existence of a consensus, even if there are some objections, about the responsibilities of a state towards its citizens within its borders. However, the responsibility of a state towards foreigners who live outside its borders and do not have citizenship connection is obviously disputed. In the context of the rights and obligations that foreigners have in the sovereignty of a country, there are also some norms that limit state sovereignty. Therefore, in this study, the phenomenon of international migration has been tried to be handled with a holistic approach and the responsibility of the international community has been questioned.

Keywords: *International Society, International Migration, Sovereignty of States, Human Rights*

* Postgraduate, Akdeniz Üniversitesi, 8serdar8ari@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3478-3800

Makale Geliş Tarihi: 13.03.2022

Makale Kabul Tarihi: 12.12.2022

Araştırma Makalesi

Uluslararası Toplum Yaklaşımı Açısından Uluslararası Göç

Serdar SARI*

Öz

Uluslararası toplum tarihsel bir süreçtir ve bugünkü görünümüne tarihsel süreç içerisinde dönüşümler geçirerek ulaşmıştır. Bu tarihsel süreç içerisinde devlet egemenliği ve insan hakları kimi zaman birbirlerini destekleyen kimi zaman da birbirleri ile çatışma içerisinde olan iki kavramdır. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası anlamda insan hareketliliğinde de bir artış yaşanmıştır. İç savaşlar ve çatışmalara uluslararası toplumun vaktinde ve etkili bir şekilde müdahale edememesi, ulusal sınırlar içinde ve uluslararası anlamda insan hareketliliğini zorunlu bir hale getirmiştir. Genel anlamda bir devletin kendi egemenlik sınırları içindeki vatandaşlarına yönelik sorumlulukları konusunda tartışmalı da olsa bir uzlaşmanın varlığından bahsetmek mümkündür. Fakat bir devletin kendi sınırları dışında yaşayan ve vatandaşlık bağı bulunmayan yabancılara yönelik sorumluluğu konusunda uluslararası aktörlerin üzerinde anlaşabilecekleri norm ve ilkeler henüz mevcut değildir. Yabancıların bir ülkenin egemenlik alanlarında sahip oldukları hak ve yükümlülükler bağlamında, devlet egemenliğini sınırlandırıcı birtakım normların varlığı mevcuttur. Bu nedenle bu çalışmada uluslararası göç olgusu bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaya çalışılmış ve bu alanda uluslararası toplumun sorumluluğu sorgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Toplum, Uluslararası Göç, Devlet Egemenliği, İnsan Hakları*

* Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Serdar8ari@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3478-3800

Introduction

According to the international society approach, states are the most important actors in the international system. Thanks to diplomatic relations and negotiations between states, they have succeeded in establishing common values and norms at the international level. Consequently, states can maintain their positions in the emerging social structure as the most important actors in the international system. This social structure is extremely dynamic and affects the international system according to the nature of the relations between states, and is shaped periodically by this dynamic. In this respect, it would not be enough to approach inter-state relations solely with competition or cooperation, as in neorealism or neoliberalism, which try to explain the nature of international relations with a mechanical functioning. Social relations emerged with the mutual interactions established between states. Over time, they strengthened the belief that states have rules and norms are binding them.

Within the historical process, the borders of the country were established by accepting the immunity of the lands owned by the rulers. Legal rules based on mutual rights and obligations have emerged between the society and the administrators living within the territory of the country and thus the relationship between the state and the citizen has been formed. With this understanding, the priority of a state, which has sovereign powers within a certain territory is obliged to ensure the security of its locals, as citizens. In addition, the state must offer at least minimum political and social rights to its citizens. Often, the basic foundation and founding element of this relationship is a constitution or conventions similar to the constitution. Over time, with the acceptance of the existence of human rights on a universal scale, the relationship established between the state and the citizen has imposed various responsibilities on the states for non-citizen foreigners. States have wanted to impose various restrictions on foreigners within their borders, with concepts such as national security and public order in the context of sovereign rights. In such cases, conflicts with universal norms and public order and public security based on state sovereignty have occurred.

According to the international society approach, states are obliged to ensure the safety and peace of their society, whether citizens or not, and this is expressed as a responsible sovereign power. For states, the scope of this responsibility becomes ambiguous when it comes to people who are not their citizens. In addition to obligations that rather limit state sovereignty in front of the individual as refugee law, the understanding legitimizes cross-border operations against human rights violations and international relations formed within the framework of it, which also shapes and determines the structure of the international society. The 2016 New York Declaration and its successor documents, Global Compact on Migration and Global Compact on Refugees, sought to establish safe, orderly and regular global migration commitments to which international stakeholders take apart. On the one hand, while trying to establish the normative basis of a human-oriented global consensus, on the other hand, it has been witnessed that an effort has emerged to increase border security in the context of sovereign rights of states and to control the passage of immigrants.

In this study, we have tried to examine the conflict between state sovereignty and individual fundamental rights when citizens and foreigners come up with a topic of discussion. In the last decade, international society has witnessed enormous population movement because of the instability and human suffering in countries such as Syria, Venezuela, Afghanistan, Myanmar, etc... On the other hand, xenophobia is on the rise and has gained solid ground in hosting countries. A state who has sovereign power is accepted as a foremost actor in international relations. Here, the sovereignty issue has opened the discussion in context with principles of “responsibility to protect” and “sovereign responsibility”. While trying to present a new perspective and cooperative efforts toward immigrants through global principles and norms, on the other hand, states want to close their doors to foreigners in the context of sovereign powers, or they want to manage international migration management hiding their own sovereign borders. The absence of a fair burden sharing mechanism, especially in cases where geographical proximity is in question, makes it difficult to manage international migration across sovereign borders. In this context, it becomes possible to talk about the existence of a tension between the

establishment of a consensus ground for the establishment of an effective and fair migration governance mechanism by all stakeholders, especially the states, and the externalization of migration behind traditional state sovereignty. So, how should international migration, which has become a global reality, be managed? This study consists of three chapters. With this understanding, the English School approach has been examined in the first chapter, and a summary of the approach is presented to provide a basis for the subject. In the second section, international migration has been historically discussed and a theoretical perspective has been tried to reflect. In the final chapter, migration has been evaluated in the context of human rights, the quest for global cooperation and state sovereignty.

The Approach About International Society

The concept of international society came to the fore with the work of academics such as Martin Wight (Wight, 1960; Wight, 1987), Hedley Bull (Bull, 2012), John Vincent (Vincent, 1978), and Adam Watson (Watson, 1982; Watson, 1992), who were named as the English School in the 1970s and gained popularity. The post-1990 work of Barry Buzan (Buzan, 2004), Richard Little (Little, 1989), Andrew Hurrell (Hurrell, 2007; Hurrell, 2014), and other UK academics have achieved remarkable success as an original approach. The most basic claim of the English School academics is sovereign states have succeeded in creating a society as equal actors in the international environment. It has been argued that in the absence of high coercive authority, a reasonable level of the order has been achieved and the tendency to resort to violence between states is relatively low (Linklater, 2013, p.88). Although the existence of violence, insecurity, and power relations between states in the international system is accepted, these elements alone cannot explain the systematic functioning in defining the international society, as in the realist approach.

While some of the English School writers, especially the first generation, put forward views close to the realist approach, some scholars, especially the second generation writers, advocate views close to the idealist / liberal approach. Scholars who are close to the realist view accept the hypothesis that states pursue power and interests and therefore must rely

on their military capacity in inter-state relations where there is no superior authority. Despite they oppose the assumption that the international system is just the anarchic and argue that the international society can be a more organized and civilized social structure open to inter-state cooperation. By increasing the effectiveness of international institutions and creating inter-dependence; scholars who are close to the idealist/liberal approach defend the hypothesis that peace and cooperation are possible. Nevertheless, they generally take a critical attitude toward the views claimed by idealist/liberal writers such as Kant, that the establishment of eternal peace and violence can be eliminated (Wight, 1960, p. 44). Likewise, it is not realistic to expect states to withdraw from the international arena in favour of a world state to be established by transferring their sovereign powers to a higher authority and to speak of world citizenship in this direction. In this context, there is a strong emphasis on states, which are accepted as the most prominent actors of the international system, that the sovereign powers of states are respected in compacts. States that have a monopoly on violence will not want to give up sovereign powers so easily (Linklater, 2013, p.90; Watson, 1982, p:38).¹ Hedley Bull describes the international society as being fully aware of common interests and common values between states, with the perception that they are bound by certain rules in their relations with each other, and that they create a social structure with the belief of working under common institutions/organizations. Acknowledging common interests and values, respecting mutual independence and sovereignty rights between states, adhering to agreements and obligations to which they are a party, and complying with certain restrictions in bilateral and multilateral relations lead states to a certain set of behaviour patterns. Thus, states can operate diplomacy under the common roof of international institutions and organizations and contribute to the formation and development of international law (Bull, 2012, p.13; Wight, 1987, p. 223; Palabıyık, 2017, p. 90). It is difficult to talk about the existence of an international order due to the absence of a definition of common interest in cooperation on migration, but that states have had to act jointly on the issue of migration, which has become a global reality with its nature that transcends state borders.

¹ According to Watson, a state can in fact be judged not only by a court of international law but also be judged by its peers. With this understanding, diplomacy as an instrument is so important to creating an international society among sovereign states.

It is claimed that the international society has a deeper and more cultural dimension than the international system. On the other hand, the existence of a maximum relationship between the actors is deemed sufficient to speak of the existence of an international or a lower-scale system. According to Bull, the international system is the ability of two or more states to develop a suitable communication environment among themselves and they influence each other's decisions and maintain a relationship together and as parts of a whole at a certain scale. For example, before Christopher Columbus, there was such a contact-based relationship between the natives of the Americans. However, it is not possible to talk about an international system in which there are cultural, religious, and legal obligations among the actors as in the European continent (Bull,2012, p.9). It is argued that in Europe, there is a social organization and the structures, brought together by this organization have an interaction, albeit at a low level, and this interaction gains a legal dimension by creating common values between the parties. In this regard, it could be said that the higher the interaction among states, the higher positive results would be taken in the case of international migration.

Hedley Bull emphasizes the concept of international order and accentuates the continuity of order. Bull argues that all societies, regardless of the national or international level, have three primary goals. These are "limiting the violence", "protecting property rights" and finally "ensuring that contracts and obligations are fulfilled". In this regard, an important distinction emerges with the realist approach, which defends that states only pursue a policy of interest and power. According to Bull, states consider the continuity of order beneficial for their security and are inclined to make concessions to compromise their sovereign rights. These three objectives, which are needed for the establishment of order, represent the common interests of the states and alleviate the security concerns of the states. For this reason, the existence and continuity of order will create a perception of common interest among states and support the need for an international society, even if there is no commonality among states (Linklater, 2013, p. 95). As Bull mentioned, compacts submit an opportunity for diplomacy based on the order in case of new challenges. It appears that hiding the

sovereign borders (seems) cannot solve the problem through a non-myopic approach.

The international system has a dynamic structure. The current society of modern states has been formed in the historical process and has reached its present form by transforming. It is always possible for the international society to evolve into a more primitive or more developed social structure within the framework of inter-state interest and cooperation relations. For this reason, the strengthening of modern diplomatic practices, especially human rights, is considered important by the second-generation authors for the sustainability and development of the international society. This solidarity approach brings the understanding of international society closer to the idealist / liberal view. According to Wight, who adopts a pluralist approach, basic political obligations provide security or order with the development of law, justice, and welfare. For this reason, order and stability are the most important concepts for the functioning and continuity of the international society for Wight. Contrary to this view, Dunne, and Wheeler, second-generation English School scholars, openly support military operations such as humanitarian intervention by prioritizing human rights (Linklater, p. 92). This attitude, which can undermine established international principles such as state sovereignty and non-interference in internal affairs, causes the values, beliefs, and rules to be discussed with its international dimension and divides the approach of the international society into two separate poles.

International Migration

From 200.000 years ago to nowadays fossil and DNA findings sign that human history started in Africa and so far migration has been an integral part of human history. Approximately 100 thousand years ago, humankind was able to reach the Asian and European continents and then to Australia and the American continents (Pontzer, 2012). Humans had transitioned from a hunter-gatherer lifestyle to a settled life based on agriculture. Thus, they had sought stability in meeting their need for nutrition and ensuring their safety in the face of natural conditions, by providing the necessary organization for an agricultural social transformation from a hunter

and gatherer life (Curry, 2017). Migration movements have been a source of cultural and literary reference in the creation of human civilization, as a source of many mythological, religious and historical events and stories. The phenomenon of migration also found its place among the provisions of the Kadesh Treaty, which was made between the XIX. Dynasty Pharaoh Ramses II and the Hittite King Hattusil III in 1278 B.C, which is accepted as the first written treaty of history. The condition of returning all political refugees, whether they are noble or not, has been accepted by the parties with a special clause. The same article also stipulated that the refugees and their property and slaves should be returned mutually and that no harm should be done to their descendants and retinues. According to the provision of the article (Bakrusin, Efimov, Mintz ve Kosminsky, 2009, p. 20):

If a person escapes from Egypt and comes to the Hittite country, the Hittite King will not keep him in his country and return it to Ramses' country (...) One or two or three or, etc. if the man flees from Egypt, he will be returned to Ramses's country (...) They will not be killed and their eyes, mouth, and feet will not be touched.

International migration goes beyond national borders, and there is a transition from the jurisdiction of one sovereign state to the jurisdiction of another sovereign state. The state, with its sovereign powers and within a defined boundary, is a modern concept. About the emergence of today's understanding of the state, the Westphalian Treaty of 1648 and the international order that emerged afterward are referred (Kissinger, 2014, pp. 35 – 53; Watson, 1992, p. 186). Weberian definition of the state which is monopoly of legitimate violence within determined territory allows distinguishing domestic and international levels of politics binary (Lebow, 2008, p. 2). In terms of international law, Article 1 of the Montevideo Convention on the Rights and Obligations of States dated 1933 set forth the conditions of acceptance as a state in international law (Shaw, 2018, p. 153). According to the convention, it is accepted that the state as an international personality should have the following qualifications: permanent population as a citizen, a defined piece of land, the government, and the capacity to establish relationships with other states (Montevideo Convention, 1933). The state, which is shaped around these qualities, continues its existence as the most important factor in the international system, despite the increas-

ing number of actors and participants. Consequently, this situation necessitates a state-centred perspective as a source of solution and insolvency in regional and international problems. Entry into, staying and exiting from the sovereignty area of a state with no citizenship ties and foreigner status from the sovereign area of a state to which they are bound by citizenship or legally reside constitute the elements of international migration (Perrucoud and Redpath, 2011).²

Under the discipline of international relations, the phenomenon of migration is generally discussed under four main headings with the dimensions of securitization, human rights, development-migration relation, and trade agenda (Lahov and Lavanex, 2013, p.748). After the Second World War, until the 1980s, the issue of immigration formed the low policy agenda with the effect of realism and was not given as much importance as military and security issues (Guzzini, 2013, p. 240). Especially the issue of migration has been considered a domestic policy matter in the traditional sense in the field of application and has not occupied a prominent place on the international agenda (Lahov and Lavanex, 2013, p. 746). Western European states such as France, Switzerland, Germany, the Netherlands, and Belgium opened their doors to refugees and guest workers in the 1950s, but only in the 1970s did immigration manage to attract the attention of academics. It is possible to say that international migration movements were mainly approached sociologically and economically in that period. In their 1973 study, *Immigrant Workers and Class Structure in Western Europe*, Stephan Castles and Gadula Kosack assessed that immigrants play a very important role in the existence of developed capitalist societies because they provide labour supply for industrial production. Garry Freeman and Mark Miller later conducted studies on immigration through racial and ethnic policies (Hollifield and Wong, 2017, p. 228).

² These sovereign areas consist of the territory of the state, inland waters, territorial waters, and airspace and are briefly named the country. The country from which the people departure is named as the country of origin or sending country; the country to which people arrive is named as the destination country, host country, or accepting country. If legal procedures are followed by foreigners during the entry into the country, their stay in the country, and their exit from the country, regular migration occurs, if legal procedures are not followed by foreigners, irregular migration occurs. See., Perrucoud and Redpath, 2011.

Some researchers focusing on economics and population growth have dealt with the issue of migration with a Malthusian terminology and stated that even the most developed economies have limited capacity in terms of production factors such as land and capital. Due to the increase in population and the limited land available for agriculture, people migrate from rural areas to cities and the city infrastructure cannot meet the overcrowding and becomes inoperable. In addition, this situation forces cities to expand horizontally and vertically and often invites environmental disasters due to insufficient infrastructure conditions and concreting. The increase in the labour supply in the city leads to a decrease in wages and this situation puts the people, who are below the social strata, in danger of starvation. The emigration of these people to more developed countries in order to earn enough wage results in an increase in social and public costs for host countries and a decrease in wages in labour-intensive activities. In the face of this negative approach to international migration movements due to demographic increase, there are also opinions claiming that migrants add economic dynamism to the countries they have settled in. Proponents of this viewpoint out that 40 % of the top 500 companies announced in Fortune magazine in 2011 were founded by immigrants or those from immigrant families (Hollifield and Wong, 2017, p. 231). According to this approach, immigrants contribute to a healthy market economy by bringing innovation and competition to the economy of the country they arrived. For demographically weak countries, international migration increases the labor supply and provides an economic contribution to host countries (Duncan, 2010, p. 7) .

According to James F. Hollifield, international migration should be evaluated with a more holistic approach in terms of economic forces, social networks, and rights offered in the context of the *demand-pull* and *supply-push* models. Hollifield argues that the historical transformation of international migration can be explained by economic terms. After the Second World War, North-South worker migration movements were mostly under the influence of demand-pull forces. Western states, which are defined as developed industrial democracies, experienced labour shortages between 1940 and 1960 and opened their gates to foreign workers in or-

der to solve that problem. Western states have made arrangements in their national legislation to facilitate migration to their own countries so those migrant workers can come to their countries and work. The United States of America (USA) has encouraged international migration to increase the labour supply, especially in the agricultural sector. With the 1973 oil embargo turning into a global crisis, the demand for foreign immigrant workers decreased and the supply-push factor gradually came into play from that period. In particular, developing and underdeveloped countries which are the source countries of this crisis, have been affected more seriously and have been insufficient to produce solutions in the face of increasing demographic pressures. Rich Western hosting countries were perceived as solution centres in the face of economic stagnation. However, during this period, host countries wanted to prevent the flow of immigrants. Nevertheless, due to the social communication networks established between individuals in the source and destination countries, international migration movements have continued to increase in the context of migrant workers and individual-oriented rights such as family reunification and refugee migration (Hollifield and Wong, 2017, p. 231).

While international migration was handled with an economic approach in the middle of the 20th century, despite the restrictive measures taken by the host countries, it is now more discussed in the context of rights. Especially today, under the title of human rights, the fundamental rights and freedoms of individuals have eliminated the distinction between citizens and foreigners in some areas of a state. Apart from the citizenship bound in the host country, an individual as a foreigner, regardless of his status, has fundamental rights and freedoms stemming from being human and severely restricting the sovereign powers of the state, as required by today's positive and natural law understanding. Regarding the protection of these rights and freedoms, states are obliged not to interfere with individuals and to prevent unjust and unlawful interventions by other actors towards these rights and freedoms of individuals. In this respect, it is possible to say that the relationship between the individual and the state has transformed by going beyond the relation of nationality (Hollifield and Wong, 2017, p.228). In the face of this view, it is still possible to talk about the existence of a conservative stance against migration movements in the

scope of the principles of sovereign rights of states.

It is thought that the protection of human dignity in the relationship of the individual with the state is the essence of human rights. In order to talk about the existence of this essence, it is necessary to focus on the integrity, freedom, and identity of the person. In this context, the physical and mental integrity of an individual should be respected by other actors, especially by the state. It is argued that all people should have their own private space and individual people should be assured by the state to protect this private space from unwanted interference. In this context, states have become a party to international and regional conventions that guarantee the fundamental rights and freedoms of people and restrict the sovereign powers of the states in the context of these rights and freedoms (Kjaerum, 2005, p. 53). Universal Declaration of Human Rights (UDHR, 1948), the Convention on the Punishment and Prevention of the Crime of Genocide (CPPCG, 1948), Convention on the Status of Refugees (Geneva Refugee Convention, 1951), International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD, 1965), the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW, 1979), Convention Prohibiting Torture (UNCAT, 1984), International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (1990 Convention) and Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (Palermo Protocol, 2000) are conventions or international regulations that can be considered prominent internationally. In addition, the European Convention on Human Rights (ECHR, 1950), American Convention on Human Rights (Costa Rica Convention, 1969), OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa (Addis Ababa Convention, 1969), European Convention on The Legal Status of Migrant Workers (1977 European Convention) African Charter on Human and Peoples' Rights (1981 Convention), European Union Temporary Protection Directive (Directive 2001/55) and Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (Warsaw Convention, 2005) are samples of regional conventions or regulations. These agreements and commitments concluded under the roof of regional and

international institutions constituted the steps taken to create a more liberal international society in which states limited their sovereign powers against individuals as a result of diplomatic processes.

The steps taken towards the construction of a liberal international society could not prevent the humanitarian atrocities that took place in Somalia and Rwanda, the civil war that broke out in Yugoslavia in the post-Cold War period. With the increase in the global mobility of people in search of security, border security in the context of state sovereignty came to the fore again and steps were taken to limit this mobility. In order to prevent migration flows, visa applications have been tightened, sanctions against international carrier companies have been intensified and inspections in border controls have been increased. International areas have been established at the airports, and camps have been established where international protection applicants can be kept under control. In order to prevent the incursions in source countries, military bases were established in these regions and safe zones were tried to be created where international aid protected by security missions could be delivered (Kjaerum, 2005, p. 54) or by creating warehouse countries, tried to prevent the passage of immigrants to the target countries (Greenhill, 2022, p.160 – 161). On the one hand, the concept of human rights was glorified as the highest value judgment of the international society, on the other hand, the securitization approach to protecting state borders in the name of national security and state sovereignty came to the fore after the 9/11 attacks and a more protective tendency was observed to restrict international human movements (Boswell, 2007, p. 591). It should be underlined that while restricting international migration movements, low-scale securitization discourses such as public order and public security are adopted (Nabers, 2015, p. 62).³

Migration as a Context of Human Rights and State Sovereignty

States are the most important actors of today's international society; although other actors are also accepted, they are also the creators of the international society through the historical process. States have given

³ Particularly, in the post-September 11 period, the Bush administration had the opportunity to accomplish a previously formulated foreign policy agenda regarding the security measures against war on terror, which started with the Carter period.

an institutional view to their relations around common interests and values and have added depth to these relations by developing diplomatic mechanisms. In line with the interactions of states with each and other actors, the international society emerges experiences transformation, encounters crises, and tries to find solutions. With the effect of globalization and increasing technological possibilities, the movement of people from the sovereign domain of one state to another state and the factors of conflict and instability that caused these movements have put the state sovereignty on the top of the agenda (Duncan, 2020, p. 6). Within the framework of pluralist and solidarist approaches, the steps to be taken by the international society towards the solution of the humanitarian crises in some regions and the compulsory and/or irregular migration flows from the source countries to target countries will also serve the transformation of the international society as state or individual centred.

With the acceleration of globalization after the Cold War, the existence of state borders has been opened to discussion.⁴ With the removal of the obstacles to the international mobility of the factors of production, economic relations, especially international trade, have become one of the main agendas of international relations. This situation led to the losing ground of the realist approach that left its mark on the Cold War period and brought the topics that were attributed secondary importance to the agenda after the military and security issues. With globalization, there has been a noticeable increase in the existence and activity of non-state actors. States that needed foreign capital to develop and close their financial deficits had to compromise their sovereign powers in some areas. Globalization, together with its risks and advantages for states, has been one of the most discussed concepts after the Cold War (Czaika and De Haas, 2014, p. 285).

Although the existence of negative and positive obligations of states in the context of human rights in terms of fundamental rights and

⁴ After the dismantling of the Soviet Union and collapsing of ideological barriers, increased human mobilization around the world. With the decrease of ideological tension, liberal political and economic prescriptions were presented to the former Soviet republics, especially Russia, and their participation in the international society was tried to be increased. This period also led to the declaration of the historical victory of liberalism as the highest human value, as it means winning the struggle against communism. For more information, see; Fukuyama, F., (1992). *The End Of History and the Last Man*, New York: The Free Press.

freedoms is generally accepted by the international society in practice, in terms of the executive power of the state, this obligation is a bit ambiguous when it comes to foreigners (Linklater, 2007, p. 20). In the context of the modern understanding of the state in which the bond of citizenship is strong nation, citizenship, territory and state sovereignty are also considered as a whole. Thus, outside of the state-citizenship relation, the foreigner has more limited rights than the citizen or they can be taken out of a state's territory by using the sovereign power of states (Boucher – Grdemann, 2021, p. 243.) While there is no restriction on access to basic health facilities and education even in a place that has democratic practices, foreigners within the scope of regular immigration face limitations, regulations such as quotas and barriers in terms of social security, access to the labour market, private property, and participation in political life.

In 1990, it was thought that there were around 100 million legal international migrants, around 19 million people in need of international protection, and at least 10 million irregular migrants. This wave of migration was partly the result of the end of colonization, the emergence of new states, and the policies of state or non-state actors that forced or encouraged people to emigrate. In a positive or negative way, the global scale of modernization and technology is also one of the important reasons for the increase in international migration movements. Not just developments in the field of transportation, both facilitated the transportation from one point of the world to another and reduced the costs significantly but also developments in communication technology, information exchange between people living in the source and destination country has become easier (Huntington, 2008, p. 20). Thus, migration, both nationally and internationally, has gained an international dimension has turned a transformation into a form that feeds and reinforces itself as a process and includes illegal organizations in the face of obstacles and restrictions.

The transformation of migration into a multidimensional form and gaining appearance as nurturing and fostering itself has led to increasing tensions between migrants and host country citizens (Aradau, 2010, p. 116). Especially in cases of forced emigration, migrants try to preserve their traditional and cultural values in the countries they reach. Integration

policies offered to immigrants by the host country are resisted and considered as part of the assimilation strategy. With the increase of mass migration between countries, societies have become more heterogeneous, gained a multi-cultural, multi-faith, and multi-identity structure (Linklater, 2007, p. 95). This situation has led to the questioning of the nation-state notion, which claims to be a homogeneous society and a cultural whole.

Hosting local people perceive immigrants' willingness to try to protect their values, psychological boundaries, and beliefs as a direct attack on their identity and values, creating tension between citizens and immigrants (Suistola and Volkan, 2017, p. 51). With the acceleration of internationalization and globalization, the conditions of economic competition have also become tough. Immigrants, who are thought to penetrate the society by infiltrating national borders and customs walls, are viewed as a cheap supply of labour. Hence, the local population of the host country directly blames foreigners for the deteriorating factor of economic indicators. The local people of the host country worry that their jobs may be taken away by foreigners and feel that they will have to compete with foreigners to maintain their living conditions (Bigo, 2005, p. 65). It is observed that xenophobia is on the rise in the face of the worsening economic conditions, increasing competition and the social structure evolving into a cosmopolitan form, and the populist understanding of politics trying to gain votes from all these. On the other hand, foreigners become visible on the public scene, local people feel that their large-group identity is under attack (Volkan, 2017, p. 96). Thus, the psychological effects of stranger anxiety whose root causes are in infancy increase in the public sphere (Volkan, 2017, p. 86.) and cause the ontological security concerns of the society of the host country to rise (Bilgin, 2010, p. 87 – 88). With the populist movements gaining ground in the political arena, the need for national borders to be closed to immigrants and the need for a more closed social structure began to be expressed frequently. So, "Does a state have the authority to treat people as it wishes, whether foreigners or not in its own country, by asserting its sovereign powers?" is the main question.

The understanding that the state has unlimited powers within the borders of the country ended with the Nuremberg Doctrine. Although it is

accepted that the state has a monopoly on the use of violence, the responsible state administrators were punished by the international society for crimes against peace and humanity in case of the genocide of people for ethnic and political reasons. With this understanding, by going beyond traditional concepts such as citizenship and state borders, it has been accepted that human rights are violated (Linklater, 2007, p. 102). With the decision of the United Nations Security Council (UNSC), ad hoc international criminal courts were established in the former Yugoslavia and Rwanda; the second time after the Nuremberg and Tokyo courts, the international society had tried individual state leaders for human rights violations. With the Rome Statute in 1998, the International Criminal Court (ICC) was established and turned into a permanent court to adjudicate genocide, a war crime, crime against humanity, and aggression. Failure to prevent the massacres in Bosnia and Herzegovina and Rwanda due to the inaction of the international society, with the concern that a similar process may occur in the Kosovo issue, led NATO to military intervention without the UNSC decision and this situation was considered as an illegal but legitimate act.⁵ Following this intervention in 1999, two separate independent reports were published by the United Nations (UN). In the first report, the systematic massacres of eight thousand (8000) Bosnian Muslims in Srebrenica, which was declared by the UN as a safe zone in 1995; and in the second report, eight hundred thousand (800.000) Tutsi and moderate Hutus in Rwanda in 1994 were discussed in the other report. Both reports highlighted the responsibility of the international society for the humanitarian tragedies that have been inactive in the face of the massacres. It was argued that UN members should not remain neutral against human rights violations and that permanent members of the UNSC should not hinder the process by using their veto powers (Teitt, 2017, p. 339). In this regard, it was seen that

⁵ This situation also deserves to argue about what is legal and legitimate under the approach of international society. States create a society, and it reveals itself as a result of some process. This process needs some instruments such as diplomacy and law. International institutions play an important role for the realization of these processes. In this respect, The United Nations, as the most prominent international institution, is becoming the platform that emerges as the discussion ground of the legitimacy debates of the international society. Although power relations between states are the main determining factor in foreign policy, it is extremely essential for an action to be considered legitimate in order to gain the consent of the international actors. See, Watson, 1992, p. 301.

attempts were made to act with an understanding of solidarity in international society in cases of humanitarian crises were in question.

During the period of Boutros Boutros-Ghali, who served as the UN Secretary-General between 1992 – 1996, Francis Deng was appointed as the special representative in order to seek ways to protect internally displaced people on a legitimate basis and to deliver international aid to these people. Deng has developed the principle of *responsible sovereignty* for this purpose. According to this principle, in order to provide protection and security to internally displaced people, joint action will be made with the competent government units of the addressee state. In the event that the security of people cannot be ensured due to the disturbance of public order or the public security in the whole or a certain region of the country is in danger, the relevant state units shall seek assistance from the international society in accordance with the principle of responsible sovereignty. Thus, any operation conducted by the international society will not mean intervention in the internal affairs of the relevant state (Teitt, 2017, p. 337).

The principle of *responsible sovereignty*, developed in accordance with Deng's principle of intervention in internal affairs is based on the assumption that the persecution is committed by a non-state actor. The principle of *responsible sovereignty* cannot solve if the state is itself an actor of persecution and attacks people within its borders or is unwilling to act as a responsible sovereign. The International Commission on State Sovereignty and Intervention (ICSSI) developed the principle of *responsibility to protect* in 2001. According to the principle, it is advocated that international intervention can be carried out to ensure the safety of communities attacked by their governments and confront with human rights violations. The primary responsibility of every state is to protect its society from aggression and persecution is generally accepted in case of emergency. According to the principle of international *responsibility to protect*, if the state is incapable or reluctant to ensure the security of its society, it will be legitimate for the international society to use military force when necessary to protect people and ensure their safety (Teitt, 2017, p. 341). The principle of *responsibility to protect* was discussed at the 2005 UN Summit and in a report prepared by the UN Secretary-General in 2009, it was reminded that each state has

a *responsibility to protect* its society from genocide, war crimes, ethnic cleansing, and crimes against humanity. Within the scope of the principle, it was mentioned that the international society has a responsibility to assist the states concerned in the prevention of crimes of aggression. However, in a peaceful, diplomatic and humanitarian sense where the states have failed to protect their society; it has been argued that international society has the responsibility to take action in a timely and decisive manner by using forceful methods when it is necessary.⁶

It was argued that the state has a responsibility to act. In addition to preparing the ground for the military operation in Libya in 2011, in the account of more than forty decisions taken by the General Assembly and the Security Council until 2015, state officials were reminded of the responsibility of the protection principle (Teitt, 2017, p. 342). According to Tim Dunne, it is a fundamental right that people as an individual can claim to be protected from all kinds of attacks and persecution. Humanitarian intervention within the scope of the principle of *responsibility to protect* imposes incumbency to states on the rescue and protection of people outside their territories from persecution, within the framework of a human-oriented approach regardless of citizenship affiliation. Beyond the borders of the country, there are rights that are guaranteed and can be enjoyed in the context of fundamental rights regardless of race, religion, nationality, or gender (Dunne, 2018, p. 35). These rights are also valid for foreigners who apply for international protection within the national borders of a state, other than the citizens of their own country.

⁶ BC Chimni, referring to the impact of international interventions on the increase in today's international migration, drew attention to the fact that the humanitarian crises in Afghanistan, Iraq, Libya and Syria, which were the subject of international intervention or at least in which international actors were involved, caused international irregular migration. See, Chimni, 2018, p. 630. Interventions to humanitarian crises need to be people-oriented and not politically motivated. Otherwise, military interventions turn into protracted conflicts and indiscriminate demonstrations, leading to massive population movements. In this regard, the need for the international community to work on a just mechanism arises. As a result, the balance between state interests and global needs should be negotiated by states and some powers should be given to international stakeholders. In this context, international migration corresponds exactly to the efforts to create a social norm by negotiating state interests and international needs pointed out by the English School. Thus, it will be possible to talk about the existence of an accepted harmony between states, organizations and individuals. Otherwise, the incompatibility between the actors will continue to strengthen the perception of an anarchic international system, as predicted by the realist paradigm.

According to Vincent, when the ruler as an individual became subject to the laws of nature in terms of rights and obligations like an ordinary individual, the obligation of the ruler is to secure the rights of his/her people is accepted as a universal moral rule (Vincent, 1978, p. 26). Thus, it became possible to talk about an international society from individual rulers to modern state structures. As Watson refers, current international society with its Eurocentric origin is a historical process of diplomacy and negotiation (Watson, 1992, p.300) and humanitarian issues are part of this process. UNSC as an international institution was created to achieve security through law and diplomacy and still represents post-1945 order (Duncombe & Dunne, 2018, p. 32). During the Post-Cold War period in the face of emerging risks that cause global human mobility, such as environmental degradation and climate change are insufficient to sustain global order. The 2016 New York Declaration on Refugees and Migrants (New York Declaration, 2016) has been a call under the UN umbrella, which is not legally binding on states, but invites the international community to take action, including non-state actors, which brings a human-oriented perspective to the global migration crisis to honour, security and shared responsibility for emerging crises. Later on, this initiative became two separate texts as the Global Compact on Refugees (GCR, 2018), with a content that interpreted the 1951 Geneva Convention provisions on a larger scale, and the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration (GCM, 2019), with an understanding that gave wider rights to immigrants in the context of human rights. Therefore, with these effects, non-binding international order about migration issues is trying to be reached.

Popular movements in the Middle East and North Africa region of 2011, known as the Arab Spring, turned into domestic conflicts in the long term and millions of people were forced to emigrate. Thousands of people lost their lives as a result of the instabilities and conflicts in Syria,⁷ Iraq, and Yemen. Millions of people have been displaced, and the international

7 After the outbreak of the public demonstration, Middle East countries drag into turmoil and especially with the involvement of international, regional, national and subnational actors organized around different interests in the civil war in Syria, conflict and stalemate have gained continuity. With this appearance, Syria also symbolizes the post-American world order. For more information, C. Duncombe & T. Dunne, After liberal world order, *International Affairs* 94: 1 (2018) 25-42.

society has failed to provide security to these people. Since the international community could not reach a global agreement on the resolution of this humanitarian crisis, a migration crisis has been experienced since 2015, which also engulfed the Global North. According to the Global Trends Forced Displacement in 2019 report of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), by the end of 2019, 79.5 million people worldwide had to leave their homes due to persecution, conflict, violence, human rights violations, or serious events that disrupted public order and were forced to emigrate within the country or internationally. 73% of these people took refuge in neighbouring countries. Respectively, while the Syrian Arab Republic, Venezuela, Afghanistan, South Sudan, and Myanmar are the top five source countries due to instabilities; Turkey, Colombia, Pakistan, Uganda, and Germany were the top five countries hosting the most asylum seekers or refugees.

Geographical proximity is seen to be the most important factor in asylum applications. Such a situation puts heavy social and economic burdens on neighbouring countries and necessitates a regulation at the point of fair burden-sharing for the international society (UNHCR, 2020, p.2; İneli Cığır, 2015).⁸ For example, according to nominal national product figures, the five richest countries in 2019 are the United States of America, the People's Republic of China, Japan, Germany, and the United Kingdom (The World Bank, 2022; IMF, 2022). Among these countries, only Germany is among the top five countries that open their doors to immigrants running from persecution. In this regard, it can be said that developed Global North Countries have been tried to create a refugee-free neighbourhood through readmission agreements, externalization policies and so countries of origin are subject to regional containment due to geographical proximity, and keep the people in "offshore camps" or "the regions of origin" (Hyndman & Reynolds, 2020, p. 67 – 69) are created for migration (Garlick, 2021).

Humanitarian conditions are worsened by the impact of climate change because even if it is not considered within the scope of refugee cri-

⁸ Considering the statistics in recent years and the economic size of the countries, it is seen that there are problems regarding burden-sharing between countries in asylum applications. In this respect, the geographic proximity factor stands out as the most important factor. Such a situation creates heavy social and economic burdens for neighbouring countries. It should be one of the most urgent issues that the international society needs to find solutions in the upcoming period.

teria, it aggravates existing inequality and bad conditions and an important driver for people to be displaced (Türk, 2019, p.65; Türk & Garlick, 2019, p.390) or pave the way to disturb public order (Garlick & Michal, 2022, p.59). According to Türk, the Global Compact on refugees was adopted in the context of migration and refugee rights provides a starting point in order to identify the root causes of the problems that displace people in the face of evolving realities and new challenges, and to put appropriate measures in place and timely by the international community. In order for these compacts to be successful, the active participation of international organizations, especially the states, and all stakeholders, including the private sector, is extremely important. In this respect, “responsibility sharing” is the most important concept. States must stop hiding behind their sovereign powers and the private sector look for job-creating for immigrants. (Türk, 2018, p.576 – 578).

Under the 1951 convention, if a person has a well-founded fear of being persecuted because of his/her race, religion, nationality, membership of a certain social group or political opinion, who should be allowed to stay in the country until the final decision is made under the principle of non-refoulement (1951 Convention).. In general, international refugee law has three main purposes. First of all, states can operate a status determination process for foreigners who enter their sovereignty areas illegally. Secondly, applicants are not considered within the scope of irregular immigration until their status is completed, and cannot be sent to their countries where they are likely to be persecuted under the principle of non-refoulment. Finally, if the applicant obtains refugee status, will be able to stay legally in the host country and will not be subject to any penalty even if there is an illegal entry (Davies, 2008, p. 354). Similarly, the application of temporary protection that allows foreigners fleeing from the mass influx and indiscriminate acts of violence to stay in the host country until stability is restored in their country is also a regulation that started to be implemented outside the 1951 convention (Fitzpatrick, 2000). In order for a person to apply for international protection and temporary protection, the most basic problem is to reach the country in which the application could be conducted. In this context, the global compact on refugees and migration is not

legally binding; but with its “norm-creating role” (Gammeltoft-Hansen, 2018, p.607), it aims to design the phenomenon of migration as a basic human right that aims to solve the forced migration at its source by moving the phenomenon beyond the borders of the state and relates the phenomenon of migration with sustainable global development (Oelgemöller, 2020, p.198). The sensitivity to be shown by the stakeholders of the international community, especially the states, will require the redefinition of global migration movements and the relationship between security and freedom in the context of human rights. The 2016 New York Declaration and its successor documents aim to create a balance between international order and justice as a normative sense. These efforts carried out in the presence of international organizations constitute a good example of the effort to make diplomacy functional and to shape the international community through diplomacy.

Instead of Conclusion

Refugee law provides an individual a transboundary right against state sovereignty within the scope of the principle of non-refoulement and status determination processes to access these rights, an asylum seeker must reach the territory of the country where (s)he can access this right from the country where (s)he is persecuted. Under the principle of sovereign responsibility, every sovereign state should ensure the security of individuals within its borders. If this is not possible, it has recently been suggested that the international society may intervene within the scope of protection responsibility. In terms of the approach of the international society, it is seen that there are still ambiguities about the concepts of state sovereignty - human rights and citizen – foreigner in practice. This situation causes a distorted and baseless understanding called an illegal but legitimate act. The international society is giving a test in the context of the principles of sovereignty and responsibility against the regular and irregular migration movements that have gained momentum recently. The rights of the individual, the state, the international society and their responsibilities towards the non-citizen are not clear because of the existing international order. In the context of international order, the balance of power is not a mechanism that can be easily overthrown by states. For this reason, diplomacy has become

one of the most basic mechanisms for the existence of the international society. Responsible sovereignty and responsibility to protect are concepts that emerge as a result of diplomatic mechanisms; however, when it comes to national interests, inaction or indirect intervention methods become the main tools for states and there is no timely and appropriate response to humanitarian crises.

State sovereignty is on the verge of transformation, as is the divergence between the pluralist and solidarist understanding of international society. The evolution of international society forces international actors to choose to act as responsible or not. The fact that states do not participate in burden-sharing by hiding behind their sovereign powers, especially in cases of humanitarian crises, damages the fabric of the international social structure, pushes displaced people to much more difficult conditions and pushes them into the arms of criminal organizations. In cases of conflict, natural disaster, etc. where transboundary problems are in question, states are insufficient to solve problems in the context of their sovereign powers. The inability to solve the problems by the international society feeds instability and exposes people to the threat of persecution. As a result, individual people and masses are condemned to forced migration. In the face of the erosion of an order that can be agreed upon, the international society has to find a solution in the face of humanitarian crises. In the context of the principle of non-intervention at the point of intervening in humanitarian crises, the balance between justice and order works in favour of justice for the sustainability of the order. This situation causes international law to be questioned at all times, even if there are generally accepted principles.

Peoples living within the borders of the receiving state are multi-cultural, multi-ethnic, and multi-religious, etc. evolves into societies. As societies gain a heterogeneous appearance, tensions between people with different cultural affiliations escalate. Country borders, which are claimed to be weakened by globalization, are being tried to be revived due to the reaction to the heterogeneous social structure. In this context, there has been an increase in the discourse of protectionist policies toward immigration policies and their expression in the public sphere. The increasing emphasis on the other, brings to the surface local and national values along

with intolerance of differences. At the discursive level, it has become another security concern. Forced immigrants who have been able to reach a receiving country are welcomed by the local people to the extent that they are close to the cultural values of the country they reach. As cultural differences increase, “othering” comes into play and international migration turns into a security issue.

Global Compacts on Migration and Refuge issue propose to approach the phenomenon of migration as a right, regardless of whether it is regular or irregular, and in this context, invites the international community to take responsibility in order to cope with the evolving new realities and challenges caused by the climate crisis and environmental degradation with the participation of all stakeholders of the international community. Thus, compacts declare the role of establishing a harmony between order and justice, described by the English School as opposing forces, from a norm-creating perspective. Hiding behind sovereign power poses serious risks not only for the solidarity of international society view but also for a structure of pluralist international society. The reconciliation steps to be taken by the states based on human rights would reduce the suffering of people to some extent, contribute to international stability and order and alleviate xenophobia in countries. The upcoming period necessitates finding new ground for consensus. In this respect, diplomacy, which English School academics see as the most important instrument for the functioning of the international society, needs to be carried out on bilateral, multilateral, and institutional grounds. As Antonio Gramsci’s words, “The old is dying and the new cannot be born” (Fraser, 2019, p. 29) points out, as the world is experiencing the birth pangs of a new international order, it could only be achieved through diplomacy in process.

References

African Charter on Human and Peoples' Rights, <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201520/volume-1520-I-26363-English.pdf>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

African Union, OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa, https://au.int/sites/default/files/treaties/36400-treaty-oau_convention_1963.pdf, Erişim Tarihi: 05.08.2021.

American Convention on Human Rights, <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201144/volume-1144-i-17955-english.pdf>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Aradou, C., (2010). Derrida: aporias of otherness, *International Relations Theory and Philosophy Interpretive Dialogues*, C. Moore & C. Farrands (Ed.), Oxon: Routledge, 107 – 118.

Bakrusin S., A. Efimov, I. Mintz, & E. Kosminsky, (2009). *Uluslararası İlişkiler Tarihi - Diplomasi Tarihi -*, Çev: A. Tokath, Cilt 1, İstanbul: Doğa Basın Yayın.

Bigo, D., (2005). *From Foreigners to Abnormal Allience*, *International Migration and Security Opportunities and Challenges*, E. Guild & J. V. Selm (Ed.), Oxon: Routledge, 64 – 81.

Bilgin, P., (2010). *Identity/Security*, *The Routledge Handbook of New Security Studies*, J. P. Burgess (Ed.), Oxon: Routledge, 81 – 89.

Boswell, C., (2007). *Migration Control in Europe After 9/11: Explaining the Absence of Securitization*, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 45, Is. 3, 589-610, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-5965.2007.00722.x>, Erişim Tarihi: 17.12.2020.

Bull, H., (2012). *The Anarchical Society A Study of Order in World Politics*, 4. Edition, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Butz, D. A., (2009). *National Symbols as Agents of Psychological and Social Change*, *Political Psychology*, V.30:5, 779 - 804.

Buzan, B., (2004). *From International to World Society*, Cambridge: Cambridge University Press.

Czaika, M., & De Haas, H., (2014). The Globalization of Migration: Has the World Become More Migratory?, *International Migration Review*, V.48:2, 283 – 323.

Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees, <https://www.unhcr.org/en-my/3b66c2aa10>, Erişim Tarihi: 18.12.2020.

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Council of Europe, European Convention on The Legal Status of Migrant Workers, https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Documentation/Default_conv_en.asp, Erişim Tarihi: 05.08.2021.

Council of Europe, Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/default/files/cets_197.docx.pdf, Erişim Tarihi: 05.08.2021.

Curry, A., (2017). Carved human skulls found in ancient stone temple, *Science*, <https://www.sciencemag.org/news/2017/06/carved-human-skulls-found-ancient-stone-temple>, Erişim Tarihi: 06.12.2020.

Davies, S. E., (2008). Migration and Refugees, *An Introduction to International Relations Australian Perspectives*, R. Devetak, A. Burke & J. George (Ed.), New York: Cambridge University Press, 350 – 361.

Diamond, J., (2006), *Tüfek Mikrop ve Çelik İnsan Topluluklarının Yazgıları*, Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

Duncombe, C., & Dunne, T. (2018). After Liberal World Order, *International Affairs*, V.94:1, 25 – 42.

European Commission Migration and Home Affairs, European Union Temporary Protection Directive, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/>

LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:212:0012:0023:EN:PDF, Erişim Tarihi: 05.08.2021.

European Convention on Human Rights, https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Fitzpatrick, J., (2000). Temporary Protection of Refugees: Elements of a Formalized Regime, *The American Journal of International Law*, V.94:2, 279 – 306.

Fraser, N., (2019). *The Old is Dying and the New Cannot Be Born: From Progressive Neoliberalism to Trump and Beyond*, London: Verso.

Fukuyama, F., (1992). *The End of History and the Last Man*, New York: The Free Press.

27. Greenhill, K. M., (March/April 2022). When Migrants Become Weapons The Long History and Worrying Future of a Coercive Tactic, *Foreign Affairs*, V.101/2, 155 – 164.

Guzzini, S., (2013). *Power, Realism and Constructivism*, Oxon: Routledge.

Hollifield, J. F. & Wong, T. K., (2017). The Politics of International Migration: How Can We Bring The State Back In?, *Migration Theory Talking Across Disciplines*, C. B. Brettel & J. F. Hollifield (Ed.), New York: Routledge, 227 – 288.

Huntington, S. P., (2008). *Medeniyetler atışması ve Dünya Dzeninin Yeniden Kurulması*, ev: M. Turhan & C. Soydemir, İstanbul: Okuyanus.

Hurrell, A., (2007). *On Global Order Power, Values, and the Constitution of International Society*, Oxford: Oxford University Press.

Hurrell, A., (2014). *Order and Justice, Guide to the English School in International Studies*, C. Navari&D. M. Green (Ed.), Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.

Ikenberry, G., J., (2015). The Future of Liberal World Order, *Japanese Journal of Political Science*, 16:3, 450 – 455.

IMF, (2022). GDP current prices Billions of U.S. dollars, *World Economic Outlook (October 2021) - GDP, current prices (imf.org)*, Erişim Tarihi: 05.03.2022.

İneli Ciğer, M., Why Do States Share The Burden During Refugee Emergencies?, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5:2, 65 – 110.

International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, <https://www.ijl.org/wp-content/uploads/2016/08/Maloney-v.-The-Queen-Convention-on-the-Elimination-of-All-Forms-of-Racial-Discrimination-Arts-1-8.pdf>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Kissinger, H., (2014). Dünya Düzeni, Çev: S. S. Gül, İstanbul: Boyner Yayınları.

Kjaerim, M., (2005). Human Rights for Immigrants and Immigrants for Human Rights, International Migration and Security Opportunities and Challenges, E. Guild & J. V. Selm (Ed.), Oxon: Routledge, 51 – 63.

Lahov, G. & Lavanex, S., (2013). International Migration, Handbook Of International Relations, W. Carlnaes, T. Risse & B. A. Simmons, London: Sage, 746 – 774.

Lebow, R. N., (2008). A Cultural Theory of International Relations, Cambridge: Cambridge University Press.

Linklater, A., (2007). Critical Theory and World Politics Citizenship Sovereignty And Humanity, Oxon: Routledge.

Linklater, A., (2013). The English School, International Relations Theory, S. Burchill & A. Linklater (Ed.), London: Palgrave Macmillan, 88 - 112.

Little, R., (1989). Deconstructing the Balance of Power: Two Traditions of Thought, Review of International Studies, V.15:2, pp. 87 – 100.

Montevideo Convention On Rights And Duties Of States, https://www.lichtland.org/docs/Konvention_von_Montevideo_1933.pdf, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Mukherjee, S., (2018). Gen Hayli Kişisel Bir Hikaye, Çev: C. Duran, İstanbul: Domingo.

Nabers, D., (2015). A Poststructuralist Discourse Theory of Global Politics, London: Palgrave Macmillan.

Palabıyık, M. S.,(2017). İngiliz Okulu, Uluslararası İlişkiler Teorileri, R. Gözen (Ed.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Perruchoud, R. & Redpath, J., Glossary on Migration, (2011). International Organisation For Migration (IOM), 2nd Edition, https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf, Erişim Tarihi: 04.01.2021.

Pontzer, H., (2012). Overview of Hominin Evolution”, The Nature Education Knowledge Project, https://www.nature.com/scitable/knowledge/library/overview-of-hominin-evolution-89010983/?error=cookies_not_supported&code=c132b93d-13bc-418c-a66b-1c924251164b, Erişim Tarihi: 06.12.2020.

Sagan, C., (2018). Kozmos Evrenin ve Yaşamın Sırları, Çev: R. Aşçıoğlu, İstanbul: Altın Kitaplar.

Shaw, M. N., (2018). Uluslararası Hukuk, Çev: İ. Kaya (Ed.), Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Suistola, J. & Volkan, V. D., (2017). Tarihi ve Psikolojik Boyutlarıyla Uluslararası Terörizm, , Ankara: Pusula Yayınevi.

Teitt, S., (2017). Sovereignty as Responsibility, The Globalization of International Society, T. Dunne & C. R. Smit (Ed.), Oxford: Oxford University Press, 325 – 344.

The World Bank, All Countries and Economies, GDP (current US\$) | Data (worldbank.org), Erişim Tarihi: 05.03.2022.

Transnational Organized Crime, <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx>, Erişim Tarihi: 05.08.2021.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CAT.aspx>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families, <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CMW.aspx>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against UNHCR, (2020). Global Trends Forced Displacement in 2020, UNHCR - Global Trends in Forced Displacement – 2020, Erişim tarihi: 04.03.2022.

Universal Declaration of Human Rights, <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/udhr.pdf>, Erişim Tarihi: 03.08.2021.

Vincent, R. J., (1978), Western Conceptions of a Universal Moral Order, British Journal of International Studies, V. 4:1, pp. 20 - 46.

Volkan, V. D., (2013). Divandaki Düşmanlar Bir Türk Psikanalistin Siyaset Psikolojisi, İstanbul: Alfa Basım Yayam Dağıtım.

Volkan, V. D., (2017). Immigrants And Refugees Trauma, Perennial Mourning, Prejudice, and Border Psychology, , London: Karnac Books.

Watson, A., (1982). Diplomacy The Dialogue Between States. London: Eyre Methuen.

Watson, A., (1992). The Evolution of International Society, London: Routledge.

Wight, M., (1960). Why is There No International Theory, International Relations, V.2:1, pp. 35 - 48.

Wight, M., (1987). An Anatomy of International Thought, Review of International Studies, V.13:3, pp. 221 – 227.

Research Article

“SECONDARY TRAUMATIC STRESS ON LAWYERS WHO ARE WORKING WITH MIGRANTS”

Yağmur Melis SÖZER*, Şebnem AKİPEK ÖCAL**

Abstract

This study investigates the level of secondary traumatic stress experienced by lawyers working in the field of immigration. Lawyers take an active role both in one-on-one meetings with individuals, in the work and transactions of irregular migrants, and in many different units of the state and international institutions and organizations. People working in the field of humanitarian aid have quite a lot of secondary traumatic stress experiences. For this reason, it is important to measure the secondary traumatic stress levels of the professionals working in the field of human rights in terms of the sustainability of their duties. Many different factors affect secondary traumatic stress such as professional experience, gender, age are important factors in determining the level of secondary traumatic stress that lawyers are exposed to. The aim of this study is to explain the relationship between the secondary traumatic levels experienced by lawyers working with migrants and, their demographic variables. This study will contribute to the development of more efficient and effective work programs for professionals working in the field by revealing the importance of the secondary traumatic stress level experienced by lawyers working on the implementation of human rights.

Keywords: *Secondary Traumatic Stress, Migration, Law, Psychology*

* Psychologist, Göç İdaresi Başkanlığı, sozerymelis@gmail.com ORCID: 0000-0003-2806-6215

** Prof. Dr., TED Üniversitesi, sebnem.akipekocal@tedu.edu.tr ORCID: 0000-0002-4216-405X

Makale, birinci yazarın yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Makale Geliş Tarihi: 22.03.2022 **Makale Kabul Tarihi:** 12.12.2022

“GÖÇMENLER İLE ÇALIŞAN HUKUKÇULARDAKİ İKİNCİL TRAVMATİK STRES”

Yağmur Melis SÖZER*, Şebnem AKİPEK ÖCAL**

Öz

Bu çalışma, göç alanında çalışan hukukçuların yaşadıkları ikincil travmatik stres düzeyini araştırmaktadır. Göç olgusu tüm dünyada her geçen gün artan ve bütün ülkeleri yakından ilgilendiren insan hakları bağlamında bir konudur. İnsan hakları alanında sahada çalışan birçok farklı meslek mensubu bulunmaktadır. Hukukçular gerek kişiler ile birebir görüşmelerde, gerek düzensiz göçmenlerin iş ve işlemlerinde, gerekse devletin ve uluslararası kurum-kuruluşların birçok farklı birimlerinde aktif bir şekilde rol almaktadır. İnsani yardım alanında çalışan kişilerin, ikincil travmatik stres deneyimleri oldukça fazladır. Bu nedenle, insan hakları alanında çalışan meslek elemanlarının görevlerinin sürdürülebilirliği açısından ikincil travmatik stres düzeylerinin ölçülmesi önem arz etmektedir. İkincil travmatik stresi etkileyen birçok farklı faktör bulunmaktadır. Meslekte deneyim süresi, cinsiyet, yaş gibi faktörler hukukçuların maruz kaldığı ikincil travmatik stres düzeyini belirlemede önemli faktörlerdendir. Bu çalışmanın amacı; farklı kurum ve kuruluşlarda göçmenler ile çalışan hukukçuların yaşadıkları ikincil travmatik düzeylerinin demografik değişkenler ile ilişkisini açıklamak ve sonrasında literatüre katkı sağlayacak bir şekilde alınabilecek önlemlerden ve/veya ortaya koyulabilecek uygulamalardan bahsetmektir. Bu çalışma, insan haklarının uygulanması konusunda çalışan hukukçuların yaşadıkları ikincil travmatik stres düzeyinin önemini ortaya koyarak, sahada çalışan meslek mensupları için daha verimli ve etkili çalışma programlarının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: İkincil Travmatik Stres, Göç, Hukuk, Psikoloji

* Psikolog, Göç İdaresi Başkanlığı, sozerymelis@gmail.com ORCID: 0000-0003-2806-6215

** Prof. Dr., TED Üniversitesi, sebnem.akipekocal@tedu.edu.tr ORCID: 0000-0002-4216-405X

1.1. Research Question and Conceptualizing

In this study titled “Secondary Traumatic Stress on Lawyers Who are Working with Migrants” the secondary traumatic stress levels of lawyers working with migrants are examined based on different sub-dimensions. Asylum seekers and migrants are exposed to factors such as deaths, injuries and physical difficulties (fatigue, hunger, insomnia) during their migration movement process. The traumatic processes of such events not only affect migrants but also affect professionals who are working in this field. Although they have not experienced the events personally, professionals working in this field can be negatively affected by the stories and experiences told by migrants. While some employees are affected much more negatively by traumas, some individuals can cope more easily with the traumatic processes they experience. Demographic information such as the person’s age, gender, and duration of work experience in the field can change the secondary traumatic stress levels they experience.

There are many different professionals working in the field of migration. In the field of humanitarian aid, the administrative parts of different projects, the workload of lawyers is also quite high. When the workload, duties and responsibilities of lawyers are taken into consideration, it is necessary to investigate the secondary traumatic stress levels experienced by lawyers. According to the results of the literature review, it has been observed that the studies on lawyers are limited in the studies conducted in this field. The problem of this study is that while examining the relationship between the secondary traumatic stress levels experienced by lawyers working with asylum seekers and immigrants with demographic variables, it is also revealed that they need psychosocial support services to identify possible solutions. It is thought that the current research will contribute to the literature, since the studies are insufficient and the lawyers working in the field need different support.

1.2. The importance of research

The usual reactions of people with whom they have a helping relationship in the field of migration to their extraordinary lives are included as secondary traumatic stress in the relevant literature, since they are not directly

confronted with the traumatic event (Bride, 2007). In the literature, secondary traumatic stress levels of professional such as emergency service workers, psychologists, psychological counselors, social workers and search and rescue volunteers who go to the field for psychosocial intervention after a social trauma are a highly studied issue. Considering that lawyers working in the field of humanitarian aid in different units and projects, it is necessary to conduct such a research since people working in the field of humanitarian aid are constantly exposed to trauma. It is thought that this research will raise awareness about the secondary traumatization experienced by lawyers working in the field of humanitarian aid. This research is also expected to provide scientific data on the existing literature and future projects and studies on secondary trauma experienced by lawyers.

Specifically, the results of this research will provide a resource for public institutions working in the field of humanitarian aid, national and international non-governmental organizations. In order to understand the situation of lawyers and to develop services for them, outcomes of this study will be very crucial for the field. When the national structures are considered, it is thought that it will provide a scientific contribution to the literature on the formation of social and state policies as well. In this study, the levels of secondary traumatic stress in lawyers working with immigrants are discussed. The theoretical framework related to the subject and the findings of the related researches are presented and the importance of secondary traumatization, which can affect the professionals in question, has been tried to be emphasized by giving information about the precautions that can be taken.

2.1 Concept of Migration

The emergence of the issue of immigration, which has existed since ancient times, as an international problem coincides with the beginning of the 20th century. Millions of people lost their lives due to the World Wars and the number of people who had to migrate with the effect of these wars was as high (Savar & Kedikli, 2019). This situation increasingly continued in the period between the two wars and during the cold war as well. Today, intense immigration movements continue to be experienced in countries due to reasons such as internal turmoil, ethnic, and religious pressures,

political instability, natural disasters and economic problems (Savar & Keddikli, 2019). Millions of people around the world are affected by events such as conflict, natural disasters, persecution, violence, or human rights violations. These events cause people to move away from their homeland and seek refuge in other countries (Çakran & Eren, 2017). The concept of migration, which is expressed as the displacement event of people settling from one settlement to another to spend their new lives, is dynamic and variable (Ziya, 2012).

Migration concept is directly linked with international refugee law within global concept. It has become an issue of close concern to all states in the recent period, when armed conflicts, both international and non-international, have increased. It is a legal obligation to protect individuals who have to leave their country due to various pressures and who also face human rights violations in their country of asylum at both national and international levels. According to United Nations High Commissioner of Refugees (UNHCR), at the end of 2019, 79.5 million forcibly displaced people have lived all over the world (UNHCR, 2020). In addition to that, there have been 26 million refugees and 4.2 million asylum-seekers as well (UNHCR, 2020). The reasons for migration have both social, economic, humanitarian and environmental dimensions (Çakran & Eren, 2017). The first regulation about refugees is the 1951 Geneva Convention on the Legal Status of Refugees. This Convention was deemed inadequate in terms of its content, and later the definition and position of refugees were rearranged with the 1967 Protocol on the Legal Status of Refugees (Bozbeyoğlu, 2015).

According to this Protocol, refugee is;

who is outside the country of his or her nationality and does not want to benefit from the protection of that country because he or she fears rightly that he or she will be persecuted because of his or her race, religion, nationality, membership of a certain social group or political ideas; or any person who has no nationality and who is outside his or her country of residence as a result of such events, cannot return there or does not want to return because of the fear (Bozbeyoğlu, 2015).

The term refugee or migrant is generally misused, especially by the media, on an equal basis with the concepts of asylum seeker and immigrant (Çakran & Eren, 2017). The International Organization for Migration (IOM) defines people who move away from their place of origin as immigrants, regardless of factors such as the legal status of the person, the voluntary or involuntary occurrence of the movement, the reasons for the movement or the duration of stay in the destination as migrant (IOM, 2011). The concepts of refugees and asylum seekers include leaving their country as a necessity. The quality that distinguishes these two concepts from each other is related to the fact that the asylum situation is a temporary status (Korkut, 2010).

2.2. Asylum Seekers and Refugees in International Legislation

Although the phenomenon of asylum has been on the agenda since ancient times, it was defined in the Universal Declaration of Human Rights (UDHR) of 1948. With the phrase “Everyone has the right to seek and benefit from the opportunity of asylum in other countries in the face of persecution”, the “right to asylum” is defined as a right in a positive sense (UDHR Art. 14/1). In terms of legislation on Asylum Law, the Convention on the International Status of Refugees dated 1933 can be named as the first comprehensive international document since it also pioneered the 1951 Convention. This treaty, which was signed by a small number of countries and faced many reservations, remained narrow in terms of its scope during the period it was accepted (Korkut, 2010). As a result of the increasing refugee movements, more comprehensive and universal legal regulations regarding the protection of asylum seekers were made after the Second World War. The universal legal regulation made in this period and still valid is the Geneva Convention on the Legal Situation of Refugees signed in 1951. Before the 1951 Convention, regulations regarding the asylum law were made in 1926, 1928, 1933 and 1938. However, the 1951 Convention is a regulation that includes all these regulations and differs from other conventions due to its universality (Kahya, 2014).

The 1951 Geneva Convention, signed by the governments of the parties on 28 July 1951, has been in force since 22 April 1954. With this special agreement, the definitions related to the law of asylum and the in-

ternational definition of the concept of refugee in particular, as well as the rights related to asylum and the obligations of the states that are party to the Convention are regulated in detail (Kaya & Eren, 2015). The 1951 Convention and its 1967 Protocol form the cornerstone of the modern refugee protection system, and the legal principles it contains have also influenced numerous international, regional and national laws and practices that set rules on how refugees should be treated. 141 states are party to the 1951 Convention and/or 1967 Protocol as of September 2001. Some of the contracting countries still reserve the geographical restriction. Turkey is also among these countries.

2.3. International Protection & Refugee Status Determination and other Legal Regulations in Turkey

Global migration movements that took place in the last century and are increasing today have caused important legal and social problems. Situations such as political instability, civil war and occupation in recent periods have increased the asylum-seekers and refugee problem (Çallı, 2016). In addition to these developments in Turkey in the area of migration and asylum, there have been important developments in the world as well. The 1951 Geneva Convention and the 1967 Protocol are also considered as the most fundamental international legal documents in terms of Turkish law. Having accepted the 1951 Convention by ratifying it in the Turkish Grand National Assembly with the Law No. 359 on 29 August 1961, Turkey, in terms of the obligations brought by the Convention, has replaced the phrase “events occurring before January 1, 1951” in paragraph (b) of the Convention. In other words, while accepting the Convention, Turkey has restricted the definition of refugee in terms of place and date by using the right of choice stipulated in Article 1. However, Turkey ended the date limitation in the 1967 Protocol signed later. Taking advantage of the “reservations and feelings” provision in Article 7 of the Protocol, it stated that it continues to accept the geographical restriction.

Experienced war and political instability in neighboring countries have led to intensive migration towards Turkey. Over time, Turkey has become the source and destination countries (Savar & Kedikli, 2019) which has been exposed to immigration as a destination or transit coun-

try throughout history due to its geographical location, is one of the first parties to the 1951 Convention, which was adopted by the United Nations (UN) in Geneva in 1951, which is the most important international document regarding the right of asylum and refugees. It was approved by the Turkish Grand National Assembly with the Law No. 359 on 29 August 1961. With the decision of the Council of Ministers dated 1 July 1968, it joined the 1967 Protocol.

As the law specifies the rights and responsibilities of foreigners that are living in Turkey, Foreigners and International Protection Law Draft with 6458 No. and published in the Official Newspapers, has entered then into force one year after publication. In addition to that, Turkey, establishing the Directorate General of Migration Management (Now, Presidency of Migration Management) in order to collect all the work involved in migration and asylum issues under one roof. There are different types of protection and temporary protection under international protection in Turkish legal system. In the section with the title of international protection, the procedures of the international protection application are explained, the evaluation criteria of international protection applications, the interview and decision stages and the stages of objection to the decisions are arranged in detail, the issues related to administrative detention and the rights and obligations of the applicants are included. In addition, the provision of a regulation to be issued by the President of the Republic for the definition of temporary protection and the determination of the work and transactions to be carried out regarding the persons to be provided with temporary protection has been included. The special statuses of foreigners who are under international protection or benefit from international protection and foreigners who benefit from temporary protection may contain different arrangements in terms of the rights granted to those with other statuses.

3.1. What is humanitarian aid?

The main objective of humanitarian action are to protect lives and reduce suffering and sustain human dignity during and after man-made crises and natural disasters, as well as prevent and increase readiness for such events. Protection of civilians and those no longer involved in hostilities, as well

as the provision of food, water and sanitation, shelter, health services, and other forms of assistance, are all examples of humanitarian action taken for the benefit of those affected and to help them return to their normal lives and livelihoods (Relief, 2003). Humanitarian action should be guided by humanitarian principles of humanity, which emphasize the importance of saving human lives and alleviating suffering wherever it occurs; impartiality, which entails implementing actions solely on the basis of need, with no discrimination between or within affected populations.

Humanitarian aid has poured to refugees through international organisations since World War II, with the goal of feeding, sheltering, and providing legal protection from deportation or persecution to persons escaping conflict (Barber, 2014). Humanitarian aid is commonly used to describe refugee crises. Because of the painful experience of political violence and persecution, men, women, and children are compelled to flee their homes and livelihoods (Salehyan, 2009). While the humanitarian aspects of refugee flight are critical, a rising number of academics are emphasizing the security implications of forced migration (Salehyan, 2009). Migrants are, without a doubt, the victims of violent crime. Nonetheless, they have the potential to transfer conflict and instability to their host countries, particularly if the hosts are unwilling or unable to manage security externalities (Choi & Salehyan, 2013). Due to humanitarian and security concerns, forced migration has a substantial impact on states, international organizations, and non-governmental organizations (Lischer, 2005).

3.2. The Importance of Law, Lawyers and and Legal Assistance in Humanitarian Aid

Legal aid is an important component of access to justice and the right to an effective remedy, particularly in situations where information is few and other types of support and community ties are shaky (UNICEF, 2020). Legal assistance is a broad category of services that can assist asylum seekers, migrants, and refugees in navigating the legal system in order to obtain refugee status and to protect their civil, economic, social, and cultural rights. It begins with the dissemination of legal knowledge, legal processes, and services, and progresses through legal counseling, legal represen-

tation, and advocacy (Oxfam, 2018). There was common assent among respondents that within the confront of the disintegration of outcast law and refusal of get to to the refuge prepare, arrangement of lawful help and combined advocacy on refuge are the foremost fitting mediations to challenge arrangements and hones (Oxfam, 2018) Displaced people and asylum-seekers ought to too have the proper to advise in court procedures on the same premise as nationals. Legitimate help alludes to giving lawful exhortation and counseling by a attorney to a recipient concerning the particular legitimate circumstances and follow-up of legitimate strategies with official specialists (UNHCR, 2019).

3.3. The Role of Lawyers in Humanitarian Aid

Working in compassionate law is to be in a particular and prestigious range of the legitimate calling. Helpful legal counselors work on cases of universal helpful law, counting war wrongdoings, genocide, and human rights manhandle. Experiences with enduring expend advocates' day by day lives look for to bridge lawful and approach systems with the encounters of those who have been avoided (Cabot, 2016). Attorneys (or prepared non-lawyer) can give fundamental help by making a difference the asylum-seeker tell their possess story and make beyond any doubt the realities are known to the decision-maker. On the off chance that the decision-maker rejects the asylum-seeker, at that point the center ought to move on offer to decision-maker blunders. In this case, a lawyer's investigate, expository and enticing abilities will be premium (Kagan, 2006).

Refugee law, which is one of the elements of international law, dates back to the earliest times of human history. People starting to live together; it has brought concepts such as oppression and violence. The existence of these concepts in social life necessitated the regulation of the problem of displacement of the masses exposed to them in the international arena (Ergüven & Özturanlı, 2013). The institutions and organizations that emerged as a result of the studies on the subject form the basis of today's refugee law. When the field of migration and humanitarian aid is mentioned, most people think of social services, psychology and emergency aid workers (such as law enforcement). However, considering that immi-

grants are a disadvantaged group, many situations such as access to a lawyer, the right to receive legal assistance, and the protection of vulnerable immigrants are ignored both in institutions and organizations working in the field of migration and in operational works in the field. The legal aid project carried out by the Union of Turkish Bar Associations in cooperation with the UNHCR continues to provide free legal aid to asylum seekers at all stages of the international protection procedure, in custody, as well as in civil matters and women's rights (UNHCR, 2020).

Although immigration law is important in international legislation, the boundaries of professional responsibilities and powers of lawyers working in the field of immigration in Turkey are newly drawn. There are many different reasons behind this. The main reason why the legal field has not yet gained full competence on the phenomenon of migration may be that the planning of irregular migration and regular migration flows in our country is delayed. International refugee law is of particular interest to all states, especially Turkey, which is both a transit country and a destination country in terms of population movements, in the recent period when international and non-international armed conflicts have increased (Ergüven & Özturanlı, 2013).

The legal status of immigrants in our country, their access to rights and services are also guaranteed by international law and Turkish law. For this reason, in the preparation of Law No. 6458 on Foreigners and International Protection, in which the powers and responsibilities of lawyers in the field of migration are underlined, references were made to the Attorneyship Law, Legal Aid Regulation and related provisions, and therefore the functioning of Bar Associations in Turkey was also highlighted has gained importance. However, for the first time in Turkey's history, some of the administrative and judicial review mechanisms of this field, whose new implementation has been started with a law, have not only remained on paper, but have been enabled to be effectively audited through Bar Associations. As a result of all this, the involvement of lawyers in the immigration system has become more tangible, and lawyers have taken a much more active role in the field of immigration than before.

There is also a need for a communication and information network between bar associations and lawyers about the cases they have opened and the decisions that have been made. In the field of immigration, lawyers mostly work with immigrants during the asylum process, which we can also call international protection, and the application process for this protection. International protection is when people seek international protection from that state by taking refuge in another state, instead of the protection they cannot or do not want to receive from their own state due to persecution or serious harm. Although forced migration mobility has existed from ancient times to the present, the efforts to draw the framework of asylum in international law and to provide protection to these people seeking international protection are relatively new. There is a need for regulations in this area in the international community. Due to this situation, arrangements for asylum have been initiated under the leadership of international organizations. In our country, lawyers not only individually in bar associations, but also in national and international non-governmental organizations provide free legal support to immigrants regarding their rights in Turkey and their access to these rights, and also organize information meetings on legal processes.

One of the most vulnerable groups with which lawyers communicate with immigrants is children. During the migration, children sometimes participate in this process with their families or family relatives, and sometimes they participate in the international migration process without the accompaniment of any family and relatives. Since children are open to all kinds of abuse and the principle of the best interest of the child should be applied in all business and transactions, lawyers work and take charge with immigrants in cases such as child protection and cooperation with relevant institutions and organizations (Kılıç, 2016). This situation makes it necessary to meet the legal needs of individuals and to overcome their problems. It is vital to meet these needs of people who are not informed about the legal situation of the country they live in so that they do not experience problems. In this context, lawyers working in non-governmental organizations with national qualifications and individually also provide services to ensure the rights and freedoms of irregular migrants regarding their thought, private property and religious beliefs (Ambrosin, 2015). In a study conducted by Coşkun (2017); He also stated that non-governmental organizations and

social service professional organizations that have adopted rights advocacy play an important role in making the violations of rights of irregular migrants visible, creating awareness in the public and taking legal measures on these issues. It is stated that lawyers in non-governmental organizations working in the field of migration undertake a great responsibility in terms of raising awareness and informing people about their rights through legal consultancy in order to prevent violations of rights.

When the literature is examined, studies in this field show that the role of lawyers is very important in the area of humanitarian aid. A survey by Kagan explores the role of lawyers in determining the legal status of immigrants and their access to legal aid in Egypt (Kagan, 2006). In Egypt, the legal assistance provided is associated with the increase in the welfare level of immigrants. However, legal aid in appeals and status determination is associated with a significant success rate (Kagan, 2006). In addition, it is emphasized in the study that regardless of the form of legal aid, ethical and professional qualifications should be considered. It is also stated that the cooperation of lawyers working in legal aid in Egypt with other international institutions and organizations working in the field is very important and facilitated immigrants' access to legal aid (Kagan, 2006).

Anagnost (2000) consider that, the dynamic operation of legitimate help within the field of relocation within the European and Baltic States is one of the biggest issues (Anagnost, 2000). It is expressed that the states in CEBS are obliged to supply the legitimate help to migrants, but in most states, there is a colossal crevice since the institutions/organizations that will provide this help are not indicated (Anagnost, 2000). It is expressed that the openness in this range makes challenges for both the state and people in numerous diverse issues, such as the security of workers and their get to to social components. It is passed on that these issues can be unraveled at the state level with long-term reciprocal arrangements which protection-oriented legitimate help ought to be actuated.

Another consider from Galli (2020) analyzes how compassion works within the United States that avoid nonnatives as nation-states. When the key actors and components working within the compassionate field are recognized, Lawful mediators (attorneys) are the central performing artists

in this field, and their parts are decided (Galli, 2020). These obligations are; surveying the extradition forms of undocumented foreigners based on the state's movement hone; deciding pertinence by coordinating lived involvement with barely characterized qualification criteria of helpful arrangements; and turning unmeasurable into quantifiable pointers by changing the excruciating encounters of foreigners into a typical asset (Galli, 2020).

One think about investigates the lawful status of Syrian outcasts in Lebanon within the light of a think about on immigrants' get to to legitimate help and attorneys (Janmyr, 2016). In the study, one of the foremost imperative reasons why the nation has issues in terms of inner and outside relocation is the definition of status and the get to of migrants to lawful help due to this definition issue. It was expressed that there is no official neighborhood transient enactment in Lebanon. Instep, refuge issues are tended to through movement laws that track everyone's section and exit and allude to displaced people. The Lebanese Government does not by and large donate legitimate impact to the allowing of giving status to migrants. It treats most Syrian migrants as unlawful workers who are likely to be captured, making a legitimate crevice in this nation (Janmyr, 2016).

4.1 Psychological well-being of people who are working with migrants

In research on humanitarian aid workers working in different types of disasters and emergencies; especially acute stress disorder, post-traumatic stress disorder (PTSD), depression and anxiety disorder are evaluated (Alvarez & Hunt, 2005). There are research results showing that helping creates positive feelings in humanitarian aid workers as well as the situations created by not being able to help cause trauma in people (Şavur, 2012). If the services provided in the field of humanitarian aid create a more collective and healthy society, it can have a positive effect on the people working in this field (Nolte, 2018). In the literature, it is stated that helping behavior has positive effects on people working in the field of humanitarian aid, not only socially but also individually (Koopman, Lanaj, & Scott, 2016).

It is also stated that with helping behavior, people's self-resources develop and their cognitive and emotional capacities are supported (Koopman, Lanaj, & Scott, 2016).

Psychological stress can occur in individuals working in the field due to the excessive workload and the traumatic situations they experience (Tesi, Aiello, & Giannetti, 2018). These people are also considered an emotional labor because they may experience psychological stress that is arising from high emotional demands from dealing with traumatized people (Brotheridge & Grandey). Psychological well-being has been defined as managing the existential challenges faced in life-such as maintaining meaningful goals, personal development, and establishing quality relationships with other. (Keyes, Shmotkin, & Ryff, 2002).

Some individuals experience psychological problems after being exposed to traumatic situations, but may continue to work in disasters, even individuals may feel better emotionally and professionally after a certain period. Psychologically good individuals are expected to have higher job and private life satisfaction, physical and mental health, self-confidence, motivation, and positive thinking power (Keleş, 2017). Psychological well-being should not be thought of as not just a mental disorder; positive factors such as enjoying life, happiness and meeting needs should be considered as factors conducive to psychological well-being (Keleş, 2017). In addition, psychological well-being relates to an individual's development and self-realization as well as having a full and satisfying life (Matud, Curbelo, & Fortes, 2019). In order to deal with problems, humanitarian relief workers always seek or strive to acquire psychosocial help for their personal, professional, and environmental well-being (McKay & Orosa, 2020).

In the absence of psychological well-being, some diseases such as cardiovascular diseases, diabetes, blood pressure and stomach disorders may occur physically in individuals working in the field of trauma and crisis; psychologically, traumatic stress, anxiety, depression, acute stress disorder, substance abuse, suicidal tendency, burnout syndrome, sexual dysfunctions and post-traumatic stress disorders can be seen (Kutluoğlu Karayel, 2018). For psychological well-being, it is considered appropriate for people working with trauma victims to do awareness studies and self-care activities at the first stage (Zara & İçöz, 2015). The concept of psychological well-being is complex, and studies in the field of physical health have examined a wide range of pleasant subjective experiences and cognitions (Hernandez & et al., 2017).

4.2. Burnout

Today, the most accepted definition of burnout belongs to Maslach. Burnout is seen as emotional exhaustion, low personal accomplishment, and depersonalization in those who have an intense personal relationship with people as a requirement of their work (Maslach, C., 2015). When the concept of burnout first emerged, it was used as a synonym for stress, but later it was understood that burnout emerged because of stress. Namely, stress occurs when the individual experiences an imbalance because of impositions (Maraşlı, 2005). Burnout has piqued the scientific community's interest and has become a source of concern for workers, as it is now recognized as a severe professional hazard and a psychosocial danger at work (Queirós & et al., 2020). Burnout can also be a long-term process of resource depletion and poor responses to continuous job stress, and it is difficult to tell the difference between it and depression because they have similar symptoms (Golonka, Mojsa-Kaja, Blukacz, & Gawłowska, 2019).

People who give psychosocial support to asylum-seekers and refugees are at high-risk of working problems and burnout (Gemignani & Giliberto, 2019). Burnout begins in case of destructive or extreme stress in working life. Burnout is a waste of enthusiasm, energy, idealism, perspective, and purpose (Hablemitoğlu & Özmete, 2012). Burnout consists of three components: emotional exhaustion (negative changes perceived in work-related attitudes and behaviors), mental exhaustion (depersonalization) and decrease in success (Hablemitoğlu & Özmete, 2012). Some factors that include individual characteristics, coping mechanism, motivation, social support, working conditions and support from both colleagues and supervisor may affect this burnout situation (Hamama, 2012). Burnout can be counted as one of the important outcomes of chronic stress (prolonged stress) and one that can affect the people effectiveness, who have worked in humanitarian area, negatively (Collings & Murray, 1996).

Burnout is generally linked with caregiving and service professions (Maslach, Schaufeli, & Leiter, Job burnout, 2001) and it generally occurs most often among lawyers, social workers and psychologist (Pines, 1993). The professionals who experiences burnout begins to come to work late,

stay away from work, not get satisfaction from the job, not take care of applicants and not provide the desired service to them (Ceylan, Gül, & Öksüz, 2016). Demonstrates negative, judgmental and cold behavior towards the client. Professionals may feel inadequate in solving the problems of the applicants. One of the syndrom of burnout is linked with increased some feelings of emotional exhaustion that people who work in humanitarian area feel they cannot be able to give of themselves at a psychological level (Lloyd, King, & Chenoweth, 2002).

In addition, depersonalization that is about developing negative thoughts and feelings towards people in need (Lloyd, King, & Chenoweth, 2002). Thirdly, decreasing in personal achievements, and feels dissatisfied with their work achievement is another possible symptoms of burnout (Maslach, Jackson, & Leiter, Maslach Burnout Inventory Manual, 1996). Basic factors affecting the individual's burnout; the individual works in a stressful environment for a long time and fails to combat stress (Akbolat & Işık, 2008).

Studies in the literature indicate that the past traumatic experiences of people working with clients who have traumatic experiences are triggered and reactions defined as *traumatic counter-transference* occur (Herman, 1992). While it has been revealed that the opposing transference reactions exhibited in some cases have a rescuing effect, it has been revealed that in some cases this situation may be related to the employees' defense mechanisms such as omnipotence, denial, excessive identification or avoidance and feelings of helplessness, anger, grief, inadequacy, shame or guilt (Herman, 1992).

4.3. Secondary Traumatic Stress

Stress is a factor affecting the individual's biopsychosocial life and disrupting the existing balance. It has been suggested that the reaction to stress may vary from person to person and according to the life period of the individual, as well as the process of making sense of stress is important in terms of reactions (Öztürk & Uluşahin, 2008). Direct (primary) or secondary exposures to traumatic life events can cause emotional damage in individuals. Secondary traumatic stress is defined as indirect exposure to

trauma in a professional relationship with the person or people who have experienced the traumatic event directly (Yıldırım, Kıdak, & Yurdabakan, 2018). Also, secondary traumatic stress is defined as the psychological symptoms shown by the professionals who witnessed a traumatic event that caused serious stress in the life of the person, who shared the knowledge of this event and who took part in the aid work carried out against this person (Özkul & Var, 2018). It is stated that professionals working with individuals in need of help are affected by the perspective of their clients on events and can show the same attitude with them (Özkul & Var, 2018). Secondary traumatization occurs when trying to help the victim, so the concept of secondary trauma is used when professionals helping trauma victims describe their own trauma.

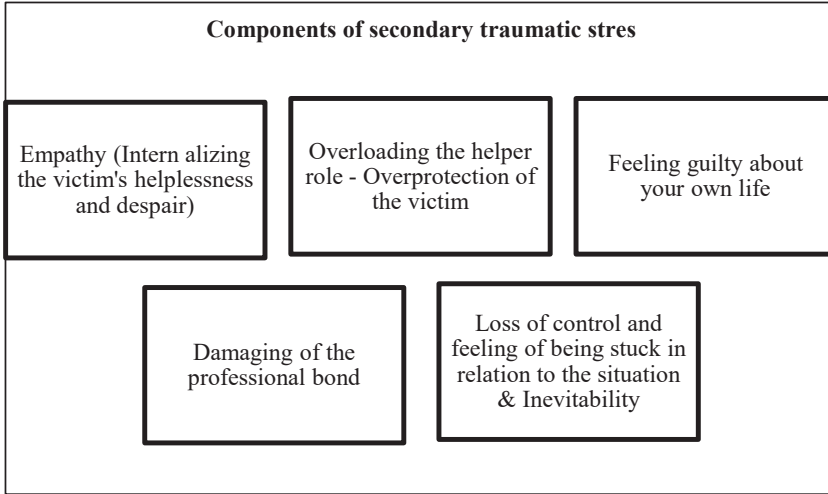

Figure 4. Components of secondary traumatic stress (Yılmaz, 2019).

Human rights defenders may be indirectly affected by traumatic content through exposure such as listening to the details of overly compelling stories, traumatic memories, having difficulty to digest information, and having to watch video images (Yılmaz, 2019).

As in post-traumatic stress disorder, secondary traumatic stress responses include intrusive thoughts, avoidance reactions, over-arousal, emotional experiences that disturb the individual, difficulties with sleep, and functional impairment (McCann & Pearlman, 1990).

Physical Reactions	Emotional Reactions	Behavioral and Social Reactions	Mental Reactions
Chronic fatigue	Anxiety and fear	Avoiding from family and friends	Memory problems
Sleep problems	Triggering their own traumas	Difficulties in communications	Confusion
Blood pressure problems	Anger	Getting away from previously enjoyed activities	Slow thinking and having problem comprehension
Digestive system problems	Sadness & Feelings of guilt and Hopelessness	Outbursts of anger, frequent arguments	Difficulty in planning, setting priorities and making decisions
Changes in appetite, weight loss or increase	Despair & Unhappiness	Crying	Concentration problems
Chronic pains	Loss of ideals & pessimism	Increased use of alcohol, cigarettes, or drugs	
Weakening of the immune system	Feeling worthless & feeling lonely and exhausted	Insecurity in the environment and people & decrease in teamwork performance	

Figure 5. Short-term responses to trauma (Yılmaz, 2019).

4.3.1. Secondary Traumatic Stress

In Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-V (DSM-V), the second trauma is included under the title of Post Traumatic Stress Disorder, that is, DSM V accepts secondary trauma as a diagnostic criterion. According to DSM V, apart from being primarily exposed to a traumatic event, individuals experience traumatic stress indirectly such as witnessing or learning about a traumatic event (American Psychiatric Association, 2013).

Secondary traumatic stress is also called compassion fatigue because it occurs as a result of individuals' behavior of helping victims (Foley, 1995). When the PTSD diagnostic criteria in the current DSM-5 are examined; Criterion A, which evaluates the type of exposure of the person to traumatic experiences, consists of 4 sub-criteria: direct exposure (A1);

witnessing the event (A2); learning that a traumatic event (as a result of brute force or accident) has happened to a relative or close friend (A3); repetitive or excessive confrontation with details of traumatic events due to occupational requirements (A4). It is understood from the last two subscales that an individual who is subjected to a traumatic event secondary to the event may exhibit symptoms similar to those experienced by a person directly exposed to the event and may be at risk of developing PTSD. Responses to primary exposure to trauma and secondary exposure are quite similar (Kahil & Palabıyıköğlü, 2018). While the perceived threat in primary exposure is directed to the subject, in secondary exposure, the threat is related to the life of the relative, acquaintance or the person with whom she or he interacts due to his job rather than the individual herself or himself (Kahil & Palabıyıköğlü, 2018).

4.3.2. Symptoms of Secondary Traumatic Stress

Secondary Traumatic Stress includes a number of symptoms that occur after a traumatic event experienced or witnessed, which are long-lasting and interrupt a person's daily life. It is possible to group these symptoms under the headings of reliving, avoidance, increased arousal and negative changes in cognition and mood (American Psychiatric Association, 2013). The difficulties experienced by professionals diagnosed with Secondary Traumatic Stress Disorder; it is possible to group them under clusters of reliving, avoidance, and increased arousal symptoms. The focus of these symptoms, which are quite like PTSD, is the traumatic experience of the person with whom the interaction is made (Kahil & Palabıyıköğlü, 2018).

For example, a relevant professional may repeatedly recall an individual who has lost a limb or the disturbing details of the individual now of the accident. In addition, the individual or the individual who experienced the accident may dream of the traumatic experience of the accident or suddenly feel that he experienced the moment of the accident, and upon encountering all these reminders, it creates a psychological distress. Symptoms of secondary traumatic stress usually appear rapidly and after a specific event and these symptoms are shorter lasting but can have long-term effects (Gürkan & Yalçın, 2017).

4.3.3. Coping Strategies for overcoming secondary traumatic stress

Traumatic stress has become a part of everyday life for human rights defenders. While this may seem to reduce the disturbance of trauma exposure (direct or indirect) through habituation, it may reduce its disturbance, but constantly being threatened and experiencing traumatic witnesses requires making stress management a part of life (Yılmaz, 2019).

First of all, stress management does not aim to avoid or try not to experience some negative emotions (such as fear, sadness, anger), contrary to a common mistaken belief. This act of management begins with trying to recognize and understand negative emotions. Some effective physical methods of stress management are physical exercise, review of posture, diaphragm breathing, gradual muscle relaxation and proper nutrition (Yılmaz, 2019).

Secondly, the benefits of exercise for the human body have been demonstrated by scientific research. In the management of emotions related to anger, anxiety and depression with the release of dopamine, serotonin, norepinephrine, endorphin and other endocannabinoids released in the brain during exercise; in increasing motivation, attention processes, and impulse control, thus reducing stress by strengthening prefrontal connections; in thinking, learning, remembering. It has been shown to have important benefits in the formation of new cells in the brain (Şahin, 2014).

Thirdly, relaxation techniques is important in dealing with stress. During the relaxation exercise, the parasympathetic part of the nervous system, which slows down all systems except for the two organ groups (digestion and reproduction), is activated (when the parasympathetic system is activated, it accelerates the digestive and reproductive systems, nutrition, growth and repair processes). Systematic relaxation is not a leisure activity sleep, mental passivity. During exercise, the mind is very active in focusing attention. After the exercise is over, the person feels rested and receptive. It is stated that people who can do these exercises regularly react to stress with a lower level of neural stimulation, their metabolism slows down, they suffer from stress-related diseases less frequently, and their mental and perceptual functioning improves even more.

Since all attention is paid to breathing and relaxation of the muscles during the relaxation exercise, this exercise enables the prefrontal region of the brain to be activated as an exercise that focuses attention. Therefore, the connections from this region to the lower brain regions are strengthened, and the functions of this region to manage body functions, emotions, delay impulses, increase empathy, and reveal conscientious behavior are also increased (Yılmaz, 2019).

4.3.4. Lawyers who are under risk at Secondary Traumatic Stress

Police, lawyers, prosecutors, and judges involved in the identification, apprehension and trial of criminals examine the elements of the crime in detail and witness physical or psychological destructions. While these people provide legal services to people, they witness the cruelty and suffering in the world very vividly. Sometimes they cannot get enough support from the management about the difficulties they experience in their duties and try to fulfill their duties with limited resources (Slattery & Goodman, 2009). Lawyers are particularly at risk for exposure to traumatic material. Examples include listening to the testimony of traumatized victims about physical or sexual assault, murder, child abuse, refugee rights, or exposure to disturbing content of evidence to be used in such cases. Various studies have shown that people with professions such as lawyers, police officers, prosecutors, emergency workers, psychiatrists, social workers, judges, search and rescue specialists and psychologists may be indirectly affected by traumatic events and be at risk (Chamberlain & Miller, 2009). When the studies conducted in the field are examined, it is seen that mental health professionals and social workers generally look at the secondary traumatic stress formation. However, it is noticed that the studies are less conducted for lawyers or judges. Lawyers representing victims are also highly likely to show secondary traumatic stress as they learn the details of the traumatic event and the empathic relationship with the victim becomes stronger. Some studies show that primarily criminal lawyers experience more stress and depression than other lawyers; it was also revealed that they show more deterioration in their beliefs about themselves and the world (Vrklevski & Franklin, 2008). At the same time, studies with lawyers found that personal trauma history is associated with an increase in secondary trauma level (Vrklevski & Franklin, 2008).

RESEARCH DESIGN

In this section, methodological information about the model of the research, which consists of the population and the sample, how the data are collected and how they are analyzed are included. This section is grouped under 6 main headings.

1. Research Model
2. Universe and Sample
3. Data Collection Methods and Tools
5. Scales
6. Analysis of Data

5.1. Research Model

The main aim of this research is to examine the secondary traumatic stress levels of lawyers working in the field of migration in terms of some demographic variables. This research was designed in quantitative method. Lawyers working in institutions serving in the field of migration were included in the research, and it was tried to reveal what the secondary traumatic stress levels of lawyers were by obtaining data suitable for the main purpose of the research.

5.2. Universe and Sample

The universe of this study consisted of lawyers who are working in all national and international civil society organizations in Turkey, in Ankara Courthouse and state-private sector. While creating the sample of the research, the sectioning approach was used. The sample of the study consisted of professionals who worked in the above-mentioned institutions and organizations.

While creating the sample of this research, a list of relevant institutions and organizations was prepared, and then the data was collected from the lists in the institutions until the desired number was reached. While the participants were selected, it was considered that they are still working with asylum seekers and immigrants. Data were collected from 114 participants who met these conditions. While collecting data from the participants, volunteerism was taken as a basis. The individuals generally filled

the forms and scales willingly, and they were informed about the subject and purpose of the research before collecting the data.

5.3. Data Collection Methods and Tools

Form and scale were used to collect data, Personal Information Form and related scales were prepared as Google Forms. The collection of data was carried out in the form of an e-mail application. Participation in the study was provided on a voluntary basis. Necessary explanations were made to the professionals about the forms and scales, and it was stated that the data obtained would be kept confidential and would not be used except for research. It took approximately 15 minutes for the professionals to fill the Personal Information Form and the Secondary Traumatic Stress Scale Turkish Form. “Personal Information Form” was used to define the personal and professional characteristics of professionals, and “Secondary Traumatic Stress Scale Turkish Form” was used to measure secondary traumatic stress levels. In order to use the scales in this study, permission was obtained from Expert Psychologist and Psychological Counselor Ayla KAHİL via e-mail and also to perform the study permission was obtained from TED University Ethical Committee on 28/03/2021 with decision no. 15 at the 2021/03 Meeting.

5.4. Scales

5.4.1. Demografic Information Form

The questions in the Demografic Information Form were prepared by the researcher by using similar studies conducted before. Eight questions were asked in the Demografic Information Form, the questions were prepared as short answer and multiple choice. The questions were prepared in accordance with the general purpose and sub-objectives of the research and were formed to describe the individual characteristics and professional characteristics of the professionals participating in the research. The questions were prepared under two main headings.

1. Individual Characteristics (individuals’ age, gender, education level, marital status)

2. Professional Characteristics (in which institution they participated in migration studies, years of working experience in the field of migration).

5.4.2. Secondary Traumatic Stress Scale-Turkish Version

“Secondary Traumatic Stress Scale Turkish Version” was used to determine the secondary traumatic stress level of lawyers. The Secondary Traumatic Stress Scale was developed by Bride et al. in 2004. The construct validity and reliability analyzes of the scale, together with the translation of the scale, were made by Psychologist and Psychological Counselor Ayla Kâhil in 2016. In the factor analysis, it was seen that the scale explained 34% of the variance. According to these classical factor analysis results, the scale can be accepted as a one-dimensional scale in terms of its structure (Kaya A. , 2005)

The scale is in 5-point Likert type and consists of 17 items. The scale evaluates the symptoms seen in the last 7 days in individuals. The items in the scale were prepared on the basis of criterion B (Re-experiencing), criterion C (avoidance) and criterion D (arousal) described under the diagnosis of Post Traumatic Stress Disorder in DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition). Scale items were prepared as “(1) Never”, “(2) Rarely”, “(3) Sometimes”, “(4) Often”, “(5) Very Often”, is rated as 5. The lowest score that can be obtained from an item is 1, and the highest score is 5. A high score indicates a high level of affect. The range of scores that can be obtained from the scale is between 17 and 85, and a high score indicates a high level of influence (Kahil & Palabıyıköğlü, 2018). Bride et al. (2004) calculated the internal consistency coefficient of the Secondary Traumatic Stress Scale as .94 for the total scale, and .83, .89 and .85 for the Intrusion, Avoidance, and Arousal subscales (Bride, 2007). Items 2, 3, 6, 10, and 13 of the scale measures intrusion, items 1, 5, 7, 9, 12, 14, and 17 measure avoidance, and items 4, 8, 11, 15, and 16 measure arousal symptoms. In order to be able to talk about the existence of the mentioned PTSD diagnostic criteria, at least one item measuring involuntary influences, at least three items measuring avoidance symptoms, and at least two items measuring arousal symptoms should be marked as “sometimes” and above. Presence of all three criteria at the same

time means that the practitioner may receive a probable PTSD diagnosis (Kahil, 2016)

5.6. Analysis of Data

Data analysis consists of two parts. The first part is the psychometric characteristics of the Scale in the study population. Reliability analysis and confirmatory factor analysis (SEM) were performed to examine the STSS reliability and validity levels of participants measurements. Fit indices were calculated in the SEM model. Mann Whitney U test and Kruskall Wallis test were used to analyze the scale scores according to the demographic and other characteristics of the participants. Correlation and regression analysis were performed to examine the relationships between the sub-dimensions of the study and STS. ROC (Receiver-Operating Characteristic) analysis was performed to determine the cut-off point in the scale according to STS levels and to examine its consistency. AUROC (Area Under The Receiver Operating Characteristic) values were calculated to compare ROC areas. For statistical evaluation, SPSS (Statistical Package for Social Science, Chicago, IL, USA) 19.0 Windows package program was used and $\alpha=0.05$ was taken as the critical decision-making value. Confirmatory factor analysis (SEM) was performed with the AMOS 20.00 program. Power level and effect size calculations calculated in the study G*Power Version 3.1.7. detected with.

6.1. Reliability and Validity Levels of the Scale

Since the study population is not known exactly, the power and sample level of the study were calculated by taking Beck (2016)'s study as a reference. Beck (2016) studied 121 participants in his study. According to the study of Beck (2016), it can be seen that n=113 participants, which are planned to be included in the research, can represent the study with 90% power (values of 0.70 and above are valid in studies, and 0.80 is expected to be quite sufficient). It has been observed that the study will be conducted with 113 individuals. In addition, the effect size level of the study was found to be 0.46 and high (0.10 expressed as low, 0.25 medium and 0.40 large effect size). In summary, it is seen that the study has sufficient power and the effect size level is quite sufficient. The study was conducted on the valid data of n=114 participants at the end of the data collection process.

The construct validity of the scale was examined by carrying out a confirmatory factor analysis. Several fit indices were used to test the scales three factorial construct. Please see Table 1 for the fit parameters that were used.

When the χ^2 , AGFI, GFI, CFI, IFI, RMSEA, SRMR, PNFI and PGFI compliance parameters of the scale were examined, each parameter was examined for the application. In addition, in Table 2, reliability, factor loading, internal consistency, explained variance, KMO levels and other reliability and validity parameters are given. Finally, the Structural Equation Diagram was drawn and the regression weights of the roads were calculated. In the confirmatory factor analysis study, which was applied according to 17 items and three sub-dimensions in accordance with the original form of the scale, it was observed that the contribution of all items to the scale was statistically significant at the 95% confidence level ($p < 0.05$). In the scale, avoidance (1-5-7-9-12-14-17), Intrusion (2-3-6-10-13), Arousal (4-8-11-15-16) sub-dimensions were determined in accordance with the original form

Table 1: Examining the Levels of Compliance of STSS Sub-Dimensions

Fit Indexes	Value	Fit Status	Perfect Fit Criteria	Acceptable Fit Criteria
¹ χ^2/sd	1.94	Perfect Fit	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 3$
² AGFI	0.96	Perfect Fit	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$
³ GFI	0.98	Perfect Fit	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$
³ CFI	0.96	Perfect Fit	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$
³ IFI	0.97	Perfect Fit	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$
⁴ RMSEA	0.05	Perfect Fit	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$
⁴ SRMR	0.05	Perfect Fit	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$
⁵ PNFI	0.73	Acceptable Fit	$.95 \leq PNFI \leq 1.00$	$.50 \leq PNFI \leq .95$
⁶ PGFI	0.69	Acceptable Fit	$.95 \leq PGFI \leq 1.00$	$.50 \leq PGFI \leq .95$

1(Kline, 2011), 2(Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003), 3(Baumgartner & Homburg, 1996; Bentler, 1980; Bentler & Bonett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert & Peschar, 2006), 4(Browne & Cudeck, 1993), 5(Hu & Bentler, 1999), 6(Meyers, Gamst & Guarino, 2006)

When χ^2 , AGFI fit parameters are examined in the study, it can be seen that the dimensions obtained in the study have an excellent level of fit. When the compliance parameters of GFI, CFI, IFI, RMSEA, SRMR, PNFI and PGFI are examined, it is seen that there is an acceptable level of agreement in the study. Since the fit indices have strengths and weaknesses in evaluating the fit between the theoretical model and the real data, it is recommended to use many fit index values to reveal the fit of the model. The most commonly used ones (Chi-Square Test of Fit (Chi-Square-Goodness), Goodness of Fit Index (GFI), Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI), Comparative Fit Index (CFI), Normalized Index of Fit (NFI), Root of Mean Errors (RMR) or RMS) and Root Mean Square Error of Approximate Errors (RMSEA) (Büyüköztürk et al. 2004: 217). In the study, the factor loadings of the scale and the summability of the sub-factors were evaluated with the Tukey summability test. According to the Tukey summability test, it was concluded that the scale is suitable for adding a scale total score ($p=0.19$, $p>0.05$).

Whether the response levels of the participants to the scale items were equal or not was evaluated with the Hotelling T^2 statistical test. As a result of this test, the Hotelling T^2 test result of the scale was found to be significant ($T^2=2954.56$, $p = 0.01$). It can be stated that there is no response bias in the scale. It has been determined that the scale, as 3 sub-dimensions and 17 items, is generally suitable in terms of fit indices. The reliability level of the scale was found to be 0.94 for 17 statements.

This shows that the scale is reliable. It can be stated that there is no need to remove statements from the study in order to increase reliability.

Table 2: Examination of Sub-Dimensions

Dimension	Explained Variance	Internal Consistency	KMO	X \pm s.d
Avoidance	21%	0,79	0,87	20,72 \pm 5,27
Intrusion	24%	0,83		16,21 \pm 4,21
Arousal	23%	0,81		15,61 \pm 4,39
Total STS	68%	0,94		51,33 \pm 12,62

The three dimensions obtained account for approximately 68% of the total variance. The explained variance is expected to be 60% or more in such studies. When the dimensions were examined, the explained percentage of variance of the Avoidance dimension was 21%, and the internal consistency was 0.79. The explained percentage of variance of the intrusion dimension was 24%, and the internal consistency was 0.783. The percentage of variance explained for the Arousal dimension was 23%, and the internal consistency was 0.81.

In the study, the KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) coefficient was used to determine whether the sample size was sufficient to explain the changes in the scale, and the Barlet's test was used to determine whether the structure was significant. It was seen that the KMO level of the scale was 0.87 and the sample size was sufficient. According to the result of Barlet's test, it is seen that the structure is significant (Barlet's $X^2=1328.25$, $p=0.01$). It shows that the three-dimensional structure obtained in the study is significant and that the number of $n=114$ participants included in the study is sufficient for the evaluation of the scale.

The scale was found to be reliable and valid with its three sub-dimensions. Concordance levels, on the other hand, are generally stated to be at good and acceptable levels. In the evaluations, it was observed that the reliability and construct validity of 17 statements with 3 sub-dimensions were ensured. While making the evaluation, it was seen that the fit indices of the one-dimensional structure were acceptable as an alternative.

Table 3: Examination of the relationships between STS sub-dimensions

		Avoidance	Intrusion	Arousal	Total STS
Avoidance	r	1			
	p				
Intrusion	r	0,79*	1		
	p	0,01			
Arousal	r	0,73*	0,77*	1	
	p	0,01	0,01		
Total STS	r	0,91**	0,92*	0,90*	1
	p	0,01	0,01	0,01	

**Spearman correlation test was applied. *Significant difference at 0.05 level

It was determined that there was a strong and positive significant relationship between the participants' Avoidance levels and Intrusion levels ($r=0.79$, $p=0.01$).

It was determined that there was a strong and positive significant relationship between the participants' Avoidance levels and Arousal levels ($r=0.73$, $p=0.01$).

It was determined that there was a strong and positive significant relationship between the participants' Intrusion levels and Arousal levels ($r=0.77$, $p=0.01$).

It was determined that there was a very strong and positively significant relationship between the participants' Avoidance levels and total STS levels ($r=0.91$, $p=0.01$).

It was determined that there was a very strong and positively significant relationship between the intrusion levels of the participants and the total STS levels ($r=0.92$, $p=0.01$).

It was determined that there was a very strong and positively significant relationship between the Arousal levels of the participants and their total STS levels ($r=0.90$, $p=0.01$).

Table 4: Modeling of the relations between the sub-dimensions affecting the STS level

Dependant Variables	Independent Variables			F	R ²
	Avoidance	Intrusion	Arousal		
	(β)	(β)	(β)		
Total STS (Y)	0,37 $t=18,96$ $p=0,01$	0,36 $t=17,37$ $p=0,01$	0,35 $t=18,47$ $p=0,01$	2596,02 ($p=0.01$)	0,98

As a result of the regression analysis in the table, it is seen that there is a significant correlation between Total STS and the levels of avoidance, intrusion and arousal sub-dimensions.

In the study, the model found between social STS and avoidance, intrusion and arousal sub-dimensions was found to be significant ($F=2596.02$, $p=0.01$, $p<0.05$). It was observed that the percentage of explanation of the model was 98% ($R^2=0.98$) and this rate was quite high. Finally, the coefficients of avoidance, intrusion and arousal dimensions were also found to be significant ($p=0.01$, $p<0.05$). According to the results of the Durbin Watson Test performed to examine the presence of autocorrelation in the model, it was observed that there was no autocorrelation in the model ($D.W=1.87$). As a result, the model was found to be significant.

The model obtained as a result of the analysis is as follows;

$$STS (Y) = (0.37) * \text{Avoidance} \pm (0.36) * \text{Intrusion} \pm (0.35) * \text{Arousal}$$

When the results were examined, it was seen that the most important factor affecting the total STS level was the avoidance level. Although the effect of Intrusion and Arousal levels were at lower levels, it was determined that the contribution of all three sub-dimensions to the STS level was at similar levels.

When the coefficients (β) in the model are examined, it is seen that a change in Avoidance levels by one unit will change the Total STS level by 0.37 units. It was observed that the effect of Intrusion and Arousal I levels would affect STS levels as 0.36 and 0.35 units, respectively.

Table 5: Determination of Cut-off Points of Scale Scores According to Listening to a Traumatic Event

Test Result Variable(s)	Area	p	95% Confidence Interval		cut-off	Sensitivity	Specificity
			Lower	Upper			
			Avoidance	0,63			
Intrusion	0,60	0,04*	0,348	0,843	11,5	0,81	0,71
Arousal	0,65	0,02*	0,418	0,889	6,50	0,99	0,73
Total STS	0,69	0,01*	0,327	0,857	27,5	0,98	0,74

**ROC analysis was performed. * Significance at 0.05 level

In the study, ROC analysis was used to calculate the cut-off point of the scale scores according to the STS level and the situation of encountering a traumatic event in the sub-dimensions of avoidance, intrusion and arousal.

In the study, it was determined that the accuracy of the cut-off point calculated according to the avoidance level was 63% (AUROC= 0.63, $p=0.03$). It was determined that the sensitivity value of the cut-off point, which was determined as 13.5 according to the avoidance level, was 0.88 and the specificity value was 0.79.

In the study, it was determined that the accuracy of the cut-off point calculated according to the intrusion level was 60% (AUROC= 0.60, $p=0.04$). It was determined that the sensitivity value of the cut-off point, which was determined as 11.5 according to the intrusion level, was 0.81 and the specificity value was 0.73.

In the study, it was determined that the accuracy of the cut-off point calculated according to the Arousal level was 65% (AUROC= 0.65, $p=0.02$). It was determined that the sensitivity value of the cut-off point, which was determined as 6.5 according to the arousal level, was 0.99 and the specificity value was 0.73.

In the study, it was determined that the accuracy of the cut-off point calculated according to the General STS level was 69% (AUROC= 0.69, $p=0.01$). The cut-off point, which was determined as 27.5 according to the General STS level, was found to have a sensitivity value of 0.99 and a specificity value of 0.74.

6.2. Demographic Charecteristics and Secondary Stress Levels of Participants

Table 6: General Characteristics of the Participants

		n	%
Sex	Male	67	58,8%
	Female	47	41,2%
Age	24-28 age	21	18,4%
	29-33 age	51	44,7%
	34 age and above	42	36,8%
Marital status	Single	71	62,3%
	Married	43	37,7%
Education	Undergraduate	64	56,1%
	Graduate	50	43,9%
Professional Seniority	3 years and below	31	27,2%
	4-9 years	63	55,3%
	10 years and above	20	17,5%
Having to listen to a traumatic experience	Yes	107	93,9%
	No	7	6,1%

In the study, the descriptive statistical analyses i.e., frequencies showed that the mean age level of the participants was 31.28 (S=5.22) years old, the youngest participant was 20 years old and the oldest participant was 52 years old.

18.4% of the participants were 24-28 years old, 44.7% were 29-33 years old, and 36.8% were 34 years old and over. 62.3% of the participants were single with undergraduate education (56.1%). The mean professional seniority levels of the participants were 6,73 (S=4,50) years. The least senior participant was 1, and the most senior participant was 28 years.3 years and below with 27.2%, 4-9 years with 55.3%, 10 years and above with 17.5%. 93.9% of the participants had to listen to a traumatic experience at least once during their professional life. Those who reported that s/he has

never listen to the traumatic experience (7 participants) were involved in all statistical analyses.

Table 7: Examining the STS levels of the participants according to their Gender

Dims	Sex	n	X±s.d.	p	II ²
Avoidance	Male	67	19,37±5,02	0,01*	0,35
	Female	47	22,64±5,07		
Intrusion	Male	67	15,22±4,24	0,01*	0,26
	Female	47	17,62±3,77		
Arousal	Male	67	14,96±4,19	0,06	-
	Female	47	16,53±4,55		
Total STS	Male	67	48,04±12,17	0,01*	0,18
	Female	47	56,02±11,85		

**Mann Whitney U test,

*Significant difference at the level of 0.05 II² (effect size)

The results of Mann Whitney U test showed that, male and female participants' STS scores were significantly different in two subscales and total scale score. Female participants's score were higher then that of males on intrusion, avoidance and thetotal scale score. Men and women participants' arousal level was not statisticly different.

Avoidance levels were found to differ according to the gender of the participants (p=0.01). It was determined that the reason for the difference was due to the fact that the Aviodance levels of the female participants were higher than the males. The effect size level of the difference was found to be moderate (II² =0.26).

It was determined that arousal levels were not at different levels according to gender. It can be stated that the Arousal levels of male and female participants are similar (p=0.06).

It has been determined that STS levels differ according to gender. It was determined that the reason for the difference was due to the fact

that the General STS levels of female participants were higher than that of males. However, the effect size of the significant difference was found to be weak ($\eta^2 = 0.18$).

Table 8: Examining the STS levels of the participants according to their marital status

dim	Marital Status	n	X \pm s.d.	p	η^2
Avoidance	Single	71	21,69 \pm 21,69	0,01*	0,27
	Married	43	19,12 \pm 19,12		
Intrusion	Single	71	16,94 \pm 16,94	0,02*	0,19
	Married	43	15,00 \pm 15,00		
Arousal	Single	71	16,25 \pm 16,25	0,04*	0,15
	Married	43	14,53 \pm 14,53		
Total STS	Single	71	53,56 \pm 53,56	0,01*	0,21
	Married	43	47,65 \pm 47,65		

**Mann Whitney U test,

*Significant difference at 0.05 level

The results of Mann Whitney U test showed that that the avoidance levels of the participants differed according to their marital status ($p=0.01$). The avoidance levels of single participants were higher than married participants. The effect size level of the difference was found to be moderate ($\eta^2 = 0.27$).

It was determined that the intrusion levels of the participants differed according to their marital status ($p=0.02$). It was determined that the reason for the difference was due to the fact that the intrusion levels of the single participants were higher than the married ones. The effect size level of the difference was found to be weak ($\eta^2 = 0.19$).

Arousal levels were found to differ according to the marital status of the participants ($p=0.04$). It was determined that the reason for the difference was due to the fact that the Arousal levels of the single participants were higher than the married ones. The effect size level of the difference was found to be weak ($\eta^2 = 0.15$).

It was determined that STS levels differ according to marital status ($p=0.01$). It was determined that the reason for the difference was due to the fact that the General STS levels of the single participants were higher than those of the married participants.

It was observed that the effect size of the significant difference obtained was medium ($\eta^2=0.21$).

Table 9: Examining the STS levels of the participants according to their Educational Status

dim	Education	n	X \pm s.d.	p
Avoidance	Undergraduate	64	21,3 \pm 5,62	0,19
	Graduate	50	19,98 \pm 4,74	
Intrusion	Undergraduate	64	16,61 \pm 4,29	0,25
	Graduate	50	15,7 \pm 4,08	
Arousal	Undergraduate	64	15,56 \pm 4,55	0,91
	Graduate	50	15,66 \pm 4,22	
Total STS	Undergraduate	64	52,13 \pm 13,18	0,45
	Graduate	50	50,32 \pm 11,92	

**Mann Wihtney U test

As it can be seen in Table 6, STS scores do not vary by the participant's level of education.

Table 10: Examination of the STS levels of the participants according to the Status of Encountering with the Traumatic Event

dim	Having to listen to a traumatic experience	n	X±s.d.	p
Avoidance	Yes	107	20,85±5,15	0,30
	No	7	18,71±7,06	
Intrusion	Yes	107	16,31±4,13	0,33
	No	7	14,71±5,41	
Arousal	Yes	107	15,79±4,22	0,07
	No	7	12,71±6,21	
Total STS	Yes	107	51,67±12,2	0,26
	No	7	46,14±18,33	

**Mann Wihtney U test

It was determined that the levels of Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS did not differ according to the situation of the participants having to listen to a traumatic experience ($p>0.05$). It can be stated that the Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS levels of the participants in the study who had or did not have to listen to a traumatic experience were similar.

Table 11: Examining the STS levels of the participants by age

dim	age	n	X±s.d.	p
Avoidance	24-28 age	21	21,71±5,57	0,06
	29-33 age	51	21,55±4,46	
	34 age or above	42	19,21±5,79	
Intrusion	24-28 age	21	17,05±4,10	0,10
	29-33 age	51	16,76±3,97	
	34 age or above	42	15,12±4,40	
Arousal	24-28 age	21	17,00±4,11	0,08
	29-33 age	51	15,92±3,62	
	34 age or above	42	14,52±5,16	
Total STS	24-28 age	21	53,76±11,03	0,12
	29-33 age	51	52,94±11,14	
	34 age or above	42	48,17±14,55	

**Kruskall Wallis test

It was determined that the levels of Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS did not differ according to the age of the participants ($p>0.05$). In the study, it can be stated that the Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS levels of the participants aged 24-28, 29-33 and over 34 were similar.

Table 12: Examining the STS levels of the participants according to their Professional Seniority Levels

dim	Seniority	n	X±s.d.	p	post hoc.	η^2
Avoidance	3 years and below (1)	31	22,74±5,21			
	4-9 years (2)	63	20,84±4,77	0,01*	1,2>3	0,24
	10 years or above (3)	20	17,2±5,34			
Intrusion	3 years and below (1)	31	17,77±4,13			
	4-9 years (2)	63	16,3±3,87	0,01*	1,2>3	0,22
	10 years and above (3)	20	13,5±4,21			
Arousal	3 years and below (1)	31	16,74±4,61			
	4-9 years (2)	63	15,68±3,99	0,01*	1,2>3	0,23
	10 years and above (3)	20	13,6±4,77			
Total STS	3 years and below(1)	31	55,65±11,96			
	4-9 years (2)	63	51,76±11,68	0,01*	1,2>3	0,25
	10 years and above (3)	20	43,3±13,33			

**Kruskall Wallis test, *0,05 düzeyinde anlamlı farklılık

It was determined that the levels of Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS were significantly different according to the professional seniority levels of the participants ($p=0.01$). In the study, it can be stated that the Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS levels of the participants with a professional seniority level of less than 9 years are higher than the participants with a seniority of 10 years or more. It was determined that the effect size levels in Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS dimensions were moderate.

Table 13: Examination of age and professional seniority levels and STS level

		Avoidance	Intrusion	Arousal	Total STS
Age	r	-0,21*	-0,21*	-0,12	-0,20*
	p	0,02	0,02	0,19	0,03
Professional Seniority	r	-0,28*	-0,25*	-0,17	-0,26*
	p	0,01	0,01	0,08	0,01

**Spearman correlation test was applied. *Significant difference at 0.05 level

The correlation analysis showed that, age and Professional seniority correlated negatively with avoidance, intrusion and total STS scores of participants.

The arousal score was not correlated with either age or Professional seniority.

7.1. Discussion

In this study, the relationship between the demographic characteristics of lawyers working in the field of immigration and the secondary traumatic stress levels they experienced is examined. In this direction, the study was carried out with 114 lawyers working in different provinces and institutions. In the current study, 23 people seem to be above the traumatic stress sub-dimensions' cut-off scores. In other words, 23 people out of 114 show secondary traumatic stress symptoms. It may also be a possibility that the individuals participating in the research could not give objective answers when answering the scale items, using their knowledge of traumatic stress or their field experience

The STS scale was examined in terms of its reliability and validity of the sample of the present study. The detailed analyses indicated that the scale is reliable and a valid instrument to assess the secondary stress levels of Turkish lawyers. First, the examination of secondary stress levels of the participants indicated that gender and marital status are two demographic variables that differentiate the participants. It has been determined that

there is a significant difference between the scores of the lawyers in the avoidance, arousal, and intrusion sub-dimensions of the Secondary Traumatic Stress Scale according to their gender. It can be concluded that female lawyers had higher Avoidance levels than males. It was determined that arousal levels were not at different levels according to gender. It can be stated that the Arousal levels of male and female participants are similar. Also, general STS levels of female participants were higher than that of males. Looking at the studies in the literature, it was seen that female participants had higher scores on pre-traumatic risk factors, gender specific (Brewin, Andrews, & Valentine, 2000). Considering the gender variability, it is thought that this difference may be due to the fact that the perception of social support from the society or family may differ between men and women. In particular, working in more challenging conditions in the field due to the gender of professional female employees may make it easier for them to be more affected by traumatic situations. Secondly, it can be stated that the Avoidance, Intrusion, Arousal and general STS levels of the participants aged 24-28, 29-33 and over 34 were similar. While the literature studies were examined Secondary Traumatic Stress Level is seen in all age groups, it is more common in young adults (Aker, 2000). The most important reason for this situation is stated as that young professionals working with trauma are less experienced and therefore unable to develop and use coping mechanisms that can be learned over time (Bride, Secondary Traumatic Stress, 2012). While examining the literature, seniority was found to be a moderating factor in the association between cognitive flexibility and stress coping flexibility (Kruczek, Basinska, & Janicka, 2020).

As the professional experience of individuals working in the field of migration increases, they are considered to be in the low risk group for developing secondary traumatic stress and showing its symptoms (Bride, Secondary Traumatic Stress, 2012). Thirdly, avoidance levels of single participants were higher than those of married participants. In addition to that the intrusion levels of the single participants were higher than the married ones. Also, arousal levels of the single participants were higher than the married ones. It was determined that the reason for the difference was due to the fact that the general STS levels of the single participants were higher

than those of the married participants. The high scores of single people can be explained by the fact that spouses are deprived of the social support they provide to each other. People need to communicate and share in order to relax psychologically. It can be said that married participants are stronger in this respect. In addition, it can be stated that the avoidance, intrusion, arousal and general STS levels of the participants who have undergraduate and graduate education are similar. It can be stated that the avoidance, intrusion, arousal and general STS levels of the participants in the study who had or did not have to listen to a traumatic experience were similar.

In the study, it can be stated that the avoidance, intrusion, arousal and general STS levels of the participants with a professional seniority level of less than 9 years are higher than the participants with a seniority of 10 years or more. The increase in the professional seniority of the participants would significantly decrease the avoidance, intrusion, arousal and general STS levels. The effects of trauma may occur differently in individuals according to different demographic characteristics. Coping with stressful situations and trauma may differ in people according to gender. Women report much higher levels of psychological and physical stress than men, according to stress studies employing clinically approved survey questionnaires (Ermasova, Ermasova, & Rekhter, 2020). Although both men and women have a physiological experience of fight or flight, Taylor et al.(2000) suggested a sex difference in the behavioural reaction to stress; women are more likely to have a behavioural experience of “tend and befriend.” (Taylor et al., 2000).

When the STS scores are examined, it can be said that the most significant difference occurs in the gender variable. It is seen that female participants have higher secondary traumatic stress scores than male participants. According to these results, it can be said that female participants experience the symptoms such as remembering traumatic events over and over, having dreams about the event, feeling like they are living again, and similar symptoms. It has been revealed that different occupational groups experience emotional difficulties during different studies, but the rate of women experiencing emotional difficulties is higher than men. The research from Turgut (2014) research on the mental problems of profes-

sionals working with migrants, stated that being a woman is a risk factor for secondary traumatic stress symptoms (Turgut, 2014). Considering the gender differences, it can be said that the situations that can give positive concepts such as self-esteem, awareness are less in women. Likewise, it can be said that female employees in their fields of duty and responsibility have more difficulty in reaching social support mechanisms than men due to gender differences, which can be said to be one of the reasons for this difference. This study can be repeated by increasing the number of participants in order to find the significance level of the differences in other demographic characteristics stronger.

In addition to stating social support as a factor that reduces the symptoms of post-traumatic stress (Brewin, Andrews, & Valentine, 2000), it is seen that social support is considered as a protective factor in PTSD symptoms. It is thought that the social support perceptions of the participants in the study are strong and their coping mechanisms are high even if they are experiencing STS. However, the work of Stephens et al. (1997) shows that support from coworkers and supervisors is associated with PTSD symptoms. In this context, the relationship between social support perception and multidimensional support perception and STS should be examined further in the future stages of the current study.

First of all, when it is considered that secondary traumatic stress causes negativities in both private and business life of the professional, as well as providing information about the necessary information and methods to protect professionals on a personal level; The struggle is also carried out at the institutional level. For this reason, it may be more usual for people other than 23 to receive support not only from their individual support but also from their corporate identity in STS situations. It is thought that the supervision support that can be obtained from the institution can strengthen the coping mechanisms of the individual. It is thought that it is important to plan studies that will reduce the indirect effects of trauma, to share the work and case load, to support in-service training of professional staff, and to increase social support mechanisms. As another factor, secondary traumatic stress symptoms experienced by the participants due to their indirect exposure to traumatic events occur as acute symptoms that

heal in a short time, and 23 people out of 114 show symptoms. In other words, the symptoms experienced by people are not as a traumatic process, but are psychological states that occur instantly and can pass spontaneously (Figley, 1995).

It can be concluded that the relationship between secondary traumatic stress and demographic variables do not differ clearly from each other in terms of changes. Variables that do not reveal a significant difference are thought to be a protective factor on individuals and have indirect effects rather than direct effects. The limited number of samples used in the study limits the generalizability of the findings. In addition, the use of self-report scales in the study limits the reliability that participants' real lives can be accurately measured in relation to the evaluated areas.

According to the results of the study and the observations in the field, it is thought that social support is an important component that affects all areas of life for all participants, and that lawyers can be more functional in both their private and professional lives and cope with secondary traumatic stress more easily as a result of being supported in this respect. It is clear that secondary traumatic stress negatively affects occupational groups working with trauma victims in terms of both social life and professional efficiency. Considering the devastating effects of trauma, it is very important to take the necessary precautions at the micro and macro level for the health of both individuals and the society we live in. The destructive effects of secondary traumatic stress can be minimized not only with individual measures, but also with the support provided by institutions and organizations to their employees as well as the support provided by state administrators.

7.2. Limitations and Suggestions

In the literature, studies in the field of secondary traumatic stress mostly include professional staff such as psychologists and social workers. However, when we look at the trauma and migration field, lawyers frequently work both in the field and in the administrative units of the projects. They are exposed to many traumatic situations both in interviews with individuals in the field and in other steps taken in the field of migration. For this

reason, it is thought that this study will be useful in explaining the level of secondary traumatic stress experienced by lawyers and in taking necessary precautions. The result of this study reveals the effect of secondary traumatic stress on individuals in the light of demographic variables. For this reason, the establishment of a unit that can provide psychological support to all national and international organizations working in the field of migration, in the field and in the administrative unit, is of great importance in terms of supporting people. The value given to privacy as well as the open way to access this unit will make it easier for people to receive psychological support. It should be noted that trauma is a very broad field of study. Migration studies, on the other hand, are at the focal point of the trauma field. It is known that not only the traumas experienced by the immigrants, but also the people working in the field of humanitarian aid are both psychologically and physically affected by this process. It is an inevitable fact that the phenomenon of migration is a current issue all over the world and the number of forcibly displaced people is increasing day by day. It is thought that the establishment of a sustainable system by all countries, together with the increasing migration mobility, can both facilitate the work of states politically and that the staff deficit will be at a minimum level by supporting the people working in this field.

Secondary traumatic stress is a concept that can affect people's living standards and productivity. For this reason, studies to increase psychological resilience should be carried out. Training on traumatic stress symptoms such as acute stress disorder and post-traumatic stress disorder can be provided, so that employees can build awareness about their own possible trauma reactions. In institutions and organizations working in the field of migration, issues such as effective communication and coping strategies trainings can be offered and individual and group psychological support can be provided by professionals such as psychologists, psychological counselors, social workers. Individuals' self-expression after a stressful situation in the field, plays an important role in protecting mental health. The outcomes of this study will benefit such meetings.

It is envisaged that outputs of this study will be used as an auxiliary manual in the work and functioning of many different actors such as

non-governmental organizations working in the field of migration, relevant state institutions and organizations, international organizations. The results and outputs of the study can be used to control the mental health of the employees in policy and capacity building units in institutions and organizations and to make the necessary interventions. It should not be forgotten that the phenomenon of migration is becoming a subject that is always changing and is the common denominator of all countries of the world with each passing day. It is thought that the legal rules in the national systems of the countries can be renewed in line with the studies in the literature.

It is foreseen that this study will shed light on the regulations made on not only the issues of security such as border management and migrant smuggling, but also the protection of the rights of the professionals working in this field and the improvement of the conditions. Finally, there are many different guides and guidelines for psychologists and social workers working with migrant in the field. It is thought that this study will make a positive contribution to these activities, especially if activities such as preparing psychological guides for lawyers working in bar associations and in the field are carried out.

I think that the findings obtained are related to the situations I observed in the field. First of all, as an individual working with lawyers in the field, I think that their workforce and the secondary traumatic stress they are exposed to are quite high, and a service in the field where they can find support is not very accessible. I have observed that primarily female employees are vulnerable to more traumatic situations than male employees are. I think this is related to many different reasons. One of these situations is the perception of gender. Since women can be called more fragile and more sensitive in the society they live in, secondary traumatic stress phenomenon may occurred more quickly.

For this reason, I think that this issue should be taken into account in possible studies that can be done. Another issue is the marital status of the working people. When I met with lawyers while I was working in the field, I observed that single people were more exposed to secondary traumatic stress. I believe that the most important reason for this is the perception of social support.

I have observed that the people that single lawyers can talk to right after the traumatic events they have been exposed to are less accessible than married people are. For this reason, Married people had lower depression, anxiety, and stress levels than those that were single, separated, or widowed (Le & et al., 2020). In addition, I think that single lawyers are more likely to take part in different cases such as deportation proceedings and overseas assignments than married people are, and therefore, they are exposed to situations that are more traumatic.

In conclusion, migration has become a phenomenon that grows day by day and concerns the whole world. The phenomenon of migration with all its details covering humanitarian aid, border security, legal processes and international migration management is a subject that needs to be studied more. I think that all the studies, including this study, will make a valuable contribution to interdisciplinary issues such as policy development, monitoring & evaluation, and revision of laws at national and multicultural dimensions.

Among the limitations of the study, considering the gender of the participants, it is seen that males are more common. Future studies can be done to eliminate this difference. The number of people participating in the study can be considered as another limitation. A larger-scale research with more participants can contribute to the literature. In addition, it should be evaluated in particular whether the participants have an immigrant profile. The traumatizations that immigrant participants may experience directly may affect the answers given in the study in a positive or negative way. As can be seen, it can be clearly concluded that secondary traumatic stress differs in terms of demographic variables of individuals. The limited number of participants is another limitation of the study. In future studies, it would be beneficial to use larger sample groups and to consider other occupational groups that are frequently encountered with trauma victims.

The innovations made in the bar associations for immigrants can be examined carefully in order to expand this study later on, and the participants can be selected more specifically. The limited number of assisting lawyers that can be reached has made it difficult to compare and analyze

them in terms of study variables. Studies with larger samples will enable a more detailed examination of lawyers working with immigrants in terms of comparing the level of exposure to the traumatic experiences they are exposed to due to their profession. A comparison study to be conducted with other occupational groups that their work involve supporting traumatized people and that are not included in this study may show a different factor structure.

REFERENCES

AIDA. (2022). LEGAL ASSISTANCE FOR REVIEW OF DETENTION-TURKEY.

Akbolat, M., & Işık, O. (2008). Sağlık Çalışanlarının Tükenmişlik Düzeyleri: Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 11(2), pp. 229-254.

Aker, A. (2000). *Temel Sağlık Hizmetlerinde Psikososyal Travmaya Yaklaşım*. İstanbul.

Alvarez, J., & Hunt, M. (2005). Risk and Resilience in Canine Search and Rescue Handlers After 9/11. *Journal of Traumatic Stress*, 18(5), pp. 497-505.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-V*. Washington, DC: American Psychiatric Association.

Anagnost, S. (2000). The Challenge of Providing High Quality, Low Cost Legal Aid for Asylum Seekers and Refugees. *International Journal of Refugee Law*, 12(4), pp. 577-588.

Antakya Bar Association. (2018).

Beyannameşi, İ. H. (1949, Mayıs 27). *T.C. Resmi Gazete (Sayı: 7217)*.

Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve İnsan Hakları. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 60-80.

Brewin, C., Andrews, B., & Valentine, J. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5), 748.

- Bride, B. (2007). Prevalence of secondary traumatic stress among social workers. *Social Work*, 52, pp. 63-70.
- Bride, B. (2012). Secondary Traumatic Stress. In C. Figley, *Encyclopedia of Trauma: An Interdisciplinary Guide* (pp. 600-602). California.
- Brotheridge, C. M., & Grandey, A. A. (n.d.). Emotional labor and burnout: Comparing two perspectives of “people work”. *Journal of Vocational Behavior*, 60(1), pp. 17-39.
- Cabot, H. (2016). Refugee Voices”: Tragedy, Ghosts, and the Anthropology of Not Knowing. *Journal of Contemporary Ethnography*, pp. 645-672.
- Ceylan, H., Gül, N., & Öksüz, M. (2016). Sosyal Çalışmacılarda İş Doyumu ve Tükenmişliğe Etki Eden Faktörlerin Sosyal Hizmet Alanlarına Göre Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), pp. 43-69.
- Chamberlain, J., & Miller, M. K. (2009). Evidence of secondary traumatic stress, safety concerns, and burnout among a homogeneous group of judges in a single jurisdiction. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 37, pp. 214-224.
- Çiğer, M. (2016). Uluslararası Hukuka Uygun Geçici Koruma Rejiminin Unsurları Üzerine. *GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ*, 2(3), pp. 62-92.
- Collings, J., & Murray, P. (1996). Predictors of stress amongst social workers: An empirical study. *British Journal of Social Work*, 26, pp. 375–387.
- Çakran, Ş., & Eren, V. (2017). MÜLTECİ POLİTİKASI: AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI. *Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute*, 14(39), pp. 1-30.
- Çallı, M. (2016). TÜRKİYE’DE MÜLTECİLERİN VESİĞİNMACILARIN SAĞLIK HAKKI. *İş ve Hayat*, 2(3), pp. 131-154.
- Çelik, N. (2015). Türk hukukunda uluslararası koruma başvurusunda bulunan veya uluslararası korumadan yararlanan yabancıların hak ve yükümlülükleri. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(3), pp. 67-148.

Çiçekli, B. (2014). *Mülteci Hukuku*.

Demirbaş, Ç., Dikmenli, Y., & Gafa, İ. (2018). TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN VATAN ALGISINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(2), pp. 253-266.

Dursun, H. (2015). Legal aid in Civil Cases in Turkish Law . *Proceedings of International Academic Conferences* .

Ergüven, N. S., & Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), pp. 1007-1062.

Ergüven, N., & Özturanlı, B. (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4).

Ermasova, N., Ermasova, E., & Rekhter, E. (2020). Stress and coping of Russian students: do gender and marital status make a difference? *Journal of Gender Studies*.

Figley, C. (1995). Compassion Fatigue As Secondary Traumatic Stress Disorder: An Overview. C.R. Figley (Ed.). *Compassion Fatigue Coping with Secondary Traumatic Stress Disorder in Those Who Treat Traumatized*, pp. 1-20.

Gabriel, A. (2017). Helping others or helping oneself? An episodic examination of the behavioral consequences of helping at work. *Personnel Psychology*.

Galli, C. (2020). Humanitarian capital: how lawyers help immigrants use suffering to claim membership in the nation-state. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(11), pp. 2181-2198.

Gemignani, M., & Giliberto, M. (2019). Constructions of burnout, identity, and self-care in professionals working toward the psychosocial care of refugees and asylum seekers in Italy. *Journal of Constructivist Psychology*, pp. 1-23.

Golonka, K., Mojsa-Kaja, J., Blukacz, M., Gawłowska, M., & Marek, T. (2019). Occupational burnout and its overlapping effect with depression and anxiety . *Int. J. Occup. Med. Environ. Health*.

Gürkan, A., & Yalçın, N. (2017). Sağlık Çalışanlarında İkincil Travmatik Stres. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 90-95.

Hablemitoğlu, Ş., & Özmete, E. (2012). SOSYAL ÇALIŞMACILARIN İŞ YAŞAMI KALİTESİ: ŞEFKAT YORGUNLUĞU, TÜKENMİŞLİK, STRES KAYNAKLARI, İŞ TATMİNİ VE KARİYER OLANAKLARI. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi* .

Hamama, L. (2012). Burnout in Social Workers Treating Children as Related to Demographic Characteristics, Work Environment, and Social Support. *Social Work Research*, 36(2), pp. 113-125.

Herman, J. L. (1992). *Trauma and recovery: The aftermath of violence--from domestic abuse to Political terror*. Hachette UK.

Hernandez, R., Bassett, S., Boughton, S., Schuette, S., Shiu, E., & Moskowitz, J. (2017). Psychological Well-Being and Physical Health: Associations, Mechanisms, and Future Directions. *SPECIAL SECTION: HEALTH AND EMOTION*, pp. 1-12.

IOM. (2011). *Glossary on Migration*. Retrieved November 06, 2020, from Key Migration Terms: <https://www.iom.int/key-migration-terms>

Iyamuremye, J., & Brysiewicz, P. (2010). Exploring secondary traumatic stress in mental health nurses working in Kigali, Rwanda. *Africa Journal of Nursing and Midwifery*, 12(2), pp. 96-106.

Janmyr, M. (2016). Precarity in Exile: The Legal Status of Syrian Refugees in Lebanon. *Refugee Survey Quarterly*, 35, pp. 58–78.

Kagan, M. (2006). Frontier Justice Legal Aid and UNHCR Refugee Status Determination in Egypt. *Journal of Refugee Studies*, 19(1).

Kagan, M. (2006). Frontier Justice: Legal Aid and UNHCR Refugee Status Determination in Egypt. *Journal of Refugee Studies*, 19(1).

Kahil, A., & Palabıyıköğlü, N. (2018). İkincil Travmatik Stres. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 10(1), pp. 59-70.

Kahya, Ö. (2014). *Türkiye’de Sığınmacılık ve Uydu Kent Deneyimi*. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Kaya, İ., & Eren, E. (2015). *Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*. SETA.

Keleş, H. (2017). Anlamli iş ile psikolojik iyi oluş ilişkisi. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), pp. 154-167.

Keyes, C. L., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, pp. 1007-1022.

Koopman, J., Lanaj, K., & Scott, B. A. (2016). Integrating the bright and dark sides of OCB: A daily investigation of the benefits and costs of helping others. *Academy of Management Journal*, 59, pp. 414-435.

Korkut, R. (2010). *Türkiye'de Sığınmacı ve Mülteciler*. Niğde: Niğde Üniversitesi.

Kruczek, K., Basinska, M., & Janicka, M. (2020). COGNITIVE FLEXIBILITY AND FLEXIBILITY IN COPING IN NURSES – THE MODERATING ROLE OF AGE, SENIORITY AND THE SENSE OF STRESS. *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*, 33(4), pp. 507-521.

Kutluoğlu Karayel, A. (2018). *KRİZ BÖLGELERİNDEKİ İNSANİ YARDIM ÇALIŞANLARINDA GÖRÜLEN PSİKOLOJİK PROBLEMLER VE ÇÖZÜMLERİ*. İNSAMER.

Le, H., Lai, A., Sun, J., Hoang, M., Vu, L., Pham, H., . . . Ho, C. (2020). Anxiety and Depression Among People Under the Nationwide Partial Lockdown in Vietnam. *Public Mental Health*.

Lloyd, C., King, R., & Chenoweth, L. (2002). Social work, stress and burn-out: A review. *Journal of Mental Health*, 11(3), pp. 255–265.

Maraşlı, M. (2005). Bazı özelliklerine ve öğrenilmiş güçlülük düzeylerine göre lise Öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri. *Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 23(3), pp. 27-33.

Maslach, C. (2015). *Burnout: the cost of caring*. Los ALtos, CA: Malor Book.

- Maslach, C., Jackson, S., & Leiter, M. (1996). *Maslach Burnout Inventory Manual*. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.
- Maslach, C., Schaufeli, W., & Leiter, M. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52(1), pp. 397-422.
- Maslach, C.; Leiter, M. P. (2014). *The truth about burnout: how organizations cause personal stress and what to do about it*. San Francisco: Jossey-Bass: A Wiley Imprint.
- Matud, M., Curbelo, M., & Fortes, D. (2019). Gender and Psychological Well-Being . *International Journal of Environmental Research and Public Health*.
- McCann, L., & Pearlman, L. (1990). Vicarious traumatization: A framework for understanding the psychological effects of working with victims. *Journal of Traumatic Stress*, 3, pp. 131-149.
- McKay, C., & Orosa, E. (2020). Barriers to accessing psychosocial support for humanitarian aid workers: a mixed methods enquiry. *Disasters*.
- Menekşe, T. (2018). Türk Uluslararası Koruma Sisteminde Karar Merkezleri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 4(2), pp. 190-231.
- Nolte, I. (2018). Interorganizational Collaborations for Humanitarian Aid: An Analysis of Partnership, Community, and Single Organization Outcomes. *Public Performance & Management Review*.
- Özkul, M., & Var, E. (2018). İkincil Travmatik Stres ve Sosyal Destek İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2), pp. 49-62.
- Öztürk, M., & Uluşahin, A. (2008). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Nobel.
- Pines, A. (1993). *Burnout*. In: L. Goldberger & S. Breznitz (Eds.). *Handbook of stress: Theoretical and clinical aspects*. New York: NY:Free Press.
- Presidency of Migration Management. (2020). *Geçici Koruma*. Retrieved from <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Queirós, C., Passos, F., Bártolo, S., Marques, A., Silva, C., & Pereira, A. (2020). Burnout and Stress Measurement in Police Officers: Literature Review and a Study With the Operational Police Stress Questionnaire. *Organizational Psychology*.

Refugee Rights Center. (2017). International Protection Procedure in Turkey; RIGHTS AND OBLIGATIONS.

Robinson-Keiling, R. (2014). Secondary traumatic stress and disruptions to interpersonal functioning among mental health therapists. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(8), 1477-1496.

Savar, E., & Kedikli, U. (2019). TÜRKİYE'DE MÜLTECİ VE SİĞİNMACILARA SAĞLANAN İMKÂNLAR VE UYUM SORUNLARI: ÇANKIRI ÖRNEĞİ. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15(4).

Schwartz, R. (2008). Working conditions and secondary traumatic stress . *Yeshiva University/Wurzweiler School of Social Work*. New York.

Slattery, S. M., & Goodman, L. A. (2009). Secondary traumatic stress among domestic violence advocates: Workplace risk and protective factors. *Violence Against Women*, 15(11), pp. 1358-1379.

Stamm, B. (1997). Work-related secondary traumatic stress. *The National Center for PTSD, Research Quarterly* , 1-6.

Şahin, N. (2014). *Stres ve Stres Yönetimi. Örgütsel Davranış*. İstanbul: Beta Yayınları.

Şavur, E. (2012). İNSANİ YARDIM ÇALIŞANLARININ YARDIM ARAMA DAVRANIŞINA İLİŞKİN BİR İNCELEME:»PSİKOLOJİK BELİRTİLER, PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ve SOSYAL DESTEK ALGISI'. *DİSİPLİNLERARASI SOSYAL PSİKİYATRİ YÜKSEK LİSANS TEZİ*. ANKARA.

Taylor, S. E., Klein, L. C., Lewis, B. P., Gruenewald, T. L., Gurung, R. A., & Updegraff, J. A. (2000). Biobehavioral responses to stress in females: Tend-and-befriend, not fight-or-flight. *Psychological Review*, 107(3), p. 411.

Tesi, A., Aiello, A., & Giannetti, E. (2018). The work-related well-being of social workers: Framing job demands, psychological well-being, and work engagement. *Journal of Social Worker, 19*(1), pp. 121-141.

Turgut, İ. (2014). Travma mağduru mülteci ve sığınmacılarla çalışan meslek elemanlarının ruhsal sorunları üzerine karşılaştırma gruplu bir değerlendirme çalışması . *Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2013). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu(YUKK).

UNHCR. (2020, June 18). *Refugee Data Finder*. Retrieved November 06, 2020, from <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>

UNHCR. (2020). *Üçüncü Ülkeye Yerleştirme*. Retrieved from UNHCR-Türkiye.

United Nations High Commissioner for Refugees. (1951). THE REFUGEE CONVENTION, 1951.

Vrklevski, L. P., & Franklin, J. (2008). Vicarious trauma: The impact on solicitors of exposure to traumatic material. *Traumatology, 14*(1), pp. 106-118.

Yıldırım, G., Kıdak, L. B., & Yurdabakan, I. (2018). İkincil Travmatik Stres Ölçeği: Bir uyarılma çalışması. *Psychiatry, 19*(1), pp. 45-51.

Yılmaz, B. (2019). *İnsan Hakları Savunucularında Travma ve Başaçıkma*. Ankara: Kapasite Geliştirme Derneği.

Zara, A., & İçöz, F. (2015). Türkiye’de Ruh Sağlığı Alanında Travma Mağdurlarıyla Çalışanlarda İkincil Travmatik Stres. *Klinik Psikiyatri, 18*, pp. 15-23.

Ziya, O. (2012). MÜLTECİ-GÖÇMEN BELİRSİZLİĞİNDE İKLİM MÜLTECİLERİ. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*.

Kitap İncelemesi

GÖÇMEN ENTEGRASYONU VE TANINMA TEORİSİ “ADİL ENTEGRASYON”

Gülay Uğur Göksel

(Çev. Müge Kızıltuğ)

Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi “Adil Entegrasyon”, İstanbul,
2019, Pinhan Yayıncılık, 213 Sayfa

Elif Yağmur ŞAHBUDAK*

Dr. Öğretim Üyesi Gülay Uğur Göksel tarafından yazılan “Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi -Adil Entegrasyon-” isimli kitap 2019 yılında Pinhan yayınları tarafından basılmıştır. 212 sayfadan oluşan kitapta, yazar Axel Honneth’in tanınma teorisini göçmen ve mülteci entegrasyonunu çevreleyen sosyo-ekonomik engelleri değerlendirmede kullanarak Kanada ve Türkiye örneklerine uygulamıştır. Eserde entegrasyon kavramını açıklayan girişin ardından temelde iki bölüm bulunmaktadır. Göksel, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi lisansının ardından Kanada’da Waterloo Üniversitesi’nden Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans derecesini almış, Amerika Birleşik Devletleri Colorado Üniversitesi-Boulder’da doktorasını tamamlamıştır. Göksel Vancouver ve Lizbon’da vatandaşlık ile göçmenlik konularında çeşitli proje çalışmaları yürütmüştür. Yazar 2014 yılından beri İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde görev yapmaktadır.

* Graduate Student, Gaziantep Üniversitesi, yağmur_shbdk@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-0139-9186

Kitabın giriş bölümünde yazar entegrasyonu tanımlamış, çözüm stratejisi olarak göçmenlerin entegrasyon meselesini tarihsel altyapı ve mevcut baskın yaklaşımın sorunları ile birlikte kısaca değerlendirerek kitabın yapısından bahsetmiştir. Göksel, uluslararası göçmenlerin dünyadaki ve Batı ülkelerindeki sayılarına atıfta bulunarak birçok batılı ülkenin göçmen nüfusunun ekonomik büyüme için vazgeçilmez olduğunu fark etmeye başladığını ifade etmektedir. Somut ekonomik faydaların yanında, göçün ekonomik ve ırksal çeşitliliği de arttırdığını vurgulayan yazar bu durumun bazı ev sahibi toplumların ulusal güvenlik, kimlik ve sosyal uyumuyla ilgili ciddi endişe yarattığını belirtmektedir.

Entegrasyon teriminin farklı şekillerde kullanılmasına karşın yazar, çeşitli tanımlardan yararlanarak “Sosyal uyumun, çeşitlilik gösteren nüfus yapısının birleştirilmesi yoluyla ortak kimlik inşa etme ve çeşitli toplulukların sivil katılımı için kurum ve hizmetlerin ortak zeminini şekillendirme (Göksel, 2019: 16) anlamını taşıdığını ifade etmektedir. Entegrasyon alanında geliştirilen politikaların ise iki zıt kutup olarak tarif ettiği asimilasyon ve çokkültürlülük etrafında gidip geldiğini belirten Göksel, çağdaş sosyo-ekonomik ve politik olayların değişmesiyle şekillendiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda yazar açısından entegrasyon hususunda mevcut baskın yaklaşımın iki temel sorunu olduğu ifade edilebilir. Bunlardan ilki ev sahibi toplumun toplumsal huzuru ve uyumu için ortak ulusal kimliğin gerekli olduğu düşüncesidir. Ancak Göksel’e göre ulusal kimlik vatandaşlar arasındaki tek sivil bağ olarak görülmemelidir. Bu şekilde görüldüğü takdirde göçmenler potansiyel tehdit olarak algılanmaya devam edileceklerdir. İkincisi ise ulusal kimlik meselesi üzerinden kültür ve bireysel kimlik arasındaki ilişkiye etnosantrik bir bakış açısıyla yaklaşıldığından göçmenlerin etnik kimlikleri bastırılması veyahut geliştirilmesi gereken bir husus olarak değerlendirilmesidir.

Birinci bölüm adalet teorileri, çokkültürlülük ve tanınma teorisi ile adil entegrasyon kavramının anlatıldığı iki alt bölümden oluşmaktadır. Göksel, adalet teorilerine yer verirken ilk olarak azınlık hakları tartışmalarının tarihçesine değinmektedir. Bu bağlamda Kanadalı filozof Will Kymlicka’nın azınlık hakları ile ilgili tartışmaların tarihi sınıflandırmasından yararlanılmaktadır. Kymlicka’ya göre azınlık hakları tartışması Klasik

Liberal Yaklaşım ile başlamaktadır. Akabinde onu takip eden Komüniter-yan yaklaşım ise birer birey olarak içinde bulunulan topluma ve kültüre tamamiyle bağlı olunması ve her bireyin ayrı yükümlülüklerinin olduğu görüşüne dayanmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ise Liberal Görüş çerçevesinde azınlık haklarının muhtemel kapsamı hakkında tartışılmaya başlanmıştır. Tarihsel süreç içerisinde ise üçüncü tartışma azınlıkların maruz kaldığı baskın çoğunlukçu kültür ve kimliğin sebep olduğu adaletsizliklerin gündeme getirilmesidir.

Yazar, çokkültürlülük tartışmaları ile göçmen entegrasyonu meselesinin kesişim noktasını ise ilk olarak yine Kymlicka'nın Çok Kültürlü Yurttaşlık eserinde ele aldığı iki ana çeşitlilik yapısı olan ulusal azınlıklar ve etnik gruplar üzerinden kurmaktadır. Ulusal azınlıklar Kymlicka tarafından belirtildiği ve Göksel tarafından aktarıldığı üzere, önceden bağımsız olan ve bölgelere göre yoğunluk gösteren grupların geniş devletle birleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede ulusal azınlıklar üyelerine gündelik ve ekonomik yaşam dahil olmak üzere yaşam tarzları sunan kendi toplumsal kültürlerine sahiptirler. Genellikle ayrı toplumlar olarak varlıklarını korumak için özerklik talep etmektedirler. Etnik gruplar ise bireysel ve ailevi göç ile oluşan, kurumsal olarak bütünlük arz eden bir toplumsal kültüre sahip olmayan gruplardır.

Kitapta Çokkültürlülük Teorisinin ardından tanınma teorisine yer verilmektedir. Yazar burada Kanadalı siyaset felsefecisi Charles Taylor'ın tanınma politikalarına değindikten sonra eserin asıl kuramsal tabanını oluşturan Alman filozof Axel Honneth'in tanınmaya dayalı eleştirel teorisini ele almaktadır. Taylor'a göre bireyler yaşadıkları toplumlarda hem eşit haklara sahip olmalı hem de kendi kültürel aidiyetlerinde sahip oldukları farklılıklara uygun biçimde ihtiyaçlarını karşılayabilmelidirler. Yazar tarafından aktarıldığı üzere Taylor ve Honneth karşılıklı tanınma teorisinin temel insan ihtiyacı olarak tanımlanması konusunda aynı görüştedirler ancak teorilerinin temelindeki amaç farklıdır. Honneth tanınma teorisinde bireysel bir açıdan yaklaşmakta ve Taylor'ın aksine bireyin kültürel bağlılığı ile değil, kendi içindeki bireysel sağlıklı iletişimine odaklanarak karşılıklı tanınma sürecini incelemektedir.

Honneth tanınmayı bireyin kendini gerçekleştirme için mevcut ihtimallerin gerçeğe dönüştüğü bir süreç olarak tanımlamaktadır. Göksel'in belirttiği üzere Axel Honneth bireyin sağlıklı bir şekilde kendini gerçekleştirebilmesi için üç farklı sosyal entegrasyon alanının varlığı ile oluşabilecek karşılıklı tanıma üzerinde durmaktadır. Bu eksenlerden ilki öznenin özgüven sahibi olmasını sağlayan birincil ilişkileri işaret eden sevgi ve arkadaşlıktır. İkincisi her öznenin eşit zeminde yasal haklarının temini olan haktır. Üçüncüsü ise dayanışma ve öz itibar olarak belirtilmektedir. Honneth tarafından belirtildiği ve Göksel tarafından aktarıldığı üzere öz itibar bireylerin kişisel farklılıkları niteleyen belirli özelliklerinin tanınmasıyla açıklanmaktadır. Bahsi geçen bütünleştirici ilişkilerden birinin yokluğunun, kişide ahlaki utanç duygusuna ve bireyin kendini gerçekleştirmesinde hasara neden olduğu belirtilmektedir.

Yazar birinci bölümün devamında Bhikhu Parekh, James Tully ve Honneth'in tanınma teorileri ile dahil edilme ve bireyselleşmenin normatif değerlerine dayalı bir adil entegrasyon tanımı ortaya koyacağını ifade etmektedir. Dahil edilme bu kapsamda göçmenlerle devlet arasındaki ilişkiyi yani hak alanını ifade etmektedir. Bireyselleşme ise yazarın aktardığı üzere Honneth'in tanınma teorisinde iş yani çalışma yaşamının normatif önemi işaret etmektedir. Honneth'e göre iş yalnızca hayatta kalmaya değil, bireyin kendisini anlaması için lazım olan zihinsel değere de sahip bir olgudur. Bu çerçeveden ele alındığında adil entegrasyon en başta dönüştürücü bir süreci ifade etmektedir. Kavramın bu yönü katı bir kültürel kimlik anlayışını kaldırdığı ve demokratik dahil edilme ile bireyselleşmenin normatif standartlarını da değiştirdiği vurgulanmaktadır. Göksel'in belirttiği üzere adil entegrasyon

“[...] Güvenlik ya da belirli göçmen politikalarının uygulanmasıyla üstesinden gelinebilecek liberal değerlerin korunması değil, bireylerin eşit toplum üyeleri olarak, yanlış tanınma karşısında toplum değerlerini demokratik olarak değiştirmesiyle ulaşılabilecek somut ve dönüştürücü bir süreçtir. Özellikle bu amaçla entegrasyonu asimilasyon ya da uyum olarak değil göçmenlerin kendilerini gerçekleştirmeleri sonucunda özsaygı ve öz itibar elde ettikleri bir süreç (Göksel, 2019: 113)”

Olarak ele alınabilir. Eserde çokkültürlülük, tanınma ve adalet teorilerinin tarihsel arka planına yer verilmesi dönemselsel olarak göçmen en-

tegrasyonu hususundaki dönüşümlerin anlaşılması açısından değerlidir. Ayrıca Parekh'ten, Tully'ye, Kymlicka'dan, Taylor'a ve çalışmanın ana kuramsal zeminini oluşturan Honneth'e varan geniş bir düşünür çerçevesinin bulunmasının kuramlar arasındaki farklılıkların anlaşılmasını sağladığı ve bütüncül bir bakış imkanı sunduğu düşünülmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde yazar adil entegrasyon teorisi uygulamasını Kanada ve Türkiye üzerinden vaka incelemesi yoluyla gerçekleştirmektedir. Yazar Adil Entegrasyon teorisi bağlamında kabul edilen varsayımları iki ülke örneğine uygulamaktadır. Bu varsayımlardan ilki bireylerin toplum tarafından kendilerini gerçekleştirdikleri şekilde tanınmasına ve sosyal entegrasyonun da bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine bağlı olmasıdır. Bir başka deyişle bireyler kendilerini gerçekleştirip toplum tarafından tanındıklarında büyük ölçüde sosyal entegrasyon da sağlanmış olacaktır. Yazarın uyguladığı ikinci varsayım Honneth'in teorisinden yola çıkarak çağdaş kapitalist toplumlarda bireysel otonomluğun belirleyici etkenlerinden sevgi, saygı ve itibarın yanı sıra eşitlik ve hakların da bu parametrelere dahil edilmesidir.

Göksel ikinci bölümde ilk olarak Kanada'daki nitelikli göçmenlerin sosyo-ekonomik entegrasyonlarını ele almaktadır. Yazara göre Kanada'daki ekonomik entegrasyon mekanizmaları sistemli bir şekilde göçmen işgücü değerini düşürmekte ve göçmenlerin öz itibarlarını dönüştürerek böylece ev sahibi ülkelere uyum sağlamalarını engellemektedir. Çalışmada özellikle göçmenlere denk niteliklere sahip Kanadalılar ile karşılaştırıldığında göçmenlerin daha yüksek yoksulluk ve işsizlik oranlarına sahip oldukları vurgulanmaktadır. Yazar, Kanada'ya özgü bir sosyal patoloji olarak nitelediği bu durumu incelemek için öncelikle göçmenlerin yaşadığı ekonomik güçlükleri ayrıntılı bir şekilde tanımlamış, ardından toplum tarafından bu tanınmanın yanlış olarak mı yoksa ideolojik olarak mı gerçekleştirildiğini analiz etmiş son olarak ise göçmenlerin bu patoloji ve güçlüklerle nasıl mücadele ettiği, karşılık olarak Kanada kurumlarının bu mücadelelere nasıl yanıt verdiğini incelemiştir.

Göksel'e göre Kanada'da yaşamlarını sürdüren nitelikli göçmenlerin ekonomik entegrasyonlarının önünde iki temel engel bulunmaktadır. Bunların ilki göçmenlerin doğuştan gelen etnik köken, ırk, cinsiyet, aksan

vb. gibi özelliklerinden kaynaklanan yani varlıklarına karşı gerçekleştirilen ayrımcılıklardır. Göçmenlere yönelik gerçekleştirilen bu ayrımcılık türü ekonomik başarı seviyesini etkilemekte ve istihdam ayrımcılığı denilen bireyin ölçülebilir nitelik ve başarılarından ziyade doğum yeri ya da köken gibi statüleri göz önünde bulundurularak verilen olumsuz istihdam kararlarına yol açmaktadır. Bireyin doğuştan gelen özelliklerine yönelik olarak gerçekleştirilen istihdam ayrımcılığı da yazarın belirttiği üzere ya becerilerin eksik değerlendirilmesi ya da maaş eşitsizliği şeklinde gerçekleştirilmektedir. Göçmenlerin ekonomik entegrasyonlarına yönelik gerçekleştirilen ikinci engel ise itibar alanına yani göçmenlerin yaptıklarına karşı gerçekleştirilen ayrımcılıklardır. Bu bağlamda yazar devlet ve bağlı kuruluşlarının göçmenlerin yurt dışı tecrübelerini yok saydıklarını, geçmişteki iş deneyimlerinin değerinin düşürüldüğünü ve Kanada dışındaki çalışma ve eğitim deneyimlerinin yanlış tanındığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda literatürde vasıfsızlaştırma olarak ifade edilebilen, yüksek vasıflı göçmenlerin eğitim ve becerilerinin basitleştirilerek eğitim, öğretim veya deneyimlerinden çok daha düşük pozisyonlara yerleştirilmesini kapsamaktadır (Siar, 2013: 2). Çalışmada göçmenlerin bu engellerle baş edebilmek için etnik anklavlara sığındıkları ifade edilmektedir. Kanada'daki hakim söylem ise bu durumu göçmen entegrasyonu için kısa vadede avantajlı olarak görse de uzun vadede olumsuz sonuçları olabilecek bir olgu olarak değerlendirmektedir. Göksel göçmenlerin kendilerini gerçekleştirmeleri ve buna bağlı olarak sosyal entegrasyonun başarılı olabilmesi için çifte standartların ortadan kaldırılması ile göçmenlerin eşit muamele görmesi gerektiğini ifade etmektedir. Eşitliği sağlamanın nihai yolu da başarı ilkesinin ve göçmen işgücüne biçilen değer değiştirilmesinden geçmektedir.

Çalışmada ele alından vaka incelemesi örneklerinden diğeri de Türkiye'dir. Türkiye'deki Suriyelilerin entegrasyonu ile alakalı olarak yazar Kanada örneğinde izlediği yola benzer olarak Geçici Koruma altındaki Suriye uyruklu yabancıların maruz kaldıkları sosyal patolojileri incelemiş ve ortaya çıkan patolojilerin Türk toplumuna entegrasyonlarını nasıl etkilediği üzerinde durmuştur. Ayrıca Suriye uyruklu yabancıların meydana gelen güçlükler ile nasıl mücadele ettikleri ve Türkiye'nin göç politikasının yanında uluslararası camiada yaşanan güçlüklerle çözüm getirmek üzere hangi adımların atıldığı da incelemede ele alınmaktadır. Göksel Suriyeli

sığınmacıların karşılaştıkları sosyal patolojileri belirlerken zorla yerinden edilmiş olma ve savaşa dair travmalar gibi psikolojik engellerin de göz önünde bulundurulması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda yazarın değindiği makro yani yapısal etkenlerin yanı sıra bireye dayalı mikro engelleri de ele almış olması kapsayıcı perspektif sağlamaktadır.

Yazar Suriye uyruklu yabancıların karşılaştıkları ilk sosyal patolojinin entegrasyon ile ilgili yasal ve kamusal söylem arasındaki farklılık olduğunu ifade etmektedir. Yasal düzenlemelerdeki hak ve uyum temalı söylemin çeşitli saha çalışmalarında ifade edildiği üzere kamusal alanda karşılığının geçicilik ve misafirlik tanımları üzerinden ilerlediği vurgulanmaktadır. Bu çerçevede Göksel, belirtilen patoloji ile ilgili olarak sığınmacı topluluğunun yanlış tanınmalarına karşı mücadele edilmek üzere kamusal alanda kendilerini ifade edecekleri demokratik platformların oluşturulması gerektiğini ifade etmektedir. Çalışmada ele alından ikinci sosyal patoloji ise Suriye uyruklu yabancıların yüksek kayıt dışı istihdam oranlarıdır. Yazar, Adil Entegrasyon Teorisi kapsamında yasa dışı istihdamın sığınmacılar ile ev sahibi toplum arasındaki güveni sarstığını ve belirli bir dışlama olgusunu beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. Çalışmada yasa dışı istihdamın sebepleri arasında Türkiye'nin sahip olduğu ikili işgücü piyasasının varlığı, sığınmacıların sınırlı dil becerileri ve nitelik ile vasıfların doğrulanmasının zorluğuna vurgu yapılmaktadır. Çalışmada Suriye uyruklu yabancıların işgücü piyasasına erişimleri noktasında kümülatif bir değerlendirme yapılmaktadır. Fakat Türkiye'de yaşamlarını sürdüren Suriye uyruklu yabancılar yekpare bir blok değildir ve kendi içinde oldukça farklı sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik, sınıfsal, etnik, dinsel, dilsel ve ideolojik çeşitliliği barındırmaktadır (Gültekin, 2020: 12). Dolayısıyla sosyal veya kültürel sermaye bakımından farklılık gösteren bireylerin kendilerini gerçekleştirme noktasında farklı deneyimleri olabileceği ifade edilebilir. Bu bağlamda nitelikli veyahut vasıflı¹ olarak tabir edilebilecek Suriyelilerin daha derinlemesine analiz edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

¹ Uluslararası Göç Örgütü'nün Göç Terimleri Sözlüğü'nde belirtildiği üzere, küresel ölçekte kabul gören bir tanımlanmamakla birlikte, çok vasıflı/ nitelikli göçmen (highly skilled/qualified migrant) geniş anlamda yüksek öğrenim görmüş yani genellikle ikinci öğretimden sonra en az iki yıllık bir eğitimi tamamlamış kişiyi ifade etmektedir. Daha dar anlamda ise çok vasıflı göçmen yüksek öğrenim veya mesleki deneyim yoluyla belirli bir mesleği icra etmek için gerekli olan nitelik düzeyine ulaşmış kişiyi ifade etmektedir (IOM, Göç Terimleri Sözlüğü, 2013: 54).

Türkiye örneğinde yazarın geçici koruma kapsamındaki Suriye uyruklu yabancılar için “mülteci” statüsünü kullanması, Türkiye’nin ulusal mevzuatındaki tanımlara uymamaktadır. Ancak yazarın mülteci ifadesini kapsayıcı bir şemsiye terim olarak kullandığı değerlendirilmektedir. İkinci olarak yazarın çalışmada ele aldığı sosyal patolojilerin giderilmesine ilişkin çözüm önerileri geliştirmemesinin tespit edilen sorun alanlarını eksik bıraktığı ifade edilebilir.

Kitapta göçmen topluluklarının ev sahibi ülkeye entegrasyonları ile ilgili olarak çokkültürlülük ve tanınma teorileri perspektiflerinde iki ülke örneği üzerinden vaka analizleri gerçekleştirilmiştir. Göçmenler ve sığınmacılara yönelik entegrasyon tartışmalarında adil entegrasyon teorisi kapsamında, bireylerin kendilerini gerçekleştirme olgusu üzerinden bir toplumsal uyum tartışmasının yürütülmesi entegrasyon ile ilgili yeni bir bakış açısına imkan sağlamaktadır. Yabancıların işgücü piyasasına erişimlerine olanak sağlanması ve eğitim ile mesleki yeterliliklerinin tıpkı ev sahibi toplumun üyeleri gibi hakkaniyetli kabul görmesinin yanında kültürel olarak doğru bir şekilde tanınmalarının da önemi vurgulanmaktadır. Sonuç olarak kitap hem çokkültürlülük ve tanınma teorilerinin evrimsel süreçleri hem de günümüzdeki Kanada ve Türkiye örneklerindeki entegrasyon tartışmalarında oldukça önemli bir alanı doldurmaktadır.

KAYNAKÇA

Göksel, G.U. (2019). *Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi “Adil Entegrasyon”*. (Çev. Müge Kızıltuğ). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Gültekin, M.N., Doğanoğlu, M. (2020). *Gaziantep’teki Suriyeliler: Başarı Hikayeleri*. İçinde Gültekin, M.N., Yeni Toplumsal Aktörler Olarak Mülteciler, Farklılaşma ve Başarı Üzerine (ss. 3-29). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayınları.

Perruchoud, R., Redpath, J. (2013). Göç Terimleri Sözlüğü. Uluslararası Göç Örgütü (International Organisation for Migration [IOM]).

Siar, S. V., 2013 “From Highly Skilled to Low Skilled: Revisiting the Des-killing of Migrant Labor.” Philippine Institute for Development Studies, Discussion Paper Series, ss. 1-21.

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAYIN İLKELERİ

Göç Araştırmaları Dergisi Haziran 2015'te yayın hayatına başlamıştır. Dergimizde 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayın Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak; uluslararası alanda göç, göçmen, mülteci, sığınmacı, insan ticareti mağdurlarıyla ilgili konular ile insan hareketliliğinin ekonomik, toplumsal, coğrafi, kültürel, sosyolojik, psikolojik, tarihsel, hukuksal boyutları üzerine bilimsel makale, olgu sunumu, bilimsel eleştiri, saha çalışması ve araştırma yazıları gibi çalışmalara yer verilmektedir.

Uluslararası göç literatürünün gelişmesine katkı sağlamak, Başkanlığımızın görev alanına giren faaliyetleri toplumun bütün kesimlerine duyurmak, Başkanlığın görevleri ile ilgili olarak toplumsal bilincin gelişmesine ve kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmak ve göç alanında yapılacak olan çalışmaları teşvik etmek dergimizin amaçları arasındadır.

Göç Araştırmaları dergisi ocak-haziran ve temmuz-aralık dönemleri olmak üzere yılda iki defa yayımlanan akademik-hakemli ve açık erişimli bir dergidir. Okuyucular makaleleri ücretsiz olarak okuma ve elektronik ortamda indirme haklarına sahiptir.

Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazı başlığı, anahtar kelimeler ve makalenin öz kısmı ve yazar bilgileri bütün makalelerde Türkçe ve İngilizce olarak bulunmak zorundadır.

Dergide yayımlanması istenen yazılar, Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğü ve yazım kurallarına, ayrıca dilbilgisi kurallarına uygun olmalıdır.

Dergimize gönderilen çalışmaların daha önce hiçbir yerde yayımlanmadığı, yayımlanmak üzere kabul edilmediği veya halen başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirilme aşamasında olmadığına ilişkin taahhütname yazar tarafından imzalanır ve makale ekinde yazara ait kısa özgeçmiş ile birlikte gönderilir.

Yayımlanmak üzere gönderilen makaleler ve diğer çalışmalar, derginin yayın ilkeleri ve yazım kurallarına uygunluğu yayın kurulu tarafından öncelik sırasına göre değerlendirilir. Yayın ilkelerine ve yazım kurallarına uygun biçimde hazırlanmayan makaleler değerlendirmeye alınmaz ve hakeme gönderilmez. Ancak ilgili değişikliklerin yapılması ve revize edilmesi amacıyla yazarına geri gönderilebilir.

Yayın kurulunun ön değerlendirmesinden geçen makaleler incelenmek üzere en az iki hakeme gönderilir. Hakemlere yazar adı gönderilmez ve hakemlerin isimleri de makale sahiplerinden gizli tutulur. Eser sahibi akademisyen olarak görev yapıyorsa, hakem seçim sürecinde akademik unvanlara; makale yabancı dilde yazılmış ise hakemlik yapacak kişilerin dil yeterliklerine dikkat edilir.

Yayın kurulu yazıyı bilimsel ve ulusal/uluslararası uygunluk yönünden değerlendirme ve yayın ilkelerine uygun olmayan yazıları yayınlamama yetkisine sahiptir.

Hakemler değerlendirmelerini makale değerlendirme formunu kullanarak yaparlar. İki hakemden olumlu değerlendirme alan makaleler yayımlanabilir. Ancak iki hakem olumlu değerlendirme yapsa bile editör tarafından gerekli görülmesi halinde makaleler tekrar değerlendirilebilir. Hakem değerlendirme sonuçlarından biri olumlu diğeri olumsuz ise, makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Hakemlerin değerlendirme sonuçları birbirleriyle çelişirse makale editör tarafından değerlendirilir.

Editör, esasa yönelik olmayan maddi hatalar, Göç Araştırmaları Dergisi yayın ilkeleri ve yazım kuralları ile dergi bütünlüğü bakımından düzeltmeler yapabilir ve bunlar hakkında yazara bilgi verir.

Hakemler tarafından düzeltme isteniyorsa çalışma yazara geri gönderilir ve bu durumda editörün verdiği süre içerisinde gerekli düzeltmeler yapılarak çalışmayı yayın kuruluna ulaştırır. Yazarlar hakemlerin eleştirisi, öneri ve düzeltme taleplerini dikkate alırlar; katılmadıkları hususlar varsa gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler.

Dergimizde yayımlanacak olan çalışmaların intihal programında denetimi ve redaksiyonu yapılmaktadır. Makalelerin benzerlik oranı en fazla %20 oranında olabilir. Bu oranı aşan benzerlik oranına sahip makaleler yayımlanamaz.

Yayımlanan çalışmalarda fıkırsel ve bilimsel sorumluluk sadece yazarlara aittir. Makalelerde belirtilen görüş ve savlar Göç İdaresi Başkanlığının resmî görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayımlanan çalışmaların tüm yayın hakları Göç Araştırmaları Dergisine geçer ve bu makaleler hiçbir nedenle yazara geri verilmez. Yayımlanmayan makaleler ise yazarın talep etmesi halinde editör tarafından değerlendirilerek iade edilebilir.

Dergimizde yayımlanan çalışmaların yazarlarına ve hakemlerine 23/01/2007 tarihli ve 26412 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Kurum ve Kurullarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde telif ücreti ödenir.

Dergimize gönderilen makalelerin yayımlanması ve/veya makale süreçleri (ön değerlendirme, hakem değerlendirme, editörlük süreçleri) için yazarlardan ücret talep edilmez.

ETİK İLKELER

Göç Araştırmaları Dergisi yayıncılık faaliyetlerinde, Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors)ve COPE (Committee on Publication Ethics)'un belirlediği uluslararası standartları esas almaktadır.

Yazarların Sorumlulukları

Makalede adı geçen tüm yazarlar, gönderilen ve yayımlanan makaleler üzerinde eşit sorumluluğı sahiptir. Yazarların sorumlulukları şunlardır:

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Etik kurul izni gerektiren çalışmalar için etik kurullardan veya komisyonlardan gerekli izinleri almak
3. Etik kurulların veya komisyonların izni ve/veya yasal/özel izin alınmasının gerekip gerekmediğini makalede belirtmek
4. Etik kurulların veya komisyonların izinlerinin alınması gerekli ise izni veren kurum adına, izin tarihine ve karar sayısına/numarasına makalenin yöntem bölümünde ve ayrıca makale ilk/son sayfasında yer vermek

5. Olgu sunumlarında aydınlatılmış onam formunun alındığını belirtmek
6. Başkalarına ait ölçek, anket, fotoğrafların kullanımı için sahiplerinden izin almak, iznin alındığını belirtmek
7. Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine uyulduğunu belirtmek
8. Makalenin özgün bir çalışma olduğunu taahhüt etmek
9. Gönderilen makaleyi Göç Araştırmaları Dergisinin yayımlamasından önce veya sonra başka bir yerde yayımlamamak
10. Olası bir çıkar çatışmasını açıkça belirtmek
11. İntihal ve sahte verilerden uzak durmak
12. Hakem değerlendirmeleri sırasında, hakemler tarafından talep edildiği takdirde, araştırmalara ilişkin ham verileri sunmak
13. Kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet etmek

Etik kurul izni gerektiren araştırmalar

Etik kurul izni gerektiren çalışmalar aşağıdadır. Bu izinlerin olmaması durumunda yayın ön inceleme aşamasında yazara iade edilir.

1. Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar
2. İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması
3. İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar
4. Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar
5. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gereğince retrospektif çalışmalar

Hakemlerin Sorumlulukları

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Bütün makaleleri, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirmek
3. Değerlendirme için gönderilen eserin içeriğinin, hakemin bilimsel alanı veya birikimi ile uyumsuz olduğu düşünüldüğünde veya önerilen süre zarfında hızlı bir değerlendirme yapılamayacağı durumlarda editörü bilgilendirmek ve ilgili makalenin hakemliğinin yapılmasına yönelik teklifi reddetmek
4. Hakem değerlendirme sürecinin gizliliğine saygı göstermek, değerlendirilen esere veya değerlendirme süreci ve sonrasına ilişkin bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmamak
5. Hakem değerlendirmeleri, düşmanca veya kışkırtıcı olmayacak ve küçümseyici kişisel yorumlar barındırmayacak biçimde, nesnel ve yapıcı olarak gerçekleştirmek
6. Hakem değerlendirme sürecinde çıkar çatışması gözlemlendiği takdirde, durum hakkında editöre bilgi vermek
7. Hakem değerlendirmesi yoluyla elde edilen bilgi veya fikirler gizli tutmak ve kişisel avantaj için kullanmamak
8. Makalenin yayımlanmasının reddine neden olabilecek herhangi bir bilgiye erişildiği takdirde, durum hakkında editöre bilgi vermek

Editörün Sorumlulukları

1. Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, ICMJE ve COPE standartlarına riayet etmek
2. Bütün makaleleri, çalışmanın bilimsel içeriği temel alınarak; yazarın cinsiyet, etnik köken, ırk, din, tâbiyet veya siyasi değerleri göz önünde bulundurulmaksızın, adil şekilde değerlendirmek
3. Kabul veya reddedilen makalelerle ilgili çıkar çatışmasından kaçınmak

4. Yalnızca özgün ve alanına katkı sağlayacak makaleleri yayıma kabul etmek
5. Gönderilen eserlerin en az iki hakem tarafından çift kör hakemlik sistemine göre değerlendirilmesi sağlamak ve hakemlerin kişisel bilgilerini gizli tutmak
6. Gönderilen eserler ile ilgili tüm bilgileri gizli tutmak

GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

YAZIM KURALLARI

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı Göç Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen yazılar, referans sistemi, dipnot gösterme biçimi ve kaynakça düzenlenmesinde American Psychological Association (APA) stilinde hazırlanmalıdır. APA'nın 6. baskısı, yazarların dikkate alacağı versiyonu olmalıdır.

1- Yazı Puntoları:

-Öz (abstract) bölümü 10 punto/Times New Roman ile yazılır.

-Öz, 100-200 kelimeyi geçmez, altına en az 3 en fazla 8 anahtar sözcük sıralanır.

-Makale başlıkları 35 punto, metin ara başlıkları 12 punto ve metin gövdesi ise 10 punto ile yazılır.

2- Metin İçinde APA:

- Metinde paragraflar soldan girintili olarak başlatılır.

- İlk sayfa kapak sayfasıdır. Kapakta sırasıyla, makalenin tam başlığı, yazarın adı, yazarın kurumu sayfada ortalanmış olarak alt alta ikişer satır aralıkla sıralanır. Sayfanın altına doğru yazar hakkında kısa bilgi notu sola yaslanmış olarak yer alır. Bu notta yazarın şu anki durumu, ilgi alanları, ödülleri gibi bilgiler, yazının bir proje kapsamında desteklenmesi vb. bilgiler ile iletişim için elektronik adresi yer alabilir.

- Metin içinde kitap, dergi ve film, TV programı adları italik yazılır.

Örneğin:

Siyasetin Arka Yüzü programında (...).

- Metindeki bir ifade vurgulanmak amacıyla italik yapılmaz veya tırnak içerisine alınmaz.

- Teknik terim veya anahtar sözcük niteliğindeki bir terim vurgulanmak istendiğinde ise metin içinde ilk geçtiği anda italik yazılabilir (tırnak içinde kullanım yapılmaz), sonrasında italik yazılmaz.

Örneğin:

, 93 Harbi'nde çok sayıda erkek muhacir, *asâkir-i muavine* adı altında gönüllü asker olarak görev aldı.

- Sayıların kullanımı: Cümlelere başlarken sayısal ifadeler sözcük olarak verilir.

Örneğin:

Yirmi dergiden yalnızca sekizi metin analizi üzerineydi, kalan 12 tanesi ülkelerin göç politikaları ile ilgiliydi.

- Bir ifadeyi aniden kesintiye uğratacak bir bilgi veriliyorsa, tek çizgi kullanılır.

Örneğin:

Bu üç göçmen -her birinin uyruğu farklıydı- ayrı ayrı test edildiler.

- Metinde dipnotlar, ilgili olduğu sayfada numaralandırılarak verilir; metin sonuna konulmaz.

- Metinde sadece tek ek var ise *Ek* olarak italik başlıklandırılabilir ve metinde böyle yer alabilir. Birden çok ek var ise *Ek A*, *Ek B* diye harflendirilerek sıralanabilir. Metin sonunda yer alan bu eklere başlıkları verilmelidir. Ana metinde etiketleri ile belirtilmelidir.

Örneğin:

Türkiye'de yapılmış göç konusundaki doktora tezlerinin ve master tezlerinin konu dağılımına bakıldığında (*Ek A ve Ek B*), 1990ların sonlarından itibaren bunların çoğunun uluslararası göçün nedenlerine odaklandığı görülmektedir.

- Metin içindeki kısa alıntılar (40 kelime altı) çift tırnakla yazılır. Çift tırnak içinde çift tırnak yer alamaz. İtalik yazılmaz.

- Metin içinde 40 sözcükten uzun alıntılar içeriden, tek veya sık satır aralığı

vererek, ana metinden daha küçük bir puntuyla, italik olmadan, tırnaksız yazılır.

Örneğin:

Canan Emek İnan'a göre (2016),

(...) devletlerin ulus yaratma çabalarının tümü olarak tanımlandığında göç ve göçmen kabul politikaları, ulus inşasında kullanılan araçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir ulus devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti de göç politikalarını ulus devleti oluşturmada etkin bir araç olarak kullanmıştır. Güvenlik kaygılarının belirleyiciliğinde, ulus devletin inşasının hem aracı hem de tezahürü olarak ülke nüfusunu nitelik olarak artırma, nicelik olarak ise benzeştirme politikaları, göçmen kabul politikalarıyla desteklenmiştir (s.29).

- Özgün eserden doğrudan bir alıntı yaparken çıkarılan sözcük/cümle(ler) parantez içinde üç noktayla (...) gösterilir.

- Bir dergiden ya da kitaptan kullanılan makalenin metinde başlığıyla belirtilmesinde de çift tırnak kullanılır.

Örneğin:

Elif Uzun'un makalesi (2016) "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde BM-MYK'nın Yapısı, Görevleri ve Uluslararası Mülteci Hukukunun Gelişimindeki Yeri"

- Kısaltmalar metinde ilk kez sunulurken paranteze alınır, sonraki kullanımında alınmaz.

Örneğin:

1951 Cenevre Konvansiyonu'nda yer alan mülteci tanımı, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 61. Maddesine aynen dercedilmiştir. (...) Gerek 1951 Cenevre Konvansiyonu'nun 1/A-2 maddesinde gerekse YUKK'un 61. maddesinde yer alan tanım uyarınca...

- Metin içinde yeniden basımı yapılmış eski bir kaynak kullanılıyorsa yatık çizgi (/) kullanılır.

Örneğin:

Freud (1923/1961), çalışmasında günlük hayattaki dil sürçmelerinin de bilinçaltında yer alan bastırılmış temsillerin bir tür dışa vurumu olduğunu ilk kez öne sürmüştür.

- Karşılaştırma amaçlı olarak yatık çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılır.

Örneğin:

Test-yeniden test güvenilirliği için (...)

- Metin içinde başlıklar ve alt başlıkların sıralanmasında geçerli olan başlıklandırma formatı APA'da 5 düzey olarak ayırt edilmiştir. Metniniz karmaşık, hacimli ve dolayısıyla alt başlıklandırması çok ise 1.düzye, 2.düzye ve 3.düzye başlıklandırmayı kullanınız. Metniniz çok karmaşık ve alt başlıklandırmaya fazla ihtiyaç duymuyor ise 1.düzye ve 2.düzye başlıklandırma formatını kullanınız.

1. düzey	Merkezde, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
2. düzey	Sola Yash, Kalın, Sözcükler Büyük Harfle Başlar Küçük Harfle Sürer
3. düzey	Girintili, kalın, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter
4. düzey	<i>Girintili, kalın, italik, Başlığın ilk sözcüğü büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>
5. düzey	<i>Girintili, italik, başlığın ilk sözcüğü Büyük harfle başlar ve diğer sözcükler küçük harfle başlayıp biter</i>

Örneğin karmaşık ve hacimli bir metinde 1. düzey, 2. düzey, 3. düzey ve 4. düzey başlıklandırmaları içeren bir sıralama şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler

Doktora Tezlerinin Değerlendirilmesi

Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar

- Nicel yöntemler
- Nitel yöntemler

Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar

Master Tezlerinin Değerlendirilmesi

Yöntemlerine göre yapılan ayrımlar

Yaklaşımlarına göre yapılan ayrımlar

Örneğin daha yalın ve kısa bir metinde 1., 2. ve 3. düzey başlıklandırmalar şöyledir:

Türkiye’de Yazılan Göç Konulu Tezler

Doktora ve Master Tezlerinin Genel Değerlendirilmesi

Yazı buradan girintili olarak başlar ve sürer.

Doktora tezleri:

Master tezleri:

- Metniniz karmaşık ve fazla hacimli değilse, başlık ve alt başlıklarda sayılar veya harfler kullanmayınız. Yine metinde yer alan çeşitli türden ardışık sıralamalarda sayı yerine madde işaretlerini kullanmayı tercih ediniz (kare, çizgi, yuvarlak vb.).

3- APA 6.0’a Göre Kaynak ve Referans Sistemi

-Gönderme temel olarak iki şekilde yapılır:

1- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılarak gönderme yapıldığında, soyad sonrası ya da cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı tekrar kullanılmaz.

Örneğin:

Kirişçi’nin(1996, s. 391) paylaştığı rakamlara göre, 1920 ve 30’lu yıllarda Bulgaristan’dan 200 bin civarında göçmen gelirken, Romanya’dan 120 bin civarında Türk, Tatar ve Çerkez göçmen giriş yapmıştır.

2- Cümle içerisinde yazar soyadı kullanılmadan gönderme yapıldığında cümle sonunda yapılan atıfta yazar soyadı da bulunmalıdır.

Örneğin:

Öncelikli olarak Yahudi soyundan gelenlere yöneltilen sistematik ayrımcılık ve bu çizgideki devlet politikaları 1930'ların başından itibaren birçok Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine sebep olmuştur(Reisman, 2011, s. 4).

- Metin içinde genel bir referans söz konusuysa ve metnin bütününe gönderme yapılıyorsa (yazarın soyadı, yıl) yazmak yeterlidir.

Örneğin:

(İnan, 2016). Belirli bir sayfadan alıntı yapılmış ya da ilgili fikirler belirli bir kısımdan alınmışsa kaynak, sayfasıyla birlikte şu şekilde yazılır: (Asan, 2016, s. 47).

- Tek yazarlı eserlerde göndermeler yazarın soyadını ve tarih bilgisini içerir. Kaynakçada gösterimi şu şekilde olur. Yazarın soyadı, yazarın adının baş harfi. (Yıl). *Eserin adı italik yazılır*. Baskı Yeri: Yayınevi yazılır. Eğer eser birden çok baskıya girmişse baskı sayısı da baskı yerinden önce yazılır.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Abadan-Unat, 2017, s.47)

Kaynakçada görünüm: Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa* (3. Baskı). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- İki yazarlı bir çalışmaya göndermelerde her seferinde iki yazarın soyadı da belirtilir.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Sorensen ve Olwig, 2015)

Kaynakçada görünüm: Sorensen N. S. ve Olwig, K. F. (2015). *Work and Migration*. New York: Taylor and Francis Publishing.

- Yazar sayısı üç ile beş arasında olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içindeki ilk göndermede tüm yazarların soyadları verilir. Diğer göndermeler için ilk yazarın soyadının yanına ve diğerleri (vd.) ifadesi eklenmelidir. İngilizce makalelerde *et al.* ifadesi kullanılmalıdır.

Örneğin:

Kaynak ilk geçtiğinde (Akıncı, Nergiz ve Gedik, 2015) sonraki geçişinde (Akıncı vd., 2015) olarak yer alır. Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Yazar sayısı altı ya da daha fazla olan çalışmalara gönderme yapılırken metin içinde ilk kullanımda da sadece ilk yazarın soyadı ile vd. kısaltmasıyla birlikte kullanılır (İçduygu vd., 2017). Kaynakçada görünümde genel kurala uyulur.

- Bir yazarın aynı yılda basılan eserleri şu şekilde yazılır: (Yaman, 2016a) ve (Yaman, 2016b).

- Birden fazla yazara gönderme yapılırken atıflar aynı parantez içerisinde yer alır. Sırasıyla ilk yazarın soyadına göre alfabetik olarak ve noktalı virgül ile ayrılmalıdır.

Örneğin:

(Abadan-Unat, 2015; İçduygu ve Aksel, 2012; Kirişçi, 1996)

- İnternet sitesine atıf: Metin içerisinde normal atıf kurallarına uyulur: (Yazarın Soyadı, Yıl).

Kaynakçada şu şekilde yazılır: Yazarın Soyadı, Yazarın Adının Baş Harfleri. (Yıl). Makale veya Bölüm Başlığı. İtalik şekilde *Gazete veya Dergi Adı*. Erişim adresi: <http://www>.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Atar, 2013)

Kaynakçada görünüm: Atar, N. (2013, Ekim). Küresel Yaşlı Bakımı ve Yaşlı Turizmde İsveç, Norveç, Avusturya. *Turizm Haberleri*. Erişim adresi: <http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=2378>

- Sayfa numarası olmayan bir internet belgesinden aktarma yapılıyorsa, paragraf numarası belirtilebilir.

Örneğin:

Duran, iki yıldır yaşanan iç turbülansın ve kutuplaşmanın sona ermesi Avrupa'da Türkiye'ye yönelik maksatlı otoriterlik tartışmasını da bitireceğini öne sürmektedir (Duran, 2015, parag.8).

- Yazarı belli olmayan ya da anonim çalışmalar: Eğer bir çalışmanın yazarı belli değilse metin içerisinde gönderme yapılırken yazarın soyadı yerine başlıkta bulunan ilk birkaç kelime ve yıl kullanılır. Eğer yazar bilgisi yerine kullanılan bu birkaç kelime; dergi, kitap, broşür ya da rapor başlığı ise *italik* olarak yazılır. Eğer makale başlığı, ya da bir web sayfasının adı ise çift tırnak içinde yazılır. İlgili çalışmaların kaynakçada gösteriminde ise: Çalışmanın tam başlığı.(yılı). Basım yeri şeklindedir.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Türkiye Göç Raporu, 2015)

Kaynakçada görünüm: Türkiye Göç Raporu. (2015). Ankara

Örneğin:

Metinde görünüm: (“Multi Sector Needs”, 2018)

Kaynakçada görünüm: Multi Sector Needs Assessment of Syrians In Turkey’s South-Eastern Provinces. (2018). Erişim adresi: <http://www.turkeyiom.int/reports>

-Alıntı yapılan bir metin doğrudan çalışma içerisinde veriliyorsa, alıntı yapılan kısım tırnak içerisinde gösterilir.

Örneğin:

Erçin ve Adıgüzel (2017, s.186), “Bütünleşme süreçlerinde göz önünde bulundurulması gereken unsurun göç edilen ülkenin diline hâkim, güçlü iletişim becerileri olan, toplumsal kalıplara uymaya daha eğilimli yeni kuşakların temsilcileri” olduğunu savunmaktadırlar.

- İkincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa, asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur. Kaynak listesinde ise sadece ikinci kaynağın künye bilgileri yer alır.

Örneğin:

Metinde görünüm: Berger’den aktaran Korkmaz (...). (Korkmaz, 2011).

Kaynakçada görünüm: Korkmaz, A.(2017). *Göç ve Din*. Konya: Çizgi Yayınevi.

- E-postayla, telefonla, yüz yüze ya da başka biçimlerde yapılan kişisel görüşmelere dayalı bilgiler, metin içinde gösterilir, ancak kaynakçaya yazılmazlar.

Örneğin:

Angela Merkel, ülkesinin mülteci politikasına yönelik öz eleştirisinde, “Biz Almanlar da sorunu uzun süre görmezden geldik ve Avrupa genelinde bir çözümün aciliyetini öteledik.” dedi. (Angela Merkel, Süddeutsche Zeitung röportajı, 31 Ağustos 2016).

- Aynı soyadlı yazarlardan, yayını daha eski tarihli olsa bile adının ilk harfi alfabetik olarak önce gelen kaynakçada önce belirtilir.

Örneğin:

Ekşi, F. (2012). *Kritik Bir Bakış Açısıyla Psikoloji Kitapları*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Ekşi, N. (2011). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta.

- Kaynakçada aynı yazarın çok sayıda kaynağı varsa, kaynaklar eskiden yeni tarihe doğru sıralanarak yazılır. Aynı yazarın aynı yıla ait kaynaklarında harf ile sıralama yapılır.

Örneğin:

2000a, 2000b.

-Kaynakçada, aynı yazarın yer aldığı kaynaklardan tek yazarlı olan eser, yayın tarihi daha yeni olsa bile üst sırada yer alır.

Örneğin:

Kirişçi, K. (2014)

Kirişçi, K. ve Erzan, R. (2008)

-Kaynakçada soyadları ve adlarının ilk harfleri aynı olan farklı iki yazar yer alıyorsa, yazarların adları künyede köşeli parantez içerisinde verilmelidir, göndermede ise yazarların ad ve soyadları birlikte yer almalıdır.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Gökhan Kaya, 2011), (Güler Kaya, 2013)

Kaynakçada görünüm: Kaya, G. [Gökhan]. (2011).

Kaya, G. [Güler]. (2013).

-Editörlü kitaptaki bir bölüme şu şekilde atıf yapılır: Yazar(lar)ın soyadı, Yazar(lar)ın adının baş harfi. (Yıl). İlgili bölümüm başlığı. Editör(ler)in soyadı, Editör(ler)in adının baş harfi.(Ed.)/(Yay. haz.)/(Der.). *Eserin adı* içinde (s. x-x). Baskı Yeri: Yayınevi.

Örneğin:

Metinde görünüm: (Kirişçi ve Karaca, 2015 s.308)

Kaynakçada görünüm: Kirişçi, K. ve Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler:1989, 1991 ve 2011 'de Türkiye'ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları. Erdoğan, M. M. ve Kaya A. (Der.) *Türkiye'nin Göç Tarihi* içinde (s. 297-314). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

-Çok ciltli bir çalışmaya şu şekilde atıf yapılır:

Örneğin:

Metinde görünüm: (Pflanze, 1963-1990)

Kaynakçada görünüm: Pflanze, O. (1963-1990). *Bismarck and the Development of Germany* (Cilt 1-3). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Çok ciltli bir çalışmanın tek cildine atıf şu şekilde olur:

Pflanze, O. (1990). The Period of Fortification, 1880-1898: Cilt 3. *Bismarck and The Development of Germany*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rapor ve teknik makalelere şu şekilde atıf yapılır:

Abadan-Unat, N. ve diğerleri (2014). *Avanti I: Yurt Dışında Yaşayan Türkiye Kökenli Vatandaşların 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerindeki Siyasi Davranışları*. Araştırma Raporu. Friedrich Ebert Vakfı.

TTB (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. Ankara.

-Resmi Gazete'ye şu şekilde atıf yapılır: Resmi Gazete'de yayımlanan kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname gibi resmi belgeler için genel atıf formatı aşağıdaki gibidir: Başlık. (Yıl, Gün Ay). Resmi Gazete (Sayı: xxx). Erişim adresi: <http://xxxx>

Örneğin:

Metinde görünüm: (Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler, 2017)

Kaynakçada görünüm: Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 6 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 29940 (Mükerrer)). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/01/20170106M1-1.htm>

Yazım kuralları ve referans sistemine ilişkin burada belirtilmeyen hususlarda APA 6.0 kurallarına uyulmalıdır.

ÖNEMLİ NOT: Dergide yayımlanmak üzere gönderilen makaleler, kör hakem ve kör Yayın Kurulu yöntemiyle değerlendirilmektedir. Makaleler, Yayın Kurulu tarafından ön incelemeden geçirilerek uygun bulunanlar iki ayrı hakeme gönderilmektedir. İki hakemin görüş ayrılığı durumunda üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulmaktadır. Hakemlerden gelen raporlar doğrultusunda, makalenin basılmasına, yazardan rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da geri çevrilmesine karar verilerek bu karar yazara bildirilmektedir. Basımı uygun bulunan makalelerin, yayımlanıp yayımlanmayacağına ve derginin hangi sayısında yayımlanacağına Yayın Kurulu karar vermektedir. Yazar, e-posta yoluyla haberdar edilmektedir. Yayımlanan makalenin yazarına beş adet dergi ücretsiz gönderilmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı Göç araştırmaları Dergisi'nde yayımlanmak üzere kabul edilen yazıların fiziki ve elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına sahiptir. Makalenin yazar(lar)ı tarafından aşağıdaki taahhütnamenin imzalanarak e-posta ya da posta yoluyla tarafımıza ulaştırılması gerekmektedir.

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Derginize göndermiş olduğum
.....başlıklı makalemin daha önce herhangi
bir yerde yayımlanmadığını, yayımlanmak üzere kabul edilmediği ve halen
başka bir yerde yayımlanmak üzere değerlendirme aşamasında olmadığını
açıkça bildiririm. Yayına kabul edilen makalemin bütün yayın haklarına Göç
Araştırmaları Dergisi'nin sahip olduğunu kabul ederim.

.... / /20....

Ad Soyad :

Unvan :

Telefon :

Adres :

Elektronik Posta Adresi:

Kurum/Birim :

Makale Gönderim Tarihi :

Open Researcher and

Contributor ID (ORCID) :

İmza :

GÖÇ

ARAŞTIRMALARI Dergisi

THE JOURNAL OF MIGRATION STUDIES

Cilt/Volume:8 • Sayı/No:2 • Temmuz-Aralık/July-December 2022

www.goc.gov.tr

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
BAŞKANLIĞI

Adres: Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4 Yenimahalle/ANKARA
Tel : 0 312 422 05 00
Faks : 0 312 422 09 00
E-Posta : gam@goc.gov.tr

www.gam.gov.tr